هكذا من الأصل

[redacted]

הצופה

ב"ה, יום שלישי, כ"ה אייר תשמ"ו (3.6.1986) • שנה נ' • גליון 14102 • המחיר: 0.55 ש"ח, כולל מע"מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי * מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר-אילן ז"ל

היום פרשת במדבר

מ' בעומר

הפרק:	תהלים קה-קו
המשנה:	כלים כב, ה-ט
הדף — בבלי:	גיטין נט
ירושלמי:	תענית כו
ההלכה:	אורח חיים, יב-יד
רמב"ם:	הלכות איסורי ביאה ג-ה
הזריחה:	5.30
השקיעה:	7.42
סוף זמן ק"ש:	8.07

מנדלבום הכין מכתב התפטרות
אין סיכום על נגיד חדש

סופרנו הכלכלי בירושלים

נגיד בנק ישראל, משה מנדלבום, הכין מכתב התפטרות מתפקידו.

היא צפוי להודיע על כך כבר הבוקר, ...

יצחק יגר הסיר מועמדותו
למנכ"ל בנק המזרחי

יצחק יגר, מנכ"ל חברת ... בשלילה להצעה להיות מועמד לתפקיד מנכ"ל בנק המזרחי.

יגר הודיע על כך אתמול במכתב ...

חריש מתכוון לעכב את טיפול
המשטרה בפרשת ראש השב"כ

לא יהיה מנוס מכך — אמר היועץ המשפטי לממשלה החדש — יידרשו לי ימים רבים ללמוד את החומר ● זמיר סקר לפני חריש את השתלשלות הפרשה

חקירת ראש השב"כ עומדת להיות מהנושאים הראשונים של ... היועץ המשפטי החדש יוסף חריש ...

נידחו כל הדיונים
בנושא ראש השב"כ

מאת סופרנו המדיני בירושלים

כל הדיונים שעמדו להתקיים כדי לדון על פרשת ראש השב"כ, ...

נסיונות לאחות את הקרעים באגודת ישראל

מאת שאול שיף — סופרנו לענייני מפלגות

ראשי סניפי אגודת ישראל התכנסו אתמול לדיון ...

משרדי אש"ף חוזרים לביירות

ועדת החוקה מקציבה שבוע להתייעצויות על החוק נגד גזענות

מאת שאול שיף —

מפקד האו"ם בגולן יפקד על יוניפי"ל

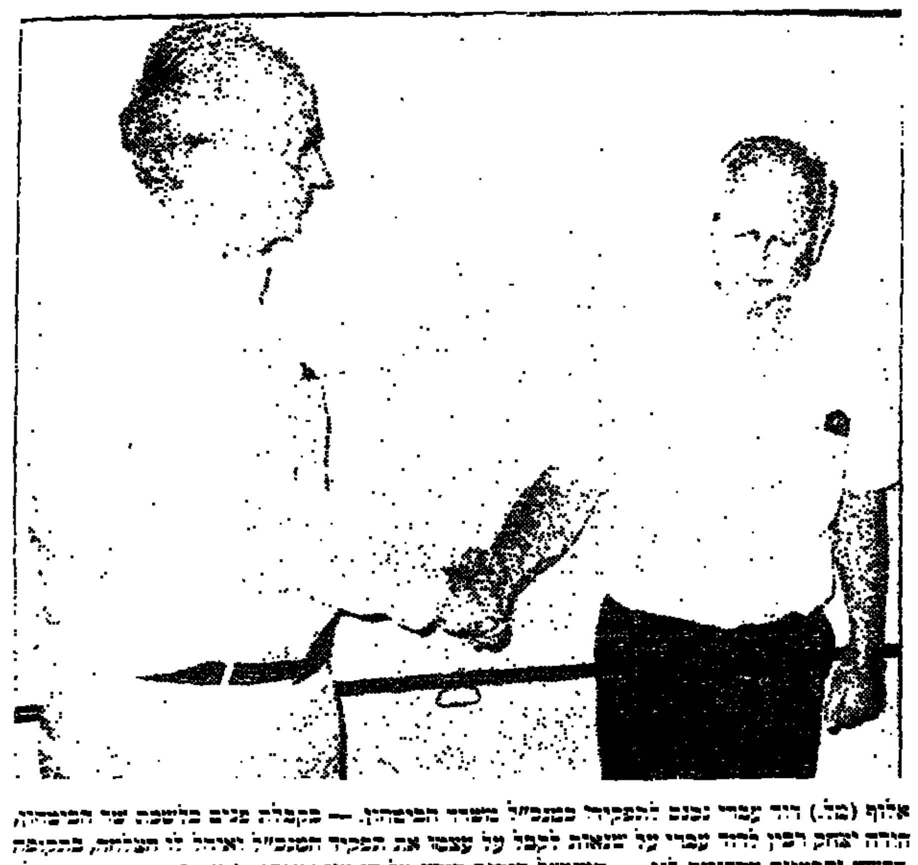

אלוף (במ'.) דוד עברי נכנס לתפקיד במנכ"ל משרד הביטחון. — בקבלת פנים בלשכת שר הביטחון, הודה יצחק רבין לדוד עברי על שנאות לקבל על עצמו את תפקיד המנכ"ל ... — המנכ"ל הנכנס הודה על האמון ... שהתנהלתו הוא מצפה להתגבר על הקשיים הרבים.

היום הבחירות לוועידת התנועה הדתית לאומית

158 אלף בעלי זכות בחירה יקבעו את אלף הצירים ב־500 קלפיות ברחבי הארץ ● בין המועמדים „פנים חדשות" — כולל אנשי מצ"ד ● הושג הסדר על הצבעת חיילים

מאת שאול שיף — סופרנו לענייני מפלגות

(סוף בעמוד 2)

בית המשפט פסק:
הבחירות יתקיימו במועד

מאת שאול שיף, סופרנו לענייני מפלגות

בג"ץ מטיל צנזורה על הדין וחשבון של הוועדה לענייני כתות

ח"כ אהוד אולמרט (ליכוד) ייצג כעורך דין את כת ה„אסט"

מאת סופר „הצופה"

בית המשפט העליון אסר על פרסום הדין־וחשבון של הוועדה לענייני כיתות ...

תומכי הקמת המרכז המורמוני קיבלו טובות הנאה מ„קרן טדי"

(סוף בעמוד 2)

חמישה מסורבי עליה הפגינו בלב מוסקווה

מוסקווה, (ע"צ) — ...

עימות בצמרת „המרכז הליברלי"

ברמן: נמנע ייצוג מכמה קבוצות במפלגה

מאת שאול שיף — סופרנו לענייני מפלגות

גלי עזיבה בגולן עם תום שנת הלימודים

נפתח משפט יערי גרנות — כל אחת מאשימה את חברתה ברצח

מאת יעקב שליש, כתב עתי"ם

(סוף בעמוד 2)

שיפוט מהיר למפגינים נגד חילולי השבת בפתח תקווה

משרד החינוך יגרום לאובדן עשרות ימי לימודים בשבוע הבא

קבורה ראשונה בבית העלמין היהודי העתיק ביפו לאחר הפסקה של 66 שנים

מאת כתב עתי"ם

מחר - שלוש שעות בשידור חי מגוש עציון במלאת ח"י שנים ליישובו מחדש

מאת סופר „הצופה"

פרס: אני מקווה לשבת לשיחות שלום עם הירדנים

בג"ץ אסר להרוס בתי מחבלים שהניחו מטען צד

נ ע ל ה

המבצע החדש של התנועה

אנו מביאים בזה לידיעת „ציבור את מספרי הטלפונים של מטה הבחירות הארצי

בתאריכים כ"ה כ"ו באייר תשמ"ו — (3-4.6.86)

מספרי הטלפונים:

03—458100 ,458200 ,458300 ,458400

במשרדי „אמונה" בתל־אביב
יענו היום
בין 8.00 בבוקר ל־10.00 בלילה
בטלפונים:

03-450773	;546207	;441193
03-444158	;546107	;459175
03-442018	;546101	;444157

תחזית מזג האוויר

מזג האוויר היום יהיה נאה, הים יהיה נוח.

הטמפרטורות: ירושלים 16—32, הגולן 16—36, נהריה 18—28, צפת 17—32, טבריה 18—40, נצרה 17—34, צפולה 17—32, השומרון 17—34, תל־אביב 19—29, יריחו 18—30, עזה 20—37, באר־שבע 20—36, אילת 23—38 מעלות.

למזכירי הסניפים

הנכם מתבקשים לדאוג היום — יום הבחירות לוועידה ולמועצות הסניפים — **לאספקת שתיה וכיבוד קל לוועדות הקלפי**

את החשבונות, בצירוף קבלות, עליכם להעביר לגזברות התנועה.

בברכת חברים לתורה ולעבודה
אהרון קופולוביץ
גזבר התנועה

הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל
המחלקה לקרנות גמל בתי אבות „תפארת בנים"

ברכת מזל טוב לבבית
למר דוד שולמן ורעייתו
מנהל המועצה הדתית בנהריה
להולדת הבן

תזכו לחנכו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים

ההנהלה

הצופה — דעת הצופה

אל הקלפי

היום עומדות להכריע הבחירות לוועידת התנועה הדתית לאומית, והו יום בעל משמעות, משום שהוא מסמל את הרצון לשקם את ההנהגה לאחר שנות שפל, שהתבטאו בירידת כוחה בבחירות לכנסת, ירידה שגרמה לפגיעה קשה במעמד היהדות הדתית לאומית במדינת ישראל.

אותו ציבור שהיה נאמן לתנועה זו בכל השנים ותמך בה בכל מערכות הבחירות התרחק ממנה בשל תופעות שליליות, משטר של סיעות, ואי חידוש פניה על ידי הכנסת כוחות חדשים ורעננים.

שלוש עשרה שנים חלפו מאז נערכו הבחירות האחרונות לוועידת התנועה. כבר זה גרם לניתוק חלקי של התנועה. אם כי באותו זמן נמשכה פעולת התיישבות, ניסוד ישיבות הסדר חדשות, התבסס החינוך הממלכתי־דתי, והנוער הדתי התרחב במעדיו. אך כל הדברים הללו לא התבטאו בקלפיות בזמן הבחירות לכנסת, ובמקום התקדמות חלה נסיגה גדולה.

שיטת הבחירות החדשה, המבוססת על רשימות אזוריות ובחירות אישיות, נועדה לבטל את הריכוז הסיעתי ולהביא אנשים חדשים מן השורה שצמחו בכיכר התנועה ולא יכלו להגיע אל שורות הייצוג של התנועה בשל העדר בחירה דמוקרטית.

לצערנו, ערקו רבים מבין החברים למפלגות אחרות, או יסדו רשימות חדשות לכנסת. בבחירות אלה נעשה נסיון ללכד מחדש את השורות ולהחזיר מתרחקים לביתם המקורי. יש לקוות שאותם חברים יחזרו אל השורות והציגו מועמדותם. יבינו שאין זה משחק, אלא השתתפות בוועידה, שתטיל אחריות כבדה, למנוע בעתיד פילוגים ופירוקים, ולראות בתנועה זו את ביתם הקבוע ולא הצרים.

בבחירות צריכים המועמדים לבקש את אימון הבוחרים, לא באמצעות רשימות סיעתיות, אלא באמצעות אישיותם ופעילותם הציבורית. זוהי דרך חדשה המעידה על בגרות, ויש לקוות שדרך זו לא תשובש על ידי אמצעים מלאכותיים.

בבחירות אלה ובוועידה שלאחריה, יוערך המבחן של התנועה לאחר משברים שתקפו אותה; בהנהגה של הציונות הדתית לאחר שמונים שנות קיום. רעיונה של תנועה זו גדל וצמח בלא עם הקמת המדינה, מול אלה שהטיפו להשאר בגולה ושללו את הציונות. אך למרות שהרעיון ניצח נראו סימני ירידה והתישות בקרב שורות התנועה וזאת בשל אי בהירות בכל הנוגע לדרכי הפעולה ובגלל יריבות פנימית שאכלה כל חלקה טובה. בוועידה זו צריך להופיע דור חדש שיגיד את דברו ויש לתת לו את ההזדמנות לכך.

המוני חברי התנועה הזו שרשמה דפים מפוארים בתולדות תקומת ישראל, ילכו היום אל הקלפי בהרגשה שהנה יש אפשרות לתת תנופה חדשה לתנועה, לחדש את פניה, ולהחזיר לה את עטרת תפארתה כימים ראשונים.

שוב פרשת פולארד

פרשת פולארד, איש הריגול שנתפס בארה"ב, באשמה כי העביר ידיעות סודיות לישראל, שוב עולה על הפרק, עם פרסום ידיעות חדשות על קצין חיל האוויר הישראלי שעמד אתו במגע. הטענה הא שפולארד פעל במסגרת רשת ריגול ישראלית מסועפת ולא היה זה מרגל בודד.

הידיעות מרמזות לעברו של ראש הממשלה שכנין פרס שידע על הפרשה. המידע על ההסתבכות בפרשה הגיעה מאת אברהם סופר, היועץ המשפטי של משרד החוץ האמריקאני. נדמה היה כי הפרשה הזו שגרמה לנו נזק רב בארה"ב הולכת ושוקעת, עתה התעוררה מחדש ושוב תגרום לנו נזקים נוספים.

דעת הקהל וכלי התקשורת שבעים עד כדי להקיא מן העיסוק בפרשיות ריגול ובכשלונות של שרותי הר גוה. מן הראוי לאפשר לקהל מנוחה קצרה בין פרשה לפרשה.

אין ספק כי הטיפול בפרשה זו היה כושל. כאז „פרשת לבון" ידועות ההוראות שאין להעסיק יהודים בגולה בפעולות עדינות משום שאין לסכן את הקהילות בגלל זה.

כיצד קרה ששוב עברו על ההוראות הבסיסיות הללו זוהי השאלה שעדיין אין עליה תשובה. שאלה נוספת היא, אם אמנם צריכה מדינת ישראל לעסוק בריגול בתוך ארה"ב, או בין מדינות ידידותיות, שכר המעשים הללו אינם שווים את הנזק שהם גורמים.

שוב יש צורך לחדש את העקרונות שהנחו את ראשי שירותי הבטחון של ישראל בימים ראשונים, לבל יבואו כשלונות ויכתימו את שמה של המדינה.

דרכי הריגול נסתרות הן. קשה להשיג את המידע. קורים כשלונות ויש ללמוד מהם לעתיד. צוות מומחים צריך לקבוע שוב את העקרונות שעליהם מתנהלים שירותי הביטחון של ישראל ולא להשאיר דבר זה בידי העוסקים בפועל בביטחון נראה כי הדרכים הללו שוב השתבשו לאחרונה.

משפט יערי — גרנות

(סוף מעמוד ראשון)

רה וקרובי־משפחה גודש את האולם בקומה השישית.

„סוללה" של עורכי־דין ועוזריהם התקבצה מול השופטת חנה אבנור, נשיאת בית־המשפט המחוזי, ישראל גלעדי ויוסף גולדברג.

על ספסל הנאשמים ישבו הנאשמות לבושות ומסורקות בקפידה, כאשר שוטרת חוצצת ביניהן. במהלך כל הדיון לא פנו אחת לעבר חברתה. הן נראו תחילה מתוחות מאד, אולם במהלך הדיונים דומה ש„התרגלו" למעמד, ועקבו בדריכות אחר המתרחש.

ב־10.3.85, נמצאה גופת מלה מלבסקי ז"ל. חקירת המשטרה העלתה כי חוה יערי אמורה היתה להיפגש איתה. כעבור יומיים הזמינה יערי למשטרה. היא סיפרה שהגיעה לפגישה באיחור של 10 דקות ומלה כבר לא היתה. מדובר בקשרים על רקע עסקים בלבד, טענה חוה.

מאוחר יותר הופיעה אחותה של מלה מלבסקי, וסיפרה כי לבעלה היה חשבון בבנק הפועלים בירושלים. אותו ניהלה חוה יערי.

בינתיים גילה צוות החקירה כי חוה הגיעה ביום הרצח לתל־אביב במכונית של כלתה — סיכארו לבינה, וכי החליפה למחרת את 4 הצמיגים. כן נתגלה אצלה יפוי־כוח מזויף לגבי חשבונה של מלבסקי.

ב־12.1.86 מסרה חוה הודאה נוספת, שלפיה בעלה מסכין לה מלכרדת.

למחרת, נעצרה אביבה גרנות, ו־אז הודתה חוה יערי שעבדה בבנק הפועלים בירושלים, אך טענה שהכסף שהופקד שם שייך לה.

ב־20.1.86 העלתה חוה סיפור חדש: היא הודתה שהגיעה לתל־אביב, לאביבה, וזו השקתה אותה משקאות תרופים וסמים.

למחרת מסרה חוה הודעה נוספת בה שיחזרה את יחסיה עם המנוחה והאירועים שהביאו למותה.

בהמשך המשפט הוקרן בפני השופטים שיחזור שנערך עם חוה יערי, ובו גירסתה על מהלך הנסיעה של שלוש הנשים, עד למותה של המנוחה.

כאשר אמר לה החוקר מישל חדד, כי אנו יוצאים לשחזר את מותה של מלה מלבסקי, מגיבה יערי בהתרגשות: „לא מותה, חדד. היא נפצעה ואני לא יודעת מה קרה אחר כך. הכתוב „פציעתה", אני לא הרגתי אותה".

כאשר הגיעו בשיחזור לביתה של אביבה גרנות, בשיכון „ל", קוראת חוה כשהיא מיבבת: אנחנו פה לפני ביתה של ביבה גיניה, שהיתה אסון חיי מאז היכרתי אותה".

הן נסעו באותו ערב למלון „מבדרין", הנאשמת סיפרה. כי המנוחה „ברחה" להן פעמים מהמכונית — פעם בתחנת דלק, ובפעם השניה בדרך עפר בחוף תל ברוך, שם מצאה את מותה.

בהגיעם לדרך העפר, בחשיכה גמורה, סיפרה חוה: „היא קפצה לי כאן מהאוטו ישר על הסלע הזה בצד הדרך. היא הספיקה לרוץ איזה מטר ונפלה. שכבה כך על האבן וכל הראש שלה מלא בדם. ראיתי את זה וברחתי אחורה, ואז אביבה נגשה אליה, בדקה אותה וקראה: היא מתה. מתה, מתה. רצתי לאוטו ולא ידעתי מה לעשות. „ויויי" (כינוי לאביבה) אמרה „מתה, מתה, מתה", ואני אמרתי: לא היא לא מתה, בואי ניקח אותה לבית חולים, נספר מה קרה. אביבה אמרה: „חוה, היא מתה". אני לא מאמינה שהיא היתה מתה: לא נזל ממנה דם. אבל היה קריש גדול בראש... אם היתה נופלת על השיחים — ודאי לא היתה מתה".

אביבה גרנות טוענת לעומת זאת כי: „בדרך טענה חוה שהיא לא רואה היטב, עצרה ויצאה לבדוק את שמשות המכונית. היא ניקתה בצד אחד ועברה לנקות בצד שישבה המנוחה. חוה פתחה את הדלת ואמרה למלה תתכופפי, אני רוצה לנקות את החלון. היא התכופפה, ואז שלפה חוה ממקום כלשהו מערוך עץ, היכתה בראשה של המנוחה, הוציאה אותה מהמכונית וסגרה את הדלת. לאחר מכן, טוענת גרנות, יערי דרסה פעמיים את המנוחה.

המשטרה שינתה את מסלול צעדת „גוש אמונים"

משטרת ירושלים הודיעה, שצעדת „גוש אמונים" ב„יום ירושלים" לא תעבור ברובע המוסלמי בעיר העתיקה, כפי שתוכנן. [illegible] מטעם זה הוצע מסלול חלופי.

אנשי גוש אמונים פנו למשטרת ירושלים בבקשה שתאשר להם לקיים צעדה של כעשרת אלפים איש ברחבת הכותל דרך „רחוב הגיא, הרובע המוסלמי, [illegible] שער האריות, [illegible] על הר הזיתים.

על פי התוכנית של גוש אמונים היתה אמורה הצעדה להתחיל ביום ה' בשעה 2 לפנות בוקר.

מפקד משטרת ירושלים תת ניצב [illegible] לא אישר לקיים את הצעדה במסלול זה והציע לקיימה ברחבת הכותל דרך שער האשפות, כביש העופל מתחת לחומת העיר העתיקה עד לכביש דרך יריחו ושם לגה שבנים הר הזיתים. זאת, מאחר וביום ה' לפנות בוקר צפויים להגיע אלפי מוסלמים מכל עבר הגדה ורצועת עזה, להשתתף על הר הבית לסיום צום הרמדאן, וקיים חשש לעימות בין הקבוצות.

מפגרים ממתינים עד חמש שנים להיקלט במוסדות

מאת שאול שיף, סופר הצופה

כ־1200 מפגרים ממתינים פרק עד 5 שנים בתור כדי להיקלט במסגרות מתאימות וכ־600 נוספים — לפחות בקהילה. זאת אמר אתמול [illegible] ד"ר יצחק קנדל בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת שדנה ב„מצוקת המפגרים".

ד"ר קנדל הוסיף שבזה 3 שנים אין קליטת מפגרים במוסדות הממשלתיים.

[illegible] אולם אין תקנים להעסקה, [illegible] ב־43 תקנים נוספים" — אמר ד"ר קנדל.

ד"ר קנדל הוסיף כי משרד העבודה והרווחה מטפל כיום ב־13 אלף מפגרים כאשר 3000 מהם מעל גיל 18.

להערכת יו"ר אקים יוסף זלכנרו, מספר המפגרים בארץ מגיע לכדי 70—80 אלף איש. כפר שנצרך הפער בין מספר המפגרים הרשומים לבין מספרם האמיתי.

זבולון המר: מתעללים בילדי החינוך הממלכתי דתי בבית שמש

— מאת סופרנו בכנסת —

בשאילתה לשר החינוך כותב ח"כ זבולון המר: [illegible] יושבים ילדי בית הספר הממלכתי בבית שמש, [illegible] בין העירייה לבין ההורים מביא להתעללות [illegible] בית ויושבים בילדים יפים.

ברצוני לשאול את שר החינוך: האם ידוע לכבוד השר שהגיע פסק שהתלמידים יושבו בסיבה זה בבנין בחוץ?

האם ידוע לשר החינוך שהוצאו [illegible] מידי הכתה והילדים יושבים [illegible] על הרצפה.

האם סבור שר החינוך שניתן להשלים עם התעללות כזאת בילדים גם אם יש ויכוח בין ההורים לבין העירייה?

האם משלים השר עם כך?

אם לאו, מה בכוונתו לעשות כדי לשנות את המצב, ולאפשר לילדים ללמוד כפי שלומדים שאר ילדי ישראל?

יוגבר הפיקוח על עיסוקיהם של תלמידי ישיבות הפטורים משירות

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שר הבטחון יצחק רבין הודיע לממשלה השבוע כי יש בדעתו לנקוט צעדים כדי להגביר את הפיקוח על תלמידי ישיבות שתורתם אומנותם ואף הם עוסקים בעבודה אחרת. הדברים נמסרו לממשלה בדיון שנערך בהצעתו של שר התקשורת אמנון רובינשטיין לקיים דיון מחדש בנושא של תלמידי ישיבות, לאחר שמספרם הגיע ל־60 אלף [illegible].

רובינשטיין אמר כי מבין 16 אלף שקיבלו דחייה משירות מצה"ל יש כארבעת אלפים מעל גיל 29, שהוחזרו מצה"ל כדי להוכיח כי אכן תורתם אומנותם ואין הם עוסקים בעבודה אחרת. [illegible] הוא הציע גם [illegible] לדון בנושא. שר הבטחון התנגד לקיים דיון באמרו שהמדיניות בעניין זה מבוססת על החלטת ממשלה משנת 1968, שאימצה את החלטת ועדת השרים שדנה בנושא זה. כל שינוי בהחלטה צריכה לבוא בהידברות קואליציונית — אמר רבין.

רובינשטיין טען שאין שום סעיף על כך בהסכם הקואליציוני הקיים. השר יוסף לפיד אמר שאין להעלות נושא זה לדיון, כדי לא להגביר את המתח בין דתיים לחילונים, אך יש למנוע השתמטות בלתי מוצדקת.

הוצתו שתי תחנות אוטובוסים בירושלים • 9 „מרססים" נעצרו

מספר תחנות האוטובוסים שהוצתו בירושלים הגיע ל־42 עם שריפתן של שתי התחנות נוספות בקריית מטמדורף וברחוב ירמיהו.

✱ נהג מונית לכד 9 אברכים שנעצרו אתמול בחשד שצבעו תחנת אוטובוס ברחוב עזה בירושלים. נהג מונית שנסע ברחוב עזה הבחין בקבוצה כשהבריה צובעים תחנה. הוא עצר את המונית [illegible] לכד את החשודים והזעיק את המשטרה.

✱ עונש חמור בגלל מינון — שני אברכים שנדונו בסוף השבוע שעבר לעונשי מאסר על צביעת כרזות פרסומת בתחנות אוטובוסים, הורשעו אתמול פעם נוספת בבית משפט השלום בירושלים בעבירות דומות. פנחס קלר, הורשע בצביעת כרזה בתחנת אוטובוסים בתחנה המרכזית ב־5 במאי. הוא נעצר גם ב־7 באפריל עצה שצבע תחנות.

התובע ביקש להחמיר עם הנאשם מאחר וכרזת הפרסומת שנצבעה על ידו לא הראתה תמונה של אישה או גבר אלא של [illegible].

הנאשם השני חיים גוטליב הורשע בצביעת שלוש תחנות אוטובוסים.

במהלך הדיון קמה אימו של הנאשם והחלה לצעוק לעבר השופטת. השופטת צוותה להוציאה מן האולם ובעקבות כך פרצה מהומה לאחר שמספר אברכים טענו כי השוטרים הוציאו את האם בכוח. למקום הוזעקה תגבורת שוטרים ובג"ש אשר הרחיקו את המתפרעים ועצרו שלושה לחקירה.

✱ אסיר כשיחרר — מאסר בפועל שגזר אתמול שופט שלום [illegible] על נאשם בריסוס צבע על כרזת פרסומת בתחנת אוטובוס, בוטל על ידי השופט לבקשת התביעה מיד לאחר שהוטל העונש. השופט קיבל את הטענה שאין לגזור מאסר על נאשם שגילו נמוך מ־21 בלי לקבל תסקיר קצין מבחן לגביו.

המדובר בצבי בורשטיין תלמיד ישיבה בן 18 מבני ברק שנאשם בריסוס שלט פרסומת בצבע שחור.

בורשטיין הודה באשמה. סנגורו טען כי לא ידע עד כמה מעשהו חמור.

השופט זריאב דחה את המשך הדיון ל־9 ביולי כדי שתתקבל עד אז חוות דעתו של קצין המבחן. הסנגור ביקש מן השופט לפסול את עצמו מלדון בתיק זה מכיון שכבר הביע בו את דעתו שדרוש עונש חמור.

השופט החליט לדחות את הבקשה.

החטופים והמשחררים יציינו מלאת עשור לפעולת אנטבה

מאת סופרנו הצבאי

במלאות 10 שנים לפעולת אנטבה לשחרור 104 החטופים באוגנדה, יתקיימו מספר טקסים לציון המאורע שעליהם החליטה ועדת השרים לסמלים ולטקסים.

את האירוע תפתח קבלת פנים מטעם נשיא המדינה במשכנו בירושלים, בה ישתתפו, בין היתר, ראש הממשלה, שר הביטחון, הרמטכ"ל, המשפחות השכולות, שרי הממשלה ב־1976, החטופים, הטייסים ומפקד הכוחות בפעולה.

בפארק הירקון יערך מפגן בין הלוחמים והניצולים. בטקס זה ישתתפו מלבד הקודמים גם חברי הכטכ"ל ב־1976 וחברי ועדת החוץ והבטחון באותה תקופה.

כמו כן יערך יום עיון על שיתוף פעולה בינלאומי במלחמה בטרור, המאורגן ע"י המרכז למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת תל־אביב.

ועדת הכספים אישרה פידיון מוקדם של מילוות מרצון לשתי חברות

מאת שאול שיף, סופר הצופה

ועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול פידיון מוקדם של מלווה מרצון לשתי חברות.

מדובר בחברות „סלילי החולה" ו„אחים גולדשטיין".

נגיד בנק ישראל סקר אתמול בוועדת הכספים של הכנסת את ההתפתחויות הכלכליות בשנת 1985 עם הגשת דו"ח בנק ישראל.

הנגיד אמר כי הורדת האינפלציה יוצרת את ההזדמנות המתאימה ל[illegible] במשק בתחום השכר והן בתחום הבנקים הפיננסיים.

כתבי אישום וחקירות נגד בנק הפועלים, המזרחי ודיסקונט

בהודעה של משרד המשפטים נמסר אתמול כי פרקליטות המדינה מכינה עתה כתבי אישום נגד בנק המזרחי ונגד [illegible] הבנק, לאחר שהשלמה החקירה המשטרתית ונמצאו ממצאים מרשיעים על עבירות, שבוצעו בהנפקת מניות הבנקים. בהודעה נמסר גם על חקירת המשטרה שנערכה נגד בנק הפועלים ובנק דיסקונט.

כתבי האישום נגד בנק המזרחי — נמסר בהודעה, יוכנו בשתי פרשות שונות. האחת — [illegible] ביצוע עבירה, בכך שהבנק התיר מתן אשראי ללקוח לרכישת מניות הבנק על ידי אותו הלקוח. פרשה שניה היא מכירת מניות, תוך הבטחת שער בין חברת ברוקרים לבין בנק המזרחי — לאחר סגירת הבורסה בעסקאות כפולות.

בנק ישראל העביר ליועץ המשפטי לממשלה לחקירת המשטרה, שלוש תלונות הנוגעות לחשד בדבר מתן יעוץ כוזב ללקוחות על ידי יועצים בבנק דיסקונט. תלונות אלה נמצאות בחקירת המשטרה.

בנק הפועלים נחשד בהקמתן של „חברות־קש" זרות ללא ידיעת הרשויות, לצורך ביצוע פעולות של ויסות מניות עבור הבנק, ופעולות הנוגדות את חוק הפיקוח על המטבע. חשד זה הועבר על ידי היועץ המשפטי לממשלה לחקירת המשטרה. החקירה מתמקדת בחשד בדבר ביצוע עבירות על חוק הפיקוח על המטבע, חוק ניירות ערך, אי רישום במסמכי התאגיד, ועבירות מס.

היום הבחירות לוועידת המפד"ל

(סוף מעמוד ראשון)

ועדת הבחירות המרכזית בראשותו של עו"ד ישעיהו פריכט הנחתה את כל ועדות הקלפי וועדות הבחירות המקומיות והאזוריות בכל הקשור לסדרי ההצבעה ופתקי ההצבעה, והיא נקטה בכל האמצעים הסבירים כדי להבטיח שהבחירות יהיו הוגנות. בין היתר אסרה הוועדה את הנחת פתקי ההצבעה מאחורי הפרגוד, כמקובל בבחירות לכנסת [illegible] ע"י ועדת הקלפי למצביעים זאת, כדי להקשות על „הצבעות עדר" ועל קבלני קולות — אם ישנם כאלה, המבקשים לסמן למצביעים כיצד לבחור.

רבים מן המועמדים הקימו מטה פעולה כדי להבטיח את השתתפותם של מירב תומכיהם בהצבעה. תוצאות ההצבעה יועברו מיד למחשב העומד לרשות ועדת הבחירות המרכזית ויושקע מאמץ לפרסם את תוצאות הבחירות כבר בימים הקרובים.

כל תלונה על כשרות הבחירות בקלפי כלשהיא תיבדק בקפידה על ידי ועדת הבחירות המרכזית.

מכיון שהבחירות הן אישיות־מקומיות, יוכל הציבור הדתי־לאומי ללמוד על הכוחות המתגבשים ויחסי הכוחות ביניהם רק לאחר „הצבעות מבחן" בוועידת התנועה הדתית לאומית.

אתמול חזר והודיע שר הדתות הד"ר יוסף בורג, כי הוא מתכוון להגיש את התפטרותו מהממשלה, כפי שהתחייב בסוף מושב יוני השנה.

בין הפטיש והסדן

בעקבות ועדת בייסקי

אתמול בכנסת

מאת יונה כהן

יושב ראש הוועדה לביקורת המדינה, ח"כ אוריאל ליבאי, הודיע במליאת הכנסת שעוד השבוע (כנראה מחר) תדון הוועדה בדרכים לאכיפת מסקנותיה של ועדת החקירה לעניין ויסות מניות הבנקים.

ליבאי מסר שיוצעו שני תיקונים לחוק ועדות החקירה. האחד — הענקת סמכות לגוף המבצע ועדת חקירה, להורות לאחראים [illegible] מסקנה והוראה אישית, ומי שלא יבצע, דינו מאסר.

בתיקון שני ייקבע שלאדם שהוסקו נגדו מסקנות אישיות, כמו מנהלי הבנקים בדו"ח בייסקי, תינתן זכות לערער על המסקנות בפני שופטים בבית המשפט העליון. כיום הדבר לא ניתן.

בכך בקבלת הוועדה את קבילתו של ד"ר [illegible] מנדלבום.

יו"ר הוועדה קרא את נוסח המלצות הוועדה לביקורת המדינה לגבי דו"ח ועדת בייסקי, וביקש את אישורה על ידי המליאה.

יו"ר הכנסת הזכיר שההמלצות ועדה שיקבלו את אישור המליאה, הופכות להחלטת הכנסת כולה, המחייבות ביצוע.

סגן שר האוצר, עדי אמוראי, ציין בהערכה את ועדת בייסקי ומסקנותיה [illegible], והביע אמון מלא במערכת הבנקאית בישראל. כן הודיע שצוות מומחים דן עתה ביישום המסקנות, ותוך שבועיים־שלושה יגובשו הצעות ויוגשו לממשלה.

• פסק דין חמור מידי

ועדת בייסקי הוציאה פסק דין חמור מדי כלפי מנהלי הבנקים, אמר ח"כ אריאל ויינשטיין. הוא סיפר על מנהל בנק מסויים שהוכיח ללא עירעור כי רצה בשעתו להפסיק ולצאת ממעגל הויסות, ולא ניתן לו. הוא רצה שעוד בנק גדול יצא מזה, ולא נמצא. הכיצד להוציא גזר דין חמור נגדו לכל הזמן, שאל הנואם. זה לא ישר וזה לא הגיוני (הכוונה לאהרן מאיר, הנגיד הפורש של בנק הפועלים).

בהמשך של הדיון הארוך נחלקו דעות הח"כים, בעד ונגד המסקנות האישיות, וביניהם כשאין זכות ערעור לנידונים. היו ח"כים שהגנו על העונש שהוטל על מנהלי הבנקים, באמרם שהיו צריכים להבצע בתוקף הפסקת הוויסות שגזל מאזרחים את כספם.

• האם נגזלו רבים?

יו"ר הועדה לביקורת, ליבאי, הזכיר כי ב־6 לאוקטובר 1983 נגזלו רבים מכספם ומחסכונותיהם. שבעה בנקים יצרו ביקושים והרצים מלאכותיים, והממשלה נאלצה לאחר מכן להוציא לא פחות משבעה מיליארד דולר למניעת התמוטטות הבנקים.

צויין שזו הפעם הראשונה שוועדה מוועדות הכנסת גרמה לכך, שהוקמה ועדת חקירה. ח"כ חיים רמון (מערך), הגן בחום על מסקנות ועדת בייסקי, בהאשימו את המנהלים ביזוף מאזנים ובעשיית הון ועושר שלא במשפט.

• ממה נובע המשבר

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) תקף בדברי קודמו וקרא שלא לחשוש מסדיות או מקטסטרופה. כל המשבר הכלכלי כיום נובע מאותו ויסות מניות. הוא חושש שגורמים כלכליים מכוונים בחששי צעדים כלכליים אינפלציוניים לשם צבירת הון. צבן הפציר ביגאל הורוביץ שיפרוש מן הממשלה, כי גם עליו וגם על איתור מסילה ועדת בייסקי אחריות.

שבח וייס (מערך) יצא לשבח זאת נגד ריבוי ועדות חקירה.

ירידה בהכנסות האוצר ממסים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הכנסות האוצר ממיסים ירדו בחודש מאי בשיעור ריאלי של 2 אחוזים לעומת החודש המקביל אשתקד.

ההכנסות הסתכמו ב־1.413 מיליון ש"ח.

[illegible] האוצר עולה כי חלה עליה מתונה בהכנסות אגף מס הכנסה וכן היתה עליה גדולה בגביית מס ערך מוסף. לעומת זאת, היתה ירידה בהכנסות מהיטל נסיעות לחו"ל.

עוד מתברר כי בחודש מאי חלה עליה של כ־40 אחוז ביבוא מקלטי טלוויזיה צבעוניים. יובאו זה החדש ב־7,396 מקלטים לעומת — 5,315 בחודש המקביל אשתקד. ביבוא מכשירי וידאו היתה עליה של כ־12 אחוז ובסך הכל יובאו 3,927 מכשירים. לעומת זאת, היתה ירידה של 23 אחוז ביבוא מכוניות.

ברית המועצות מחצה את נבחרת הונגריה במכסיקו

ברה"מ מחצה אמש את הונגריה 6:0, אחרי שהובילה — 3:0 במחצית, במשחקי הגביע העולמי באיצטדיון בעיר איראפואטו.

נבחרת ארגנטינה, הנחשבת כבעלת סיכויים לזכות בגביע העולמי, ניצחה אמש את דרום קוריאה — 1:3 לאחר שהובילה במחצית 0:2, באיצטדיון האולימפי במכסיקו סיטי.

רייגן מכחיש שמועות על מצב בריאותו

הנשיא רונלד רייגן נמצא „בכושר מלא" והשמועות לפיהן לקה בהתקף לב „מוגזמות לחלוטין ובלתי אחראיות", הכריז אתמול דובר של הבית הלבן.

ההבהרה זו נמסרה לאחר ששמועות על מצב בריאותו של הנשיא האמריקאי בן ה־75, נפוצו בשווקים הפיננסיים בלונדון, וגרמו לירידה פתאומית, אך חולפת של הדולר. אין זה נדיר ששמועות מסוג זה מתפשטות בחוגי הבורסות. (עי"צ)

שיבושים באספקת מים בירושלים

בכמה שכונות בירושלים היו אמש שיבושים באספקת המים בעקבות תקלה במערכת שאיבת המים של מקורות מן השפלה.

לכתב „הצופה" נמסר מעיריית ירושלים, כי בשעות הערב נשרף ציוד החשמל המספק כוח לתחנת השאיבה בביסלון בפרוזדור ירושלים. כתוצאה מכך הופסקה שאיבת המים מן השפלה לבירה ובכמה שכונות בעיר נחלש זרם המים בצורה משמעותית. בשכונות קריית מנחם, קריית היובל ובית וגן היו גם הפסקות באספקת המים למספר שעות.

שמיר: מצרים דחתה את נכונות ישראל לוויתורים בנושא טאבה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

בפגישה שנערכה אתמול בין סיירוס ואנס, לשעבר שר החוץ האמריקאי, לבין שר החוץ יצחק שמיר, אמר שמיר כי ישראל הלכה לקראת מצרים בעניין טאבה, אך כל הויתורים נדחו ע"י המצרים.

ישראל קיבלה את ההצעות האמריקאניות שלפיהן כל צד בבוררות יציג את עמדתו, אך מצרים לא קיבלה זאת.

השניים שוחחו על מלחמת איראן עירק ועל המצב בסוריה.

קרן טדי קולק

(סוף מעמוד ראשון)

חוות דעתו של בר־סלע אמורה להנחות את הוועדה. לפי אותה חוות דעת, לא ניתן לעצור את הקמת [illegible].

אנשי „יד לאחים" טוענים כי שבחקירתם של מספר בכירים שהוענקו את האישורים להקמת [illegible] על הר הצופים, נכללו בחקירה, שמנהלת המשטרה סביב הקרן הפרטית שניהל ראש עיריית ירושלים טדי קולק.

לפיכך יש מקום, לדעת אנשי הארגון, לשקול מחדש את מסקנות חוות דעתו של בר־סלע. „הצדק צריך להיראות", נאמר במכתב ששיגרו אנשי „יד לאחים", למפכ"ל המשטרה וליועץ המשפטי החדש, יוסף חריש.

יצוין כי בעבר השיב היועץ המשפטי לממשלה היוצא, יצחק זמיר, כי מאחר וההגשה בקרן אינו „נושא ציבורי" אין בכוונתו להתייחס להלינות עליה. בינתיים מתברר, כי [illegible] שזמיר הושב שאין בכך עניין ציבורי, צוברת חקירת המשטרה תאוצה. לפי פרסומים, נטל קולק עשרות אלפי דולרים שאין לו הסבר לגביהם.

פיטורי עובדי סולל בונה יעכירו את יחסי עובדים־מעבידים

מאת חיים פיקרש

שובו של חיים הברפלד, ראש האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות, מחוץ לארץ, עשויה לבשר שינוי של אירועים בתחום מערך היחסים שבין עובדים למעסיקים. אנשי „סולל בונה" מכנים לו „[illegible]" וכמותם — ראשי איגודים מקצועיים הרוצים לחדש את המגעים על הסכמי השכר החדש. אלה הם אלה מאיימים בחידוש המאבקים המקצועיים.

גם ראשי עיירות פיתוח ממתינים לאיש אשר על האגף המקצועי, וזאת מחשש לתסיסה מחודשת בישוביהם, על רקע האבטלה הגואה והיעדר מקורות תעסוקה. כך או כך נראה כי השקט היחסי במערכת יחסי העבודה, אינו אלא מדומה. את האות לתסיסה המחודשת יתנו, לבטח, ועדי העובדים של קונצרן „סולל בונה", כ־2000 מהם עתידים לקבל את הודעות הפיטורים, בחלקם קיבלו כבר, למעשה, את ההודעות. אחרים, מאות רבות יקבלו אותן השבוע ומאות נוספים — בשבוע הבא. ועד העובדים אינו משתף פעולה, אינו מכיר, למעשה, בהודעות הפיטורים הללו, כאשר לפני [illegible] הודיע מר חיים הברפלד, בשם האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות, על הסדרי הפיטורים לא הכיר הוועד בהודעה זו. עתה ממתין הוועד לשובו של הברפלד כדי להבין, האם הוא חזר מהודעתו, שאם לא כן, הוועד יפתח מיד בצעדים ארגוניים.

במוקד

משמעותם של „צעדים ארגוניים" ביחסי עבודה — הוא פתיחה מיידית בצעדי מחאה, שיבושים, צמצומים, והכרזה על סכסוך עבודה, המאפשר להם בתום 14 הימים לפתוח בשביתה כללית.

להסדרי הפיטורים של עובדי „סולל בונה" — היבט נוסף. מסתבר שכשני שלישים לערך מאותם 2000 העובדים שקיבלו ואשר עתידים לקבל את הודעות הפיטורים, במרוצת הימים הקרובים, הם מעיירות הפיתוח ורק מעטים יחסית הם ממרכז הארץ. בין אלה, עובדים בקריית שמונה ובבאר־שבע, בבית שאן ובקריית־גת, שם צומצמו עד למינימום כל עבודות הבניה, בשל ההקפאה, ולמרות פניות חוזרות ונשנות של ראשי היישובים שם להפשרת ההקפאה, שום בנייה ציבורית אינה מתבצעת בשל אילוצי תקציב. עתה חוששים כי הודעות הפיטורים שיינתנו השבוע, יתסיסו את התושבים בעיירות הפיתוח, שחשש לאבטלה גואה מלווה אותם מאז הונהגה, למעשה, התכנית הכלכלית החדשה, וכל הנסיונות שנעשו עד כה להקל על המצוקה, לא הביאו לרווחה. תוספת של מאות רבות של מפוטרים, תתסיס שוב את העיירות מכאן, החשש גם של ועדי העובדים, שלא יוכלו להשתלט על העובדים המתמרמרים.

„ראשי ההסתדרות נמצאים על פלנטה אחרת. הם אינם מודעים לסכנה הצפויה לאלפי העובדים" — אמר אחד מחברי ועד עובדי הקונצרן של „סולל בונה". ובכך הוא האשים, למעשה, את הנהגת ההסתדרות, המבטיחה אמנם שקט תעשייתי, מתוך כוונה לשמור על התכנית הכלכלית החדשה, אך בעת ובעונה אחת מתעלמת מהעובדה שפיטורי קרוב לאלפיים עובדים, גורמת ליצירת פער בינה לבין העובדים. וזו, מכל מקום, תחושת עובדי „סולל בונה" אך ראשי ההסתדרות דוחים טענות אלה. לדבריהם, מעורבותה של ההסתדרות מנעה התמוטטות כללית של הקונצרן. ואם עוד ימשיכו ויעבדו בסולל בונה אלפי עובדים, הרי שהדבר יהיה הודות למעורבותה של ההסתדרות.

יתירה מזו, אנשי ההסתדרות טוענים כי אלמלא נכנסו לעובי הקורה, לא היו מרבית עובדי סולל בונה זוכים להטבות במהלך פרישתם. עובדה, לדבריהם שחלק ניכר מהעובדים מוכן לצאת לגימלאות, בתנאים המוצעים הללו. אחרים מוכנים להיות מפוטרים, ורק לגבי כמחצית מכלל המפוטרים תהיה בעיה של שיבוצם במקומות עבודה אלטרנטיביים. אגב, אנשי ההסתדרות, מצביעים על יוזמתם לסייע לאנשי רשות התעסוקה במציאת מקורות תעסוקה למפוטרי סולל בונה. חוליות סיוע מיוחדות כבר פועלת ליד שרות התעסוקה, ואלה ינסו לעזור במציאת עבודה. ברם אנשי סולל בונה. [illegible] „ראו כיצד הפכו עובדי קונצרן אתא — לשלדי אדם" — הם אומרים ומזכירים כי גם להם הבטיחו „ים של הבטחות" — ולשוא.

כך או כך, נראה כי השבוע תתחיל אותה תסיסה בקרב עובדי סולל בונה שלא מעט ממעצבי מדיניות התעסוקה בארץ חוששים ממנה.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

קופת חולים

לידיעת חברי קופת חולים

1. קופת־חולים שוללת כל תופעה של ערבוב תחומים בין רפואה פרטית לבין העבודה בבתי החולים של קופת־חולים ומרפאותיה.

2. ערבוב התחומים הנ"ל מתמצה בעיקר בתופעות האסורות להלן:

א. תשלום ע"י חולה הנזקק לשרותים רפואיים הניתנים תוך כדי העבודה בבתי־חולים ובמרפאות תוך שימוש במכשירים ובציוד רפואי אחר השייך לקופת־חולים.

ב. הזמנתם או הפנייתם של חולים - הזכאים בתוקף חברותם בקופ"ח לקבל שירותים־רפואיים במתקניה הרפואיים ללא תשלום - למרפאות הפרטיות עבורם הם חייבים בתשלום כספי מיוחד.

ג. תשלום במסגרת פרטית תמורת הפנייתם ו/או הטיפול הרפואי אשר ינתן להם בתוך מתקניה הרפואיים של קופ"ח, אע"פ שהם זכאים לקבלו ללא תמורה בתוקף חברותם בקופ"ח.

(מתוך החלטות הוועדה ה־11 של קופת חולים).

חבר; דע את זכויותך, אל תתן יד לתופעות פסולות אותן אנו מבקשים לעקור!

הצופה

מוסף של שבת

כוחנות מול חזון

מאת משה אישון

בשלושת החודשים האחרונים נערכו שלוש ועידות של מפלגות מדיניות בישראל: שתיים מהן מרכיבות את הקואליציה הממשלתית ואילו השלישית, כפי שהוצגה ברשות הרבים, היא יצירה חדשה המתיימרת „למלא את החלל" שנוצר בחיינו הפוליטיים עם הידוק הקשר בין הליבראלים לתנועת החרות. כל אחת מהוועידות במעמד הפתיחה הצטיינה בהוד והדר, באורחים רמי דרג, כולל נשיא המדינה, בעוד שבמעמד הנעילה בלטו בתוך הרעש, ההמולה כשאימת הפילוג מרחפת מעליהן. מסתבר שבעניין זה אין הבדל רב בין „חרות" לליבראלים, או „המרכז הליבראלי" שזה עתה יצא לאוויר העולם באפרות מתוך קליפתו.

הכוחנות מושלת בכול, בעלי המרפקים נדחקים אל ראש התור. לעתים הם נותני הטון. מי יעלה ומי יירד בהררכיה המפלגתית. בנסיבות אלה אין פלא שבחירת מוסדות מנהלים את המפלגה הפכה לעיקר בוועידות ואילו כל השאר, כגון בירורים מדיניים ורעיוניים, אינם מעוררים התלהבות יתירה, ממילא גם אינם מלווים ויכוחים סוערים. אפילו אלה, הם מעטים, המגלים ענין בנושאים שברוח הנוגעים לחזון ודרך של מפלגה, אינם עולים על הבאריקדות כדי לגייס תומכים להצעותיהם. בדרך כלל אף הם מתפשרים אחרי שהתברר כי בגוף ההווי המפלגתי אין ערך רב להחלטות ומצעים. מעטים מעיינים בהם בודדים דבקים במצע ובהחלטות ועידה. רבים פניהם — לשררה. כתוצאה מזה המצעים הפכו ל„הלכה ואין מורין כן..."

הדעת נהוגה לשררה ולא לחזון, עם יהיה — אומרים — כסתדרים, על השררה נאבקים. לא אחת זהו מאבק קשה ואכזרי בפרט כאשר מדובר בוועידה בה הכל רואים עצמם מועמדים מיועדים לחברות במרכז, במזכירות, בלשכה, בצוות המוביל וכיו"ב. כי שם הכוח. שם נקבעים הדברים. שם בוחרים את המועמדים לכנסת ולחברות בממשלה. ותו, ככל הנראה, העיקר כל השאר כבטל דמי.

כל עוד תופעות כגון אלה היו שוליות לא היה בהן כדי לעורר ענין ציבורי. כיום, כשהן הפכו נחלת רוב המפלגות בישראל, אין לעבור עליהן לסדר היום. הן מדאיגות. לאמיתו של דבר אף מעמידות בסכנה את משטר החיים הדמוקראטי.

באותו רגע שהזרוע מכניעה את הקול הרוח משתק — את הקול הנשמע בוועידה שאינו עולה בקנה אחד עם דעתו של „בעל הזרוע". ובעת ובעונה אחת אף מבטלת את משקלו הסגולי של הקול בקלפי — גם נופלת חומת הדמוקראטיה.

בוועידת „חרות" הפכו שולחנות ערב התבצעו לאחריה ביטלו במחי־יד את התוצאות באמצעות תרגיל מבריק של נעילת הוועידה, בלא שזו הספיקה לבחור במרכז, בלא שבחרה ביו"ר התנועה — בלא כלום...

גם בוועידת מפלגת העבודה היינו עדים למאבקים כוחניים. אמנם במושב הראשון עלה שכל כולו הוקדש לבירור דרכה של המפלגה — התגייות משלה בכל. לא כן במושב השני של הוועידה שכל כולו עמד בסימן בחירת מרכז המפלגה. אז נתגלתה התפאורה. במקום החגיגיות — ההתרוצצות בולטת לעין. הם התמודדו בתוך המחנות ובין המחנות של שמעון ויצחק — מזה, של עוזי, מיכה ואורי — מזה.

שלושת אלפים צירי הוועידה — כל אחד מהם ראה עצמו מועמד למרכז המפלגה. ברגע של משבר אף היה מי שהציע: נכריז על צירי הוועידה כחברי מרכז המפלגה. לבסוף אחרי ימים של מתחים, של מצור ומצוד על מזכ"ל המפלגה הורכבה הרשימה, אך לא על פי המפתח שנקבע בחוקה.

נפרצו הסכרים. במקום אלף חברים למרכז נבחרו קרוב לאלף וחמש מאות. אולם גם אז רוחות לא נרגעו. הבלתי מרוצים ... המרוצים אינם מאושרים אחרי שנוכחו ... כי ברגעים של הכרעה לא המרכז בין הקובעים: המזכירות והלשכה הם המכריעים.

היריד לא נסתיים. הוא נמשך. יש אומרים כי הוא עתה בעיצומו. על כל מקום פנוי במזכירות־בלשכה — מאה מתמודדים. אין זאת גוזמה. כאלה הם פני המציאות הפוליטית הישראלית של שנות השמונים.

ואין זאת שאלה של מימסד בו רגילים לראות את כל הסאאת הלוחמים בו ובתופעות הלוואי שלו אינם שונים ממנו. זאת נוכחנו לדעת גם בוועידה של „המרכז הליבראלי החדש". יומרותיו גדולות, העומדים בראשו במעמד הפתיחה שילחו ללא רחמנות חיצי ביקורת לעבר כולם — ימינה, שמאלה וכן כלפי הדתיים והחרדים. לדבריהם, יש מפלגה אחת בישראל המסוגלת להושיע את ישראל, הלא היא מפלגת „המרכז הליבראלי" מיסודם של יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית וההנהלה הציונית, ראש עיר גדולה ועוד שניים־שלושה ראשי ערים שרישומן לא ניכר על המפה; וגם שר לשעבר תופס מקום בשורה הראשונה ולצידו עוד מספר חברים שעברו גלגולים במפלגות השונות ועתה באו לחפש שבר „במרכז הליבראלי".

במעמד הפתיחה הם התנבאו בסגנון אחד. במעמד הנעילה — יד איש ברעהו... הם אינם שונים איפוא מהממסד המפלגתי המסתאב; גם לא מתאבי שררה. כל אחד מהם נפנף בשרביט הגנראל שבידו. הצעקות הגיעו עד לב השמיים. „לא למפלגה כזו יחלנו... לא נניח לטרמפיסטים להשתלט על מוקדי כוח..."

אכן, המאבק הוא על מוקדי כוח. כך ב„חרות" ובליבראלים וכן במפלגת העבודה וב„מרכז הליבראלי". העושה את צעדיו הראשונים כדי לתפוס מקום על המפה המפלגתית הישראלית. גם יתר המפלגות נגועות במחלת הכוחנות — במאבקים על עמדות כוח. כי אלה — למרבה הצער — הפכו לעיקר וכל השאר פותרים בשתי מלים — „לא חשוב..."

ומכיוון שזוהי צרת רבים חובה להזהיר, כי אין זאת חצי נחמה. אין לצרה זו מנחם. היא הרסנית מיסודה, היא אוכלת כל חלקה טובה בחיים הפוליטיים, אף מכרסמת תחת היסודות הדימוקראטיים של המדינה. באותו רגע שידם של „בעלי הכוח" תהיה על העליונה, אפילו אם יוסיפו לדבר על דמוקראטיה, לא תהיה זאת מדינה דמוקראטית — תהיה זאת מדינה חסרת חזון ודרך — מדינה שהכוחנות מושלת בה.

*

מי גרם למירוץ המרתוני אחרי שררה — פשוטי העם, או העומדים בראשו? בכלל, מדוע כה רבים הפכו לתאבי שררה?

כי השררה הפכה למעמד חברתי; היא פותחת שערים לא רק לכבוד אלא גם היתה סגולה לעושר...

כך גם נראים בעיני הציבור הרחב בכלל ובעיניהם של תאבי שררה בפרט. אין פלא שכה רבים רוצים להידמות להם. דבר זה משתקף בוועידות מפלגתיות ובמיוחד בעת בחירת מוסדות.

אז הכל מועמדים לכל...

פעם הקפידו לחזור על דברי חכמים: „שררה נתתי לכם, עבדות נתתי לכם..." כיום אינם עוד בושים לרדוף אחרי השררה. את העבדות משאירים לאחרים...

ואט־אט — השררה הפכה למקצוע. היא חדלה להיות שליחות. והעובדה שכה רבים פונים למקצוע זה מעידה, שככל הנראה גם שכרו בצידו...

מכל מקום אילו דובר בשליחות המחייבת התנדבות והיחלצות, ספק רב אם כה רבים היו נדחקים אל ראש התור...

לכן דרוש בדק בית יסודי בגוף המפלגתי כדי לנכש את העשבים השוטים ולהחזיר למפלגות את מימד השליחות. רק בדרך זו ניתן להחזיר למפלגות את מעמדן הציבורי הפוליטי. אין דרך אחרת זולת זו, כדי להחזיר להן את אימון הציבור אותו אבדו מאז שידם של תאבי שררה על העליונה.

אין זה סוד שאימון הציבור במפלגות נתערער. ובמקום לחפש אחרי מפלגה יש אשר הולך תרים אחרי מנהיג, המסוגל להוביל את האומה הנבוכה...

ולאן זה עלול להוביל?

התסריט הוא לערוך כוח: תחילה בהרסת הדמוקראטיה הפנימית, בתוך המפלגות, ובהמשך בהרסת הדמוקראטיה גם במדינה. אם לא נדע לעצור תהליך זה בעוד מועד, הרי שנשקפת סכנה גדולה לדמוקראטיה הישראלית בכללותה ולאו דווקא מאותו כיוון שנוהגים להצביע עליו, כי אם מבית מתוך תוכן של המפלגות הדמוקראטיות שעל מפת החיים הפוליטיים שלנו.

הגיע הזמן, לשים אצבע מזהירה על הנקודה האמיתית, במקום להפריח סיסמאות סרק „הדמוקראטיה בסכנה...".

כי שצופה אחרי הוועידות המפלגתיות יודע זאת. ואם קצרה דעתו להבין — יש לפקוח את עיניו ולהסביר לו את גודל הסכנה שהכוחנות נושאת בחובה. הסברה מסוג זה חיונית לחינוך לדמוקראטיה. לא הלילה על ידי השנאת המפלגות הפוליטיות הקיימות על הציבור הרחב, אלא על־ידי עידוד לחשבון נפש בתוך המפלגות, כי ישובו אל מחוז החפץ — אל החזון ואל מעש מתוך חזון.

מפלגות שמעשיהן אינן מלוות חזון בהכרח סגורות בפני בעלי חזון ומעש. אלה כן אלה מתרחקים זה מזה באין מכנה משותף ביניהם. ובאותו רגע שבעלי חזון ומעש נדחקים לשוליים מבפני מחסרי החזון מוצגים כ„ברוכי מעש". אך „באין חזון — כנאמר במשלי — יפרע עם"...

ואז באה הפורענות.

הרבה פנים לפורענות. לא תמיד היא מופיעה בלבוש של המצוקה. להיפך. יש ימים שזו נראית כביכול בשורת העושר והאושר לפרט ולכלל; ויש שהיא מחוללת תרבות זרה שכל עיקרה לעקור שורשים של בני אומה עתיקה...

הרבה פנים לפורענות. קשה לזהותה, ממילא לא קל להתגונן מפניה שלא להיתפס במצודתה הפרושה...

בכלל, כדי להנצל ממנה דרוש כוח אבחנה, דרושה דבקות בחזון שוזר מעש ולא במעש מרוקן מכל חזון...

המפלגות הפוליטיות בישראל, למרבה הצער, ניתקו את עצמן מחיי חזון. וכה הן הפכו אמנם ל„ברוכות מעש", אך עם זאת חסרות חזון, בלא לחוש כלל שכתוצאה מזה הפורענות רובצת לפתחן...

אין בכוחה של ההישגיות כדי להציל מפורענות. יש מפלגות שכבר נענשו על נטישת החזון, ויש מפלגות שאפילו ההצלחה מאירה להן פנים הן בתור ליתן דין וחשבון...

*

הציונות הדתית נמנית עם אותן המפלגות שנפרעו מהן על נטישת החזון ואובדן דרך. היא שילמה מחיר יקר מאוד. כיום היא ניצבת על פרשת דרכים — בפני הדילמה השקספירית: „להיות, או לא להיות?

על פי הצעדים שנקטה עד כה, עם עריכת המפקד וההכנות לבחירות לוועידה, יש יסוד לתקווה, כי עלתה על הדרך הנכונה. עם זאת היא עדיין על אם הדרכים. השאלה היא: באיזה כיוון תפנה?

על שאלה זו לא השיב המפקד, על אף העובדה שלמעלה ממאה וחמישים אלף חברים התפקדו; על שאלה זו טרם השיבו חמשת אלפים המתמודדים על חברות במועצות הסניפים ועל צירים בוועידה.

בשלב זה המעש בולט לעין; החזון — לא. מכעסים לדבר על עניינים שבחזון. הדעת נתונה ל„מוקדי כוח" — להתארגנויות, לצירופים של „שלישיות" במקום סיעות, אם כי אף הן מופיעות ברקע...

הפנייה לבוחר היא אישית: „אנא בחור בי ובחבריי", בלא הצגת תעודת זהות רעיונית, בלא ציון דרך בלא תשובה לשאלה — לאן?

עצם ההתעוררות אחרי שנים של משבר — יש בה משום עידוד. אולם, אם תהיה זאת התעוררות ארגונית בלבד סופה להחזיר את התנועה להתמודדות כוחנית, על פי אותו התסריט של ועידת „חירות", „העבודה", „המרכז הליבראלי" ועוד.

ואז, הכל עלול לרדת לטימיון...

האם מודעים לזה?

ספק רב. מקוצר רוח ומעבודה ארגונית קשה, כדי לכבוש את לבו של החבר־הבוחר הדעת אינה נתונה לבחינת דרך — לבירורים רעיוניים הדרושים כאוויר לנשימה להפקת לקחים מכשלונות העבר ועוד יותר לשם התוויית דרך לקראת העתיד.

יש אומרים: הוועידה תעסוק בנושאים הללו. ייתכן. עם זאת בלבי מכרסם הספק אם אמנם תתפנה התנועה לחשבון נפש ובחינת דרך. שהרי על הפרק תעמוד שאלת בחירת הנהגה לתנועה, בחירת מרכז, ועד פועל, מזכירות, לשכה ועוד.

ויש להודות, כי גם הציונים הדתיים הם בסופו של דבר בשר ודם. אף ביניהם יש נגועים במחלת הפסקנות הפרופסיונאלית שהצבענו עליה ועל פגמיה. לא מעט מבין המתמודדים נושאים עיניהם לשררה: רבים רוצים להיבחר למרכז ולוועד הפועל, כך שלא יישאר זמן רב לבירורים הרעיוניים, כדי להתוות דרך לחידוש פני התנועה והנהגתה. יתירה מזו, בירורים מסוג זה אי אפשר למצות במסגרת ועידה. כדי להתמודד כראוי עם הבעיות האידאולוגיות דרושה הכנה לפני כינוס הוועידה. ומכיוון שעד כה לא נערכו הבירורים עולה השאלה הקשה והמכאיבה כאחד: האם יפטירו כדאתמול? האם גם הוועידה לחידוש פני הציונות הדתית תירשם כוועידה שהכוחנות מושלה בה?

השאלות נוקבות. אין להתעלם מהן. חובה להציגן במלוא הפה, כדי להבטיח שאחרי עגום של פורענות שפקדו את המחנה בוא תבוא התמורה המיוחלת ותנועת הציונות הדתית מחדש תניף את דגלה המקורי השזור בחוטי זהב של חזון ומעש.

יש תקווה לציונות הדתית; אם נרצה לא תהיה זאת אגדה, גם לא חלום באספמיא.

הקשר האירופי של ישראל

מאת יעקב אדלשטיין

השבוע עמדנו בסימן ביקורים של אישים בולטים מאירופה, כמו שר החוץ האיטלקי, ג'וליו אנדריוטי ואנשי משלחת נשיאות הבונדסטאג הגרמני. במוצאי שבת עומדת להגיע לארץ ראש ממשלת בריטניה מרגרט טאצ'ר. שר התיירות אברהם שריר, ביקר השבוע ביוון ונפגש עם אישים פוליטיים.

ביקורים אלה פותחים הזדמנויות לדון במדיניות של מדינות אירופה כלפי ישראל, כל מדינה לחוד, והקהילייה האירופית ביחד. הוסף לכך את הסערה שהתחוללה סביב פגישתו של ראש הקהיליה האירופית, שר החוץ של הולנד האן דה ברוק, עם יאסר ערפאת בתוניס, והרי לך מסכת של יחסים בין מדינות אירופה לבין ישראל, על הסכסוך הישראלי־ערבי.

בהיותו פעיל המפלגה הדמו־נוצרית באיטליה, היה ג'וליו אנדריוטי מעורב ראש הממשלה בשנות הארבעים המאוחרות, דה גספרי. בתקופה זו קיבל הישוב היהודי סיוע סמוי מממשלת איטליה. מנמליה של איטליה הפליגו לארץ אניות והעפלה, תוך עצימת עין של הרשויות השלטוניות. ממשלת איטליה התעלמה ממחאות בריטניות בנושא. האהדה של ממשלת איטליה בימים ההם לעם היהודי נבעה גם כי שיקולים מדיניים. איטליה הביטה בעין זועפת על הממשל הקולוניאלי של בריטניה בארצות רבות באפריקה ובאסיה. היא עצמה איבדה את מושבותיה באפריקה, ביחוד בלוב ובחבש. אך היא לא יכלה להביע את עמדתה בגלוי, משום שהיא עצמה היתה בחסות בריטית. הצבא הבריטי עדיין חנה באיטליה שלאחר המלחמה. לכן הביעה את עמדותיה בצורה הרשאות עקיפות לאניות מעפילים להפליג מנמליה.

פעילי עליה ב' באיטליה מצאו באיטליה אוזן קשבת. העם האיטלקי, אוהב הרים, הביט בעין טובה על המאבק של הישוב היהודי בארץ ישראל לעצמאות, וביחוד על מאבקם של שרידי השואה למצוא להם מולדת.

המדיניות האיטלקית שונתה בשנות הששים והשבעים משיקולים כלכליים, כאשר איטליה ראתה במדינות ערב מקור ליצוא ולהסכמים מסחריים. ג'וליו אנדריוטי היה אחד האישים הבולטים ששינו את המדיניות האיטלקית. הוא היה אחד מראשי מנסחי ההצהרה ונציה של מדינות אירופה לכינון ההכרה באש"ף. בתור ראש ממשלת איטליה במשך שנים רבות קבע מדיניות אוהדת לאש"ף, עד לכדי פגישות עם יאסר ערפאת. המחבלים מצאו באיטליה אווירה נוחה לפעילות חבלנית. אם נאסרו, הרי היו בטוחים שישוחררו במהרה. זאת היתה המדיניות של המפלגה הדמו־נוצרית, בעוד המפלגה הרפובליקנית, שבראשה עומד שר ההגנה ספאדוליני, התנגדה למדיניות זו ואף גרמה למשבר בממשלה על רקע זה.

גם היום בביקורו בירושלים, מצא ג'וליו אנדריוטי לנכון להוסיף לנו מוסר. לדבריו, אנו צריכים להיות רגישים לסבלם של עמים אחרים. "אחר נסיון הסבל שעבר העם היהודי, והוא התכוון לגורל הפלשתינאים.

הקהילה היהודית באיטליה ראתה בדאגה את התמורה במדיניות איטליה. היא הצביעה על אנדריוטי כאחד האחראים לקביעת מדיניות זו כלפי ישראל. השבוע כאשר אנדריוטי עמד לבקר בבית הכנסת האיטלקי בירושלים, פקפקו ראשי בית הכנסת אם עליהם לקבל אותו, משום שהם ראו בו את אחד המתנגדים של ישראל. לעומתו, הם קיבלו בחמימות את שר ההגנה האיטלקי, ג'ובאני ספאדוליני שביקר לא מכבר בירושלים. רק לאחר שכנוע מצד משרד החוץ בירושלים, שכאן כי יהיה זה משום פגיעה ביחסי שתי המדינות, הסכימו לארח את אנדריוטי. נזקי הטירור הערבי מורגשים היום בתיירות האיטלקית, אך לא בעיקר המדיניות.

ביקורה של הגב' תאצ'ר

ביקורה בישראל של ראש ממשלת בריטניה, מרגרט טאצ'ר, יהיה הביקור הראשון של ראש ממשלה בריטי בישראל מאז קום המדינה ... הבריטי על ארץ ישראל, והוא צפוי לראות בביקור זה כציון מהלך היסטורי.

מסכת היחסים בין ישראל לבריטניה מאז הקמת המדינה היא ארוכה מכדי לסקר אותה במאמר אחד. בריטניה הטילה אמברגו על אספקת נשק לישראל מאז מלחמת לבנון, ביוני 1982. כמובן הטילה אמברגו גם על אספקת נפט לישראל. צעדים אלה אינם פוגעים בישראל, אך הם משאירים בפה טעם רע.

בביקורה האחרון בירדן הביעה טאצ'ר משלחת ירדנית—אשפית לביקור בבריטניה. המשלחת הגיעה ללונדון, אך התפרקה לאחר שחוסיין אש"ף סירבו להסכים לבקשת המארחים לחתום על הכרה בהחלטות 242 ו־338 של האו"ם. הבריטים ביטלו את הפגישות עם המשלחת הזו.

בביקורו האחרון של ראש הממשלה, שמעון פרס, בלונדון, הוסכם על ביטול האיסורים הבריטיים ליצוא סחורות למדינות ערב, שביסתם היה, כי אין להחרה המציאות כל קשר לישראל ואין היא עומדת בניגוד לחוקי החרם הערבי. אך על ביטול האמברגו הבריטי בתחום לנשק ולנפט לא הוסכם. ידיעות בלתי רשמיות אומרות, שפרס הגיע להסכם עם טאצ'ר בנושא זה: בריטניה תבטל את האמברגו וישראל לא תבקש לקנות נשק מבריטניה. ענין זה עוד יתברר בהמשך הביקור.

טאצ'ר הזדהתה עם המדיניות של הנשיא רייגן במלחמה נגד הטירור. בריטניה היתה המדינה האירופית היחידה שהסכימה לתת למפציצים האמריקניים לעבור בתחומה בדרכם להפציץ את לוב. יש לציין, כי השיקולים שלה היו שונים. רייגן הזדהה עם בריטניה במלחמת פוקלאנד וגרם בכך במשבר ביחסי ארה"ב עם ארגנטינה. טאצ'ר היתה חייבת לו הזדהות דומה.

ביקורה של טאצ'ר בישראל יעורר זכרונות מתקופת שלטון המנדט הבריטי בארץ ישראל. את קבלת הפנים היא תערוך במלון „מלך דויד", שם שכנה מפקדת שלטון המנדט הבריטי בסוף ימיו. ואשר חרב בחלקו על ידי האצ"ל בפעולה מחתרתית מבריקה.

יוון אוהדת את אש"ף

ביקורו של שר התיירות, אברהם שריר ביוון, היה מעין עדות מחודשת למדיניותה של יוון כלפי ישראל, על רקע הסכסוך המזרח־תיכוני. יוון מכירה עד היום בישראל רק דה פקטו. גם הצטרפותה לקהיליה האירופית בשנת 1980 לא הביאה לנורמליזציה ביחסיה עם ישראל. הממשלה היוונית הסוציאליסטית אוהדת לאש"ף. יאסר ערפאת מתקבל שם כאורח כבוד. הפער שבין אתונה וירושלים אף גדול יותר מאשר הפער שבין ירושלים ולונדון. גם התיירות ביוון נפגעה מן הטירור הערבי. היתרונות הכלכליים להשיג מן הקשר עם הערבים — "יפגעו ע"י מעשי הטירור הערבי. בשעתו הבצה יוון את מדיניותה הפרו ערבית בעיל שני שיקולים. השיקול האחד היה: שהזירה יוונית גדולה במצרים וקיומם של קשרי מסחר בפיתוחים. והשני, הצורך להציג את אהדת הערבים למאבק העדה היוונית בקפריסין נגד העדה התורכית. השיקול הראשון כבר לא קיים היום: העדה היוונית במצרים חוסלה. שריר שמע מפי עמיתיו באתונה כמה הצהרות פרו ערביות.

הגרמנים מודעים לאשמת עמם

ביקורה של משלחת הבונדסטאג המערב גרמני, שכללה את כל חברי הנשיאות, באה על רקע שונה. יש בו משום עדות למודעות של כל הגורמים המדיניים בגרמניה לאחריות ההיסטורית כלפי העם היהודי לאחר השואה. זו הפעם הראשונה שכל חברי הנשיאות של הבונדסטאג יוצאים יחד לביקור במדינה כלשהי. המדיניות המערב גרמנית כלפי המזרח התיכון מבטאת אף היא לבעוד באותו כיוון של איזון בין ישראל לערבים, תוך דבקות בהצהרת ונציה של הקהילייה האירופית עם זאת גרמניה המערבית מכירה בזכות לישראל בכל הבעיה הנוגעת בין הכשירים הכלכליים שבין השוק האירופי לבין ישראל.

נשיא הקהילה האירופית: היפגש עם ערפאת?

השבוע עמדה ... כאשר דיפלומטי ישראל את נשיא הקהילייה האירופית, האן דה ברוק, שר החוץ ההולנדי, בהיפגשו עם יאסר ערפאת בביקורו בתוניס. ערפאת נמצא היום בשפל המדרגה. פגישה כזו תחזק את מעמדו. הולנד שהיתה אוהדת לישראל שינתה את מדיניותה בהדרגה לאחר מלחמת יום הכיפורים, כאשר מדינות ערב הטילו חרם נפט על הולנד בשל אהדתה לישראל. במלחמת ששת הימים שימשה הולנד בסיס ביה השוב לישראל. חרם הנפט לא פגע בהולנד. לא בדנמרק, משום ששתי מדינות אלה קיבלו נפט ממאגרי הנפט האירופי ולא חשו שום מחסור, אבל היה זה הלם למדיניות ההולנדית, שהתבטא, יש סבורים, בשינוי מדיניותה כלפי ישראל.

שר החוץ, יצחק שמיר, העביר מסר למדינות אירופה, שלא יתכן שבתקופה כזו, כאשר אפילו המלך חוסיין ניתק את הקשר עם ערפאת, תגש דווקא נשיא הקהילייה האירופית לשקם את מעמדו של ערפאת. וזאת כאשר הקהילייה האירופית תתגייס למאבק המדיני הכלכלי נגד הטירור הערבי. גם שגריר ישראל בהולנד מחה על ביקור זה. אך שר החוץ ההולנדי הצהיר שאם ערפאת יבקש פגישה בזמן בתוניס הוא יסכים לקבלו לשיחה. צעד זה כשעצמו הוא, שמדינות אירופה עדיין דבקות בקו שמעדיל את הצהרת ונציה הידועה, על אף הפגיעה של הטירור הערבי גם בעולם המערבי.

פגישה כזו בין נשיא הקהילייה האירופית לבין יאסר ערפאת יש בה משום נסיגה מן המדיניות נגד הטירור שעליה החליטה הקהילייה האירופית.

*

הביקורים של האישים מאירופה בישראל בימים אלה מסבירים את אותה מדיניות דו־גונית שאירופה מצביעה בה, מדיניות נוסח צ'מברליין—דלאדיה, ב־פריס מהחתת הערים התגייה, שסימלה את פיוסו של התוקף תוך כדי קבלת תכתיביו.

ישובי העימות לקראת עימות

מאת חיים פיקרש

אחת מפצצות הקטיושה נחתו לאחרונה בגליל העליון, פערה בור עמוק, או אז מיהרו כמה מראשי הישובים שם, הפועלים במסגרת של מטה פעולה משותף, לראות מה קרה, ומה ראו? כיצד חקלאי מיובל הידיים, שותל לו שתיל בבור שפערה אותה פצצת קטיושה וכי ילדיו, משתעשעים בליקוט הרסיסים...

לעזוב? מחזיר החקלאי בשאלה, לא, איני חושב על כך, „וכי יש לי להיכן לעקור"? אחר הוסיף כי בכל מקרה, הוא מקווה להתרגל „לחיות עם זה", שרק לא יהיה יותר גרוע!

אם תרצו, בדבריו אלה של המושבניק החקלאי, גלומה בחשיבותם של כל 64 הישובים הפזורים בקו העימות הצפוני. החוזרים בימים אלה לנהל מאבק נגד משרדי הממשלה, שאינם ממלאים, בדבריו של יוסי גולדברג, ראש המועצה המקומית מטולה, המשמש כיו"ר מטה הפעולה של הישובים שם, את הבטחתם לסייע לישובים, להקל על מצוקתם, לפתור את הבעיות „שהן שונות ואינן מוכרות ברוב ישובי הארץ".

יוסי גולדברג שרק באחרונה יצא להקביל את פניו של רופא צעיר, עולה חדש מדרום־אפריקה, שבא להשתקע עם משפחתו, דווקא בישוב הצפוני. אינו מאמין שתופעה העזיבה או הנטישה ההמונית מצד התושבים, תחזור על עצמה. אך הכל תלוי בהיקפה של הבעיה הבטחונית.

השבוע כינס בלשכתו שבבנין המועצה המקומית במטולה את ראשי הישובים הכבושים „ישובי קו העימות" כדי לסכם עצה, כה לצעות על תופעה שבה „כל פקידי הממשלה, לרבות השרים, נותנים ים של הבטחות, אך מכאן ועד למימושן ויישומן של הבטחות הללו הדרך מאד ארוכה...

הישיבה, מספרים משתתפיה, היתה סוערת למדי. נשמעו בה התבטאויות חריפות וטענות על היחס הקלוקל מצד הממשלה כלפי הישובים כולם, אלה המשתרעים מנהריה ועד למטולה ובפת הגלילים ערים גדולות וקטנות, עיירות פיתוח, קיבוצים ומושבים. טענה משתתפי ישיבת היום היתה על אי־ביצוע החלטות ועדת השרים בנושא קו העימות. החלטות אלה, אומר יוסי גולדברג, התקבלו כמעט לפני שנה, ועיקרן מתייחסות לענייני בריאות, חינוך, שיכון ועוד.

הנה כי כן, בירי האחרון, ערב יום העצמאות נפגע הילד בן ה־4, צביה דבנשטין, והאר לך, מוסיף איש שיחה, שכאן לא ידעו היכן להעביר אותו, כי חדר המיון הקדמי שתוכנן להפעלה בקרית שמונה, עדיין אינו פועל כסדרו. וכך צריכים היו להחיש עד לבית החולים רמב"ם בחיפה.

כך היה גם לפני כן עם הנער ואם גיל, הלומד בבית הספר העל־יסודי האזורי „דנציגר" בקריית שמונה, שנפצע בירי הקטיושות על בית הספר.

יוסי גולדברג קובל גם על כך שאין עדיין אמבולנס במטולה, לרבות פניות הזהירה והשנות של המועצה המקומית כלפי משרד הבריאות. „אין אני יכול להבין את אטימות הלב הרגש של שרי הממשלה לבעיות הקשורות בחיי אדם! — אומר לי גולדברג. שיחד עם כל ראשי הישובים שם, דואב על כך, ששר הבריאות מרדכי גור, שהיה להביא לצפון את כל עובדי משרדו ולזרוק הבטחות על ימין ועל שמאל, — אינו עומד בהבטחתו".

פרסומת כן, מעשים — לא!

יתילה מה, השבוע, כשפורסם בשמו של שר הבריאות, על זימון ראשי ישובי העימות „להצגת ההיערכות הרפואית באזור", יוסי גולדברג וכמותו גם פרופסור צורן, ראש עיריית קרית שמונה „וכל חברי ועד הפעולה" כלל לא ידעו על הזמנה זו, שפורסמה בכלי התקשורת ברעש גדול...

ליוסי גולדברג כואב גם שלא היה שר אחד, שהרים טלפון בערב יום העצמאות לשאול את התושבים איך הם מרגישים, אם הם זקוקים לסיוע ועידוד להרמת המורל. „שום דבר. אדישות. אטימות, לא איכפתיות". ובכל זאת תושבי הגליל לא נפלו ברוחם, ואת חגיגות יום העצמאות, לחשי, לא ביטלו, וכל האבנים היו גם הפעם מבני המקום... ראשי הישובים של קו העימות מתכוונים פתח את המאבק „שיהיה ללא כל פשרות", כפי שאומר אברהם ברושי, ראש המועצה האזורית גליל־עליון, הסביר כי אין להאמין עוד להבטחות ולכן צריכים לפתוח ב„התקפה מרוכזת" כלשונו, על כל משרדי הממשלה, שכן, ראשי הישובים עשו את כל מה שאפשר לעשות, כדי להסביר את מצבם הקשה.

הם שיגרו התראה. „עד יום ראשון הבא" — הבריקו לראש הממשלה, ואז יצאו לפעולה של „הוצאת את כולם". במה דבריו אמורים? שאלתי את יוסי גולדברג והוא השיב כי בשלב זה הוחלט שלא לפרט, אך ברור, שלא ינקטו שיטה של תושבי הישוב וזרעית שהחסמו. כזכור, את שערי הישוב ומנעו כניסה ויציאה, גם של אנשי הבטחון. „לנו תכנית אופרטיבית אחרת, ואותה נפעיל בעיתכה רבה" — אמר.

בעיית ישובי קו העימות, אופיינית לכל ישוב וישוב. אבל אין בעייתם של תושבי קרית שמונה ומטולה כבעייתם של המתיישבים החקלאים, המודים ההת בטל ההוניות המעיקים. „גרעיבות החובות כבדים רובצים גם עלינו" — אומר יעקב יעקב, מנהל ארגון הקניות האזורי. אבל בזה שמוטל כיום על הישובים החקלאיים בגליל אינו נופל על ישובים חקלאיים אחרים בארץ „הזוכים להטבות שונות".

עם זאת רוב רובם של ראשי הישובים בקו הגבול הצפוני, מודים „גורמי הבטחון העושים „כל המצובר" „לאבטחת הישובים, בעיקר בתחום הבטחון השוטף. אלה בפגינים גוחנות בכל שעות היממה זו בשורה „גניני הנגשה טובה" — הם אומרים, אך יחד עם זאת עדיין קיימות בעיות של השלמת המעיר המכולים, בעיקר בקריית שמונה — אומר אלי אוחיון ראש לשכתו של ראש העיר. כי „בעצירה קבין של יסורים, בטלה זריית שבוגה השעה. כי כל מטולה, למשל, אינה אלא שכונה אחת בקריית שמונה.

ברם, דווקא תושבי קרית שמונה, אומר אלי, לבדי להיות עם הכישושות, ועובדה היא שאין בריחה בהמונים כמו שהיה בעבר. יותר בזה לעיירת שמונה בעיות עדיין הונבים באזורי הצפון בעיקר, המתבצריים באפשרויות של קליטה. אבן כן לשמה שלא ייקלו במשרדי הממשלה על הקריה? שאל איש שיחתי ומוסיף כי קרקע למשל. מיצרכת בקריה שמונה על ידי צבאי מטעה, כמו שמה שרקע בכל ישוב אחר במרכז הארץ. האמנם כך צריכים להתיחס אליו? הוא שואל

(סוף בעמוד 4)

בשולי אירועים

מבוכה סביב הנגידות

מאת יצחק דויטש

מצד אחד מתקשה הממשלה להגיע לביצוע המלצות „ועדת בייסקי" בפרשת ויסות מניות הבנקים. עדיין לא התחילו בטיפול של ממש בנושאים העניינים של קביעת תחומי סמכויות הבנקים הייעוץ ושוק ההון. הרבה אבק עוד יכסה את הדו"ח של הוועדה עד שיישומו המלצות אלה. אבל גם בתחום האישי נשארו נושאים פתוחים, בין לגבי אלה אשר כבר הגישו את התפטרותם ובין לגבי אלה אשר טרם הגישו התפטרותם. אך מצד אחר, מתגלה הממשלה בחולשתה: היא אינה מצליחה לגבש הסכמה למועמד מתאים לנגיד בנק ישראל.

ישנה ראשית של הסכמה כי לא יהיה נגיד. נראה, כי בשבוע שעבר הושגה הבנה שאין מקום למינוי פוליטי; כלומר לא יכול אדם לקפוץ מתפקיד פוליטי פעיל לתפקיד הנגיד. ממילא נופלת מועמדותו של סגן שר האוצר, עדי אמוראי. אין רואים מקום להציג את מועמדותו של שר האוצר לשעבר יגאל כהן־אורגד, וכך גם של מנכ"ל הביטוח הלאומי ... יחיד אשר יראו בכך עמדה חוסמת בעיקר, כהלך שבו מנטרל הליכוד את המערך, ולהיפך. אבל מעבר לניגוד זה יש טעם לעמדה. הרי מוטל תפקיד הנגיד, לפוטת חולשותיו, בכך שהוא על־פוליטי; ברגע שממנים איש פוליטי הבא הישר מהקלחה, הרי כאילו הוספנו עוד תפקיד פוליטי מובהק.

הנטיה היא לכיוון האקדמיה. אלא שגם כאן התעוררו בעיות, תחילה הוצע לתפקיד הפרופ' מיכאל ברונו. המוכר כאדריכל התכנית הכלכלית ובעל מוניטין בינלאומיים בתחומו. למעשה האמת, ישנה הפריה בשני אלה: א) בהערכת ההצלחה של התכנית הכלכלית. ב) בהערכת חלקו של פרופ' ברונו בתכנית. חלק גדול מאוד מהצלחת התכנית היתה תוצאת ממצב שקרה בכלכלה הבינלאומית: הירידה הדראמטית במחירי הנפט, ההוזלה הגדולה של חומרי הגלם (גרעינים ובשב) והשחיקה בשער הדולר. מעבר לכך, הישגי התכנית עוד ראויים לבחינה. אשר לאבות התכנית, עבודה מרכזית היא תפקידם של שר האוצר, מזה, ושל ראש הממשלה, מזה — כמו שהשפיעו על ההסתדרות להסכים לשחיקת השכר. אבל הציגו שהו לגבי מועמדותו של פרופ' מיכאל ברונו גם לו רקע פוליטי. התברר היטב, כי הוא מזוהה עם „שלום עכשיו" והשתתף באופן פעיל בהפגנות שלה. ערבבו את שמו גם בהרצאים אחרים המעוררים הסתייגות אצל הקובעים ומקבלי ההחלטות. מכאן שבשלב זה מועמדותו של פרופ' ברונו עומדת בספק.

ואז באה גלריה של שמות. דומה כי זורקים שמות מועמדים בבלוני ניסיון. יש מהם מתאימים יותר ויש מהם מתאימים פחות. אבל לא היתה התייצבות מאחורי מועמד כמויים שמצביעה בבירור על יתרונותיו. מה שנעשה הוא כמעט בשיטת ההגרלה. כיוון שכל מצביעים על מרכיבים שונים בשיקולים: לא די להיות פרופסור. צריך נסיון ויכולת בתחום הניהול, דרוש מוביל של צוות. אלא שעדיין לא ניתן להצביע על בעל מזיגה שכזו; גם כלכלן, גם איש ניהול ובעל יכולת להוביל צוות, וגם מי שאין לו תווית פוליטית מובהקת.

העיקר: בלי להיות מוכתם ע"י „ועדת בייסקי". כי מה שיקרה הוא שוועדת בייסקי מטילה שכבה רחבה של מועמדים פוטנציאליים.

לאחר כל ה„לאויים" המבחר נעשה מצומצם מאוד, לא זו בלבד שלא הגיעו להסכם בין המפלגות, אלא שבכל מפלגה עצמה ההיסוסים גוברים ואין כמעט שאפשר לומר עליו כי זה האיש. התוצאה היא שהמבוכה גוברת. נוצר אמנם ספק זמן כתוצאה מהחלת מועד הגשת ההתפטרות של הנגיד הנוכחי, ד"ר משה מנדלבום, אבל עדיין לא מסתמן מועמד העונה על הדרישות.

יהודים מפקד שרי אוצר, יועצים כלכליים ובנקאים גדולים למדינות רבות וגדולות. אבל בארצנו שלוי המצאי המעט. אם בשל מסילה כותרות ואם בשל התמעטות הוהדות. עובדה.

אותות מדאיגים

אין מקום ל„פאניקה", אבל בהחלט יש לשים לב לסימנים המדאיגים. מדד חודש אפריל עלה ב־3.3 אחוזים, שהוא שיעור יותר מכפול לעומת כל אחד מהחודשים האחרונים (1.6 אחוזים בפברואר ו־1.5 אחוזים במרס). יש במדד זה מרכיבים עונתיים, אבל היו גם החלות מיזוזות הנובעות מירידת מחירים בחו"ל.

כיוון שהמדד עולה הולכת ומצטברת רשימת ארוכה של מוצרים ושירותים שבהם יש פיגור בהתאמת המחירים. כמה „חבילות" של התאמת מחירים בהתו בעבינות הימים האחרונים: מסובסדים, מוצרי מזון, תקשורת ושירותים שונים. רשימת הממתינים בתור גדלה והולכת. אם בחודשים הקודמים אמרו שאין אינפלציה כבושה. היום אמירה זו מוטלת בספק.

בלימות האינפלציה נראית עכשיו שבררירית יותר מכפי שהיתה. אולי בהשפעת פריצות שכבר היו בתקציב. אולי בהשפעת ההורמה לנפיכים הכישלים. אולי השפעה פסיכולוגית. אבל בסך הכל פחות רגוע מכפי שהיה.

כדי לשמור על היציבות צריך לסלק ספיקות. בראש ובראשונה לגבי שכר ותקציב. כי אם יתרבו סימני השאלה, האותות שאנו רואים בימים אלה עלולים להתגבר.

עונש לאוכלי בשר

מזה זמן רב יש הצמדה של הבשר הקפוא המיובא לעוף הקפוא. כאשר מייקרים את העוף, מייקרים גם את הבשר. בסוף השבוע שעבר כאשר ייקרו את העוף נמנעו זאת הפעם מלייקר את הבשר. מדוע נשברה הצמדה? כי עברו את גבול האבסורד. במדיניות הסובסידיות למזון קיימת תופעה אשר לא תאומן: על בשר קפוא קיים היטל בשיעור 160 אחוז מהמחיר אשר הממשלה משלמת עם רכישתו. ההיטל מכניס לאוצר 70 מיליון דולר בשנה ... אלא שהכוונה העיקרית להיטל זה איננה גביית כספים, אלא הגנה על יצרני הבשר המקומיים: הבקר, העופות והודו ובקר. אלה נהנים מסובסידיה, אשר הלכה והצטמצמה. ואחר הייקור האחרון הסובסידיה לעוף הקפוא היא 18 אחוז מהמחיר. וההגנה העיקרית היא ההיטל על היבוא המתחרה.

מתברר שהבדלי המחיר מביעים את שלהם. התוצאה: רק 20 אחוז מכלל צריכת הבשר לשנה הם של בשר קפוא. יותר מ־50 אחוז — בשר עוף, כ־16 אחוז בשר הודו, וכ־14 אחוז בשר בקר טרי. הרכב הצריכה משתנה מדי פעם עפ"י תנודות המחירים. ככל שהפער גדול יותר, צריכת העוף עולה וצריכת הבשר יורדת.

בסך הכל, אין זה נורא כל כך. לא על הבשר לבדו יחיה האדם. נכון, כתוצאה מ„תזונה" העוף הכניאו אותו על הציבור. „רבע העוף" מזוהה כמרשם לגנגני בישראל. אין זו שאלה של „תאווה לבשר". עדיין יש מקום להעלות את השאלה כזו גביל „הכנישה הכספיה" שבה אפשר להשתמש כדי לאלץ את הציבור לצרוך עוף ולא בשר, כאשר הוא איננו רוצה בכך.

מותר בהחלט לייצר העדפה לצריכת בשר עוף כייצור מקומי במקום בשר בקר מיובא. אבל זאת בגבול סביר. סובסידיה, מזה, והיטל של 160 אחוז, מזה, חורגים מהסביר.

אילו היה השימוש בעוף ובשר אחר מייצור מקומי זול יותר למשק — ניחא. לא כך הדבר בפועל. תחשיבים שנערכו ע"י משרד התעשייה והמסחר, ואשר לא נסתרו ע"י היצרנים ומשרד החקלאות, מראים שהוצאה במטבע חוץ על יבוא גרעינים לשם ייצור ק"ג בשר עוף אחיל גבוהה יותר מאשר יבוא ק"ג בשר קפוא. במלים אחרות: הצרכן משלם מחיר כפול ומכופל. ובאותו זמן המשק משלם מחיר גבוה יותר במטבע חוץ.

שיטה זו גורמת להשחלות ברמת ייצור העוף והבשר המקומי. במשקים שלנו העופות אוכלים יותר מזון מכפי שאוכלים עופות במדינות אחרות, עד אשר הם נישונים וראוים לשחיטה.

בה לא צריכים כדי לייצר לקינות עבודה לפגדלי העוף, הרגגלי ההודו ובקר לבשר? וכאן האבסורד הגדול. ענף גידול הבשר איננו עתיר עבודה כלל. דו"ח מבקר המדינה שהוגש לא מכבר מראה. כי מרכיב העבודה בהוצאה היצור איננו עולה על 7 אחוזים: העלות העיקרית שהרכזות דווקא במספוא המיובא.

לשם מה אם כך מאלצים את האוכלוסייה לאכול דווקא בשר עוף? למה מענישים את אלה המבקשים לאכול בשר בקר בהיטל של 160 אחוז במחיר?

צריך לסייע לחקלאים. בוודאי שיש ללכת לקראת יישובי ההר, אבל את הכסף הזה אפשר לנצל בצורה יעילה יותר ולא בהכרח לחייב את האוכלוסייה לאכול בשר עוף עד אשר יצא מאפם — אם אינם רוצים בכך. זוהי הכתבת צריכה בלתי סבירה. טוב לפחות שבהתאמות המחירים האחרונות לא העמיקו את העיוות.

صكنا من الامل

מירון של רבי שמעון

מאת נעמי גוטקינד

„לילה אחד כאן זה עולם הבא בטוח, תעשי לבדך חשבון כמה זה שבוע שלם" כך אמר לי השבוע יהודי עבדקן שרוע בצהרי יום בסוכת שמיכות פרחונית ל' מרגלות קברו של רבי שמעון בר־יוחאי במירון, חיל החלוץ של משפחה רבת בנים, נכדים ונינים מנהיבות. „אני, פנ־סיונר" נידב עוד פירור אינפור־מציה. „באתי עם הטנדר של הבנים שבוע קודם. הם חזרו לעבודה ויקחו חופש רק ביום שני, בינתיים אני שומר להם מקום..."

[illegible]

[illegible]

אלפים, אלפים באים...

תפילת ראש השנה במירון?

[illegible]

אשה כפיצה, כבת שבעים, נשענת על קביים. [illegible]

אלפי נרות מכסים את הרצפה

[illegible]

ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר־יוחאי

„הברסלאווים" מגיעים

[illegible]

כל מירון מתבצרת בשבוע ל"ג בעומר

[illegible]

באו לשלוש שנים ונשארו קבע

[illegible]

בירורים לקראת הבחירות

מפלגה דתית־לאומית ויחסה לדעת תורה

במסגרת הבירורים האידיאו־לוגיים שעורך „הצפה" לקראת ועידתה הנבחרת של התנועה הדתית לאומית, אנו מביאים הפעם את עמדותיהם של שניים מהדמויות הבולטות בעולם הת־תורני הציוני: הרב יעקב (יענ־קל) פילבר ממיסדי „נעם" ת־עומד בראש ישיבת „ירושלים לצעירים" שליד „מרכז הרב" ואת הרב יצחק שילת, ר"מ ישי־בת „מעלה אדומים". השניים השיבו לשלוש שאלות זהות:

א) האם על התנועה הדתית־לאומית להידרש לחוות־דעתם של גדולי תורה או לרבנות ה־ראשית בכל נושא עקרוני העומד על סדר־יומה של המדינה?

ב) מה הם לדעתך העקרונות מבחינתו של עולם התורה הצ־יוני, שעל התנועה הדתית לאו־מית לדבוק בהם, והם מבחי־נתו „קווים אדומים"?

ג) האמנם מסתמנת מגמה של הקצנה דתית בעולם הישיבות שלנו הקרובה להשקפת עולמו של המיגזר החרדי?

מאת שאול שיף

הרב יעקב פילבר: תנועה דתית לאומית חייבת להדרש לדעת ההלכה

לשאלה א'

השאלה שצריכה להשאל אינה האם צריכים להדרש וכו', אלא מדוע בכלל נשאלת שאלה כזו. האם היה עולה על דעתנו לשאול האם להדרש לחוות דעת רפואית בבעיות רפואיות? או חוות דעת הנדסית בבעיית גורד שחקים וכדו'?

שאלה כזו נשאלת אצל אדם או תנועה שמב־קשת, בעצם, מערכת חיים חילונית לעקיפה דתית. תנועה המבקשת להנהיג חיים תורניים ממלכתיים, אינה יכולה שלא להדרש לחוות דעתם של גדולי התורה, או הרבנות הראשית. אין צורך לכפות עליה דבר כזה בהחלטה היא בעצמה מעוניינת בזה, כפי שאדם שחש בבעיה רפואית הולך לקופת חולים.

מה בכל זאת עולה על הפרק שאלה זו אצל אנשים המעוניינים במערכת חיים חילונית עם עטיפה דתית להם חוות דעת של אנשי תורה, עק"ה להתנגש עם תפיסת עולמם, או לפגוע באורחות חייהם החילוניים.

לשאלה ב'

אין אני מתנגד להקיפה דתית אך איני מאמין בה. נתקבל בכנסת חוק נגד הפלות, אך המציאות לא השתנתה. קודם ביצעו הפלות תחת הסעיף הסוציאלי ועכשיו החליפוהו בסעיף רפואי.

חברה שאינה מעוניינת בחוק — עוקפת אותו. יש חוק עזר לשמירת שבת. הרשויות המקומיות פשוט מצפצפות עליו. הייתי עומד על שלושה דברים:

א. כל דבר שהיא בבחינת מעוות לא יוכל לתקון שאי קיומו יהיה בכיה לדורות כמו חוק נישואין וגרושין, על זה יש להלחם בכל תוקף.

ב. לאפשר במדינה ליהודי שומר תורה ומצוות להיות אזרח סוג א', או יותר ובין לא להיות אזרח סוג ב'. לדוגמא: שלא להסום שום מפעל או מקום ציבורי בפני שומר תורה ומצוות. כגון כשרות בצבא בבתי אבות ובבתי חולים, או שלא למנוע שומרי שבת מלהיות שותף ועובד בכל זרועות המדינה ומוסדותיה.

ג. שמרצה השרפה בעיר ברודי והבא היים הקטן שהיה אחר כך רבי חיים מצאנז למאסוב אל ביתו של ר' משה לייב. אמר הצדיק אליו: „ספר מה ראית בשרפה?" ראיתי — אמר הילד — שבצד אחד עמדו היהודים וכיבו את האש ובצד אחר עמדו הגויים והציתו. שאלתי את עצמי מדוע מתייגעים כל כך היהודים בכיבוי האש, הרי מוטב היה לגרש את הגויים ולא תהיה עוד שרפה?

אנחנו עסוקים יותר מדי בכיבוי שרפות במער־כות הציבור שלנו. לדעתי על היהדות הדתית להביע עמדה תקשורתית כיהדי ברדיו ובטלוויזיה שתאפיין אותי במיכב הכוחות הרוחניים ובבעלי מקצוע בתחום התקשורת, ולפתוח בתקופה הס־ברתית להצגת היפה שביהדות ועל הציבור שב־חיים החילוניים ובאמצעים התיקשורתיים המת־קדמים ביותר.

כמעט כל הציבור הדתי נזקק לרדיו וחלק גם לטלוויזיה, כך שהנוער והמשפחה הדתית חשופים לשפיכה מתמדת של כל כלי התיקשורת עלינו לעמוד על ההדדיות שיתן גם לבי לכל בית ומש־פחה בישראל לעשות שימוש חיובי בכלי התיק־שורת האלקטרוניים. הגיע הזמן לפתוח בקרב על נפשו של עם ישראל.

לשאלה ג'

אי אפשר להבין את הוויכוח על ההקצנה כב־לי להכיר בהתעצמותן של שתי קבוצות בציונות הדתית. האחת חיה חיים חילוניים בעטיפה דתית ואחת המבקשת לחיות לפי הנורמה ההלכתית. אין לציבור הקרוי חרדי מונופול על השולחן ערוך והוא כיפה סרוגה המקפיד על קלה כבחמורה הוא נחשב חרדי ומקפיד רק אצל כי שהנורמה ההילונית היא לגביו שביל הזהב. לימוד תורה, צניעות, הקפדה במצוות בשילוב מצוות יישוב הארץ, קיום החובות הלאומיות והשתלבות בכל מערכות החיים במדינת ישראל — הם סימני ההכר של הציבור התורני הציוני. בכל כה שקשור להקפדה על דיני השולחן ערוך ישנה קרבה בין ציבור זה לציבור החרדי, כשביניהם יונקים ממקור אחד. לגבי היחס לאתחלתא דגאולה לזמני שעובי „נאמני תורה ועבודה" קרובים לציבור החרדי שכן, הציבור התורני הציוני, מואשם על ידם במשיחיות וכדי. כך שהמשותף הוא ברור וגם המפריד ביניהם בין עולם הישיבות שלנו לעולם החרדי איננו מטושטש.

הרב יצחק שילת: יש להבחין בין שאלות הלכתיות לשאלות פוליטיות

לשאלה א'

לא כל הנושאים שווים. יש להבחין בין שאלות הלכתיות, או בעלות היבטים הלכתיים מובהקים (יהודי אתיופיה, הר הבית, וכיו"ב), שלגביהן קבלת חוות דעת תורנית מוסמכת היא חיונית ואלמנטרית, לבין שאלות בתחומים שלטוניים מדיניים, כגון מדיניות כלכלית ובטחונית, שהן נתונות לשיקול דעתן ולהכרעתן של רשויות השל־טון, וכבר כתב הרמב"ם בספר המצוות, בענין „נשיא בעמך", שיש בישראל רשות שלטונית ורשות תורנית.

אמנם, קשר ואימון בין שתי הרשויות, והתייע־צות קבועה של מנהיגי ציבור בגדולי תורה — רצויים מאד, קודם כל כדי למנוע מצב של חוסר מודעות לאספקטים תורניים של נושא נדון. וש־נית — סתם טוב להתייעץ עם אנשים חכמים, במיוחד אם הם אנשי מוסר ואנשי קודש.

הרשות התורנית בישראל כיום, באין לנו סנ־הדרין, היא הרבנות הראשית לישראל. עלינו לשאוף לכך שכל גדולי התורה האמיתיים שבדור ימצאו את מקומם ברבנות הראשית.

לשאלה ב'

בתחום הפצת התורה והחינוך — עלינו להקצות משאבים הרבה יותר גדולים, משאבים אדירים, להקמת ההתעוררות הדתית והצימאון הרוחני בעם לאפיקים הרצויים, לתת אפשרות למחנה התורני הלאומי לבטא את כוחו ולהשפיע. צריך לחזק ולהרחיב את ישיבות ההסדר ואת המכי־נות, ולייצר מסגרות לימודיות גדולות למתחי־לים ולמחפשי דרך. המשך הפיגור שלנו בתחום ההשפעה הרוחנית בדור — הוא קו אדום. אפשר לומר: קו שחור.

עוד עלינו לטפח את החינוך המדעי והטכנו־לוגי. יש לנו במדינה יותר מדי עורכי דין, עיתו־נאים ומקימי ועדות חקירה, ופחות מדי מדענים. עתידנו הבטחוני והכלכלי תלוי בהתפתחות המדע והטכנולוגיה, והירידה במספר הפונים למדעי הט־בע מדאיגה. צריך להעלות בדחיפות את רמת לי־מודי המדע בישיבות התיכוניות. ישמש נא הצי־בור הדתי לאומי מופת גם בתחום זה.

בנושא העם היהודי — יש להרתם באופן נמרץ ונחרץ להגדלת העליה, ולמלחמה בהתבוללות וב־ירידה שלא כהלכה. יש לעמוד בתוקף על אי מתן לגיטימציה דתית לרפורמים למיניהם.

בנושא ארץ ישראל — הקו האדום לציונות דעתי הוא התפתות ל„משא ומתן" עם ירדן. המשא ומ־תן עם ירדן נגמר באייר תשכ"ז, עם השדר המ־פורסם של אשכול ז"ל לחוסיין. לעומת זאת, אילו היה עם מי לדבר בסוריה — היה זה דבר רצוי.

לשאלה ג'

אם הקצנה דתית פירושה יותר רצינות בתורה וביראת שמים, יותר שאיפה לשלימות רוחנית — תבורך. לצערי, אינני מוצא „הקצנה" כזאת כתופעה כללית בישיבותינו. היינו צריכים כבר לראות יותר גדולי תורה צעירים, ויותר בני תורה מובהקים היוצאים לכל שדרות החיים, מקרב שורותינו. אנחנו צריכים להקצין את הדרישות הרוחניות של ישיבותינו.

באשר לנטייה לכיוון הלא־ציוני — אינני חושב שיש מגמה כזאת. אני מודאג מתופעות שחל במי־מוד של צה"ל בציבור הכללי, וסבור שאסור לנו להיגרר לאוירה הזאת. צריך לחשוב על דרכים לחיזוק מיקוד צה"ל בהוות שלנו. באופן אב־סורדי, מסלול ה„הסדר", שתורם כה רבות לצה"ל, עוצר את צעירנו המוכשרים לכך בדרגת סג"ם.

בוגרי ב"ע „כבשו" את בודפשט

השם הרשמי של האירוע היה די בנאלי: כנס בוגרי בני־עקיבא באירו־פה; אבל, למעשה היה זה אירוע חד־פעמי, חוויה שתיחרט בזכרונם של 130 המשתתפים משמונה מדינות באירופה. היה זה כנס, שהחל בנסיעות ארוכות מכל רחבי היבשת אל מקום הכינוס בווינה והגיע לשיאו בפגישות מרגשות עד דמעות עם שרידי יהדות הונגריה בבודפשט.

חוטי הכנס הזה, שהתקיים באחרונה, נמשכו מהארץ ומאנגליה. בארץ — במשרדי המזכירות העולמית של בני־עקיבא, שם נהגה הרעיון; ובאנגליה — בפעילותו של ישעיהו יחיאלי, נציג בני־עקיבא באירופה, אשר הפך את הרעיון למעשה.

מאנגליה גם יצאה לכנס קבוצת המשתתפים הגדולה ביותר: 40 בוגרי בני־עקיבא, צעירים בגילאי 19 — 24, נסעו לפגישה־ביקור באוטובוס לדובר. עלו על מעבורת, ירדו בקאלה שבצרפת והשלימו נסיעה של 24 שעות עד לינץ שבאוס־טריה. כאן נפגשו כל משתתפי הכנס. רבים מהם הכירו זה מכבר אלה את אלה, לאחרים היתה זו היכרות ראשונה.

לאחר התארגנות קצרה עשו 130 הבוגרים את דרכם למחנה הריכוז מטהאוזן שבאוסטריה. סיור מודרך הוביל אותם בשבילי הזוועה של המחנה הזה. בצד איתה איפה נערך גם מיפקד הפתיחה של הכנס: במחצבות האבן מול 168 מדרגות המוות.

עיקר עבודת הכפייה במחנה מטהאוזן היתה במחצבות האבן הענקית שבסמוך לו. האסירים היו חוצבים את האבנים הכבדות, עומסים אותן על כתפיהם — משקל כל אבן לפחות 40 ק"ג — ועולים בשורות המדרגות האינסופיות אל ראש ההר. לא רבים עצרו כוח לחיות ולשרוד בתנאים נוראים שכאלה: 120 אלף איש נפחו את נשמתם במחנה המוות ההוא. ועתה, עשרות שנים לאחר מכן — בוגרי בני־עקיבא באירופה פותחים את הכנס שלהם. בקול רוטט נאמרת תפילת „יזכור" ונישא ה„קדיש" לעילוי נשמתם של הרוגי המחנה וניספי השואה.

„אי־אפשר להתחיל תכנית יהודית באירופה", אמר ישעיהו יחיאלי, „מבלי להתייחס לנושא ה־שואה מחד גיסא ולהיבטים המודרניים של האנ־טישמיות כאידך גיסא. והדברים אמורים במיוחד באוסטריה שזכתה לפרשת ואלדהיים וזוכה לגילויים נוספים באירופה, המצביעים על כך שהנחש האנ־טישמי זוקף את ראשו מדי פעם במקום אחר".

ממטהאוזן נסעו משתתפי הכנס לווינה. הגיעו ביום חמישי בשבוע. מחציתו הראשונה של היום הוקדשה לדיון בנושא האנטישמיות, שבמרכזו עמדה הרצאת פרופ' צבי בכרך מאוניברסיטת בר־אילן. במחצית השנייה של היום נערך מסע־סיורים בסלייר מיוחד להכרת תולדות הקהילה היהודית בווינה. האתרים הבולטים במסלול זה היו — המוזיאון הפרטי של מקס ברגר, סגן נשיא „המזרחי" באוסטריה; בית־הכנסת; בית־קברות יהודים ועוד.

גלויות מלונדון

*****

מאת מנחם מיכלסון

בערבו של אותו יום נערכה הפתיחה החגיגית של הכנס. המשתתפים, אליהם הצטרפו יהודים וינאיים נוספים, התכנסו בבית ה„מזרחי", שמעו את דברי ברכתו של הרב חיים אייזנברג, בוגר בני־עקיבא המכהן כיום כרב הראשי בוינה; האזינו להרצאתו המרתקת של ד"ר אבשלום הדיק, מנהל הקהילה, על תולדות קהילת וינה.

אבל, לא רק הרצאות היו באותו ערב — גם ריקודים היו שם. הסיבה לריקודים היתה — [illegible] צעירים יהודיים, שהצליחו להימלט באח־רונה מאיראן והגיעו לוינה. הצעיר יהודי שאר ארבעה ימים קודם לכן יצא מרוסיה והגיע לערב. אכן, סיבה למסיבה.

למחרת, יום שישי, התעמקו בוגרי בני־עקיבא בסוגיית יחס היהדות לתרבות המערב והוויכוח על הרפורמות על חידושים באורח־החיים היהודי. נושא, שרבים ממשתתפי הכנס מכירים אותו באו־רח בלתי אמצעי מטבע היותם — לפחות עדיין — בגולה.

הרצאה מעניינת שמעו משתתפי הכנס בליל שבת. הנואם, פרופ' יוסף גרינברגר, נשיא „המז־רחי" והפדראציה הציונית באוסטריה, ממייסדי בני־עקיבא באוסטריה לפני 35 שנה, סיפר פרקים נבחרים מתולדות התנועה, עמד על תמורות ותה־ליכים בבני־עקיבא והעניק לשומעיו פרספקטיבה מקורית וראשית על תנועת הנוער הדתית לאומית. העובדה שהמרצה עצמו נמצא עדיין באוסטריה בוודאי העניקה גם היא חומר־מחשבה מעניין לבוגרי התנועה, שכל עתידם עוד לפניהם.

חוויה בלתי נשכחת בבודפשט

דיונים שונים בשבת — ובמוצאי־שבת החלה הנסיעה לקראת החוויה הבלתי־נשכחת. בשלושה אוטובוסים נסעו משתתפי הכנס לעבר בודפשט, ארבע שעות נסיעה מוינה למעבר הגבול, שעתיים ביקורת דרכונים — ועם שחר הגיעו 130 הצעירים לתפילת שחרית עם אנשי הקהילה האורטודוקסית בבודפשט. כחמישים איש היו בבית־הכנסת, רובם ככולם זקנים. הם התרגשו מאוד למראה צעירי בני־עקיבא, וראשי־הקהל סיפרו לבאים על החיים היהודיים בהונגריה. סיפרו, כי ההערכה היא שב־הונגריה חיים כיום כ־80 אלף יהודים, 60 אלף מהם בבודפשט. אולם, רק ל־10 אלפים יהודים בלבד קשר כלשהו עם הקהילה היהודית.

עם תום התפילה, ולאחר לימוד פרק משניות בצוותא, יצאו בוגרי בני־עקיבא לסיור ברחובות בודפשט. אין ספק, לא בכל יום נראים עשרות צעירים בכיפות סרוגות מטיילים ברחובות הבירה ההונגרית. רבים מבין העוברים־ושבים שמו לב לתופעה זו ואחדים מהם — יהודים, כמובן — אף בירכו אותם במלה אחת, מוכרת, ובעברית: „שלום!".

שניים־שלושה צעירים ערכו אתנחתא קלה בבית־קפה. הם הבחינו במוכרת כרטיסי־לוטו, זקנה כבת 70, שעברה משולחן לשולחן והציעה את כרטיסיה למכירה. כאשר הגיעה לשולחנם צדה עינה את הכיפות הסרוגות והיא שאלה: „שומרי שאבעס זי?", „כן", השיבו לה. „איך ידעת זי?", והיא השיבה: „יארמולקעס של שאבעס"...

לא הרחק משם נכנסו כמה ממשתתפי הכנס למאפייה יהודית וביקשו לקנות עוגות. בעל ה־מאפייה היהודי, תוך שהוא אורז להם את מבוקשם, שאל אותם למעשיהם. הם סיפרו לו על הכנס, על עצמם וגם על הביקור שערכו במחנה מטהאוזן.

„מטהאוזן?" — אמר האיש — „גם אני ביקרתי שם פעם. זה היה ב־1945 ולא הגעתי לשם מרצוני הטוב. הקדוש־ברוך־הוא היה בעזרי וני־צלתי ממוות".

שומעיו, שהתרגשו לשמוע את סיפורו, פרצו בשירה ובריקודים ספונטאניים, וגררו אותו למעגל. לפתע הוא ניתק ממעגל הרוקדים, הרים טלפון לאשתו ואמר לה: „תקשיבי, תקשיבי מה שהולך פה בחנות... אני לא מאמין... לא מאמין..." — ופרץ בבכי.

משתתפי הכנס פקדו גם בתי־כנסת ובתי־עלמין יהודיים בבודפשט. חלקם שמורים ומטופלים — חלקם מוזנחים. באחד מבתי־העלמין גילו מצבה עליה היה כתוב, באותיות מהוהות, השם: „הרב יעקב קופל רייך".

„זה סבא שלי!" — קרא בני פולק, נינו של הרב המנוח. בני פולק הוא שליח בני־עקיבא באוסטריה ונמנה עם מארגני הכנס. הוא בוודאי לא ישכח את הביקור בבודפשט.

כנס בוגרי בני־עקיבא באירופה הסתיים בבי־קור בבית־הכנסת הניאולוגי בבודפשט, שהוא הגדול ביותר באירופה: 5000 מושבים. אולם, רק ביום־כיפור אפשר למצוא שם מתפללים רבים. בחצר בית־הכנסת קבר אחים של אלפי יהודים, שנרצחו על־ידי שכניהם הנוצרים בתום מלחמת העולם השנייה, אחרי כניסת הגרמנים. כמו כן ניצבת שם מצבת־זיכרון ליוצאת בודפשט, שנרצחה אף היא שם: חנה סנש.

שם, ליד בית־הכנסת, נערך מיפקד הסיום של הכנס ונישאו דברים: „נוכח ההשמדה הפיזית שראינו במטהאוזן והשיממון הרוחני שראינו ב־בודפשט — לשעבר עיר ואם בישראל — המסקנה המתבקשת היא: קומו ונעלה ציון!".

„התקווה". ואחריה — תקווה שאכן יגיעו מש־תתפי הכנס אל המסקנה המבוקשת.

ישובי העימות לקראת עימות

(סוף מעמוד 3)

במירורות, ומוסיף כי אם שטחי הקרקע בקריית שמונה היו זולים, יחסית, אין ספק שגם יזמים פרטיים היו מגיעים למקום ובונים, וכל בניה יכולה להבטיח תעסוקה, וכך אפשר לפתור גם בעייתם של עובדי הבניה המובטלים.

ראש העירייה עייף מלחזור ולתבוע

פרופסור צורן, ראש עיריית קרית שמונה, עייף, כדבריו, מלחזור ולשטח את מכלול תביעותיה של הקריה הנפגעת במשרדי הממשלה, אך כל שר וכל פקיד בכיר, בכל משרד ממשלתי יודע, מה הובטח לקריית שמונה, מה ניתן לה ומה היא מבקשת, כי „ספר של דרישות ותביעות הוצגו לכל משרד ומשרד, בנפרד".

ראש העיר ועוזרו, יודעים כמעט על פה את הכתוב בספרים הללו. התביעות בנושא הבטחון? בבקשה. שיפור המקלטים, הגדלתם ב־6 גני ה־ילדים, הפעלת מערכת הטלוויזיה בכבלים, על כל ההשלכות שיש לה בזמני מתח, שיפור תאורת הרחובות, התקנת מנחת להליקופטרים, ואפילו הקמת אנדרטת יד לבנים, כפי שהובטח.

בתחום האנרגיה? הבנת תשתית החשמל ב־אזור הגבעות, על שטח של 300 דונם ניתן להקים שם שורה של מפעלי תעשיה וחרושת, אך אין, כאמור, התשתית הדרושה בתחום אספקת החשמל.

למשרד הפנים הוצגו בין השאר תביעות לכיסוי גרעונות מצטברים, עוד מימיה של הוועדה ה־קרואה שפעלה בעירייה, בצד תביעות ודרישות נוספות, שכולם הוכרו על ידי שר הפנים, אך לא מומשו „כי אין תקציב"... אין תקציב גם לגיוס נוסף של כוח אדם להספקת השירותים המוניצי־פליים בתנאים המיוחדים של קריית שמונה, הנ־צריכה עוד עובדים סוציאליים, פסיכולוגים, עוב־דים סוציאליים, אנשי חינוך וכיוצא באלה „כי מי שעובד עם אוכלוסיה הנתונה בסבבי לחץ, זקוק לעוד עובדים" — ואלה אינם מתקבלים, „כי אין תקציב"... „אין תקציב" יאמרו לך גם אנשי משרד הבריאות", שבאו, כזכור, לקריית שמונה, יחד עם השר, לקיים את הישיבה המיוחדת בקריה, ושם, אל מול מצלמות הטלוויזיה ואנשי התקשורת הרעיפו שפע של הבטחות, ומה יצא מכך? שואל צורן פרוספר — לא יצא דבר.

לא יצא דבר, יאמר לך גם מנהל בית החולים הממשלתי בנהריה, ד"ר אליצור חזני, שהוא בנו של השר המנוח מיכאל חזני. השבוע, סגרו רופאי בית החולים הממשלתי בנהריה את מרפאות החוץ, במחאה על מה שהגדירו „היחס המזלזל והבלתי הוגן מצד משרד הבריאות כלפי החולים וכלפי אוכלוסיית הגליל המערבי".

משרד הבריאות, קובלים בנהריה, אינו מורים לבית החולים משאבים, כפי שהבטיח, ומשאבים אלה חיוניים כדי שבית החולים יוכל להעניק לחולים את הטיפול הנאות שהם ראויים לו. ד"ר אליצור חזני, מבוגרי מדרשיית נעם בפרדס חנה, אומר כי המצב בבית החולים הוא כה רע, מעט הכסף שנתקבל ממשרד הבריאות, אינו עונה על הצרכים ובשל כך „ירד כבר מלאי התרופות ועבר את הקו האדום". חסרות תרופות חיוניות, חסר ציוד רפואי, וציוד שהתקלקל לא ניתן לתיקון בשל מחסור באמצעים כספיים, ובית חולים זה, אומר מנהלו, אינו נמנה על בתי החולים המבזבזים כספים, הוא נוהג זה שנים בייצור חיסכון „שום כדור אינו נורה חינם" — אומר ד"ר חזני.

כך, בזה אחר זה נכונים כל ישובי העימות לפרט את מה שהבטיחו להם ואת מה שהם מקבלים, כשהמאזן הכולל הוא „קיפוח אחד גדול" — כדברי יוסי גולדברג, ראש מועצת מטולה, וראש מטה הפעולה של הישובים.

ונוכח הקיפוח הזה, נוקטים שם צעדי מחאה „שעליהם נשמע כולנו בתחילת השבוע הבא"! — אומרים ראשי הישובים, אלא אם כן יבינו שרי הממשלה את חומרתו של המצב ויחישו את הסיוע, מוקדם ככל האפשר.

[redacted]

صورة عن الاصل

אהרן מאיר, מנכ"ל בנק המזרחי, לאחר התפטרותו:

הוועדה התעלמה מעדויות רבות לטובת בנק המזרחי

טענות רבות בפי מנהלי הבנקים שהתפטרו על אמצעי-התקשורת. ל-טענתם, יצרו חלק מהעתונאים (ו-הפוליטיקאים) אווירת לינץ' על מנ-כ"לי הבנקים והם נכנעו לאווירה זו והתפטרו תוך אי-הסכמה לדו"ח בייסקי שחרץ את גורלם לשנים ה-באות.

גם אהרן מאיר, שהתפטר השבוע מתפקיד מנכ"ל בנק המזרחי, הודה כי הלחץ שהפעילו פוליטיקאים וה-עיתונות הוא שהביא להחלטה כי עליו להתפטר אחרי 25 שנות שי-רות מהבנק, שבניהולו הוצעד קדימה עד כדי היותו אחד הבנקים המר-כזיים במדינה.

כשזומנו, מספר עתונאים, ללשכתו של מר מאיר, ביד אחרי שהגיש את התפטרותו למוע-צת המנהלים, חשבת לראות עתונאים מרוצים שהנה הדברים שכתבו נשאו פרי: אהרן מאיר הפסר. אך לא היא. כל העתונאים ושנכנבת בפגישה ישבו קודרים וכאבו את כאבו של אהרן מאיר, כאילו היו שותפים להרגשת ה-שול שגרמה לו ועדת בייסקי.

תוך כדי הפגישה קיבל מר מאיר מספר שיחות טלפון מעבר לים. רבים וטובים מנסים לעודד אותו בשעה קשה זו.

גם ועד עובדי הבנק שלח לו מכתבי תמיכה (דבר שלא נעשה במרבית הבנקים האחרים) וכך גם עובדי הדירוגים המנהליים בבנק ומ-אות מכתבי אוהדים אחרים. די נדיר למצוא היום מנהל במפעל המעס"ק אלפי עובדים, הזוכה לתמיכה כה חזקה. בבנק המזרחי — זהו המצב. על אישיותו ואופיו של אהרן מאיר (המכונה בפי ידידיו אגדי), תשמע רק מלים טובות — במחלקת הזה ועד לראשי המשק בארץ ובעו-לם.

בבוקר שאחרי הגשת ההתפטרות, ושעות מס-פר לפני שיצא לחו"ל, נפגשנו שוב עם מר מאיר.

שאלנו: מה אתה חש ביחס למסקנות האיש-יות של ועדת בייסקי?

ההתייחסות לעבר — מעוותת ולא צודקת

ת. אני חושב שנעשה אי-צדק משווע לבנק וגם לי אישית כפי שהיה אחראי לפעילות הבנק.

ש. האם צפית למסקנות אישיות כה חמורות?

ת. בהחלט לא.

ש. מה לדעתך צריכה היתה הוועדה לפ-סוק, רק מסקנות לעתיד? לא להפנות אצבע מאשימה על האחראים לפעולות שנעשו בעבר?

ת. בהחלט הייתי מודע שתהיה גם הת-יחסות לעבר אך יחד עם זה, לא ציפיתי ש-תהיה ההפרדה הזו כפי שכתב אחד מחברי

מאת מרדכי זפט

הוועדה „בין עבריינים לשוטרים". בהחלט לא היו כאן שני צדדים, מצד אחד אנשים שעשו עבירה ומולם שוטרים שהיו צריכים לעשות מאמץ לגלות את העבריינים. הדברים נעשו באופן גלוי, בשיתוף פעולה מלא ובמידה מסו-יימת גם בעידוד של גורמים ממלכתיים שונים ולכן ההתייחסות לעבר במסקנות הוועדה בהח-לט היתה מעוותת ולא צודקת.

ש. האם כיום, לאחר שהגשת התפטרותך, בדעתך להיאבק על עתידך?

ת. אני בהחלט שוקל המשך צעדי לעשיית הצדק.

ש. אתה מכוון לפרס?

ת. יש דעות שונים, שעדיין לא הוחלה לפעול ואני חושב שנכון יהיה שאביא דברי בפניו. אני מצפה לפחות מדרג כזה להתייחס אחרת מזו שנהגו דרגים פוליטיקאים שעסקו בנושא זה עד כה.

ש. גיבשת לך כבר תכניות אישיות לעתיד?

ת. הואיל ורק זה עתה התפטרתי היותי ראשי ורובי שקוע בפעילותי בבנק וכלל לא נתתי את דעתי על תכניות לעתיד.

ש. התפטרת מתפקיד מנכ"ל הבנק ולא מח-ברות במועצת המנהלים. אפשר להבין מכך שבכוונתך להמשיך לעסוק במסגרת הקבוצה?

ת. העובדה שלא התפטרתי ממועצת המנה-לים מצביעה על כך שעדיין איני רואה סוף פסוק ומקווה שבכל זאת תימצא איזושהי דרך שאמשיך לפעול. בשלב זה, למרות שאני מתל-בט אם עלי להמשיך בכל צורה שהיא במסגרת בה הייתי עד כה, לא רציתי לשרוף את כל הגשרים ואני משאיר למועצת המנהלים את האפשרות לשקול עד כמה היא יכולה לנצל את שירותי.

ש. הטענה כי התפטרת בשל הלחץ והאווי-רה הלינצ'. מצד אחד ידוע על תמיכה מאסיבית של עובדי הבנק בך, ועל מאות מכתבי עידוד שקיבלת. מה אלה עשו לך?

הסתה חסרת מעצורים

ת. היו גילויי אהדה רבים מאוד. בראש ורא-שונה עודד אותי הגיבוי שקיבלתי מציבור העובדים, מכל הדירוגים. זה באמת נתן לי סיפוק שעמלי כאן לא היה לשווא מכיוון שתמיד שמתי את הדגש בחשיבות העובד, תרומתו לבנק והתמורה שהוא מקבל. אבל בטענותי, התכוונתי לחלק ניכר מאמצעי התק-שורת שהביאו להסתה חסרת המעצורים לרוב בדיקת הדברים לאמיתם וללא ידיעת הדברים לאשורם. בתוך אווירה כזו שהיתה בתקשורת היה לי קשה לעמוד ובעיקר לבשפתני

ש. ועדת בייסקי התעלמה בדיוק שהגישה בעדויות שמסרה מפי דייר מאיר זה, המפקחת על הבנקים גליה מאור והמנכ"ל הבנק הבינלאו-מי מיכו אדוק, לפיהן בנק המזרחי היה הבנק היחיד שפעל להפסקת הויסות, הפסיק ומכיה זכן שגב לדעת המומחים הגיל בנק המזרחי לבדו לא יכול היה לרדת לתמיד מן הויסות. כיצד זה לדעתך. התעלמה הוועדה מעדויות מכריעות כאלה. כלום מישהו מחברי הוועדה איננו „אוהב" דווקא את בנק המזרחי?

ת. אני לא יכול להצביע במיוחד על מיש-הו שאינו אוהב את הבנק, אך באיזשהו מקום יש לי הרגשה מאוד לא טוב בקשר לעובדה זו,זו. למרות שאני חייב לומר שבמשך כל השנים שייצגתי בנק עם רקע דתי לא נתקלתי בשום בעיה בגלל זה. הפעם יש לי הרגשה לא טובה דווקא על רקע זה.

ש. הופעת בפני ועדת בייסקי מספר פעמים. מהי התרשמותך על בקיאותם והבנתם בנושא כלכלה ובנקאות?

ת. אני מבקש להימנע מלהיכנס להערכות אישיות ביחס לכך.

ש. האם הפסקת עבודתם ובניה, של כל ראשי מערכת הבנקים בארץ לא תביא זעזוע במערכת? כיצד מתייחסת לכך הקהילה הבנק-אית בעולם?

ת. אין ספק שהשינוי הזה לא יועיל למע-רכת ובמיוחד לקשרים עם הגורמים בחו"ל. בעולם הגדול פשוט לא מבינים מה קורה כאן ואיך אנחנו מסוגלים לעשות מין „שחיטה" כזו של צמרת בנקאית בבת אחת. יחד עם זה אני מעריך שייכנסו למערכת גורמים חדשים ובמרוצת הזמן הכל יחזור ואני מקווה שיתפקד בצורה תקינה.

ש. יש לך מועמד לתפקיד מנכ"ל בנק המזרחי?

ת. הייתי מעדיף לא להתייחס לשאלה זו אך עלי לציין שיש בבנק המזרחי אנשים מוכש-רים שהוכיחו עצמם בעבר, ולמעשה פעלו לצי-די כמעט מראשית דרכי בבנק הם ראויים להיות הממשיכים. אגב, הבנק שלנו מצטיין ביציבות הצוות הבכיר שלו. בהנהלה האקסק-טיווית של הבנק יש היום חברים שמעטם מילא משרתים בו מראשית הדרך.

ש. הוועדה המליצה על רפורמה מקיפה ב-שוק ההון ובכלל זה הוצאת קופות-הגמל מידי הבנקים. האם להערכתך ועדת הוועדה לשוק ההון הנכונה והאם הדבר כלל ניתן לביצוע?

ההמלצות בעניין שוק ההון אינן ניתנות לביצוע

ת. אני בהחלט סבור שהם לא ירדו לעומק סוגיה זו, אינני מבין כיצד יכלו להגיע להמ-לצותיהם ללא שמיעת עד מומחה אחד באותם תחומים. אני חושב שההמלצות לא ניתנות לבי-צוע ויישומן רק יפגע במערכת הבנקאות וכמו-בן בשוק ההון בכלל.

ש. שירתת בבנק המזרחי 25 שנה והצעדת אותו קדימה. איזה פיקדון קיבלת ומה אתה מחזיר?

ת. קיבלתי בנק כמעט בלי פקדונות ובלי הון. ב-1961 היה סך המאזן של הבנק 11.4 מיליון דולר ובשנה האחרונה הסתכם המאזן ב-5.1 מיליארד דולר. אני מחזיר בנק שהוא במקום ה-330 מבחינת גודלו בעולם. פקדונות הציבור בבנק גדלו באותה תקופה מ-6.4 מיל-יון דולר ליותר מ-2.8 מיליארד דולר. הון הבנק גדל מ-855 אלף דולר ל-190 מיליון דולר. מס-פר העובדים גדל מ-190 ל-1941. כיום הוא קונצרן בנקאי הכולל 81 סניפים בישראל וש-לוחות באירופה וביבשת אמריקה, המחזיקה בשלושה בנקים למשכנתאות (המחזיקים כ-40 אחוז מסך כל המשכנתאות בארץ), בבנק כס-תרי, בבנק לקידום השקעות, בשתי חברות השקעה ובחברת ביטוח. יש לנו צוות עובדים מסור ומיומן, ציבור לקוחות טוב ונאמן ושם טוב גם בקהילייה הבנקאית הבינלאומית.

ש. מר מאיר, במבט לאחור — מהן נקודות הציון בקריירה הבנקאית בת 25 השנים שלך?

הישגים הנותנים סיפוק

ת. כשנכנסתי לבנק המזרחי עבד איתו רק ציבור מצומצם מאוד, כזה שלא היתה לו ברי-רה אחרת. הפכתי את הבנק לאחד המוסדות המרכזיים, שמשקלו ותרומתו למשק הישראלי, עקב המדיניות המיוחדת של שימת דגש בעס-קים יצרניים, הם רבים, וזה אחד ההישגים החשובים שנותנים לי סיפוק. גם השבתה ש-הצלחתי כמעט. לאורך כל הדרך לשמור על יחסי עבודה תקינים, לכרות שלא הבלנו ב-תנאי העבודה, גם זה הישג ואני רואה בכך סיפוק. ההצדקה לאותה רוח שהכנסתי לבנק, ואשר קיבלתי אותה בתקופה הראשונה של עבודתי הציבורית בהתיישבות העובדת.

כמעט מאז שעליתי ארצה (ב-1939) הייתי בשירות הציבור (למעט שנתיים בבית ספר החקלאי במקווה ישראל). בשלב הראשון ב-מסגרת המשק (משואות יצחק), לדרך עבודה מנהיגותית (בשנים 1949—1956 הייתי ראש המועצה האזורית הראשון בשפיר). באותה תקופה ייסדתי את בית הספר הראשון על בסיס אזורי, שבו למדו ילדי משק ותיק יחד עם עו-לים חדשים מעדות שונות. כיום הוא המרכז האזורי שפיר, מרכז חינוכי לתפארת.

אחרי כן, משואות-יצחק היתה בין גרעיני ההתיישבות שהכרזו בקיבוץ-הדתי כיוון שרצינו ללכת בדרך עצמאית ולא הסכמנו להצטרף לטירת-צבי בה שהינו בהכשרה. בשלב מסויים יצאנו לגרעין עצמאי עד שבהתערבות המנוח השר מיכאל חזני הסכים הקיבוץ הדתי להחזיר אותנו למסגרתו בתנאי שנעלה לגוש-עציון (לפני כן כבר היינו שם כמעט שלוש שנים מ-1945 עד 1948), וכאשר נפל הגוש נלקחנו לשבי הלגיון שם „בילינו" תשעה חדשים יחד עם חברי. היה זה כמעט הזמן היחיד שיכולתי לנצל ללימודים.

בשנים 1956—1961 הייתי מנהל קרן המשי-בים החקלאיים הדתיים.

לבנק המזרחי נכנסתי ב-1961 (ב-11 ביוני) למנהל הסניף המרכזי כאשר המנכ"ל דאז, נפתלי פיינגולד, שכנע אותי לעזוב את תפקיד מנהל קרן המשיבים ולבוא לבנק.

ויסות בהיסוס

בהודעת ההתפטרות שמסר אהרן מאיר למועצת המנהלים של הבנק, הוא פירט מספר עובדות שוועדת בייסקי לא מצאה לנכון לציין בדו"ח.

הוועדה אכן ציינה שבנק המזרחי הצ-טרף לוויסות בהיסוס רב, שנים לאחר שהבנקים האחרים עשו זאת. במשך שנים נמנע הבנק מלווסת את מניותיו וכתוצאה מכך, היתה התשואה על מנ-יותיו במשך תקופה של עשר שנים כמעט — שלילית.

הוועדה קבעה כי הוויסות, במובנו הצריף, החל ב-1977 ואילו בנק המזר-חי התחיל להשתתף בו רק במהלך 1979 כשהמדד עבר לראשונה את מחסום מאה האחוז.

צויין כי עקב הויסוס המסיבי וי-סת את מניותיו במשך מספר חדשים בלבד והפסיק את הויסות בתחילת שנת 1980. ההפסקה נעשתה לתקופת נסיון קצובה מראש, כדי שבעלי המניות יבי-נו שהדבר לא נעשה מפאת חולשת ה-בנק לעומת הבנקים האחרים, אלא כנסי-יון ראשון להציב אתגר להפסקת הויו-סות על ידי כל הבנקים. במשך כל ה-תקופה הנ"ל, שנמשכה כמעט שנה וחצי, פרסם הבנק בעתונים, ברבים ובאופן בולט, בתשקיפים שפורסמו באישור ה-רשות לניירות ערך הבורסה, כי אם אפילו רק בנק גדול אחד יצטרף להפס-קת הויסות, לא יחדש בנק המזרחי את הויסות.

בתחילת שנת 1981 (לקראת תום תקו-פת הנסיון) פקד משבר את שוק המני-יות. בתקופה של שלושה חדשים, שבה מניות הבנקים האחרים שמרו על ערכן הריאלי עקב ויסותן, איבדו מניות בנק המזרחי, שלא ויסתו, למעלה מרבע מ-ערכן הריאלי. הציבור מכר את מניות בנק המזרחי ועבר למניות אחרות.

בנסיבות אלה, וכדי להגן על הבנק ובעלי מניותיו, נאלץ הבנק בתחילת שנת 1981 לחזור לויסות.

מר מאיר ממשיך בהודעתו: כל העוב-דות הנ"ל מצויינות בדו"ח הוועדה. מה שלא נאמר בדו"ח הוועדה, ולכך אין לי הסבר, הוא שכל העדים שהופיעו בפני מליאת הוועדה, ללא יוצא מן הכלל, העידו, שמשנת 1981 ואילך, בנק המז-רחי כבודד לא יכול היה להפסיק בעצ-מו, אחת ולתמיד, את הוויסות. כך העיד יו"ר דירקטוריון הבורסה לשעבר, מאיר חת, שכיהן בעבר כמפקח על הבנקים ושהוועדה נתנה אמון ומשקל לעדותו בכל הנושאים בהם העיד לפניה; כך העידה המפקחת על הבנקים, הגב' גליה מאור, שהוועדה נתנה אמון בעדותה ו-הערכה לאופן בו מילאה את תפקידה; וכך העיד המומחה שהוזמן ע"י הווע-דה, מנכ"ל הבנק הבינלאומי, צדיק בי-נו. שנשאל במפורש בנקודה זו, ואמר באופן הנחרץ ביותר לגבי המצב משנת 1981 ואילך, שאין לו ספק שאם בנק בודד כמו בנק המזרחי היה מחליט ל-הפסיק את הויסות, הוא „היה מתחסל ע"י הלקוחות" תוך עשרים וארבע שעות. הפקדונות היו נמשכים ממנו למחרת היום.

זו היתה גם עמדתה המפורשת של הגב' גליה מאור, שיש להבחין בין ה-מערכת לבין הבנק הבודד; זו היתה גם הסכנה שממנה חששו המומחים ב-בנק ישראל, כפי שנכתב במסמך בנק ישראל לגבי האפשרות שבנק המזרחי יפסיק לבדו את הויסות. וזה, ולא הר-צון להמשיך ולווסת, היה החשש של הדירקטוריון של בנק המזרחי ושלי. ב-ענין זה לא סמכתי רק על עצמי. כפי שעולה מהעדויות שהיו בפני הוועדה, פניתי והתייעצתי עם המפקחים על ה-בנקים באותם ימים המוסמכים בחוק על שמירת יציבות הבנקים. שאלתי אותם אם לדעתם יכול בנק המזרחי כבנק בו-דד להפסיק לבדו, לתמיד, את הוויסות. התשובה היתה חד-משמעית: בנק המז-רחי אינו יכול לרדת לבדו לתמיד מן הוויסות.

כל הדברים שצוטטו לעיל היו חלק מהעדויות של עדים שהעידו בפני ה-וועדה. אבל הוועדה במסקנותיה לא התייחסה לאף אחד מהם.

בפתח דברי אמרתי שהוועדה קב-עה את הסיבות שגרמו לויסות. אבל הוועדה לא התייחסה לשאלה מדוע לא הפסקנו סופית את הויסות. זו ועדה משפטית. יושבים בה שלושה משפטנים שאינם מומחים לבנקאות. ואין בכך פגם. אבל, כמו כל שופט, עליהם לפ-סוק בהתאם לעדויות המובאות שנשמעו בפניהם. אינני יכול להבין, היקשה מר מאיר, כיצד העובדות דלהלן לא מצאו ביטוי בדו"ח:

● דבר היותו של בנק המזרחי האחרון להצטרף לויסות והראשון להסכים לכל הצעה „לרדת" מן הויסות;

● דבר היותו הבנק היחיד שלקח סי-כון והפסיק את הויסות לתקופה מוג-דרת וקצובה מראש, תוך הזמנה פומ-בית לכל בנק אחר להצטרף אליו. שאז תהפוך הפסקת הויסות מזמנית לסופית;

● דבר היותו, כבנק בודד, ללא מוצא וללא אפשרות להפסיק לבדו את הויס-סות;

● העובדה שלא הוא התחיל בו ושהצ-טרף אליו האחרון;

● העובדה שבנק המזרחי התייעץ באו-פן שוטף עם האחראים על המערכת ה-בנקאית, שידעו שגם הם לא היו שלי-מים עם הוויסות, ואלה הסכימו עימו שאינו יכול לבדו להפסיק עם הוויסות.

סיכומו של שבוע

תפיסת הזמן בטקטיקה הסורית

באמור-הודעתו, בפתח כנס הקיץ של הכ-נסת, על המצב המדיני, הציב ראש הממשלה שמעון פרס, במרכז הבעיות שני נושאים: התארגנות העולם החופשי נגד הטרור הב-ינלאומי, והצביע על שלוש המדינות המ-סייעות לטרור: זה, והן: לוב, איראן ו-סוריה; היערכותה של סוריה בגבולנו כאיום תוקפני, שלפי שעה הושלה ההסלמה המילולית בינינו.

מותר לפקפק במידת התבונה שיש באמירה והבטחה שמה שלא יושג במו"מ אתנו, כל עוד פרס רה"מ ולפני ביצוע הרוטציה, ספק אם יושג אחרי כן. נדמה שבכך אתה מכין מראש האשמה עצמית, שאם שום מו"מ מדיני לא יצלח, יאמרו שישראל אשימה בכך...

דברי טעם שמענו במהלך הדיון מפי חה"כ דן מרידור, בנושא סוריה. הוא הסביר כי שלושה מרכיבים ישנם בסוריה: עוצמה צבאית (חצי מיליון חיילים, מטוסים, טילים ונשק כתוהכם אחר); קיצוניות מדינית בהעדר נכונות להשלים עם מדינה יהודית במזרח התיכון והסבלנות. מרידור התייחס לגורם השלישי, הסבלנות הסורית, ב-הדגישו את תפיסת הזמן אצל אסאד. על הקיר בלשכתו של הנשיא הסורי; מצויה תמונת הקרב בקרני חיטים, בו ניצח סלאח א-דין את הצלבנים. הסורים נוהגים לומר, עברו מאה שנה עד ש-גירשנו את הנוצרים, "עברו מאה שנה עד שנגרש את היהודים. יש לנו זמן.

הנואם סיפר על ספר של לבנוני אחד, פאקרדוני שכו, בשם „השלום החסר". בו כותב שסאדאת, לפני בואו לירושלים, ניסה לשכנע את אסאד שהלכו זה איננו בגידה והוא מהלך טוב. אסאד השיב: כמה אתה ממהר? שלושים שנה לא הכרנו במדינת ישראל, נחכה עוד שלושים שנה. יש זמן. גם הנשיא-לשעבר קארטר סיפר שאסאד אמר לו: אינני דואג בקשר לרמת הגולן. עוד עשרים—שלושים שנה אקבל אותה.

שם, אצל הסורים, הוסיף מר מרידור, אין „שלום עכשיו". להם תפיסת זמן אחרת. להם יש זמן וסבלנות. מוטב לדעת וללמוד זאת, מול כוח וסבלנות חייבים להעמיד כוח וסבלנות.

יעוד מדיני הכנסת השבוע: א. גרנות ממפ"ם הודעת בראותו בטלוויזיה את ראש הממשלה שמעון פרס מברך את משתתפי חידון התנ"ך ביום העצמאות בירושלים וכיפה לראשו. גרנות אמר בדיון המדיני:

— אדוני רה"מ, כי"א הלכת לכותל, זה ענייננך האישי בינך לבין אלוקיך. מדוע באת לחלק פרסים למשתתפי חידון התנ"ך וכיפה לראשך? לכה ועל מה? וכאן הוסיף נציג מפ"ם: „אנחנו נמצאים במלחמת תרבות, וכל כניעה מולידה כניעה נוספת".

עד להיכן מגעת תלישותם וניתוקם של ראשי מפ"ם דהיום ממסורת ומנהגי ישראל. עוד יקומו בניהם ויאמרו, כפי שכמה מהם אמרו להורים בקיבוץ הארצי: לא נסלח לכם על אשר גזלתם מאתנו. אתם ידעתם מה המה מנהגי ישראל, מנהגי שבת ומועד, במנהגים שרשיים ותיקים ו-בחרתם להתלחק. אנחנו איננו יודעים כלל טעמם של מנהגים אלה, והוצגנו כבלי ריק. נבחין בסבלנות. לעם ומורשתו יש זמן.

יונה כהן

דו-שיח חדש בין איטליה וישראל

שר החוץ האיטלקי, ג'וליו אנ-דריאוטי, ערך השבוע בישראל, ביקור קצר, אבל בעל משמעות. ביקור זה צריך היה לסמל את ס-יום מדיניותה של איטליה שהגבי-כה באופן סמוי בטרור של אש"ף.

ראש ממשלת איטליה, בטינו קרא-קסי, התבטא כמה פעמים בזכות א-אש"ף היתה זו ממשלת איטליה ש-שיחררה את המחבל אבו עבאס, לא-אחר שנמצא אחראי לתקיפת האנ-יה האיטלקית „אקילה לאורו" מ-עשה זה עורר סערת רוחות ומשבר בממשלת איטליה. החיילים האיטל-קים בכוח הרב לאומי בביירות לא הותקפו על ידי ארגוני הטרור, בז-כות הסכם סמוי שהיה בין ממשלת איטליה לבין ארגוני הטרור בלבנון. זאת בשעה שיתר חילי מדינות ה-מערב סבלו אבדות כבדות בהתק-פות טרור.

בשיחה עם שר החוץ, יצחק שמיר, הסכים האורח, שיש מקום לשיתוף פעולה בין ישראל לבין איטליה ב-תחום המלחמה בטרור. איטליה נא-לצה לנקוט עמדה ברורה נגד הטרור לאחר ועידת טוקיו, על אף הבעיות שעמדה כזו מעוררת בדרכה. אזרחים איטלקיים המועסקים כמומחים בבתי חרושת שם. הזיקה בין לוב לאיט-ליה נובעת עוד מתקופת הכיבוש ה-איטלקי, כאשר לוב היתה בשלטון קולוניאלי איטלקי.

אנדריאוטי מכיר את ענייני ישראל בתקופת היותו עוזר בכיר לראש ממ-שלת איטליה, דה גספרי, בשנות הארבעים, כאשר מאיטליה התארגנו פעולות ההעפלה לא"י, לא פעם ב-זכות העלמת עין של השלטונות ה-איטלקיים, ובניגוד למדיניות הברי-טית. דה גספרי הוא שקבע את המ-דיניות של העלמת עין ולעתים אף העניק סיוע סמוי למארגני ההעפלה. ה.. לא עשה זאת רק משום שהיה אוהד הציונות, אלא גם משום שקר-פתו הפרטית נתמלאה בזכות זאת. אבל בכל זאת. היה צורך באומץ כדי לקבוע מדיניות כזו, כאשר אי-טליה היתה עדיין בחסות בריטניה וארה"ב.

אש"ף הוא שהעביר נשק לידי „ה-בריגדות האדומות" באיטליה שזרעו הרס במדינה זו. הוא נתפס „על חם" כאשר הנשק הזה הגיע לאיטליה. הוא טען שהיתה זאת שליחות סוב-ייטית. אף על פי כן לא מנעה עו-בדה זו ממשלת איטליה להצהיר ה-צהרות אהדה לאש"ף ולקבל את ע-רפאת ברומא. ארגוני המחבלים קב-עו לעצמם את איטליה כתחנה השני-ה, דווקא בשל האהדה שגילתה מ-משלת איטליה כלפי המידור, למרות שהיא עצמה סבלה מטרור פנימי. ב-כך ביקשה ממשלת איטליה לשאת חן בעיני הערבים. אבל מדיניות זו לא הביאה לה תועלת. אולי להיפך, גר-מה לה נזק.

התגובה הכלל אירופית נגד הטרור סייעה לאיטליה לקבוע מדיניות יותר בעלת משמעות כלפי הטרור, לאחר שזו נוכחה כי לא תוכל להישאר בו-דדה במדיניותה בנושא זה בקרב מדינות אירופה. שינוי זה הביא לדו-שיח חדש עם ישראל.

י. א.

מעבדה לחקר שורשים

מעבדה ראשונה מסוגה לחקר שורשים נחנכה אתמול במסגרת מושב חבר הנאמנים השנתי ב-אוניברסיטת תל-אביב.

המעבדה, הנקראת על-שם שרה רסין, מאפשרת התבוננות בשור-שים השונים ולימוד תכונותיהם. הבדלים בין טיפוסי שורשים וה-פונקציות של חלקיהם השונים, ו-קצב הצמיחה שלהם. המעבדה בנויה כך, שהצמחים נמצאים ב-חממה עליונה והשורשים נראים לעין במבנה תחתון. ניתן לעקוב אחר קצב גידול השורשים בעזרת מצלמה. כן ניתן לחקור השפעת גורמים שונים על חלקי השורש בתקופות שונות, כמו השפעת הורמונים או מליחות. עוד מת-אפשר לעקוב אחר התפתחות שורשים מיוחדים, כמו פקעות תפוחי האדמה או הסלק — מתי וכיצד הם מתעבים, ומה משפיע על כך.

פרופ' יואב ויזל, מנהל הגן ה-בוטני ואנשי צוותו, פיתחו מערכת אוטומציה לפיקוח על ההשקיה, ההזנה והטמפרטורה במעבדה, ו-מערכת תמיכה לשעות היום, אשר פועלת באמצעות לחץ המים ב-צנרת.

רבנים על מדוכת שנת השמיטה

רבני ערים ועיירות פיתוח, מו-שבים חקלאיים וקיבוצים; לובשי בגדי שיראין ביום השבת עם שטריימל וקפוטה בצד רבנים צ-עירים חובשי כיפה סרוגה הת-הדרו יחדיו בכפר הנופש הדתי „לביא" שליד שפת הכנרת ודנו ב-עניינה של שנת השמיטה המתק-רבת וקרבה.

במשך שלושה ימים רצופים, ש-במרכזם השבת, קויימו דיונים, ש-התנהלו בחלקם בהנחיית הרבנים הראשיים לישראל, הגר"א שפירא וה-גר"מ אליהו. כך לובנו עשרות רבות של שאלות וקושיות, כשרבנים מע-לים מצידם בעיות מקוריות, וגדולי התורה מזכים אותם בתשובות הי-לכתיות ברורות.

אך טוב מראה עיניים, ובעיקר ה-אהייגן של הכינוס נכנס במאורגן ל-בקר את שרשרת היישובים הדתיים הנמצאים ברמת הגולן. את החידו-שים המוצגים לקראת שנת השמי-טה, כמו הפעלת טרקטור ללא נהג, המבצע את עבודות החריש, הזריעה והקציר. הרב יחזקאל באום, רבו של המושב רמת מגשימים, הסביר לנו-כחים את סיבה של המצאה הישר-אלית, היכולה לסייע לחקלאים שו-מרי שביעית בעיבוד שטחי המיזרע.

מעבר לדיונים ההלכתיים בעניינה של השמיטה, לצם הפגישה בין רב-נים מכל שדרות הציבור היתה ל-חוויה של ממש. היכרות בלתי אמצ-עית זו סייעה רבות לגיבושם, מה ש-בא לידי ביטוי בשולחן השבת הנ-אה שאליו הסבו בכפר הנופש הד-תי שלחופי הכנרת השלווה עש-רות רבנים, ותיקים ונשואי פנים ב-צד צעירים, העושים את צעדיהם ה-ראשונים בעולם הרבנות.

זמירות שבת בנוסח העדות, תפי-לה מרוממת רוח, שיחות, החלפת ד-עות, שיעורים תורניים, לימוד פר-קי הדף היומי והמשנה היומית ליוו את השבת בצוותא של הרבנים.

בסיום הכנס הביעו המשתתפים משאלה, להמשיך ולקיים מסגרות של עיון ולימוד כאלה, שיש בהן כדי לתרום רבות לשליחות הרבנית בי-שראל.

חיים פיקרש

צעירה — ומלאה קמטים

חברת „בזק" היא צעירה מ-אד. נולדה רק בשנת 1984 אבל כבר מלאת קמטים, לא יפה, לא חיננית, מאכזבת.

כי אלה הדברים שאומר עליה, בין היתר, מבקר המדינה.

„המטרות המרכזיות, שלשמן הו-קמה חברת הבזק, הן פתרון בעיית הממתינים לטלפון, שמספרם הגיע כבר לכ-250,000, בכללם רבים הממ-תינים מעל תשע שנים, ושיפור טיב השירות שירד בהדרגה בגלל פיתוח לא מאוזן של מערכת הטלקומוניק-ציה. ההנחה הבסיסית היתה, שמפעל עסקי יוכל להתגבר על הקשיים, א-שר מנעו מהמשרד הממשלתי, האח-ראי לנושא, לפתור את הבעיות ה-אמורות. בדיונים לקראת הקמת ה-חברה דובר על פתרון בעיית הממ-תינים בתוך ארבע שנים. על פי תכ-נית החומש המעודכנת של החברה, אמורה הבעייה להיפתר עד סוף ה-עשור, דהיינו בתוך חמש שנים. ב-הקמתה של החברה הושקעו מאמצים גדולים של גורמים רבים. התהליך היה ממושך ומסובך והיה צורך להת-גבר במהלכו על קשיים כבדי מש-קל. בסופו של התהליך העבירה ה-מדינה לחברה נכסים בהיקף חסר תקדים: המדינה נתנה בידי החברה מונופול מוחלט על שירותי הטלק-ומוניקציה במדינה. המדינה העבירה לחברה 8,000 עובדים על כל זכוי-תיהם עם כל המשמעויות הנלוות ל-כך מבחינת תנאי עבודה ושכר. כל זה נעשה לשם הגשמת היעדים ד-לעיל. מידת השגתם מהווה אבן הבו-חן העיקרית לצדקת הקמתה של חב-רת הבזק.

„הסיכום של ממצאי הביקורת מ-עד לבחון פרק זמן של שנה וחצי מ-מועד הפעלת החברה, המהווה קרוב לשליש מתקופת החומש. בסיכום זה בחנה הביקורת ביצוע מרכיבים מר-כזיים בתכניות העבודה של החברה. בתקופה זו היתה החברה אמורה ל-סיים את שלבי ההתארגנות, שהקשו על הפעולה השוטפת, וגם לעמוד ב-תכניות העבודה שהציבה לעצמה.

„כפי שעולה מהממצאים בתקופה שנסקרה לא עמדה החברה במרכיבים רבים של תכניות העבודה שקבעה לעצמה וגם לא השיגה את היעד של שיפור השירות הקיים. כתוצאה מכך כבר נוצר פיגור בשימוש המטרות של תכנית החומש ועל החברה יהיה להגביר את מאמציה כדי להשיגן. ה-חברה אמנם הגדילה את התפוקה בהשוואה לזו של המשרד בשנים קו-דמות, אך עדיין לא הגיעה ליעדים שקבעה לעצמה אף בהתחשב בתקו-פת התארגנות.

נראה שבתחומים רבים עדיין לא חלו תמורות בשיטות העבודה של ה-חברה; זאת גם משום שלחברה הוע-ברו שירותי הטלקומוניקציה של מ-שרד התקשורת על כל עובדיהם. הס-כמי העבודה שנחתמו מצביעים גם הם על זיקה רבה עדיין לעבר".

אבל בכך לא די. כבר כצעירה גילתה „בזק" סטיות. היא רכשה 140 כלי רכב מעבר למה שאושר. תקופה קצרה בלבד לאחר הקמתה גדל מס-פר העובדים במעמד „פקיד נדרש" ב-18 אחוז. לעובדים הותרו נסיעות פרטיות ברכב החברה במחיר נמוך, ובעלי רכב צמוד אושרו תשלומי מס בשיעור מופחת כדי מחצית ממה שנקבע בתקנות מס הכנסה.

נו, אם בגיל הזה ככה מה יהיה כאשר היא תתבגר?

י. ד.

השבוע בקו

ל[ע]ג בעומר..

עט לשחוק

הנהגת שעון קיץ דומה לביצוע הרוטציה. גם כאן מחליפים את ההנהגה.

✡ ✡ ✡

כשרצינו לבטא את מידת הזדעזעותנו ומורת רו-חנו התרגלנו לאחרונה לקרוא גוואלדהיים (הזכו-יות שמורות לשר ד"ר בורג). מהשבוע אפשר סוף סוף לומר בפשטות: גואלד.

✡ ✡ ✡

השגריר רוזן סירב להצטרף לשר וייצמן בפגישתו השניה עם שולץ כדי לשמש עזר כנגדו בשל התבט-איות עולבות שהשמיע עזר נגדו.

✡ ✡ ✡

למרות האווירה בציבור נגדו, נשאר רפי רקנ-אטי הבנקאי היחיד שממאן להתפטר. השבוע נו-כחנו לדעת כי לרפ"י מתלווה אומץ.

✡ ✡ ✡

חבר הכנסת דוד ליבאי ביקש ואף הצליח להע-ביר בוועדת הכנסת לביקורת המדינה, שהוא עומד בראשה, הצעת החלטה התובעת מהממשלה להביא להשלמת יישומן של מסקנותיה האישיות של ועדת בייסקי. חברי הוועדה פעלו לפי „ותשלים משאלין דליבאי".

אילן בומבך

עיטורי סופרים וספרים

בחסות אוסטריה

מאת נתנאל קצבורג

בין המקורות לתולדות ארץ ישראל והיישוב היהודי בתקופת שבעים השנים האחרונות של המשטר הטורקי תופסות מקום מיוחד התעודות שיצאו מן הקונסוליות של המעצמות, שפעלו בירושלים: הערכות מדיניות וכלכליות, דינים וחשבונות, חוות דעת וכתבים אחרים הנוגעים לעניני הארץ והליכותיה ולענייני מוסדות ויחידים. חשיבות המקורות האלה היא בראש ובראשונה בכך שיש בהן מידה גדולה של אמינות. מטבע עיסוקם היו הקונסולים מאומנים ומנוסים בהתבוננות ובהבנה של המציאות הפוליטית והחברתית בארץ שבה פעלו, ועמדו לרשותם מקורות מידע נרחבים.

לגבי ארץ ישראל במאה התשע עשרה (ועד כלות מלחמת העולם הראשונה) היה קיים המצב המיוחד בכיוני שהקונסולים היו מעורבים גם בעניינים של האוכלוסיה המקומית, וזאת במסגרת כשטר החסות שהיה שורר בארץ בתקופת השלטון העותמאני. אלפים רבים של יהודים היו שרויים בצל חסותן של מעצמה זרה — ביחוד בריטניה, אוסטריה וגרמניה. ענייניהם של יהודים אלה — יחסיהם עם השלטונות המקומיים, מעמדם המשפטי האישי ולעתים קרובות גם יחסיהם הפנימיים, היו מסורים לטיפולו של הקונסול. כי על כן הדינים והחשבונות שהיה הקונסול משגר למשרד החוץ של ארצו היו מבוססים על ידיעה נאמנה של המציאות; הנאל והדברים היו כתיים, הם כלליי ידע שלא היה ידוע ואי־אפשר היה לגלותו ברבים. ככל הסעפים האלה יש חשיבות רבה למסמכי הקונסוליות, ועל כן נתנו החוקרים את דעתם להכיר זה, להוסיף אותו ולהעמידו לרשות המחקר.

הראשון שפירסם קובץ של מסמכים קונסולריים מארץ ישראל היה אלברט הייאמסון, שהוציא בשנים 1939—1941 מבחר של תעודות הקונסוליה הבריטית בירושלים מן השנים 1838—1914. מאז הפרסום הזה התגלו גם מסמכי הקונסוליות של גרמניה ואוסטריה, אשר זכו לטיפולו המדעי של פרופ' מרדכי אליאב מאוניברסיטת בר אילן. הוא פרסם בתשל"ג מבחר של תעודות מארכיון הקונסוליה הגרמנית בירושלים [1], ועתה יצא ספרו הכולל תעודות של הקונסוליה האוסטרית [2].

מבחינתו של היישוב היהודי עולה חשיבותה של הקונסוליה האוסטרית על זו של הקונסוליות האחרות, וזאת נוכח המספר הגדול של יהודים שחסו בצל הקיסרות האוסטרית. בסוף התקופה העותמנית נאמד מספרם ב־8,000, מתוכם 6,000 בירושלים. הטיפול בענייניהם היווה חלק חשוב בעבודתה היומיומית ובפעולה המדינית והכלכלית של הקונסוליה, הן בירושלים הן בשלוחותיה שביפו, צפת וחיפה.

נוסף על ענייניהם האישיים של אלפי יהודים אלה (אזרחות, מעמד אישי, פגיעות מצד השלטון), עסקה הקונסוליה הרבה בענייני המוסדות שהקימו בירושלים יהודי הקיסרות האוסטרית. החשוב ביותר בין המוסדות האלה היה „כולל שומרי החומות". הוא כולל יוצאי הונגריה, שהקפיד מאוד לשמור על זיקתו למלכה ופעמים על פי דרכו את הפטרונות האוסטרית־הונגארית. הקונסוליה ידעה מכל הזיקה בכולל, אך נזהרה מלהתערב בענייניו. עוד עמדו תחת חסות אוסטריה כולל גליציה, בית החולים רוטשילד ובית הספר למל.

עם גבור העליה, מראשית שנות השמונים של המאה הקודמת, הטילו השלטונות הטורקים הגבלות, ועניין העליה תופס מקום גדל והולך בעיסוקיה של הקונסוליה האוסטרית, ואף בפעילותן של הקונסוליות האחרות. הודות להתערבותן, והתערבות מצד השגרירויות בקושטא, מיתנו השלטונות את ההוראות ביחס לעליה, אם כי מפעם לפעם חזרו והחמירו את ההוראות האלה. הקונסוליה האוסטרית פעלה גם נגד האיסור שהוטל על יהודים ב־1892 לרכוש קרקעות. אף בעניין זה נאלצה הממשלה לוותר, אם כי האיסור לא בוטל כליל.

אלה הוו עניינים של „מדיניות גבוהה". אך מטבע הדברים — העסיקו את הקונסול הרבה עניינים אחרים, של יהודים ושל קבוצות בתוך היישוב, ובתוך ההתכתבות משתקפים הבאי החיים והוויי של אותם הזמנים. הרי מקרהו של ד"ר אליעזר גרינהוט, מנהל בית היתומים בירושלים, נתין הונגרי. בתו נישאה לנתין עותמאני ובכך איבדה הבת את נתינותה האוסטרית־הונגרית והפכה לעותמאנית. אולם הזיווג לא עלה יפה שכן בני הזוג נתגרשו כעבור שלושה חדשים. הגירושין נערכו בפני הרב הראשי האשכנזי, הרב שמואל סלאנט. בין כה וכה נבחנה הבת מידיעה בני החסות האוסטרית. בצר לו פנה האב אל שר הפנים ההונגרי בבקשה להחזיר את נתינות הבת. מה היתה תשובת השר אין אנו יודעים; אפשר שהקונסול הכריע מדעתו לכף זכות. עניין אחר: כמה מתושבי בית־אונגארן המכונה לבאה שערים ימי להקים בשכונתם סניף לדואר האוסטרי (שהיה בעיר העתיקה סמוך לשער יפו). הקונסול התנגד מטעמים שונים, והזכיר בקשר לכך „שגם היהודים העניים ביותר, בזמניי תפקיה, אוהבים כשים לה להתלבש באמצעי תחבורה למרחקים קצרים...". אבל, הדואר האוסטרי היה היעיל ביותר בין בתי הדואר של המעצמות השונות שפעלו בארץ; הדואר האוסטרי מיפו (שעם הוא נפרק מהאוניות) לירושלים הקדים את הדואר הטורקי, אף שזה נעלה ברכבת בעוד שהאוסטרי בעגלה (מלוות בשומרים מזויינים). בראשית שנת 1910 מוסרת קונסוליה הבישנה האוסטרית ביפו כי „עם ייסוד חודש שבו כשבעים בתים, העיקה רושם אירופי ממש: רחובות ישרים כמופתים יפה, עם צמחים בזויות ישרה, ולאורכם גינות שבתוכן עומדים הבתים הנראים נחמדים מאוד...". הכוונה היא לתל אביב שאז טרם מלאה שנה לקיומה.

השנים האחרונות לקיומה של הקונסוליה האוסטרית בירושלים עמדו בסימן מלחמת העולם הראשונה ומצוקותיה. כל ההתכתבות בתקופה זו מתייחסת לעניני עזרה למוסדות ולבני החסות האוסטריים, שנותקו עתה ממקורות קיומם.

מבחר התעודות שלפנינו כולל מגוון רחב של ענינים מדיניים, כלכליים, חברתיים, ציוניים חינוך וסעד. מעבר לחשיבותן כמקורות היסטוריים מהוות תעודות אלה גם חומר קריאה מאלף ולעתים אף מרתק, כשעולה מתוכן תמונה מציאותית של חיי ארץ־ישראל ויישובה בתקופה העותמאנית. החומר ערוך בטוב טעם ודעת, מתוך בקיאות רבה בתולדות היישוב והאישים הפועלים בו. מכל הבחינות האלה הוסיף אליאב נדבך חשוב בבניין ההיסטוריה של ארץ ישראל בדורות האחרונים.

---

1. מרדכי אליאב, הישוב היהודי בארץ ישראל בראי המדיניות הגרמנית 1842—1914, אוניברסיטת תל־אביב והוצאת הקיבוץ המאוחד תשל"ג, שני כרכים. הכרך הראשון כולל מבוא. תרגום התעודות לעברית עם הערות וביאורים; בכרך השני באו התעודות במקור הגרמני.

2. מרדכי אליאב, בחסות ממלכת אוסטריה, מבחר תעודות מארכיון הקונסוליה האוסטרית בירושלים, 1849—1917, יד יצחק בן צבי ירושלים תשמ"ו. בספר נכללו 227 תעודות.

יעקב ניומן

עדי

והיה רנתי
כי קצוצה
מעוכה
מספר מפתל

הניב יבש
מלים אין
נשלם קרוח
לנתיב מדוח
סהדי
על ידי

השני עונד קדקדי
כל ימי
הם עדי
ועדיי
דוברי פי
והגיוני

הוותיקאן והציונות

מאת י. עמוס

יצחק מינרבי, הוואתיקאן, ארץ הקודש והציונות, 1895 — 1925, הוצאת יד יצחק בן־צבי, ירושלים, תשמ"ו

מי שירצה לדעת למה אין האפיפיור מכיר במדינת ישראל וילך לספרו של יצחק מינרבי ימצא את התשובה הראויה בצירוף הרבה ראיות ועדויות. החל בביקורו של ד"ר הרצל אצל פיוס העשירי בינואר 1904 לא הסתירה הכנסיה הקתולית את התנגדותה לציונות, שנבעה מנימוקים תיאולוגיים וחילוניים כאחד.

המנהיג היהודי ביותר שהבין את גישתה הריאליסטית של הכנסיה, מתוך כל ההתגוללה הטהרים הדיפלומטיים האחרים של הקרדינלים והאפיפיור, היה חיים ויצמן. במאבקו על אישור המנדאט הבריטי על ארץ ישראל עמד אחד פעולותיו של הוואתיקאן בחבר הקתולית, שהתכוונו להכשיל את אישור המנדאט. היא כתב, כי „הקהילים הם האחראים העיקריים לאיחוד הכוחות הנוצרים נגדנו, כפים שהוזכר. שהוואתיקאן ירצה בו באמת, הרי זה להגיע לדבר בה הזיכה לשלטה חילוני בארץ ישראל. והיא מעל מדינות קתוליות שונות בחבר הלאומים — כגון ספרד, בראזיל, איטליה, בלגיה וצרפת — כדי להסיג את בקשה. וזו באמת בעיצומו ההתניית של התקפותיו עלינו". גיבא ויצמן לעצלה, לעבוי ליפוללה, ויחד בה שנים, כנהיגים ציונים אחרים, כפליליים, למשל, הוכפו על ידי הבריכה והלימים הפעה, שהמשפיעו באוזניהם רבי הכנסיה, ביול האפיפיוריים השונים, ואתפני להבנה, כי הכנסיה הקתולית מתייחסת באהדה לתנועה הציונית.

כזבים ועלילות

מחקרו של יצחק מינרבי מביא את העיקרות העקרביות של הכנסיה לתנועה הציונית. אין ספק, שלאחר מפלתה של טורקיה, כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה, חלתי בהתגיה על קבלת נתח בירושתו של הסולטאן, בעיקר השליטה או הפיקוח על ארץ ישראל, בזכותם של המכיכית הרבים המקודשים לנצרות, בכך ביקשו להתגבר על הכנסיה האורתודוקסית, שהשפעתה בארץ ישראל בתמיכתה של הממשלה הרוסית הצארייסטית, היו גדולות לאין ערוך ממו של הכנסיה הקתולית. התירוץ היה — מניעת השתלטות היהודית או הנצרות הלא־קתולית על המקומות הקדושים. וכרגיל לא בחלה הכנסיה באמצעים, שכולם היו כשרים בעיניה. „הפרוטוקולים של זקני ציון" היו תעמולה אנטישמית אחרת. החשמן גאספארי, שסגנ רבית בתקופת המחקר היה האיש החזק של הוואתיקאן והפאטריארך בארלאסינא בירושלים חברו יחד. הראשון — במכסיסי דיפלומטיה ושפה חלקה. השני — בדברי בלע ובגסות רוח וברכייה ולהשתמש בכל דבר אסור, כדי להכשיל את הצהרת בלפור.

העובדה, שהנציב הבריטי הראשון בארץ ישראל היה יהודי הוציאה אותם מכליהם. דבר זה הספיק להם כדי לעוות את המציאות ולהפיץ תמלולות־כזבים בעזרם, בנוסח של שלטון יהודי על האדמה המקודשת בדמו של מייסד הנצרות. ביקוריו של הרברט סמואל בוואתיקאן ושל נציגים אחרים של האדמיניסטראציה הבריטית בארץ ישראל, לא הועילו. גם כאשר הוכיחו להם שלהכבוהיהם לא היה כל יסוד, לא הפסיקו נציגי הכנסיה הקתולית להסית את אורסם האנטי־יהודי והלהול התנועה אנטישמית כלל־עולמית. האגנה למקומות הקדושים היתה סניף משני לעומת שנאת היהודים העתיקה „החדשה, שהוכה בזמא הקתולית. למקרא הכובדות והדיווחים המפורסמים במחקרו של מינרבי מתעורר הרושם, כי הציונות המדינית הוציאה מגנזי הכנסיה את איבתה ההיסטורית לעם היהודי, כדי להילחם בצורתה לא רק נגד הציונות אלא נגד העם היהודי כולו.

הוואתיקאן נפגע מאוד, כאשר לא שיתפו אותו בוועידת השלום שלאחר המלחמה. למה היה צריך לשתפו, הרי ביוחות לא נטלו חלק כלשהו במאמץ להביס את גרמניה — רק לאפיפיור פרוגרס. הדבר המעניין ביותר הוא, כי איטליה שנבגדה בגרמניה תוך כדי המלחמה ועברה לצדן של בעלות הברית אנגליה, רוסיה וצרפת, התנתה תנאי בשנה, בשנת 1915, שלא ישתפו את הכנסיה. גם צרפת תבעה זאת. כמובן, דווקא המדינות הקתוליות ביותר הכירו כנראה יותר טוב מאחרים את עשי המדיניות הוואתיקאנית. היו להן סיבות נוספות משלהן, שחייבו את ניתוק היחסים הדיפלומטיים ביניהן לבין הוואתיקאן.

תעתועי הפוליטיקה הכנסייתית

אך כאשר הועלה רעיון המנדאט ניסתה הכנסיה להכשיל בטענה של בינאום ירושלים המקומות האחרים, וכאשר נכשלה גם בתביעה זו התעקשה על מידת השפעתה ביצירה לפיקוח על המקומות הקדושים, שלא הוקמה אף פעם. אלא שחבלי הלידה של הנפל הזה היו קשים ומסובכים, האפיפיור ועוזריו עשו הכל לשם הבטחת השפעתו המכריעה לעומת הכנסיות הנוצריות האחרות הלא־קתוליות. בכל הפעילות הזה, שבראשה עמד החשמן גאספארי, ניהלה הכנסיה הקתולית מדיניות אנטי־בריטית ואנטי־יהודית כאחד. הכנסיה הפריזה בהשפעת היהודים באנגליה וראתה בה סכנה לנצרות, עד כדי כך שכתוצאה מן התעמולה שלה הושפעו רציונות על ייסודו של אינטרנציונל קתולי במשקל־נגד לאינטרנציונל הקומוניסטי או הסוציאליסטי. המהפכה ברוסיה וחלקם של יהודים רבים בצמרת המפלגה הקומוניסטית הוסיפו שמן על המדורה האנטישמית. כך, למשל, הפיצה הכנסיה, שמועות, כי הציונות מתכוונת לעשות בולשביזציה על ארץ ישראל בסיועם של העולים הבאים מרוסיה. נוסף לכך מתכננים הציונים להפוך את המקומות הקדושים או את האזורים הסמוכים להם, למקומות שעשועים ובילויים. ניתן לומר, שלא היה גבול לתעתועי הפוליטיקה הכנסייתית כנגד הציונות והעם היהודי.

המושג מקומות קדושים לא הצטמצם בירושלים ובבית לחם. לדעת הכנסיה הקתולית הוא כלל את יריחו, המכבצין את הגליל והירדן. גאספארי היה מרחיבם ומקצרם, הכל לצורכי השעה והעניין. הוא באצבעות שליחיו ועושי דברו ידעו למצוא שפה משותפת עם הערבים, כדי לעמוד יחד במאבק נגד היהודים. בהצלחותיו של המאבק הזה נגנזו הרעיונות של בינאום ירושלים ושל מעמד אקסטריטוריאלי למקומות הקדושים. גאספארי והאפיפיורים ידעו היטב כי בסכסוכים שבין הכנסיות השונות יש לסמוך על התנגדות של החוקים והפקידים והשופטים האנגלים בארץ ישראל יותר מאשר על רצה של אנשים חילוניים, בציבי המדינות המנצלות כל סכסוך לטובת האינטרסים שלהן. עם זאת לא נמנעו מלעשות כל מה שביכולתם כדי לעכב את אישור המנדאט. ולאחר שאושר — פנו לדעת הקהל בעולם, כדי לעורר את כל כוחות השחור והחושך נגד היהודית.

מאבק דיפלומטי עיקש

מן המקורות המובאים והמוסברים במחקר עולה, כי ביטול הקאפיטולאציות בארץ ישראל על ידי הבריטים עורר חששות כבדים אצל הקתולים לגבי גורל מערכת החינוך שלהם. הם חששו מכנסיות המזרח ומן הפרוטסטאנטים שהחלו להתעניין בארץ ישראל ולהקים מוסדות חינוך וצדקה. על כן נלחמו גאספארי ופיוס האחד־עשר בחירוף נפש נגד הסעיפים הציוניים בחוקת המנדאט. בכל התזכירים שלהם טענו נגד זכויות היתר של היהודים בארץ ישראל, שהוענקו על ידי ממשלת המנדאט. מינרבי כותב, כי „יש סבורים, כי המאבק הדיפלומטי העיקש של הוואתיקאן נגד הציונות נבע מן הרצון להכריח למעצמות שיש להתחשב בדעת הוואתיקאן בפתרון בעיות בינלאומיות".

בסיכום הטיעונים של הוואתיקאן מעלה מינרבי את הטענות הבאות: הציונים אינם דתיים ואפילו אנטי־דתיים. אין להם קשר לנביאים ולשיבה המובטחת לארץ הקודש. עליית היהודים תביא ליציאתם של הנוצרים מן הארץ והרגשם את האופי הנוצרי. „האפשרות שתקום ממשלה יהודית היא בלתי־נסבלת", היהודים משנים את אורח־החיים המסורתי של האוכלוסיה הקיימת בארץ, מכניסים מודרניזאציה ופוגעים בערכי המוסר. ולגבי האנטישמיות הפרועה שזרמה מרומא, מציין המחבר, כי דעות דומות היו מקובלות בימים ההם, בחוגים חילוניים באירופה ובאמריקה.

על רקע ההיסטוריה הזו של יחסי הוואתיקאן עם התנועה הציונית עד 1925 לא קשה להבין כלל את יחסי הכנסיה הקתולית למדינת ישראל, שקמה למעלה מעשרים שנה לאחר מכן. אלא שהשואה שקדמה למדינה הוציאה את הכנסיה משלוותה והיא פעלה לשינויים של כמה עקרונות דוגמטיים הנוגעים לעם היהודי ולשיפור היחסים שבין היהודים לנוצרים. אולם, מכאן ועד להכרה להלכה במדינת היהודים, שקמה בארץ הקודש — עדיין רבה הדרך.

האם אגדת חז"ל היא ספרות יפה?

מאת הרב בנימין צביאלי

יש המבקרים את היהדות הדתית על הזנחתה ואי־פיתוחה של הספרות היפה והתרכזותה המוחלטת כמעט בבעיות הלכה ובדברי הגות ומוסר בלבד. בעיקר תמהים עליה שהיא לא השכילה להפוך את האוצר הנפלא הזה ששמו „אגדת חז"ל" למנוף כביר של יצירה ספרותית בסגנון הדור היכולה לחולל תמורות בתרבות ישראל, בכלל, ולשנות את פני האמנות היהודית והיצירה הדרמטית היהודית, בפרט.

הנכון הוא, שהיהדות החילונית אימצה לעצמה את האגדה (בניגוד להלכה שאינה מעניינת אותה) המסירה עליה שבחים לאין קץ ומה אפשר לכתוב על האגדה, אגדת חז"ל, ולא נכתב עליה; היא אנושית, היא עממית, היא קוסמית, היא מיסטית, חובקת זרועות עולם, היא מחשבה, היא מוסר, היא שירה, היא סיפור, היא דראמה, היא כל גילויי האסתטיקה. ומי לא עסק באגדה?! חוקרים ולמדנים וסופרים ומשוררים ופרשנים והיסטוריונים, ישנים וגם חדשים.

עם כל זאת לא הפכה האגדה להיות מקצוע פעילותי ומקובל במקצועות אחרים במדעי היהדות, כבי הספרות העברית למשל. אולי משום היותה לעתים כמעיין התהום שקשה לשתות, ומפליא הדבר שאין מלמדים אותה בבתי הספר לא כ„לימודי קודש" ולא כ„לימודי חול", והיא תלויה כל כולה בחסדו של המורה.

ח.נ. ביאליק כתב על האגדה והבדילה הבדלות רבות מן ההלכה: האגדה חירותית, מקילה, רכה כשמן, מידת הרחמים, יש לה פנים שוחקות, נשמה, בונה, התחדשות תמידית, חירות, רשות, לחלוחית של שירה, סגנון שוטף, שלטון הרגש, ועוד ועוד. הוא גם שר לה את שירו „אל האגדה":

בכם דפי תלמוד, בכם עלים בלים / אגדות נחמדות וקדומות / ביומי חיי הבלי כי אהגה נכאים / בכם נפשי תמצא תנחומות. / ומאז ועד עתה כי אהגה נכאים / אגדות לכמור אקחה / בה אבכר עמות עמי בת אשיר תגה־מות / אנגן — ותהי לי תרווחה.

אך גם ביקורת „התלמודית" נשארה האגדה בתוחה בינוכ להלכה. ודאי בגלל אופיה הבלתי מחייב, בהגדרתו של ר' שמואל הנגיד במבוא התלמוד המיוחס לו: „הגדה" (אגדה) הוא כל פירוש שיבוא בתלמוד על שום עניין שלא יהיה מצוה, זוהי הגדה ואין לך ללמוד ממנה אלא מה שיעלה על הדעת". אין ספק שבתולקה יעדה העיקרי הוא של „רקות ושבחות" בלבד, להקל על הלומד עניינים רציניים בכדי משקל ולהעניק אתנחתא למתייגעים בסוגיה תלמודית קשה, כדרכם של חכמים ידועים שהיו אומרים מילתא דבדיחותא לפני תלמידיהם בטרם לימוד ובתוך הלימוד. אם נשים לב נראה שגם „ים התלמוד" ערוך כך, מדי פעם בפעם קטעי אגדה שמשובצים בתוך הסוגיה כדי לפרש קצת מן המאמץ המחשבתי.

למהותה של אגדת חז"ל

בדוננו בשאלה האם האגדה היא ספרות יפה, נשאל את עצמנו האם היא ספרות כל עיקר, ספרות במשמעות המודרנית. הספרות מוגדרת כפעילות תרבותית בכתב שמטרתה להיות מועברת, מתוך כוונה מכוון, לאנשים רבים ככל האפשר ולדורות הבאים, ובכך לשתפם בחוויותיו של היוצר הכותב. האם האגדה נכתבה מתוך מניעים אלה? הלא עיקר טיבה גלום בשמה — אגדה. (הצורה הארמית של המלה הגדה בעברית, כדי להבדילה מן ההגדה של פסח) דברים שמגידים אותם בעל פה בהזדמנויות שונות, כבדרך אגב, בהשראת הרגע. ללא יומרות להנציחם בכתב מתוך מתן צורה קבועה ומגובשת. המונח אגדה מציין את האופי האישי האינדיבידואלי שלה, בניגוד להלכה שעליה מדלישים הרבים, „נמנו וגמרו". האגדה היא שריפונו החופשי של היחיד והתכוונות יותר להכרת ערכו של רעיון מאשר להכרת הצורה שהיא בחרה לשם הבעתו (צונץ בספרו „הדרשות בישראל"). שאלה זו ניצבת לפנינו בכל פעילות אנושית יומיומית, האם היא נועדה לפרט בלבד, למשהו אינטימי־פנימי. או שיש בה מן האופי של פרהסיה, של תצוגה לרבים ולתמיד. ואף־על־פי־כן זכתה האגדה לחכמים שהתמסרו לה במיוחד, „רבנן דאגדתא", וזכתה גם להיכתב ולהיערך למשהו שלא התכוונה לו לכתחילה, משהו המדבר לא רק לפרט מסויים, אלא משהו המדבר לרבים ולדורות. והרי זה אחד מסימניה והסממניה של ספרות טובה שהיא מעל ומעבר לסביבתה ולזמנה. קח אפיגרמה רחוקה מספרד במאה הי"ב והיא אקטואלית גם היום, קח שירה לירית מתקופת הרנסנס והיא משרה עליך רוח רעננה כבתיבתה היום. גם זה מסימניה המובהקים של ספרות טובה, שהיא פתוחה לכל הכיוונים ואינה חוששת להיות מושפעת מגורמים מחוץ. הרמב"ם הוא הראשון שהגדיר את האגדה כאמנות, כשירה, ולא עוד אלא שלדעתו אין האגדה מקצועי שירה יהודי מיוחד, כי דרך זו של שירה היתה מפורסמת ומקובלת גם מחוץ לתחום היהדות „והיו עושים אותו הכל כמו שיעשו המשוררים מזמרי שיר" (מורה נבוכים ג').

הנחה זו של הרמב"ם, כותב חוקר האגדה א.א. הלוי, באה לו, כנראה, מתוך שהקיש שירת זמנו לשירת הימים ההם, וכשם שבזמנו הושפעה השירה העברית מן השירה הערבית ולא נתבדלה בהרבה בתבניה ובצורותיה מהשירה הכללית, כן גם האגדה, לדעתו, הפוסה ואמתה בדרך השירה הכללית של הזמן ההוא. אך דבריו אלה של הרמב"ם הצבירו במידה רבה את הלוי על דעתו, ובמחקריו הרבים הוא משתדל להוכיח, לעתים בהצבעות התלויות בשערה, כי רובה של האגדה מקורה בתרבות יוון ורומי ורק מעט יש לה משלה ממש. אין ספק שהאגדה אימצה לה מסאפורות ומבנים עממיים וגם תבנים מסויימים מן החוץ, אך היא ידעה לנצל אותם לצרכיה ולהפוך אותם ליהודיים. היא „גיירה" אותם באינטרפרטאציה שלה, עד לבלי הכר, בחינת „יפיפותו של יפת באהלי שם", ואין כאן מקום לדוגמאות הרבות.

מה היא ספרות יפה?

קביעה זו של השפעה מחוץ היא, כאמור, מסימניה של ספרות טובה, הרי אדם קורא עד היום את הקלאסיקאים של יוון ורומי, ולמרות כרוחות וריחוק הזייתם נהנה מהם הנאה אסתטית ואינטלקטואלית. גם עובדת היותה של אגדת חז"ל פרושה על פני תקופה של כאלף שנים, מאלכסנדר מוקדון עד הכיבוש הערבי, הכוללת חליפות זמנים ותמורות תרבותיות, חברתיות ועולמיות לרוב, אינה מפחיתה משלמותה ומן הרלוונטיות שלה.

אך כל אף סגולותיה הספרותיות של אגדת חז"ל שמנינו עד עכשיו לא הן בלבד הופכות אותה לספרות יפה כפי שאנו תופסים אותה היום. החלוקה המודרנית הרווחת בספרות המודרנית, הלוקה לנובלה, לרומן, לשירה, לדראמה וכו', היא שמאפשרת לנו במידה רבה גם את הביקורת הספרותית. האם נוכל להבחין בכל אלה באגדת חז"ל? מסתבר שכן. אמנם אין אלה כי אם גרגרים קטנים שנשארו במקוריותם, עלובים ובלתי משותחים בקנה מידה ביקורתי של היום, אך הם חיים וקיימים בכוח, בהיותם משוקעים במסכת הרחבה והמגוונת של האגדה הם מחכים לפיתוחם ולגאולתם.

לא רבים ניצלו את הגרעינים האלה לשם הגדלתם לאילנות עבותים, לדשטי ספרות מודרניים במלוא היקפם ועומקם. אם משום המרחק התודעתי מן הספרות העתיקה שראוה המיד כמקווה שאבד עליו כלח, שהוא עניין לחוקרים בלבד ולמלומדים, אם חובשי בית המדרש, אם משום החשש שבנישול המוטיבים הסיפוריים שבאגדה יתבזבז הודם של אוצרות על היצירה החדשה וירחיקו אותה מלהתחילה מקהל הקוראים הפוטנציאלי. ביאליק הרגיש בחשש הזה ועשה מאמצים רבים, ראשית הכל, לקרב את האגדה כמות שהיא, או ככנס כמות שהיא, להודעתו וידיעתו של הקורא בן זמננו. הוא שפתח פתח לעולמה של אגדת חז"ל בפני כל מי שהיה מנוע מלעיין בתוך המקורות עצמם. ותכלית העיון הזה לתת לקורא את האפשרות לא רק להכיר בדרך מתוקנת את פרטי האגדה, אלא גם — מה שחשוב יותר — לעמוד מתוך הפרטים על הכלל כולו ולהתפס בסקירה אחת את כל עולם האגדה העברית במלוא שיעור־קומתו והיקפו ומיצוי צדדיו העיקריים (לפי ההקדמה ל„ספר האגדה"). ולא נפרט כאן את כל מפעלי האיסוף האחרים שעיקרם בחקר האגדה ולא באוצרה הספרותי, כגון זה של לוי גינצבורג (דווקא באנגלית, תורגם לעברית ע"י הרב מרדכי הכהן), א.א. הלוי, ועוד.

דרכו של מיכה יוסף בן גוריון

מן המעטים והיחידים שפרצו דרכים חדשות בגילוי זכותה של אגדת חז"ל אל רבדיה השונים של הספרות העברית הוא, ללא ספק, מיכה יוסף ברדיצ'בסקי בן־גוריון, המוגדר בצדק כתופעה תרבותית מיכלית בספרות העברית. הוא, הממרא הגדול במורשת אבות, שאשף לחופשי מכל השעבודות לעבר ולמסורת התרבותית שקיבל בילדותו בבית אביו הרב, ולפתוח את עצמו מתוך חירות פנימית — הוא לא היסס לשאוב מלוא חפניים ממקורות האגדה, על אף היותה אחד ממעיינות המסורת, שממנה ביקש להשתחרר.

חוקרתו המובהקת של מ"יב — צפורה כגן — טוענת, בדין, שהוא הסיק מצד אחד להרחבת ספרותו וליציאה מן המיצר, אך מצד שני ביסס את כתיבתו על האגדה הקדומה על כל עשרה הצורני (הז'אנרי). התוכני באשר היא עשויה לסייע בבניית הז'אנרים החדשים בספרות העברית. השקעתו של מ"יב באגדה שתי פנים לה: ההקפדה בהבאת נושאים שונים ומגוונים כלשונם וכצורתם כדי לשמור על השלמות הרעיונית האסתטית של כל יצירה (הנוסח), ושמירה על המבט הפיוטי ועל הערך הסיפורי שבכל אגדה ואגדה. בספרו העיקרי „ממקור ישראל" הוא מביא כמה וכמה נוסחים של אותה אגדה, מנוסח קצר וצר עד לנוסח רחב לפי המקורות השונים, והוא מתייחס לכל מלה ולכל ביטוי ביראת כבוד ובזהירות שאין למעלה הימנה. הוא בא בטרוניא על ביאליק על שבאוסף שלו העז לשנות ולפשט פה ושם.

בספרה „אמנות הסיפור" מספרת לאה גולדברג, כי ז'אן קוקטו אמר על האמנות, כי בה כל דבר שאינו נובע מאמונה הוא בחזקת אמנות דקורטיבית בלבד. האמן־הסופר צריך להאמין בקשר הבלתי נפרד בין המלה הנכתבת לבין המשמעות המתגלמת במלה הזאת. ואידידיך שלבל הוסיף ואמר: בסגנונו של המשורר האמיתי שום דבר אינו בחזקת עיטור, כל דבר הוא הכרחי, לפעמים יש יכולת סכנית המגיחה להשוף כל דבר לצורה ספרותית אד יפה אד מעניינת כשהיא לעצמה, ללא התייחסות לכל מציאות מהשית. אי רוחנית. הוא אותו בלתי הכרחי ביצירות אלה.

אגדת חז"ל במקורה מותרת על ה„בלתי הכרחי" הזה, על ה„דקורטאטיווי". יש הקפדה על כל מלה, על כל ביטוי, משל כאילו עברה האגדה עריכה של עורך קפדן, אף שכמעט ודאי שאין הדבר כך, אלא הדברים נרשמו כנתינתם מפי המגיד — המספר. מכאן פשטות הסגנון, הבהירות הקיצור, החסכון בתיאורי החיצוניות, ונוף הסביבה. הפעולה היא רק הלבוש החיצוני של הסיפור וקליפתו, ועיקר העיקרים בה הם חיי הנפש. השירות עשירות הרוח, הרעיונות והאמיתות הכלליות (הלוי).

עושרה של אגדת חז"ל

האמצעים האמנותיים ונושאי התעניינותה של האגדה רבים מאוד: סיפורים, דיאלוגים, ויכוחים, משלים, פתגמים, סאטירה, דרמה, שירה, אהבה, הגות, השמי פסק, פרקי היסטוריה, הוזי, וכו'. כל מה שאפשר להעלות על הדעת נמצא באגדה, חוץ מדבר אחד — ליצנות וקלות ראש, כותב צונץ בספרו.

האגדה אמנם קשורה בטבורה במקרא והיא באה לפרש אותו באמצעיה העשירים והרבגוניים, אך תוך כדי שעלותה זאת היא ניזונה ממנו, נעשית בלתי תלויה בו והופכת להיות ספרות בזכות עצמה. רק במסגרות ותכליתה היא זהה למקרא — היא דידקטית, חינוכית, ולא באה לבדר את הקורא או לגרום לו הנאה אסתטית מלכתחילה. היא עושה זאת כמילא כיסוד הספרותי שלה.

אך פעלו של מ"יב אינו מוגבל לטקסטים אגדיים ככתבם וכלשונם המוגשים לקורא בכלים נאים ונקיים מכל רבב (בדומה לביאליק ב„ספר האגדה"). אלא באותה מסכת ספרותית גדולה ורבת אנפין שהותיר בדמות הסיפורת שלו. תבניות הסיפורת של מ"יב מעוגנות בתבניות הסיפורת האגדית המסורתית, כי בהן ראה סטרוקטורות של אופן הקיום היהודי. יש רציפות תולדתית לצורותיה ולתכניה, לא בהמשכיות הרשמית החד־כיוונית הסובייקטיבית, כי אם ברציפות התרבותית המתגלה בזיקות המסועפות לרבות הז'אנריות שבין הסיפור האגדי המסורתי לבין הסיפור המודרני (צ. כגן).

אי אפשר למנות כאן את כל מי ששאבו או הושפעו או קיבלו השראה ממעיין האגדה, אף שאינם רבים, אך לא ייתכן להתעלם מן האחד שבחבורה — ש"י עגנון, הטובל כל כולו במימי האגדה אף שלא עסק בה לגופה (להוציא שלושת ספרי האסופה שלו: „ימים נוראים", „אתם ראיתם", „ספר, סופר וסיפור"). עגנון שאב אמנם ממעיינות הרבה ומגוונים, את המשקים ששאב לשיקוי ספרותי מקורי שכולו יהודי, אלא שייחודו הסגנוני והמאאורי בא לו מן המדרש והאגדה, וזה אולי סוד „השקט האפי" השורר בסיפורי עגנון כהגדרתו של ברוך קורצוייל.

השפעתם של המדרשים והאגדות ניכרת בכמה אספקטים של יצירתו העלילתית שבה מופיעים זכרי מקרא וזכרי מדרש צמודים זה לזה, אם כמיטב מדרשי גלוי, או רקע מדרשי נסתר, וכציצים מן הדרכים של כל משפט של עגנון. הוא משתמש בזכרי מדרשים ואגדות כמשהו מוסכם וידוע לכל, והוא בונה בניין שלם על אסוציאציות וקונוטציות, אגדתיות. ההנחה היא שהקורא מצוי אצל המדרשים והאגדות ומסוגל בהם כסופר עצמו, ורמזים בלבד יועילו כדי לשוב ולהעלותם בתודעתו. מכאן גם קוצר ידו של הקורא, ובמיוחד של הקורא שלא טעם מטעם אגדת חז"ל, לרדת לעומק משמעותה של יצירת עגנון. עגנון הוא פייטן ומשורר גם בפרוזה שלו, וככל פייטן נמשך גם הוא בחבלי אדם אחרי עולם האגדה, אף שגם עולם ההלכה אינו זר לו ואורג ביצירתו.

ספרות האגדה אינה מספקת לספרות העברית החדשה חומרים ומטבעות לשון בלבד, היא עצמה ספרות, היא יצקה את תבניה לתוך צורות ספרותיות ודפוסים ומבנים מאתגרים. שהם מנת חלקה של הרשתנו התרבותית עד היום, אך עדיין היא מחכה לגאולתה השלמה וזאת ברשות לבוא.

אלימות כחלק מעולם קסום / מאת נעמי גוטקינד

את כיפה אדומה והזאב שלה, שלגיה ושבעת גמדיה, הנזל וגרטל ובית הממתקים, סינדרלה וסנדל הזכוכית וכל יתר העינוגים המצמררים המפעילים רגשות אימה ופחד, שמחה לאיד וחדוות ניצחון; לסירוגין — לא הכירו הילדים הסובייטים שלאחר מהפיכת אוקטובר במשך עשרות שנים.

המעשייה העממית האירופאית היא ספרות קפיטליסטית מגוונת, פסקו המחנכים הסוציאליסטיים הקטיגוריים. זוהי ספרות המטפחת אמונה במיסטי ובעל־טבעי (עכף גוכף של „האופים להמונים"), וחוץ מזה — הרי מלאכתם של גיבורי המעשיות נעשית ע"י פיות וגמדים, סרדילים ובעלי חיים מכני שפיכ — האם זהו האידיאל הבולשיוויקי? שמישהו אחר יעשה בשבילך את העבודה במקום לטפח ערכי מאמץ אישי ממשי — לספר על „הוקוס פוקוס" שבן רגע הופך לך את הזיפה, ההתכדה וכו' וכו'? בקיצור: האגדות — לסל!

אמרו ועשו. וגם המחנכים הסוציאליסטיים היהודים שחיו בארץ ישראל הלכו בעקבותיהם: בשנות ה־30 וה־40, בבתי הילדים של הקיבוצים הארץ־ישראלים, כשסיפרו על כיפה אדומה דאגו לנטרל את הזאב מכל היסודות המאיימים שלו, זאב בלי שיניים, ואת האכזריות שבתיאורי עונשה של המכשפה ש„עמי ותמי" דחפו לתוך התנור הבליעו והסתירו, אפילו את האמא החורגת הנוראית של גיבורות המעשייה הפכו לפחות סאדיסטית מכפי שהיא במקור, והתוצאה: ילדי המשק, הקהל המאזין הקבוע של המעשייה „המשופצת והמעובדת" — נהגו לפהק בגלוי ולמטן שמשעמם להם. ואם לא השתעממו — נרדמו לפני הסוף, דבר שלא נשמע כמוהו ולא יעלה על הדעת כאשר מספרים את המעשייה „האמיתית" על האכזריות האיבה והמתח הגדול.

ועכשיו הסואנסה: הניצחון המתוק שמור. כמו בכל מעשייה קלאסית, ל„גיבור הטוב", כלומר למעשייה האותנטית. שכן, שימעו שימעו, כאשר נפתחו שעריה של בריה"מ ורבבות עולים יהודים עלו לארץ, בסוף שנות ה־60 ובראשית שנות ה־70, מה מצאנו בכליהם ובאמתחותיהם? קסטות עם סרטוני הנזל וגרטל, סינדרלה ושלגיה, וכיפה אדומה, סרטונים שנהגו להקרין בבית למען הילדים לפני השינה. התיאוריה הפדגוגית הסוציאליסטית קרסה — נפלה אישא בפני עוצמת הצרכים הפסיכולוגיים האמיתיים של הנפש...

המעשייה העממית נובעת ממעמקי הנפש

גם בישראל — חזרנו מזמן אל האגדה הבלתי מצונזרת, אם כי עד היום לא שכך הוויכוח אם זה טוב או לא טוב לילדים.

ספרה החדש של ד"ר דינה שטרן מן המחלקה לחינוך באוניברסיטת בר־אילן: „אלימות בעולם קסום" מהווה, נדמה לי, סוף פסוק בוויכוח הזה.

בניתוח יסודי ביותר, המוכיח על ארודיציה מרשימה, כשהיא עוברת בשיטתיות מדעית על כל המוטיבים המרכזיים במעשיות שנבחרו לבדוק, כלומר במעשיות הנשיות (מעשיות שבהן יש גיבורה נערה המתמודדת בעימות חריף עם אמה החורגת) — היא מוכיחה כיצד המעשייה העממית האותנטית נובעת ממעמקי נפש האדם. כיצד כל פרט במעשייה בין הצבעים, הגופים ובעלי החיים ועד להתנהגותם של בני האדם, הוא בעצם פרסוניפיקציה מוחשית לרגשות עמוקים, ודווקא כשהשומע מתוודע אל רגשות אלה ונפגש בהם — תוקפם הצו נחלש. משפט הסיכום של ספרה הוא איפוא: „המעשייה האלימה פרצלת פעולה מבניקה על הנפש, ומטפחת את הקשר של התודעה עם הלא מודע האישי והקמאי של הנפש דבר... המגביר את כוחה היצירה של הילד".

עד שהיא מגיעה למסקנה חד־משמעית זו, עוברת ד"ר שטרן על פני כל התיאוריות המקובלות באשר לאופייה של המעשייה, תולדותיה ומקורותיה. היא מספרת על גישות היסטוריות וסוציאלוגיות, פרוידאניות ויונגיאניות, ועד קלוד לוי־שטראוס והסכימות האנאליטיות החדשות שלו תגיע.

יש הרואים במעשייה שריד מדולדל של מיתוסים קדומים כשבמקום אלים וגיבורים על־אנושיים המתמודדים עם גורל אכזר מציבים דמויות אנושיות קטנות, נערה, אם, אחות חורגת וכדומה.

יש הרואים במעשייה את הצורה שבה מתמודד האדם עם התסביכים האישיים־המשפחתיים הנצים בתוך המשפחה ובכל משפחה. הפחד מפני נטישה, המוכר לילדים רכים רבים, הקנאה העזה שבין אחים ובין אחיות, התחרות על אהבת ההורים; הדו־משמעות של הקשר הצד בין ילדים לאמותיהם, כשלכל אהבה יש צד אפל ולכל התקשרות יש רצון להתנתק.

יש גם הסבורים שהמעשייה היא ביטוי המשמש להתמודדות עם עקרונות הרבותיים כלל־אנושיים (ארכיטיפיים) ולכן אנו אותם המוטיבים צצים בכל העולם. גם במעשייה הים תיכונית ובמעשייה האסיאנית, במעשייה הדרום־אירופאית ובמעשייה הצפון אירופאית ואפילו במעשייה האינדיאנית. יצר לב האדם לא רק רע מנעוריו אלא רעה מנצריו, ולכן בכל המעשיות יש נערים הנדרשים להוכיח אומץ לב, פעלתנות וכח פיזי בדרך אל כיבוש הנסיכה או איזה פרס גדול אחר, ויש נערות החייבות להתמודד עם שנאת אם, קנאת אחות, ומעבר מכשולים על־אנושי בדרך אל הנישואים ואל הנסיך.

המעשייה היא מבחינה זו סיפור של התבגרות, הבשלה, מעין טקס של בר־מצווה או בת־מצווה מספרי. „בילדונגס־רומן" (רומן חניכות) במישור העמוק האותנטי של הספרות העממית, ואחרי שמתגברים הגיבורים על קשייהם. הנערה מתמודדת בהצלחה עם כל הזאבים שבדרך (הזאבים, אומרים חלק מן הפרשנים, הם הכוחות האפלים שבנפש) אחרי שהנער מוכיח את גבריותו ואומץ לבו. מגיעים אל הבגרות ולכן גם אל הנישואים. זו הסיבה מדוע רוב המעשיות מסתיימות בנישואין ומדוע כל המעשיות הן על־זמניות. לא מתואר בהן זמן ממשי, אין הן מתעכבות על תיאור החברה או הנוף, הן חותרות ישר אל העיקר. האדם מול כוחות האופל וכוחות האור וכיצד הוא נאבק בהם ומצליח.

האלימות הגדולה ביותר — בבית פנימה

כדי להגיע לתימצות הדו־משמעי הזה של הדברים (בספר „אלימות בעולם קסום" הניתוח הוא כמובן עמוק ופרטני יותר) עוברת איתנו המחברת שלב שלב על כל יסוד מיסודות המעשייה. המכשפה, האחות החורגת, הגיבורה, היפה, הגמדים, היער, האכזריות, השכידה בנסיון, פרט אחר פרט זוכה לתיאור היסטורי מדוקדק. יש גם הדגשה חריפה, ומוצדקת, של הדבר המזעזע ביותר שבמעשיות הנשיות הללו: היכן מתרחשת האלימות הגדולה שבהן? היכן מתגלים הפשעים, הקנאה, יצר הרציחה הנורא? בתוך הבית פנימה, בחיק המשפחה, בין אחיות לבנות, ובין האחיות. האם היא אמנם חורגת, אבל גם כלפי בתה האמיתית (זו „הגיבורה המכוערת והרעה האנטיתזה של „הנערה הטובה") היא מתגלה כשיא אכזריותה. מי לא זוכר את הסצינה שבה מגיעים שליחי הנסיך עם סנדל הזכוכית לבית סינדרלה, וכאשר האם רואה שרגלי בנותיה „האמיתיות", בנותיה הביולוגיות, גדולות מדי ואינן נכנסות לתוך הסנדל, מה היא עושה? היא פוקדת עליהן לקצץ את אצבעותיהן, כדי שהרגל תתאים לסנדל! ואכן סצינת שיא זו היא עקובת דם ואופיינית ביותר למעשיות האירופאיות. אכזריות היא אחת הסממנים המהותיים ביותר שלהן. היתוך בטני של הזאב, הפקודה לרצוח את שלגיה הקטנה, הקניבאליזם של המכשפה שבה בתרקים הנזל וגרטל, עצם נטישת השנים ביער. מתוך מגמה ברורה שיבואו ויאכלו בו. ומהי זירת ההתרחשות למעשים הנוראים? המשפחה.

אבל מי שפותח עתון יומי מוזה מיד את האמת האנושית העמוקה שבדבר. חלק גדול במעשי הרצח, האונס והאלימות, היום כבעבר (שוב „יצר לב האדם" וגו') מתרחשים בתוך הבית פנימה, בין בעלים לנשים, בין קרובי משפחה, בין הורים לילדים).

כאשר כך מבינים את המעשייה — אין נופלים לפח המוכן לעתונאים שהתייחסו אל „אלימות בעולם קסום" בכתבאות ישראליים למיניהם. שכן יש הבדל עצום בין המעשייה העממית המוקקת, והמסופרת בעל־פה מאם לבת, לנכדה, לנינה, לבין המעשייה האמנותית (של הנס כריסטיאן אנדרסן ואחרים) לתוכה יוצקים המחבר את אישיותו, רגשותיו והשקפותיו. רחל גיורא, ב„הניר" בן השבת שבתה בה: „מחקר עדכני יתבהדד גם עם זיהוי העבדות של הכותבים כפי שזמן כשהקפות ביצירתם ועם פרדיהם".

„התכיבי"? כשמדובר במעשייה העממית שעוצבת בעל־פה וניצנה בכורעת הדורות מכל מרכיביה הצדדים עד שהגיעה אל התמצית הרגשית הפסיכולוגית הבסיסית?

טעות נפלה בהלקה של ביוה אריאל שתקפה את ד"ר שטרן בטענה „גזה" על כי אין מחקרה מתייחס לאפשרות שהמעשייה העממית שנתגלגלה בימינו להפכיה של אגדה לילדים מעקפת לא רק את המצבים של הנהגות של נפש האדם האוניברסאלית „אלא גם את המציאות היצירה למחבריהן".

תפקידים שונים לאשה ולגבר

אבל, מהי בסוף של דבר, המציאות כשלפצה כפי שהיא כלקפת במעשייה?

ד"ר שטרן: יהי מציאות שבה יש תפקיד אחד לאשה ותפקיד שונה לגבר. האשה מגיבה אחרת על בעיה, פועלת אחרת במצבים קשים ושיא מימושה בא לידי ביטוי באמהות, בהקמת המשפחה. האשה האידיאלית נותנת חיים, חום, מזון. הגבר האידיאלי הוא טיפוס הלוחם, ונישפה המהרה (יש הרבה אגדות עממיות על שלושה אחים המתחרים על הירושה שהשאיר אביהם אבל אין על שלוש אחיות המתחרות על ירושה...).

שאלה: האם הגבר האידיאלי כפי שהוא משתקף במעשייה הוא רק „הגיבור"? ומה על הגבר כאב?

ד"ר שטרן: האב במעשייה העממית איננו דמות דומיננטית ולרוב היא דמות חיוורת. מדוע? אולי משום הצייה לחקירת האשית, שכן המעשייה היא יצירה אשית מובהקת, ובאמיקה הקונפליקט הוא תמיד בין שניים ולא בין שלושה. מאחר שאחד המוטיבים הקבועים של המעשייה היא יהבות, הרי שהגיבורה החיובית נמצאת, הגיונית, בקונפליקט עם האם החורגת ולא עם האב האוהב שלרוב הוא נעדר או לא מודגש בסיפור.

שאלה: האם תמונת עולם זו איננה ממקמת את האגדה בזמנים ובתקופות ובתרבויות מסויימות? איך מותר להציגה כמעשייה על־זמנית ואוניברסאלית? איך היא „מסתדרת", למשל, עם הפמיניזם המודרני?

ד"ר שטרן: לדעתי, אבחנות היסוד של המעשייה, זיהוי האמהות הבשלה כתמצית הנשיות, למשל, היא בעלה תוקף על־זמני...

המעשייה היהודית — הזמן והמקום

מאחר שב„אלימות בעולם קסום" מוצגות אגדות אירופאיות בעיקר, סיקרנה אותי ההשוואה בינן לבין האגדה היהודית העממית. למרות שד"ר שטרן הדגישה חוזר והדגש שהיא לא חקרה את המעשייה היהודית, בכל זאת הצביעה, מתוך רשמים כלליים, על כמה איפיונים המייחדים את זו. ליהדות אין פיות ולא סרדילים, ולא מכשפות ולא באבא־יאגה, את הפתרון העל־טבעי לבעיות הקשות של הגיבורים מציע מי אם לא אליהו הנביא?

המעשיות היהודיות ממוקמות בזמן ובמקום. בניגוד למעשייה האירופאית העל־זמנית, המעשייה היהודית קשורה לשבתות ולחגים (פסח לדוגמה) ולמקומות עשויי הבנים וכשמעויות כמו בית־הכנסת, בית־עלמין וכד'.

בלי להרבות בהשוואות אלה נדמה לי שחייבים להוסיף שבעוד שבמעשייה הלא־יהודית הכוחות העל־טבעיים הם אמביוולנטיים מבחינת יחסם אל הטוב (לפעמים הם מוצגים כטובים ומיטיבים אבל לפעמים הם „מתחרטים" כביכול על הטובה שהשפיעו על הגיבורה ומנסים לקחתה חזרה ממנה). הרי שהעל־טבעי במעשייה היהודית הוא כולו טוב וכולו אור. מאידך יש אפילו במדרשי חז"ל שדים ורוחות ולילית, והדבר טעון בדיקה נוספת.

שאלה היפותטית: במאה העשרים ואחת, כאשר כולנו נחיה בין מגדלי זכוכית ופלדה של גורדי השחקים או בערים שמתחת לאדמה (מי יודע), כאשר הזאבים ייכחדו כליל מעל פני כדור הארץ (כשם שאין היום דינוזאורים), כאשר יערות נכיר רק מספרי צילום. האם אז לא יוסיפו האמהות לספר לילדיהם את סיפורה של כיפה אדומה?

הסיפורים לא ייעלמו כל עוד לא ייעלם האדם, אומרת ד"ר שטרן. האלמנטים המטליים עשויים להשתנות, ואז במקום זאב יבחרו בגורם מפחיד אחר, במקום יער — אולי יער של גורדי שחקים, אבל מאחר שנפש האדם איננה משתנה, הפחדים, הקנאות, השנאות, הקונפליקטים הפנים־משפחתיים קיימים היום והיו כבר שהיו אתמול ושלשום. גם תפקידה של המעשייה, תפקיד של פסיכודרמה, תפקיד אולי אפילו תראפויטי, יישאר בתקפו לנצח.

אז, עכשיו, תכלס, לסיכום, האם להתיישב ליד מיטת הבן או הנכד, ולספר לו על תפוח הרעל של שלגיה?

ד"ר שטרן: תשובה חד־משמעית לא אתן לך: לא כל הילדים קולטים בצורה שווה את המציאות וזאת המציאות. ייתכן שילד רגיש במיוחד יגיב בחריפות רבה מדי על האכזריות שבאגדה אבל הנסיון המעשי מלמד אותנו שרובם המכריע של הילדים אוהבים את האגדה כמות שהיא — אכזרית, מפחידה, עם „הסוף הטוב". רובם מחכים במתח רב לעונשו־המקווה של הרשע ולאושרו־המקווה של הצדיק, וכאשר ציפיות אלה מתממשות, הם מגיעים אל הקתרזיס. אל הזיכוך. כך שאכן צריך לספר את המעשיות האלימות הללו בשני תנאים: (א.) לא לשנות את הבסיס האותנטי שלהם. (ב.) להתחשב ברגישותו האינדיבידואלית של הילד המאזין לסיפוריה.

בין הדף והמדף

מחקרים בלשונות היהודים

מסורות, מחקרים במסורות הלשון ובלשונות היהודים, כרך ב, בעריכת משה בר־אשר. שלמה מורג, האוניברסיטה העברית בירושלים המכון למדעי היהדות, המרכז ללשונות היהודים ומפעל מסורות הלשון של עדות ישראל. ההפצה ע"י הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס. 135 עמ' + 160 עמ' בצרפתית.

קובץ זה מעיד על היקף הת־גיון של חקר מסורות הלשון ולשונות היהודים, שזכה לתנופה רבה בדור האחרון. עשרים ושלושה המחקרים הכלולים בו הם הרצאות שניתנו בכנס ללשונות היהודים ולמסורות הלשון של יהודי המזרח שהתקיים לפני שלוש שנים וחצי בפאריס ביוזמת חוקרים מהאוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת פאריס. ההרצאות מובאות כאן בלשון שבה נאמרו בכנס — תשע בעברית ושלוש־עשרה בצרפתית. חבל שלמעלה ממחציתו של הקובץ היא בצרפתית, וכך לגבי רבים מקרב שוחרי חקר הלשון העברית חלק זה הוא כספר חתום. המאמרים בצרפתית אינם פחותים בחשיבותם לא מצד נושאיהם (חלקם מרתקים. כמו: ניב ערבי יהודי במהשב — שיטות מחקר ותוצאותיהן; איספרס־גיות לשוניות בלשון הנשים הדוברות ערבית יהודית במארוקו; המשקל הצבעי להבעת מומים ופגמים בספרדית יהודית), ולא מצד כותביהם, די אם נציין כי בחלק זה כלולים מאמריהם של שלושה מבכירי חוקרי הלשון בישראל: הפרופסורים שלמה מורג (מן המסורת אל ההגה — בעיית במחקר הבלשני), דוד צבא (המבטא המסורתי של העברית וצמיחתה של העברית המדוברת כיום) ומשה בר־אשר (ההקטנה בלהגי הערבית היהודית של תאפילאלת שבמארוקו). ראוי לעשות מאמץ להוציא בתרגום לעברית את המאמרים בצרפתית, ויכולים הם להיות ספר מכובד וחשוב בפני עצמו.

נזכיר על קצה המזלג כעשר מכמה מהמאמרים בעברית שבקובץ. יצחק אבישור דן בתמורות בערבית־היהודית החדשה של יהודי עיראק ובוחן את הלשון בהקשרה התרבותי. בין היתר הוא עומד על התגברות חדירה יסודות זרים לתוך הערבית־היהודית החדשה של יהודי עיראק משפות שכבר היו במגע עם הערבית־היהודית הבינונית שם, העברית והארמית, ומשפות שבאו עמה במגע בתקופה החדשה, כמו פרסית חדשה, טורקית, אנגלית וצרפתית. תמר אלכסנדר בודקת את תפקידה של הספרות העממית ככלי ביטוי לזהות אתנית של יהודים ספרדים בארץ־ישראל, ובין היתר מציינת כי הסיפור העממי נוצר מחדש ומעוצב מחדש כאשר הוא עובר לשפה אחרת. מעבר משפה לשפה פירושו לא רק החלפת שפת הניגוד, אלא גם שינוי עולם הסיפור והקשרו. גרשון בן־אורן ויוסף מוסקוביץ כותבים על ה"ארגו" (לשון הסתרים) של הסוחרים היהודיים בגרוזיה בהשוואה ל"ארגו" של הסוחרים היהודיים בארצות אחרות במזרח. שפת הסתר של יהודי גרוזיה ממלאת אותו תפקיד שיש לשפה מסוג זה בלשונות יהודיות אחרות במזרח ובמערב: לאפשר ניהול שיחה בעניינים עסקיים, כך שתהיה ברורה רק לסוחרים יהודיים. במרכיבי הארגו השתמשו לא רק הסוחרים, אלא גם גנבי המקום. במשך הזמן חדרו אלמנטים מעטים של ארגו זה בשפת הדיבור של השכנים הלא־יהודים, במקרה זה בא לידי ביטוי חידוש הארגו היהודי. למשל, כאשר המלה "גנב" כבר לא היתה משום סוד לגרוזינים בשל שימושה הרב, אימצו היהודים את המילה "גימלי", המשקפת את האות הראשונה לאותה מלה. יוסף טובי עומד במאמרו על תופעת ריבויים של השורשים המרובעים בלשונם המדוברת של יהודי צנעא (למשל: "זחמאס" — "נהג בצורה מאוסה", "יתיהוד" — ינהג על־פי דיני ישראל, "יבלעט" — אוכל ברעבתנות), שמספרם עולה על מאתיים, ומציין כי פעלים אלה לא זו בלבד שרישומם מעשיר את ידיעותינו על לשון זו, אלא הם גם מהווים אמצעי מועיל ביותר להכרת הווי חייהם של יהודי צנעא. שכן רוב המלים הללו מבטאות מציאויות אופייניות, ולעתים ייחודיות, להווי חיים זה.

✶

מקובלים במארוקו

דעת, כתב־עת לפילוסופיה יהודית וקבלה. חוברת מס' 16. עורך ראשי: עמנואל לוינס. מערכת: משה חלמיש (עורך), נחום אריאלי, בנימין גרוס, תיאודור דרייפוס, אברהם נוריאל. יוצא לאור מטעם המחלקה לפילוסופיה, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן. 184 עמ' + 8 עמודי תקצירים באנגלית.

עד שנות ה־70 כמעט שלא נתפרסמו מחקרים על המקובלים במארוקו, וכפי שמציין משה חלמיש במאמרו "על המקובלים במארוקו" — "בלא להיכנס לבירור הגורמים לכך, דומה כי בצמיחה של הקבלה, לפחות במארוקו, לא הצדיק התעלמות זו". בשנים האחרונות נותן המחקר דעתו ביותר תשומת־לב לנושאים הקשורים ביהדות צפון אפריקה ונתעשרו ידיעותינו גם על המקובלים במארוקו. ד"ר חלמיש במאמרו זה הכין רשימה של כמאתיים מקובלים בתקופות שונות במארוקו, ערוכה בסדר אלפביתי של שמות פרטיים, ובה מידע על חייהם, פועלם וספריהם. לעתים הפרטים מועטים ולעתים באה רק שורה אחת על המקובל. יש ברשימה אישים ידועים בתולדות יהודי מארוקו בכלל, אך מובא כאן בעיקר חומר הנוגע להיותם מקובלים. בין היתר מוזכר ברשימה רבי שמעון בן לביא, שחי בפאס בערך בשנת ש"ס, מחבר הפירוש לזוהר בשם "כתם פז", אשר מפורסם ביותר הוא שירו "ר' יוחאי".

בחוברת זו של "דעת" תופס הרמב"ם מקום חשוב ובאים בה מאמרים במחשבה, בקבלה ובחסידות: תרומתו של אפרים גוטליב לחקר הקבלה (רבקה ש"ץ), מסורת וסמכות מוסרית — לרעיון תורה שבעל־פה בהגות הרמב"ם (יעקב בלידשטיין), "קול ה'" בפרשנות הפילוסופית של ימי־הביניים (חיים קריסל), פירוש הרמב"ם לפועל "ברא" ושאלת חידוש העולם (שרה קליין־ברסלבי), לבעיית לימוד הפילוסופיה בהגות המאה הט"ו: ר' יוסף ן' שם טוב ור' אברהם ביבאגו (שאול רגב), עיונים במחשבת חב"ד (רחל אליאור), ועוד.

✶

שירה גרמנית מודרנית

הגרזן הפורח, מבחר שירה גרמנית מודרנית. תרגום, הערות ואחרית־דבר: שמעון זנדבנק. בית הוצאת כתר, ירושלים. 156 עמ'.

"שמעתי שהגרזן פורח, / שמעתי שהמקום אין לו שם, / שמעתי שהלחם המביט בו / מרפא את התלוי, / הלחם שאפתה לו אשתו. / שמעתי שקוראים לחיים בשם / המפלט האחד והיחיד". משיר זה של פאול צלאן לקוח שמו של הקובץ, "הגרזן פורח", שם אכזרי שכדברי פרופ' שמעון זנדבנק, "הוא שם את האצבע (את הגרזן?) על התחיה הגרמנית במאה העשרים. אולי מוטב, החוויה הגרמנית בשפילגי". יש גם משמעות למיקומו של המשורר שמשירו לקוח השם: פאול צלאן, יהודי יליד טשרנוביץ, אשר התאבד בשנת 1970 בהיותו בן 50, עבר את אימי השואה בגיטו ובמחנות־כפייה והוא נחשב לגדול משוררי גרמניה אחרי מלחמת־העולם השנייה ולאמן־לשון מהפכני. בשירתו מזוגים גם יסודות תנ"כיים וחסידיים.

בספר נקבצו יצירות של שלושים משוררים גרמניים במאה העשרים — מסטפאן גיאורגה, הוגו פון הופמנסטאל וריינר מאריה רילקה, שלושת הגדולים במשוררי ראשית המאה, השייכים לזרם הסימבוליסטי, דרך זרמים שאפיינו את השירה הגרמנית המודרנית האקספרסיוניזם, הסוריאליזם והדאדאיזם, ומסיימים אותו משוררים בני ימינו כמו גינתר גראס, גינתר קונרט והאנס מאגנוס אנצנסברגר. על כל משורר מביא המתרגם פרטים ביוגראפיים, אפיונים לשירתו והאסכולה שייכו. אחרית הדבר של פרופ' זנדבנק היא מסתת לתהליכים שפקדו את השירה הגרמנית במאה ה־20. ברצף השירה הגרמנית נבעו בקיעים עמוקים במלחמת העולם השנייה, וכפי שהוא מציין, עיקר הקושי היה עצם כתיבת שירה לאחר מה שהתחולל. בשירה שלאחר המלחמה ניתן להבחין בשינויים בבחירת הנושאים, בנימה ובעיצוב האמנותי.

✶

נפש — רוח — נשמה

כיצד תעצב את אישיותך, מאת ד"ר אברהם ו־דבורה אליצור. ספריית פועלים, תל־אביב. 195 עמ'.

כותרת המשנה של הספר היא: "מדריך ליחסי אנוש: בין אדם לחברו, בין אדם לעצמו, בין גבר לאשה". ממדריך אין לצפות למתכונים בדוקים, ובוודאי לא להשגת מטרה כה מסובכת כמו עיצוב האישיות. אך בספר זה יש חומר למחשבה וליישום, המבוסס על נסיונם של בני הזוג אליצור, שבמשך שנים רבות טיפלו בבעיות פרטניות, משפחתיות וקבוצתיות ופיתחו שיטה פסיכולוגית מיוחדת.

ד"ר אברהם ודבורה אליצור פיתחו מודל של מבנה האישיות, בהתייחס למושגי הקבלה של נפש — רוח — נשמה, המייצגים רמות שונות באדם: נמוכה, בינונית וגבוהה. הספר מבוסס על שיטה פסיכולוגית בשם פסיכוסינתזה, המדגישה את הצד האנושי של האדם, את המרכיב הנפשי של נפש האדם אותו הם מכנים מרכז המצפה, המבדיל בין האדם לבין החיה. שיטה זו מטרתה לעזור לאדם לפתח את המרכז הנפשי העליון הזה, כדי שיוכל לתפקד בצורה הטובה ביותר.

לאחר חלק עיוני, שבו יש סקירה כללית ותיאור מבנה האישיות ומשחקי הכוחות התוך־אישיים והבין־אישיים, בא החלק המעשי המכיל שיטות וטכניקות שונות, מלוות בדוגמאות. יש כאן הדרכה כיצד לשפר את יחסי האנוש של האדם בינו לבין חברו, בינו לבין עצמו ובינו לבין בני משפחתו. הדברים כתובים בפניה ישירה אל הקורא, ויש בהם דוגמאות רבות מנסיונם המשותף של המחברים.

ש. יהושע

גישות ודרכים בחקר הקבלה

מאת ד"ר שלמה לוי

בעולם האקדמי נחשב פרופ' ג' שלום איש הרוח החלוץ שפתח אופקים חדשים לחקר הקבלה והחש לה הכבוד הראוי לה לעומת הזלזול שידעה בחוגי תנועת ההשכלה.

במאה הקודמת, עם התפתחותם של מדעי החיים קמו אסכולות פילוסופיות שונות אשר טיפחו את מדע ההיסטוריה ושלוחותיה. חשובות בהן הן האסכולה הפוזיטיביסטית בצרפת והאסכולה של דילתיי בגרמניה. חקר ההיסטוריה בראי הפוזיטיביזם אינו שונה מחקר מדעי הטבע לכל הקשור למידת האובייקטיביות של האדם החוקר, הבוחן, הבודק והמנתח את העובדות והמסמכים שלפניו כמשקיף מבחוץ מבלי להתוב בתוך מחקרו את השקפת עולמו או רגשותיו האישיים. בניגוד לעמדה זו גרס הפילוסוף דילתיי שיש לחקור את מדעי האדם בכלים המיוחדים להם מתוך "הבנה רוחנית", שכינה בשם "סימפטיה". ההבנה האישית של החוקר מתעלה מעל הגורמה האובייקטיבית, המושכל הפוזיטיביסטי, לאחר שניזונה מהנתונים הקיימים, מדוקומנטציה רחבה כפי שדורשת החקירה המדעית. שתי מגמות אלו לבשו צורה ופשטו צורה אבל עקרונותיהן ביססו את שיטת המחקר ההיסטורי בתחום ביקורת הספרות, הפילוסופיה והדת.

אחד מגדולי הפוזיטיביזם, ארנסט רנאן, היסטוריון צרפתי קתולי של המאה הקודמת, הקדיש שלושים שנות חייו לחקר ההיסטוריה של עם ישראל. לשם כך הוא למד שפות שמיות, ביקר בארצות המזרח־התיכון ואחרי מחקר מקיף ויסודי הגיע למסקנה שכל תרבותו של עם ישראל, גנובות הן מתרבויות המזרח השונות. השבת, למשל, בעיקרה בבלית, וברית המילה — מצרית, וכל חגי ישראל יש בהם יסודות כנעניים. בדרך זו הוכיח רנאן — בשפה שאינה חוסכת השמצות וגידופים לעם הנבחר ודתו — עד כמה הושפעה דת הישראלית מהסביבה הזרה. אלא שידע עם ישראל לעדן את הדברים ולהפיח רוח חדשה באלמנטים מאגיים שמקורם בעבודת אלילים. שיטה היסטורית מדעית זו, המעוגנת ביהדות ההיסטוריה האובייקטיבית הפילולוגית, מהווה הבסיס התשתית לחקר המקרא, הדת ומחשבת־ישראל, ובאותה מידה גם לחקר הקבלה.

מאוויים של החוקרים הוא להוכיח עד כמה חכמת ישראל הושפעה בכל הדורות מתרבויות הנכר וכן הפילוסופיה שרווחה באותן תקופות. כך, למשל, רבנו בחיי אבן־פקודה הכניס ב"חובות הלבבות" מהמיסטיקה האיסלמית. הרשב"ג השפעת רבות מהפלטוניזם, הרמב"ם מהאריסטוטליזם, ואילו הקבלה שאבה את תורתה מהנאופלטוניזם. הגותו של פלוטינוס שעשתה כנפיים בימי הביניים לאחר שזקפה קרנו של אריסטו. כך מסתבר כשקוראים בספריהם של המלומדים גוטמן, ווידה, וג' שלום: אצלם מחשבת ישראל נראית כיציקה מתרבויות שונות לכלים חדשים.

אולם באופן אחר מתוך היבט פסיכולוגי (או פסיכו־אנאליטי) אפשר לראות את התפתחותה של היהדות על רקע המאבקים בתחום האמונה, שניהלה מאז ומתמיד, כדי להתקיים ולשמור על אופיה המיוחד. היא פעלה בתוך "מנגנוני הגנה" להשיב מלחמה שערה כשהיא מעורה בקשרי התרבויות השונות, הדתות והפילוסופיה למיניהן, שעדכן באה במגע עם אומות העולם. א"א אורבך מראה בדוגמאות ברורות כיצד "התמסו חכמי הדורות באמונותיהם ובדעותיהם את מערכות האומה ותוך מאבק מתמיד הגיעו לידי גיבושן וניסוחן של אידיאות והרגשות שנתקבלו בעיקרי אמונה..." (חז"ל אמונות ודעות עמ' 2). לפי זה הרבה מדרשים וגם הלכות נכתבו כתגובה ישירה או עקיפה להלניזם או לרוחה של הדת הפרסית. ברוח זו מסתבר כי חכמי ספרד כתבו את ספריהם הפילוסופיים לא בגלל השפעת רוח הזמן אלא לצורך השעה. וכך כתב הרב זאב גולד ז"ל בדברי פתיחה לספר של הרב ר' שמחה בונים אורבאך ז"ל (עמודי המחשבה הישראלית): "חכמי ספרד העסיקו במחקר הפילוסופי לחיזוק האמונה, כי הדור ההוא היה זקוק לכך. לא כן חכמי ספרד אשר האמונה הפשוטה היתה נר לרגליהם". הקראים הם שהשתמשו בראשונה ברציונאליזם ככלי כשר לביסוס השקפתם, ולרבנים לא היתה ברירה כי אם לנצל אותו כלי כדי להתריס ולהילחם נגדם. באותו כיוון מחשבה יכולים אנו לראות בעידן המודרני כי תנועת המוסר התפתחה בד בבד עם הפילוסופיה המוסרית של קנט ואף שאבה ממנה לא מעט ואין בכך פסול. הוגי הדעות בני־זמננו כמו אנדריי נהר ועמנואל לוינס הציגו בספריהם אקסיסטנציאליזם יהודי המנוגד תכלית הניגוד לזה של סארטר למשל. בסיכום, מאבק דתי אידאולוגי מתמיד היה גורם להתפתחות חיי הרוח שביהדות כשמשגים, רעיונות ודעות שנספגו מהנכר קיבלו מובן ותוכן שונה בהגות היהודית.

תיזה, אנטיתיזה, סינתיזה

תולדות עם ישראל והתהוות אמונתו ודתו שונות מהתהליך ההיסטורי של שאר העמים, ומתעלות מעל הקטגוריות ההיסטוריות הרגילות, ולכן יש לנתחם לפי קריטריונים מיוחדים, רוחניים, "התגלותיים" ותרבותיים המיוחדים להם. הופעתם של הזרמים השונים ביהדות נוצרה בתהליך החוזר על עצמו ושאפשר להתחקות אחריו לפי נוסחת הדיאלקטיקה ההגליינית המפורסמת של התיזה, האנטיתיזה והסינתיזה. היהדות הרשמית הלגיטימית מהווה את "התיזה", והזרמים שעמדו לה מנגד הם האנטיתיזה, והמאבק איפשר כתגובה הרחבתו של הזרם המקורי וביסוסו (סינתיזה).

בכל התופעות הללו לא היתה לעולם האנטיתיזה, הניגוד הגמור של התיזה כפי שמשתקפת בהגותו של הגל, אלא זיוף וסילוף, אמת מעוותת וכוזבת, שקשה מאוד היה להתכחש איתה בשום והסיראה ההתהוות שבה. והסינתיזה לעולם לא היתה תרכובת ואיחוד שני ניגודים, אלא הרחבתה וביסוסה של התיזה המקורית. הכיתות הסוטות ויוצאות הדופן שהופיעו לצידם של הזרמים הנורמאטיביים ביהדות — ולא כתוצאה מהם — ברובם לא התכחשו ולא כפרו, אלא סירסו ועיוותו את האמת המוחלטת. כך נוצרה דיאלקטיקה בדת הטומנת בחובה ניגודים מקצה לקצה — ובשל כך רואים אותה בפלורליסטית כביכול — שמעמידה אותה במאבק מתמיד ויוצרו נשגב להוציא לאור את האמת מסיגיה ומבדיליה.

הנחות אלו משתקפות גם בדרך לחקר הקבלה. כנהוג במחקר הביקורתי, החוקר מצוייד בתעודות ומסמכים ממקורות שונים שעליו לפענחם, לסוגם ולהקיש ביניהם. זוהי הרמה האובייקטיבית הנדרשת מעבודה מדעית. אך החוקר אינו מסתפק בהצגת העובדות שבתעודות. הוא נאלץ לפרש ולהסביר. וכאן הוא עובר מהרמה האובייקטיבית כשהפרשנות היא פרי שיקול דעתו והשקפת עולמו. ואם יש עמדה זהה בין החוקרים באשר לחקר התיעוד, הרי יצוצו חילוקי דעות באשר לפרשנות. למשל, הדעה רווחה בקרב החוקרים היהודים כי הקבלה הושפעה רבות מהפילוסופיה האפלטונית, והנאו־אפלטונית. כידוע, אפלטון פיתח את הרעיון של ה"אידיאות" הכהויות דוגמאות נשגבות — ארכיטיפים — של התופעות בעולם הגשמי; כך שהעולם החומרי הוא בבואתו וחיקויו של העולם שמעל החושים, העולם השכלי. גם בקבלה יש דבר דומה, וכדוגמה שם על עלמא תתאה דוגמת עלמא עילאה, בית־מקדש דלתתא לעומת היכלות דלעילא, או ירושלים דלתתא לעומת ירושלים דלעילא. אך הנכנס לעומקם של דברים ולמשמעותם הפנימית רואה בעליל כיצד תוכנה ומהותה של הקבלה שונה תכלית השינוי מתורתו של אפלטון. הניאו־פלטוניזם — אשר נציגו היה פלוטינוס במאה השלישית לספירה — הגה את רעיון השילשות "האצלים" וחיפוש אחר "האחד" שמעל ההוויה. וכמובן יש בצורתו דמיון כלשהו עם עולם הספירות, אולם גם כאן יש דמיון בצורה אך לא בתוכן הרעיוני — הערכי — הרוחני המוכיח כי עולם הספירות הוא יצירה יהודית מובהקת שאין לו שיג ושיח עם העולם האלילי של הפילוסופים היוונים. מעניין לציין כי מלומדינו היהודים טוענים כי הקבלה היא ששאבה מקורותיה מהניאו־פלטוניזם ואילו מחברי המילון הצרפתי, הלארוס הפילוסופי, מצביעים כי המיסטיקה היהודית דווקא היא שהשפיעה על ההתפתחות של הניאו־פלטוניזם!

ומהדמיון באידיאות לעולמות הקבלה, המפתח פתוח לזהות מונחים פילוסופיים ותיאוריות לתורתם של כמה בעלי־קבלה מובהקים.

מאפיינת בייחוד תורת הפנתאיזם, הבולטת בהגותו של שפינוזה, והמודבקת משום־מה גם להאר"י, הרמ"ק והרב קוק זצ"ל. במערכת היחסים שבין האל לעולם, הכריז שפינוזה את סיסמתו המפורסמת: האלהים הוא הטבע, ובה הוא מזהה את האלוקות עם העולם ואין בעל העולם ולא כלום. ואילו שלומי־אמוני־ישראל פירשו שהאלוקות נמצאת בכל מקום בעולם, בבחינת "מלוא כל הארץ כבודו". חוקרים והוגים כיוסף בן שלמה בספרו על הרמ"ק וצבי ירון בספרו על הרב קוק אינם מקבלים את המונח פנתאיזם כמאפיין את תורת רבם, ומחפשים טרמינולוגיה פילוסופית מוצלחת יותר. יוצא איפוא כי אותו מונח פילוסופי עשוי לשמש כלי להבעת רעיונות מנוגדים מקצה לקצה; הפאנתאיזם אצל שפינוזה מעיד על כפירה מוחלטת ואילו אצל רבני ישראל על אמונה רבה!

גם בחקר הקבלה שתי גישות מתנגשות זו בזו: תפיסתם של החוקר ושל המקובל, או איש הקבלה. החוקר המשתמש למדען בעבודה, מנתח את הקבלה כאובייקט מחוצה לו. התעניינותו בהתהוותם של הרעיונות כבחינה פילולוגית לשונית כאפילה על הצורך להזדהות עם נושא מחקרו. לא כן איש הקבלה החוקר את הקבלה ב"פנים" מתוך "סימפטיה" לטקסט ולתוכנו. לא התהוותם של דברים הוא העיקר אלא מה שהם מביעים, משמעותם העמוקה. חוקר הקבלה, ביחס למחקרו, עומד לו מנגד, ואילו המקובל נתון כולו ברובו בהוויה כידהית, אישית, אמיתית אך לא באקסטזה מקהת־חושים אלא, בחוויה רוחנית המסייעת לו להבין לעומקם של הדברים מתוך הסתכלות פנימית.

המקובלים לא חששו מלהשתמש בתיאורים ארוטיים של אהבה ארצית כדי לבטא את חיבורם או פי־
גישות ודרכים בחקר הקבלה —3—
רודם של הכוחות האלוקיים והשפעתם על עולמות שונים. לשון בוטה ו"גרוטסקית" זו שאינה לטעמו העדין של ג' שלום כביטוי אמנם בתודעת המקובלים, רעיונות נשגבים של עולם הרוח. האמור לעיל נדלה משני ספרים המשמשים כמבוא לקבלה: ספרו של ג' שלום "פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה", וספרו של הרב יהודה הלוי אשלג, "ספר ההקדמות"; הספרים שונים בגישתם בתוכנם ובתיאורם את הנושא מקצה לקצה. כאילו שמדובר כאן בשתי "קבלות" שונות, זו של ההיסטוריון וזו של המקובל.

קוטביות זו, מעלה פרופ' אנדריי נהר בספר "הקיום היהודי", שפורסם בתחילת שנות השישים. בפרק מאלף על "ההגות הישראלית העכשווית" הוא מעלה על נס את הזיווג, זה כזה ובנשימה אחת, של ג' שלום והרב צבי יהודה קוק, הקרובים בתנועת מחשבתם אבל "בכיוון הפוך". שניים הם בתפקידם, באישיותם, בגישתם לקבלה והשקפת עולמם. ג' שלום, הפרופסור, איש האוניברסיטה, הידען, החילוני המובהק, המארגן והיוצר של ההיסטוריה הפנומנולוגית של המיסטיקה היהודית, אך לעולם לא ינסה אפילו להגיע להתנסות בחוויה מיסטית כלשהי. ולעומתו הרב צבי־יהודה קוק, ראש הישיבה, החרדי, המקובל, אך בתוך צנועה עקשנית לא ינסה למסור הלאה את חוויתו האישית כאיש־קבלה או להעלותה לרמה של הגות פילוסופית. כאן רואה פרופ' נהר את הקרע השורר בזה דור בהגות ישראלית בין הריאליות לאידאולוגיה, בין המעשה והמחשבה. אין עדיין אישיות נעלת שם שתיכיב לשלב שני התחומים יחד, ושני האישים הדגולים פועלים כל אחד לחוד כאילו הגישור ביניהם אינו אפשרי.

הזוהר, הלוריאניזם והשבתאות

נושאים רבים בקבלה שרויים עדיין במחלוקת. ואין התאמה לגביהם בין החוקרים לבעלי הסוד. אפשר לציין לדוגמה את הופעתו המאוחרת של ספר הזוהר. חוקרים דגולים וביניהם ג' שלום והשבי־לחובר מביאים בספריהם תלי תלים של הוכחות היסטוריות, עובדתיות, פסיכולוגיות, לשוניות, וספרותיות, כדי לנמק כי מחבר ספר הזוהר הוא לא פחות ולא יותר מאשר רבי משה דה לאון, שחי בסוף המאה השלוש־עשרה. כל מחקר היסטורי ראוי לשמו אך היא עצמו מגלה טפח ו־מכסה טפחיים ואינו עונה על כל העניינים הסבוכים הנשארים בסימן שאלה. ראשית אין כל יחס לא בכמות ולא באיכות או בשיטה בין מה שר' משה דה לאון פרסם בשמו, לכתוב בספר הזוהר. ואם יש כאן מעשה מרמה כיצד לא התעוררו על כך צופי אבות התורה העומדים בראש הסמכות הדתית במשך דורות רבים ולא פקפקו ולא חשדו במעשה התרמית?

כיצד עלה בדעתו של חכם להתגר שנים רבות כדי לכתוב "ספר פסיאודואפיגרפי" ולא חשש שחיבורו עלול היה לבגוד בו, הן מבחינת צורתו והן מבחינת תוכנו, השונים מכל הספרות הקבלית שנתפרסמה אז בזמנו? כיצד חכם אלמוני זה לא פקפק שספרו ייחשב לספר מינות ויוחרם לאחר הסערה שקמה עם פרסומו של המורה נבוכים? ויש כאלה שאלות רבות שאינן עולות בקנה אחד עם השקפתו המסורתית של איש הקבלה הרואה בזוהר ספר קדוש ומקודש, יצירה נפלאה בתורת הח"ן, מפעל אדיר בעצמתו הרעיונית. אוצר כביר של תיאורים ברזי לכה בעולמות העליונים.

הביקורת רואה בזוהר ספר מיסטי בעל אופי פרשני־דרשני רווי ביתורפים כשבחבורו השכיל להת בו רושם של ספר קדום, ספר עם "מגרעות רמות, הלוקה בחוסר שיטתיות וללא רציפות רעיונית" ועוד. ואילו המקובלים מסתכלים אל ספר הזוהר כאל ספרו של התנא ר' שמעון בן יוחאי, רואים בו אורות החכמה והאמונה מתגלים לפניהם, את האמת הצרופה, ספר שדרכו אפשר להתעלות לקדושה ולטהרה בבחינת "דע את אלקי אביך ועבדהו".

דוגמה בנושא לנושא השנוי במחלוקת, היא חקירתו ההיסטורית של ג' שלום על שבתאי צבי והשבתאות. החוקר אינו מצליח מלהביא ראיות על תעודות שונות, תוך הקפדה מירבית לכבד כרונולוגיה בדייקנות והשוואה בין טקסט אחד לשכנו, כל זאת כדי להוכיח כי השבתאות צמחה על קרקע פוריה של הקבלה הלוריאנית שצמחה הבית משיחיות מיסטית כשהיא מתהכת ומקבלת כלשונה את הבשורה הגדרשית על הגאולה הצפודה, הרבה בהבחותיו של שלום הופרכו על ידי היסטוריון הקבלה י. תשבי בספרו "נתיבות אמונה ומינות". ש"א כבעולם הפיזיקלי, אין בעולם הרוח כהונה של החקירה ההיסטורית להוכיח על פי דיאלקטיקה של סיבה ותוצאה. השבתאות, כאנטיתיזה של הקבלה, מצטרפת אל הזרמים הנגדיים שפעלו ביהדות לצידם של הזרמים ה"נורמטיביים". כוחות נגדיים אלו שאבו את היותם כבורות שבורים וגם השבתאות ינקה ממקורות השקר שבתורת הסוד בכלל ובתורת האר"י בפרט. לאחר ביסוסם של התלמוד וספרות ההלכה נעשתה הקרקע נוחה יותר להפצת הקבלה בקרב המון־העם. הלך נספו לסיפורי בדים טפלים ושוליים שבתורת הסוד, הפיץ דברים בדויים ונטולי־יסוד ומצב מעוות זה הגיע לידי התפוצצות שתפסה בהכון את קומה של הקבלה האמיתית. כך קרה גם בזרם הרציונאליסטי בימי הביניים, כשבתחילתו, התבונה היתה אצורה לשרת ולהגן על הדת, אך לאחר מכן הבעה וכית שוויון עם אלבלג (פילוסוף יהודי שפגע לא כפט בהורתו של אבן רושד) שהשתמש בה לביקורת הדת, ולבסוף הגיע הזרם עם שפינוזה להתכחשות ולשלילת הדת. אך כשם שאי אפשר לומר שהנבואה האמיתית יצרה את נבואת השקר ושהתלמוד הביא את הקראות, כך אין לטעון שתורת האר"י היתה קרקע פוריה להפצה השבתאות. מכאן מוכח כי השבתאות היתה הזרם הנגדי של הקבלה האמיתית וגם אילולי הקבלה הלוריאנית היתה השבתאות מופיעה בצורה זו או אחרת על במת ההיסטוריה.

מדע ההיסטוריה על כל ענפיו, בגלל התפתחותו האדירה, ושאיפתו לחקור לא רק תולדות עם אלא אף נכסי הרוח שלו, אין בכוחו להגיע לאיכות מוחלטת. במדע זה יש השערות התלויות ועומדות בבחינה היפותטית עד שיופרכו אי־פעם על־ידי חוקרים אחרים. למרות אופיה המדעי האובייקטיבי, תישאר החקירה ההיסטורית כחבל אחר הדיל. קשורה לאדם ההוגה אותה, לאישיותו, השקפותיו ופולחו הרוחני. פענוח ו־פרשנות שונים מחוקר לחוקר ומכאן ההתנצחות בין האסכולות ההיסטוריות השונות.

אחת מהן היא האסכולה של ג' שלום שהציג בספריו (הזרמים הגדולים על המיסטיקה היהודית; פרקי יסוד בהבנת הקבלה ועוד). תיאור של הקבלה מהבסיס של אדם חילוני על אף הכרוהו כי אינו רואה עצמו כחילוני, (דבריו בנו ותלמידו המובהק פרופ' יוסף בן שלמה הגן על עמדה זו [1]). זאת ועוד, ג' שלום מעיד על עצמו כי נפגש לפעמים עם המקובלים של בית־אל אך לא מצא אתם שפה משותפת (דברים בגו ע' 44). המהוד דייטון ארוך, סוציולוג ופילוסוף גדול, כתב באחת ממסותיו על הפילוסופיה של ההיסטוריה, כי אין בכוחה של ההיסטוריה לגלות את כל האמת, וכל היסטוריון האמת שלו. כל אחד מוסיף אמת אחת על האמיתות שצברו קודמיו. ואם הדברים מוסבים על חקר תולדות העמים, על אחת כמה וכמה כשמדובר באמונות ודעות, במיוחד ביהדות שהיא מלה ההגלות ואמונה. ברוך קורצווייל שלף את חיציו נגד ג' שלום שנחשב בעיניו לנציגו המובהק של מגמת ההיסטוריזאציה בעת החדשה. שלום כינה את תורתו של בובר בכינוי אנארכיזם דתי, וקורצווייל השיב לשלום באותה מטבע. המשותף אצל שני אישים דגולים אלו הוא היחס השלילי ליהדות הרבנית הקלאסית, ומכוונה לקבוע את ההלכה אחת ויחידה [2]. ג' שלום קובל על כך כי מיסטיקאי [illegible] כמו האר"י [illegible] בהיותו [illegible] הדת כפי ש[illegible] כל יחדש בתחום הקבלה עד כדי שינוי פני היהדות באין כפרע. (פרקי יסוד ע' 25) ולכן אין הוא מקבל יהדות שבדור מסויים, שאין לה כל יחס למציאות ההיסטורית, אלא על ידי מה ששלומי אמוני ישראל הסכימו אליו או השבוהו כאפשרי בזמנם (שבתאי צבי ע' 230). בעיניו של ג' שלום "ניתן להבין את הדת היהודית רק על פי המגמה הכפולה של מושגיות צריפה ושל סימבוליקה חיונית והגשמות ביהודית" (הגות יהדות עמ' 214), אך לא על פי קנה מידה של מערכת ערכית וקיום מצוות. מובן כי גישה רציונאלית זו מציגה לפנינו הדרך החילונית להבנת הזרמים המיסטיים ביהדות, אולם הדרך השניה של בעלי הקבלה מצמידה חוכמת הסוד כמטפיזיה הנעלה ביותר שביהדות.

אפשר לגשר בין ההיסטוריון לבעל הסוד, כשהראשון ישאף לחקור את העולם העצום של הקבלה ביתר מעורבות אישית ולא כעומד מנגד, ואילו בעל הסוד ישתמש בממצאים ההיסטוריים כדי לעמוד על אמיתותם של דברים.

(1) יוסף בן שלמה כתב ב"מעריב" זמן־מה לאחר הסתלקותו של רבו, כי ג' שלום היה דתי כמתוך כך שהיתה לו אמונה באלקים. אם במאמר זה התכוון התלמיד לחלוק כבוד אחרון לרבו, ניחא! אבל אין לקבל דבריו בבחינת כזה ראה וקדש, כי מי כמוהו, בר־אוריין ובר־סמכא, יודע מה נדרש מאדם דתי.

(2) עי' משה שוורץ, הגות יהודית, עמ' 205.

רשב"י במשנתו

חיים ע. קוליץ, בן העליה — רבי שמעון בר יוחאי במשנתו, הוצאת ראובן מס, תשמ"ו, 1986. 279 עמוד.

עם מותו בקדושים של רבי עקיבא, מחולל מרד בר־כוכבא, נמשח רבי שמעון בר יוחאי ל"ראש לחכמים". הוא מרד במוסכמות, ערער את הקבוע והנציח את החולף. הוא "בעל הקבלה ואב הסודות", כפי שמכונה בפי המקובל הגדול ר' משה קורדובירו. חכמי דורו ראו בו את השבת של חייהם. מובא בזוהר: אמר רבי אבא לרשב"י, שש נרות המאירים מן השביעי — אתה הוא השביעי של הכל. רבי יהודה קרא לו: שבת.

רבי שמעון בן יוחאי, "הארי הנורא", ששמו מרטיט כל לב יהודי, הוא היחיד מבין חכמי התלמוד אשר עד היום מתמידים להעפיל ולהשתטח על קברו במירון, שם חוגגים המוני בית ישראל את יום ההילולא שלו. תוך הדלקת מדורות וריקודי דבקות שרים לו: "בר יוחאי, נמשחת, אשריך, שמן ששון מחבריך".

המחבר אסף לתוך הספר הזה כל פירור במקורות שבו הוזכר רשב"י, הוציא מתוך ספר "הזוהר" הארות לתולדות חייו ולדרך הגותו. הוא פרש יריעה רחבה של פירוש משנתו, תוך תיאור התקופה, רבותיו וחבריו. הוא הקיף את פעילותו הציבורית של רשב"י למען היחוד היהדות, ללא רתיעה מפני איבי השלטון.

מקובל שסתם רבי שמעון במקורות הוא רבי שמעון בן יוחאי. כפי של רבי שמעון למטע, שהם אביו היה יוחאי: "אמר להם רבי שמעון, אילו היה יוחאי אבא קיים וכו'" (מעילה י"ז ב'). רשב"י הוא תלמידו המובהק של רבי עקיבא, ועם נישואיו הלך לישיבת רבי עקיבא בבני ברק, שם למד תורה במשך י"ב—י"ג שנים. שלוש מאות תלמידים מובחרים היו לו לרבי עקיבא ולא הסמיך אלא שניים מהם, רבי מאיר ורבי שמעון, שעל עומק דעתם עמד בצעירותם. הוא היה היחיד בין תלמידי רבי עקיבא שקבע לבו בלבד, ולא היה לו רב אחר על פניו.

המחבר עוקב, אחרי הכתרתו של רבי שמעון כראש לחכמים במות רבי עקיבא. אין במקורות שום איזכור למאורע זה של "משיחתו" של רשב"י על ידי חבריו, אבל הוא לוכד את מהלך המאורעות ממימרה מוצנעת בתלמוד, סתומה ויחידה, שמאירה פרשיות נעלמות. הוא יוצא מתוך הנחה, שחז"ל דיברו לא אחת בלשון סתרים; ולאחר שהוא מסיר את הלוט ממנה הוא מפרש אותה פירוש היסטורי.

מקום רב מקדיש המחבר לפעילותו המדינית של רשב"י אצל שלטון רומי כדי להסיר את רוע הגזירות. הוא הכניס את עצמו ללוע הארי, אך יצא בשלום, ושליחותו עלתה בידו.

בספר זה מסביר המחבר באריכות את הרקע ההיסטורי להתבודדותו במערה של רשב"י ובנו רבי אלעזר, שנמשכה י"ב—י"ג שנים. המצודות הרבות שבארץ ישראל שימשו מקלט למתמרדים מפני המלכות, והרומאים ומשרתיהם חיפשו אחריו בכל מקום. הוא ישב שם עד לסילוק שלטון רומי; עד שיתבטלו הגזירות, ועד שתצא בת קול והכריז "צאו ממערתכם". היו רשב"י ובנו רבי אלעזר מסירים בגדיהם כצליהם ויושבים כל היום כשהם מכוסים בחול ולומדים תורה. במערה זו התמסר לרזי התורה ובה נולד ספר הזוהר. מסופר שצמח לו חרוב בתוך המערה, ונקבע לו מעיין לשבור את צמאונו. אליהו השכים לפתח מערתו. האבות היו לו לאושפיזין. עורו שהעלה חלודה נרפא והזוהר נעשה חלק.

בפרק מיוחד עומד המחבר על גזירות אנדריינוס, שאילצו את רבותינו לרדת למחתרות, ועל הרחפים שהניעו אותו לנעוץ את ציפורני הנשר הרומאי בבשר החי של העם היהודי, הוא מפרט את גזירותיו שנועדו לבטל את הייחוד היהודי.

בפרקים מיוחדים דן המחבר בשיטת המחשבה של רשב"י ובדרכו ההלכתית, ובייחוד בשיטתו בקבלה. פרקים אחרונים שבספר מוקדשים לבנו רבי אלעזר, ארי בן ארי, שסבל את ייסורי המערה לצד אביו, עד שהעלה בשרו חלודה. רבי אלעזר היה אגדה בחייו, ורבנו הקדוש מסדר המשנה מביא הלכותיו במשנה. פרק אחרון שבספר מוקדש לתולדות הפיוט "בר יוחאי נמשחת אשריך", המיוחס למקובל רבי שמעון לביא, ממגורשי ספרד, שחי במאה השש־עשרה, פיוט שנפוץ בכל קהילות ישראל על כל עדותיה.

י. א.

שצ'רנסקי גיבור זמננו

מאת בת שלום

מבצעי העולם

הרכילות הספרותית מרווחת שהוצאות ספרים אמריקניות מוכנות לשלם לנתן (אנטולי) שצ'רנסקי למעלה ממיליון וחצי דולר תמורת ספר אוטוביוגרפי שיכתוב. מרטין גילברט הקדים את שצ'רנסקי. המחבר האנגלי הוציא בהוצאת מקמילן ספר בשם "שצ'רנסקי גיבור זמננו" שיהפוך ללא ספק לרב־מכר, הודות לפרסום העצום לו זכה בימים אלה ביקורו של שצ'רנסקי בארה"ב.

כאחד מהנלהבים והמסורים שבלוחמים למען שחרורו של שצ'רנסקי במערב, אסף גילברט כל מכתב, כל מסמך, כל פיסת נייר שיכול היה, בין השנים 1973 ל־1978, כדי לתעד את מאבקו של אנטולי, שהוא מכנה בספר בשם "מאבק יהודי מובהק".

אין כאן כל תיעוד של כל תנועת העליה הרוסית, אלא התמקדות בשצ'רנסקי מאז ילדותו והדגש על מרבית המכתבים ששלח מן הכלא. במכתבים אלה, לאביטל, אשתו, מתגלה שצ'רנסקי כאישיות בעלת סקרנות אינטלקטואלית עזה, בעל חוש הומור חד, [illegible] השורדות, יש בספר גם [illegible] במשפטו של שצ'רנסקי וכן תיאור יזמתו להקמת הארגון לשוויון זכויות האדם, או הוועדה להגנה על החלטת אמנת הלסינקי. יזמה שגרמה לסירובניקים הציונים להסתייג משצ'רנסקי. הסירובניקים טוענים עד היום שהתנועה לשוויון זכויות היא תנועה רוסית פוליטית שאינה יכולה לעזור ליהודים לצאת לישראל או לממש את זכויותיהם וכי די ליהודים להילחם מלחמות של עמים אחרים, הגיע הזמן שידאגו לעצמם ולביתם.

שצ'רנסקי, מסתבר, חשב אחרת, והדוקא על פעילותו הפוליטית הכלל־רוסית טמן לו הקג"ב מלכודת. עובדה זו נחשפת בצורה משכנעת ביותר ע"י אדוארד ג'יי אפשטיין, כותב יהודי אמריקני בעל מקורות מידע בעולים בסי.אי.אי. גילברט מתאמץ להראות את שצ'רנסקי כאחד ממפעילי העליה היהודית בציוני בלבד, דבר שאינו דוייק כליל מבחינה היסטורית. אבל לנוכח עלייתו של שצ'רנסקי לישראל והקלטתו המקווה בארץ — אולי אין הסתייגות זו אלא דיקדוקי עניות.

דבר אחד ברור, גם אחרי ספרה של אביטל על בעלה שיצא בארץ וגם אחרי צאת ספרו של גילברט — עדיין סקרן הציבור לקרוא את הגרסה השלמה, האישית והמושפעת ביותר, גרסתו של שצ'רנסקי עצמו.

סיפורי מסתורין על "החברה החדשה"

העם האנגלי לא חדל לפ־כל לקולם כופר "בלשיות" מעולות. אחת מאלה, בת היה שנות ה־60 וה־70 היא רות רנדל, שכתבה עד כה 26 רומנים (רובם בתחום המתח והפשע), והוציאה זה עתה קובץ חדש של סיפורי מסתורין בשם: "החברה החדשה".

כמו ברומנים אנגליים אחרים השייכים לז'אנר הזה, גם גיבורי אחד עשר הסיפורים של "החברה החדשה" הם בריטונים מבולדים, בני המעמד הבינוני, המתנהגים בצורה בריטית אופיינית, אבל לאט לאט נחשפת בהם חריגות מסויימת המובילה את הצללית ואת הקורא אל חיק הבהה, הזוועה והמסתורין.

שחקן חובב, מבוגר, בלהקת תיאטרון שכונתי, מקבל את תפקיד הזאב ב"כיפה אדומה" ולאחר ההצגה מגלה שהוא נהנה להמשיך לשוטט בשכונה בלילות בתחפושת השעירה, הזאבית, כדי לצוד ציד אדם במציאות ולא כמשחק. חברה בקבוצה של ידידות קשישות איננה עוסקת בפיתוי ה"כותבת" שגון יקר ועתיק מביתה של אחת מבנות הקבוצה והפוחד שמא תתגלה, הורף אותה לאט אל זרועות טירוף הדעת; אב בתהליכי גירושין משתלט על ילדיו וכולא אותם במהדר שיעבדו לרשות אמם; סופר מיואש שאיש אינו שם לב לסיפוריו המתפרסמים במגזינים קטנים מתאבד, ובמותו, כנקמה, משתלטת על אישיותו של אחד מידידיו שזלזל בחייו, ביצירתו הספרותית — זהו החומר ממנו מורכבים רבים מסיפוריה של רנדל, ומי שאוהב דברים כאלה (באנגליה רוב הציבור אוהב אותם) — יתבשם. אגב, גם המבקרים הספרותיים משבחים את כתיבתה כך שהיא מצליחה לחלוג מאפייני הז'אנר שלה, בעיקר הודות לכשרון התיאור והיכולת ליצור אווירת מסתורין.

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה

מאת הרב חיים פרדס

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ו־לאמתך, ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. ולבהמתך ולחיה אשר בארצך, תהיה כל תבואתה לאכול (כה ו־ז). והנה, הכתוב הקדים כאן בעניין אכילת פירות שביעית שהם הפקר לכל. את אכילת האדם לאכילת הבהמה. שהרי נאמר "לך" ורק אחר כך "ולבהמתך". וכך אנו מוצאים גם בנוגע לאכילה בתוך התיבה, בבראשית ו כא; ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך, והיה לך ולהם לאכלה. אף כאן קודמת אכילת האדם לאכילת בעלי החיים. לך ו־אח"כ הם לאכלה. ואילו בדברים יא טו נאמר: ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת. כאן הקדים הכתוב את אכילת הבהמה לאכילת האדם, לבהמתך ואח"כ ואכלת ושבעת. ומכאן למדו חכמים במסכת ברכות מ א: אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר (שם), ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר (כלומר, ורק לאחר מכן) ו־אכלת ושבעת.

יש להבין, מדוע הקדים הכתוב את אכילת האדם לבהמה, בפרשת נח בתיבה ובפרשתנו לעניין פירות שביעית. והסביר את הדבר מורי וחמי הגאון הצדיק הרב מרדכי י. ל. זק"ש זצ"ל, כדלהלן. ב"ספר חסידים" מהדורת הרב ראובן מרגליות סימן תקלא עמ' שנד, כתב: לעניין צמאון (של) אדם ובהמה, יתנו לאדם תחילה (לשתות) ואח"כ לבהמה. דכתיב (בבראשית כד, מו, בעניין אליעזר ורבקה:) ותאמר אליו גם אתה שתה, ואח"כ, וגם לגמליך אשקה, ואשת וגם הגמלים השקתה (הרי מפורש כאן, ש־לעניין שתייה האדם קודם לבהמה). וכתיב (בבמדבר כ. ח), והשקית את העדה ואת בעירם. העדה תחילה, ואח"כ את בעירם (שהן הבהמות). אבל באכילה הבהמה קודמת, דכתיב (בבראשית כד לב) ויתן תבן ומספוא לגמלים ואח"כ (נאמר שם), ויושם לפניו לאכול. וכתיב (בדברים שם), ונתתי עשב בשדך ל־בהמתך, וכתיב (אח"כ), ואכלת ושבעת. עד כאן דברי בעל "ספר חסידים", ודבריו הובאו להלכה בפירושו של ה"מגן אברהם" לשולחן ערוך אורח חיים סימן קטז סעיף קטן יח, ולכן העמיק בדבריו הרה"ר מרגליות בהערותיו הנפלאות שם.

על כל פנים יש להבין, מה ההבדל בין האכילה שהבהמה קודמת בה לאדם, לבין השתייה שהאדם קודם בה לבהמה, כפי שקבע בעל "ספר חסידים". והסביר את הדבר מו"ח זצ"ל, שההבדל העקרוני אינו בין אכילה לשתייה, כפי שאמנם נראה לכאורה; אלא שההבדל הוא, בין אם האדם אוכל מאכלים חשובים הראויים לאדם כבשר ודגים וכל מטעמים, ואילו הבהמה אוכלת מאכל גס ופשוט הראוי לה כגון ירק ועשב, שאז מצווה התורה להקדים את אכילתה לאכילת האדם. וכמו שנאמר שם: ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת. עשב של ה־בהמה, שקודם לשביעתך באכילה חשובה הראויה לאדם בלבד, אבל כאשר האדם והבהמה אוכלים ו־שותים את אותו מאכל ומשקה, בדין הוא שיקדם האדם לבהמה. וכך מתיישבות שתי הקושיות ש־הקשינו למעלה. אצל נח בתיבה הרי אכלו בני האדם והבהמות את אותו המאכל, שהרי נאמר בבראשית א כט: ויאמר אלקים (לאדם ולאשתו), הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע אשר על פני כל הארץ, ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע לכם יהיה לאכלה. נמצא, שכולם אכלו בשווה עשב וירק ופירות בלבד, ולכן קודמת אכילת האדם לאכילת הבהמה. וכמו שנאמר שם: והיה לך ולהם לאכלה. לך ואח"כ להם. ורק לאחר המבול הותרה להם לבני האדם אכילת בשר ודגים, וכמו שנאמר שם ט ג: כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה, כירק עשב נתתי לכם את כל.

הוא הדין לגבי אכילת פירות שביעית. שנינו ב־תוספתא שביעית פרק ה הלכה כ: פירות שביעית אין מאכילין אותם (בידים ובקום ועשה) לבהמה לחיה ולעופות. אם הלכה בהמה מאליה לתחת תאינה ואוכלת בתאינים, לתחת חרוב האוכלת ב־חרובין, אין מחייבין אותו (את בעל התאנה) להחזי־רה, משום שנאמר (שם) בארצך תהיה כל תבואתה לאכול. עד כאן דברי התוספתא, והרמב"ם קבע אותה להלכה בהלכות שמיטה ויובל פרק ה הלכה ה. ומכיוון שלעניין פירות שביעית שהם הפקר לכל שווים האדם והבהמה באכילתם. לכן הקדים הכתוב את האדם לבהמה. וכמו שנאמר שם: לך וכו', ולבהמתך ולחיה אשר בארצך. ולכן כתב בעל "ספר חסידים" שם, כי בעניין השתייה קודם האדם ל־בהמה, משום ששניהם שותים את אותו משקה שהם המים, כמו שנאמר בפסוקים הנזכרים שם. ולא משום שזו הלכה מיוחדת לשתייה בלבד. שכן אם אמנם ישתה האדם יין והבהמה מים, ודאי הוא שתקדם הבהמה לאדם.

את הרעיון הנפלא שמעתי מפי מו"ח זצ"ל לפני עשרות שנים. והנה, הופיע הספר "גן רווה" על ה־תורה, בשנת תשמ"ג, והוא צילום מן הספר שנדפס לראשונה בשנת תרפ"ז בפולין ואזל, ליקוט מפואר של רעיונות על התורה מספרי קדמונים שאינם מצויים. ובפירושו לפרשתנו עמ' 216, כתב את הרעיון הזה בשם ספר "ילקוט הגרשוני", וכן רמז לזה בפירושו לפרשת נח עמ' 15. ובהערות "דברי חנוך" שם להגאון רבי חנוך הערזאהן מזגיערז', הרחיב ו־העמיק את הסוגיה והעיר בה הערות בבקיאות ו־בחריפות.

והנה, כאשר שמעתי את מפי מו"ח זצ"ל, הוספתי ראיה נוספת. במסכת כתובות קיב א סיפרו בשבחם של פירות ארץ ישראל, ואמרו על שלושה מחכמי ישראל שהזדמנו יחד למקום אחד: הביאו לפניהם אפרסק ענק שמשקלו היה חמישה סאין, "אכלו שליש, והפקירו שליש, ונתנו לפני בהמתן שליש". נמצא, שאכלו בעצמם מן הפרי, לפני שנתנו ממנו לבהמתם. וזאת, משום שכולם אכלו מאותו הפרי, וכשאכילת כולם שווה הרי קודמת אכילת האדם לאכילת הבהמה. ובני היקר ר' שניאור זלמן יה"ו הסביר על פי זה, את מה שאמרו במסכת פסחים קיח א: בשעה שאמר הקב"ה לאדם "וקץ ודרדר תצמיח לך, ואכלת את עשב השדה" (בראשית ג יח), זלגו עיניו דמעות. אמר לפניו, רבש"ע, אני וחמורי נאכל באיבוס אחד. כיון שאמר לו (הקב"ה) "בזעת אפיך תאכל לחם" (שם, פסוק יט), נתקררה דעתו. ומכיוון שהאדם וחמורו יאכלו מאיבוס אחד את אותו עשב, לכן קודם האדם לבהמה באכילתו. וכמו שאמרו שם: אני וחמורי נאכל באיבוס אחד, אני ואח"כ חמורי. וכך הוא מסביר גם את מה שנאמר בתהילים קד יד: מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם, להוציא לחם מן הארץ. כי מכיון שהקב"ה מצמיח את העשב לאדם כדי שיעשה ממנו לחם, כפי שמסביר האבן עזרא שם, לכן קודמת ה־בהמה לאדם. שהרי אין מאכלם שווה. כיוון ש־הבהמה אוכלת חציר והאדם לחם, ובאופן כזה ה־בהמה קודמת.

صحائف الامل

מורי ורבותי, אחי ורעי

מאת משה קרונה

הבו גודל ל„שטעטיל" (ג)

עימותים עם שוללי הדרך

אני חוזר אל ביקורי בקרקא. רוב חברינו באו מבתים דתיים חסידיים ובהם הרבה מ־תלמידי בית ספר המזרחי. ר' משולם קליגר, ר' זאב באומינגר ור' משה אלתר היו מבעלי הבתים החשובים בעיר שהזדהו מכל עם ה־מזרחי ומפתחי רשת חינוך דתית־לאומית. התפעלותם המפעילה בעניני השומר הדתי היתה לוהטת. זוכרני את ר' משה אלתר שהיה כבר אז יהודי בא בימים כיצד מצטרף היה לשבועית שלנו לשבת במחנות הקיץ כדי לעזור ולסייע ואולי אף — — — להשגיח.

בקרקא התחלה הברותנו הנאבגה עם כמה חברים לדרכים רבות. פנחס שינמן כבר היה מפעילי הפעילים של השומר הדתי. כבר היה כוכב מחברינו ביום תורני רב, במרץ ובחריצות. פעלתן ועסקן נלהב כבר היה ב־צעירותו. הכרתי לראשונה את יוסף יברבר שהיה מראשוני העולים של השומר הדתי לארץ ו־„חיה" כל כולו על עבודת העליה והקליטה. לא, לא אוכל לציין ביחוד את חברינו הרבים הרבים שנקשרתי עמהם לאהבה. רבים מהם נספו שהיהודים לפני צר ואויב ורק חלק מוצער הגיע לארץ ישראל. אלא, לא אוכל שלא להזכיר את שלום טרללר (קרטיאל) שהיה „רוח החיה" באופני שניפני בקרקא. כאז שהכרתיו במחנה המדריכים בהרי גובלים דבקתי בו לאהבה אותו. בבואי לקרקא הייתי מתאכסן בביתו. עם ראיה ראשונה הבחנתי כי אדם יוצר הוא עד עומק הנפש: היה „בעל נפש", בעל השכלה והרבות כללית, פייטן ומשורר בטבע, מתלהב באש האידיאלים ודבק בעקרונות. עוד ידובר עליו בפרקים הבאים של דברינו אלה. אולם עדיין עומדים אנו בביקורי בקרקא ורשם היכרתיו בצעיר ההוזר בכל כוחו גם לצימוד רעיונות שאינם ניתנים למיכרך במציאות היום־יומית. הוא היה מאמין קיצוני בעצם האפשרות שאפשר להעלות כל פרט, יהא אשר יהא, למדרגות רמות של התנהגות מוסרית והגשמת אידיאלים — בעקרה דגן האידיאלים של תורה ועבודה. היה מאמין מופלג באפשרויות החינוך בימים שאמונה זו בחינוך היתה באופנה העולם ה־חלוצי בארץ ישראל. במציאות העגומה של היהדות בקרקא טרח הוא לפתח את „קבוצתו", „גאולה", לכבתנו נעלה ונשגב. היתה זו קבוצה טהורה של בנות צעירות טובות ונחמדות, בנות טובה המדורות אידיאלים שנתפסו לרעיון תורה ועבודה. חברנו שלום טרללר בקבוצתנו רצה שדווקא קבוצה זו שבה השקיע הרבה כחות נפש בחינוך ולימוד — תתפתח להיות מופת, אות ודגם. כובן שלא עלה הדבר בידו והוא המשורר התמים נחל אכזבות. שלום טרללר היה עמוד התוך בעבודתנו בגליציה המערבית; עבד שם בפרך ועמד כצור איתן מול כל האכזבות והקשיים.

„עולם חדש"

זכורני כי פעם אחת עשיתי את קרקא למקום מוצא לסדרה של ביקורים בעירה ועיירותיה של גליציה המערבית. היפגשתי מגע קרוב יותר עם חברינו ברחבי גליציה וכאשר אחזה ה־תנועה בגליציה עם ההגעה בפולין לרשות ארגונית אחת הן היינו בוורשה „אחראים" כמעט לכל מה שמתרחש בכל מקום שהוא ב־„הגמוניה" שלנו. ובכן רצו חברי בוורשה ו־רציתי אני לראות את הדברים עין בעין. ואמנם לא פעם נתגלה לפני כמין „עולם חדש" שלא ידענו כמתכונתו בסביבותינו בפולין הקונגרס־אית. את עיני תפסו המראות בעיירות בין הערביים כאשר התכונה ברחובות בריכוזים היהודיים רבתה וגאתה והמוני יהודים ובני נוער חברינו מגבעות רחבות, שבאזורנו היו כמותם חובבים לראיהם רבנים וראשי ישיבות בלבד — אצים רצים בהמולה לבתי המדרש לבנזה־מעריב ולשיעורי תורה. תכונה כזו ראיתי באושווינצים (השם הפולני לאושוויץ — עיר המרפוה להמוני ישראל שנפלו לחרב). היה לנו שם סניף גדול והופעתי שם באסיפה רבת עם. הנוער שלנו וחברינו המבוגרים העזו בתוך האווירה החסידית האנטי־ציונית (על סהרת בובוב לשעבר) להיפקד בגלוי על דגל הציונות הדתית. לי, כ„פולני" מובהק, היה קשה לתפוס את תנאי החיים שם. חברינו היו צריכים להיזהר באלפי סייגים שלא יוכתם חלילה שמם כפורצי גדרי צניעות וצריכים היו לדאוג לכך שיהיה שתי מערכות של מדרגות כניסה אל האולם הגדול — אחת לנשים ואחת לגברים. כזאת לא ראיתי בשום מקום בפולין והבינותי טוב יותר מה רבים היו קשייהם של חברינו בעבודה הארגון.

וכך עברתי באותה הזדמנות שורה ארוכה של מקומות יישוב ברחבי גליציה המערבית ונתחדשו לי דברים הרבה. עיף ויגע מעמל הדרך חזרתי לוורשה ואך ניערתי מעל עצמי אבק דרכים ומיד רשמתי ופרסמתי ב„אהלנו" רשימה „מסע בדרכים" — רשמי מסע ב־גליציה. רציתי לספר לחברי מה שראו עיני.

בדרכי המסעות עשיתי כמובן הרבה מאד בערים ובעיירות במחוזות ה„ליטאיים" שלנו. על ביאליסטוק כבר סיפרנו מעט. אולם דברנו נקלט ונטבע ברחבי המדינה כולה והיה לנו עניין רב בחיזוק הקשרים עם ה„ליטוואקים" שלנו.

אכנם כן, באזורים האלה היתה מורגשת בעליל אווירה חפשית ופתוחה יותר. אי־פה אי־שם היו ריכוזים חסידיים גם באזורים אלה וזכורני כי כאשר ביקרתי פעם בביאליסטוק, סרת הברי כאח לי הרצע לוויאביץ (שנפל אח"כ בגוש עציון) להראות לי מ„פלאי" העיר והביאני בליל שבת אחד לבית חסידי סלונים שבו ערך את ה„טיש" האדמו"ר של שושלת ליטאית מפורסמת זו בימים ההם. ההתלהבות והדבקות בשעת הניגונים של זמירות שבת הגיעו לשיאים והברי המדריך כאילו התגאה: לא רק „אצלכם" הוורשאים קיימת חסידות. הנה היא קיימת בלב לבה של ביאליסטוק דליטא. והיו כמובן גם ריכוזים של ישיבות „מוסריות" בנוסח נובארדוק. בסלטוליה של מלחמת העולם הראשונה תקעו ה„מוסרניקים" את יתדות אהליהם גם בערי פולין, ביחוד באזורים המזרחיים.

אולם בסך הכל היו אזורים אלה מצטיינים ביהודים „מתנגדים". תלמידי חכמים מיושבים בדעת ובעלים עניניהם הפרטיים והכלליים בשובה ונחת ובפתיחות בצימה. היו לנו שם הרבה רבנים אוהדים — מי בגלוי ומי בסתר.

עימותים עם המתנגדים לציונות

כובן הדבר כי היו לחברינו עימותים די קשים. בעיקרו של דבר פעלו אנ"ש בתוך היהדות הדתית־הלאומית המחונה אולם נגעו ונגשו גם באוכלוסייה־הגבול היהודית שבין ה־מזרחי לבין מה שקרוי היה „עולם הישיבות". הרי שם ב„עולם הישיבות" היה מצוי הפוטנ־ציאל האנושי שלנו. החוגים האלה, עם שהיו שונים לגמרי מהעולם החסידי, היו לא־ציוניים. היו השנים האלו שנות התקרבות מופלאה בין העולם החסידי הפולני לבין העולם ה־ישיבתי־הליטאי ולבין העולם האגודאי הגרמני. כל הגורמים האלה, כל אחד מטעמים מיוחדים שלו, התאחדו יחדיו אל מעין סטאטוס קוו: שמירה קפדנית על המסורת של סדר החיים הדתיים הלוקאליים תוך התאחדות עולמית רופפת בחסותה של „מועצת גדולי התורה". זו היתה תפיסה דצנטראליסטית מובהקת; השאירה כל איזור ומקום כפי שהוא ללא הריאה כלשהי להתפעה הדתית, היינו: מה שנאה וטוב מבחינת החיים הדתיים באיזור אחד אינו מוכרח להיות מתאים לאיזור אחר. היתה כאן הקפה עקרונית של אגודת ישראל ובוזה היתה לכל התת־זרמים שבתוך היהדות החרדית. דבר מרכזי המאחד את כל אלה היה: לא־ציונות. עלייה כלשהי למען יישוב הארץ — מותר. ציונות ואפילו ציונות דתית — לאו ואיסור מוחלט.

היו לנו איפוא דברי ריב וחיכוכים. סופי פעילי תנועתנו בעיר הגדולה לומז'ה באו דווקא מהישיבה הגדולה המפורסמת שהיתה שם. ה־ישיבה נאלצת היתה להשלים במידה כסוריית עם עובדה זו כאשר שלא רצתה לוותר על בני ישיבה מעולים ביותר שה„דיבוק" הציוני הדתי נכנס לתוכם. היו עם מקרים של הוצאה או יציאה מהישיבה על רקע ציוני, אולם לעימותים חריפים וגלויים לא הגיעו. כאשר דברתי פעם בלומז'ה באסיפה עם גדולה ב„בית החייל" ובנשיאות ישבו חובבי המזרחי ובני העיר יחד עם צעירי השומר הדתי היתה ישיבה לומז'ה „מיוצגת" על ידי עשרות בני ישיבה חברים בגלוי או בסתר.

מה טוב ומה נעים היה לשבת למחרת האסיפה המוצלחה (נאם בה גם חברנו היקר יעקב רדזינסקי מוורשה) ב„כינוס גלילי" שבה השתתפה גם לאה ספיר (תירוש) שבאה לפולין בשליחות הפועל המזרחי בארץ ישראל. היא הגיעה לכינוס למחרת האסיפה ואחד מחברינו בני הישיבה קידמה בפסוק „ויקם בבוקר והנה היא לאה". בתוך הדיונים הרציניים היינו מתגלגלים מפעם לפעם מצחוק לשמע המצאות החידודין וההברקות הלמדניות של חברינו. בלומז'ה היה בתנועתנו ציבור גדול שממנו מילאו רבים את מחנות הקיץ ואת קיבוצי ה־הכשרה.

בכל הערים והעיירות של ליטא הפולנית היו לנו סניפים תנועתיים. אולם קשיים רבים נערמו בדרכינו בכל הנוגע לעולם הרבנות ולעולם הישיבות. אמנם, היו רבנים חשובים שהיו נאמנים, ובפרהסיה, לדגל המזרחי. והם לא היו קוטלי קנים אלא מחברי ספרים בהלכה ובדרוש. הרי הורתו ולידתו של המזרחי בליטא הפולנית היתה, להרב י. י. ריינס היו ממשיכים רבים בעולם הרבנות הליטאית חרף העובדה שגם אותו רדפו החרדים הקיצוניים. זוכרני ועידות של רבני המזרחי בפולין ונכחתי פעם בכנס רבני כזה כשאת הדברים המרכזיים השמיע ר' לייב בנו של ה„חפץ חיים" והוא סיפר אז דברים מעניינים מאד על יחסו של אביו לבניין הארץ בימינו.

המחלוקת של הרבנות בווילנה החריפה את העימות בין המזרחי ובין „עולם הישיבות". תורה ושבה בכל קדרותה וחרפתה פרשת „הלשכה השחורה" שהפעילה בזמנה את כל המאמצים, ובהם פסולים ביותר, נגד הציונות בכלל והציונות הדתית בפרט וביחוד. חשבו כי מערכות ההשמצה וההכפשה נגד חיבת ציון שנתלהטה בקובנה ובווילנה בשלהי המאה ה־קודמת — שככה במקצת. הנה לפתע קמה ונסערה הארץ מחדש. „הלשכה השחורה" היתה שם דבר בזמנו. אחדים מהמקורבים והנגבאים של רבנים גדולים וראשי ישיבות הצליחו לנהל משך שנים מסעות תעמולה ארסית נגד תנועת חיבת ציון הציונות — וביתר חריפות נגד הציונות הדתית. סיפורים ותיאורים רבים על מעלליה של „הלשכה השחורה" הובאו בכל הספרים והמחקרים הדנים בתולדות הציונות המזרחי בתקופות ההן. והנה עברו שנים. דברים רבים השתנו בעולם וביהדות וביחוד בארץ ישראל ובכל זאת כאשר אירע עניין שלא היה לטעמם של החוגים האלה — ניעורו מחדש ובכל ההתלהבות.

המחלוקות על הרבנות בווילנה

מועמדותו של הרב יצחק רובינשטיין לכס הרבנות בווילנה והצלחתו בבחירות עוררו את הסופות והרעמים ביהדות הדתית בפולין ו־הפעילו מחדש את ההתנגדות למזרחי. הרב רובינשטיין היה איש מורם מעם. הזדהה בפירוש ובפרהסיה עם המזרחי משך כל ימיו. היה גאון בתורה ואחד מבין חבורת ה„יד החזקה" (ארבעה עשר צעירים גדולים בתורה שלמד „הסבא מסלבודקה" כדי לייסד ישיבה גדולה בסלובודקה). זוכרני כי בימי הפולמוס סביב עניין הרבנות בווילנה כתב הלל צייטלין כי מי ש־יזכור יפה את אותו החלק שאולי שכח הרב רובינשטיין מתלמודו — יהא גאון גדול. הרב יצחק רובינשטיין היה טיפוס של רב למדן, איש מדיני, שתדלן ופרלמנטר (והיה במשך שנים חבר הסיים בפולין מטעם המזרחי), רחב אופקים; היה יהודי גאה ואמיץ אשר בימי מלחמת העולם הראשונה לא עזב את וילנה חרף כל הסכנות והשתתף במשלחות של שתדל־נות עוד בימי שלטון הצארים ברוסיה. זוכרני, כי פעם ביקשתי גם אני ממנו לבוא ולשאת דברי ברכה באירוע הכיב של השומר הדתי בוורשה והוא השיב כי אינו יכול למלא בקשה זו. „בית ציון — כך אמר — כי ממש בימים האלה יש לאנטישמים ולסטודנטים היסגיים ב־וילנה מנהג לפרוע פרעות בסטודנטים היהו־דיים שבאוניברסיטה המקומית. אשתקד אירע שסטודנט יהודי נהרג בשעת המהומות. בימים כאלה חייב אני — כך המשיך — להיות ב־מקום".

הרב רובינשטיין אמר דבריו כלפי השלטונות בעימות של גאווה אמיצה. זכורני, כי פעם אחת באיזו אסיפת מחאה גדולה בוורשה נגד המדיניות האנטי־יהודית של הממשלה אמר כדברים האלה: „אתם, מתנגדינו הלוחמים בנו רוצים בכל כוחכם לצופף אותנו אל תוך מרתפי החברה, לשכבות הנמוכות ביותר ולשלוח רעל וארס לתוך הצפיפות והדוחק שבהם נמצא. דעו לכם — כך המשיך בקול רועם — כי הרעל והארס שתשלחו בנו יעלה ויתפשט גם לקומות העליונות ויביא עמו כליון גם לכם".

יהודי וילנה אהבוהו וכיבדוהו. זכורני, כי כאשר באתי פעם לווילנה בעניני השומר הדתי נתן הוראה ברורה לעוזרי דברו שיתן לי לדבר באופן חופשי בכל הכתות של רשת בתי הספר (מהם נקראו על שם רעייתו הנבונה שהיתה עסקנית מפורסמת) ולקרוא לתלמידים להצטרף להשומר הדתי. אף במזרחי העולמי היה מקובל ומכובד, עם שרוב עיסוקיו הציבו־ריים קשורים היו בבעיות האקטואליות של יהודי פולין ובפרט יהודי וילנה. דבריו היו מכובדים על ידי כל החוגים הציוניים שלא היו דתיים דווקא.

והנה עצם ה„חוצפה" להעמיד את מועמדותו של הגאון ר' חיים עוזר גרודזנסקי, שהיה ראש וראשון מכח בהנהגה ובפעילות בכל עולם הישיבות הליטאי ונציגן היה על כל סביביו — הסעירה את „עולם הישיבות" והתפוררה מלהבה עקשת ומתרכזת לא בווילנה בלבד אלא ב־פולין היהודית כולה. הקצף יצא על המזרחי והנכון הוא לומר שהיו כמה וכמה רבנים חשו־בים שבגלל העניין הזה ראו עצמם נאלצים לפרוש מהתנועה, עד כדי כך!

אכן, לא כאן המקום לספר בארוכה על פרטי הדברים האלה. צעיר הייתי בימים ההם. ישבתי בוורשה ולא כל הפרטים היו נהירים לי. אולם זוכר אני את ה„מהומות" שעורר עניין רבנות וילנה בהרבה ערים ועיירות. בעצמי נכחתי בכמה אסיפות שנערכו מטעם המזרחי בוורשה ושלתוכן התפרצו חבורות של צעירים חרדים בלהבים כדי לפוצץ את האסיפות ולהשמיע ברבים דברי גנאי, השמצה והכפשה.

ואמנם אם בוורשה ובשאר מקומות שבפולין הקונגרסאית יכלו חבורות חסידים אגודאיים להפריע לאסיפות המזרחי יכלה היתה עתונות האגודה למלא באות עמודים של השמצה כולה־לה. הרי שבאזורי ליטא הפולנית — התחום המובהק של „עולם הישיבות" — קיבלו ה־דברים צורה מוחשית ומעשית יותר. שם נצרך כסף ודיאת שישלו נגד הוורי הישיבות שידעו בהם ואפילו שחשדו בהם כי הם „נוטים" למזרחי. עסקני התנועה בימים ההם היו מפרס־מים בכתבים אנונימיים על בני ישיבה ממקו־מות שונים ובהם קובלנות ותביעות למנהיגי התנועה לצעוד „בזהירות" בעניינים אלה. מדריכי השומר הדתי היו לפעמים צריכים לעשות מלאכתם ב„מחתרת" ועל כל פנים — בתנאים קשים מאד. זכורני, כי כעבור זמן ניכר מ־המחלוקת סביב עניין הרבנות בווילנה ניסו שליחי הפועל המזרחי בארץ ישראל שהגיעו לפולין בשליחות התנועה למצוא מסילות לי־לבותיהם של כמה אישים חשובים בעולם ה־ישיבות. השליחים האלה (נתן גרדי, יעקב זלמן וכו') היו בעצמם תלמידים בישיבות ליטא ו־האמינו בתום לבבם כי אפשר יהא להם לסלק „אי הבנות" אשר שנספחו לראשי הישיבות את עליליות הפועל המזרחי בארץ ישראל. הם טרחו הרבה בעניין זה ובדם לבם עלה להם לקבל איזה פסוקי שבח מוללנים. ר' ירוחם ה־משגיח המפורסם של ישיבת מיר, בעל „אור שמח" רבה של דווינסק, ור' אברהם שפירא רבה של קובנה היו מהיחידים שאזרו אומץ להביע דברי תמיכה כלשהם.

דעת לנבון נקל כי חלילה, לא שנאה עיוורת למזרחי היתה כאן. היו חילוקי דעות עקרוניים. ראשי ישיבות ליטא התבצרו בעמדה עקרונית כי בני תורה חייבים להיות מרוכזים בלימוד תורה לשמה ובה בלבד; אסור להסיח דעת מהתפקיד אפילו כשהדברים נוגעים לעניני ה־קום הלאומי עצמו. גאונים היו ובעלי מלאכה אחת שבה היו מרוכזים כל־כולם. הם פשוט לא קראו אל נכון את מפת המציאות היהודית, ואנו כיבדנו אותם מאד, אולם את דעתם בעניין בניין הארץ והציונות — לא קיבלנו.

אדם בתרי אנפין

מאת אברהם בלאט

חיפשתיו בין חדרי האוטובוסים — שם הסבירו לי שוכנת הקריה של הפי־לוסופים — וכך עליתי וירדתי דרך שבילים בירכתי הקאמפוס עד שהגעתי לחדרון צר שדלתו פתוחה אל המס־דרון המוביל ללשכות המרצים. הצריף צנוע, כתליו עמוסים הודעות ומודעות, גליונות נייר מודפסים ותיבות דואר, וחדר על יד חדר דבוק ועל פתחם תווית עם שם — לנגד חצר הסגורה עליהם מכל צד.

הוא ישב רכון על פני גליונות מעלעל, ולראשו כיפה סרוגה מהודקת לרעמת שפרוח מתדדת הב־ריה לו הילה של תוהה או פילוסוף. הוא מכוכב על הכסא, כמצע הגבוה בולט גם באור הכמוך של החדר הבציר הצעיר רק הציניר דוחקות פני־כה מאחורי משקפים כהים הרוכבים על פני אף גשרי.

ד"ר נחום אריאלי, מרצה בכיר בפילוסופיה — היא האיש בתרי אנפין, שדיוקנו הספרותי וה־פילוסופי מתפצל לשני פנים, שהאחד פונה ללשון בדיונית והשני נוטה לשפת התבונה.

הספר וההגות הם איפוא שני הבריאים הבת־רוצים בדמיונו ובתודעתו ומובילים לשני ערו־צים שאינם צהובים זה לזה, אך גם אינם מת־בדלים כל עיקר.

האחד — צינן בשדה האמנות, מבעד למדר־מה, שם הכל נזיל ואפשרי, כיד האבן הטובה עליו המהלך זמן הווה בזמן עבר, ומייצג בכי־קות כאליגוריה או אשליה, השני — שקוע בנשי־בה טהורה של אידיאות הגות, הגות רשומה על פני גווילין, ותורה שבאה להורות דרך לנבו־כים.

בין פילוסופיה ואמנות

גם סארטר היה פילוסוף ורומניסט. האם אמנם ענתה התורה האכזיסטנציאליסטית ליצירתו הב־לטריסטית, ולהיפך? מהי איפוא המשמעות של האדם בתרי אנפין, של הליכה בשני כיוונים? האין אלה ההליכים מנוגדים של חוטרים שונים, שמחד גיסא הם עונים על כמיהות פנימיות וא־גוצנטריות, ומאידך גיסא — הם מתמודדים עם הידע החיים? מה בין ספרות לפילוסופיה? הנני שואל. וד"ר אריאלי משיב: „הפילוסופיה כמדע היא בעלת אופי של פיצול. היא בוקעת את הא־טום ויורדת עד לשתין, כדי לחפש את הגרעינים הראשונים של היקום ולדעת מי עומד מאחורי הכול, ומה בעצם הדבר שעובר בכול. התשובה — מי שמוביל אל הדרך, זו התבונה, ומה שאיננו נתפס בשכל, נושר בשוליים. האמנות לעומת זאת, מגלמת אחדות ומרכיבה מין בשאינו מינו, כאשר גם לאבסורד מקום כלשהו. בסימפוניה האסתטית משתלב הכול בהרמוניה. הישישות וה־איה החווייתית של האמן—הסופר. באמנות, אין שום דבר הולך לאיבוד כי בעולם האוטורי של הסופר אין מערכת של זמנים ומקומות מנוגדים. מכאן — שהאתמול יכול לצוף פתאום, מתוך הר־גשה עמוקה. והוא יהא אובססיווי כמו העכשיו, לפי האחדות או החוקיות החווייתית. אשר מכוחה מנסה הסופר בכלים משלו להיכנס אל עולם הזולת (או בלשון מיתולוגית: „לתפוס את חוט האריאדנה של בת מלך כרתים לאהובה תזאוס כדי לחזור אל המבוך". א. ב.) הספרות היא לכן עולם סובייקטיווי הפתוח לכל אובייקט המצוי בו. לעומת הפילוסופיה הדורשת דיוק אובייקטיווי לקבל לגיטימציה מצד הלוגוס ולאשש את הנתו־תיר. לאור תפיסה זו — כמסכם הסופר הפילוסוף אריאלי — קיימת אמנם חציצה ביניהם, ואף על פי כן, כדבר עמיצותו על „אבנד דיי אינטלקטואליים", הרמב"ם מפליג בשם „אהבת אלוקים משכלית", ו„אהבה" זו היא בונה המבטא את הה־היה הסובייקטיווית לעומת השכילה שמגדירה את התפיסה המדעית. אנו מוצאים איפוא גם אצל הרמב"ם התרשמות והתפעלות שמבטויים ב„אהבה", אבל היא רבנה ביסודות רציונאליים, כי הצצויה האמיתית עד כמה שהוא סובייקטיווית, היא מודר־דבת על ידי השכל האובייקטיווי, ובהגגלה בכל שהשכליות מתגברת. על רקע זה יכול להיות מגע, ואפילו יחס אידילי בין תחומי הספרות והפילו־סופיה — כנאום ד"ר אריאלי האיש בתרי אנפין, אשר כבכת ספרות ומשנה פילוסופית הודים את מהלך חייו.

כצד אחד, „ששה היכלות" — רומן היסטורי על הבה"ל, „המקלט", „ארון הצוחקים", „העולם האבוד של רפאל ברגר" ובקרוב „ילדי השתיקה" בהוצאת ספריית הפועלים, כמאבק של שלושה ימים על הזהות, ובצד אחר, „אוצר הרכבים" בשני חל־קים, הלכסיקון המחשבה של הרכבים, „האדם החד־שי" ובו פירוש חדש למושג היהדות — כסמך גדוש ומלא, של עולם ומלואו, של היסטוריה ופו־דמוגיה סופר ואיש הגות, העשוי ללא הת בחשי־

בתו הגלויה, המעוררת ויכוחים ושאלות בין שר־כני לקהו באוניברסיטת בר אילן באולם 138 ובאוכסטון 41.

מרצה מבוקש

הדיות אלו מתעוררות על רקע ההתגששות בין דת לפילוסופיה עם תלמידיו שבחלקם אינם יוד־עים תפילין מהם או שעמנו מושג רחוק הוא, ועם אחרים שאינם מקבלים את הקביעות שיש בהן יותר מאשר שמינית של הגות נרצנת, והרי זהו קהל הסטודנטים המאכלס את האוניברסיטה. הסופר אריאלי — הסובב בין „הבית והאומה" או בין „אני והעולם" בפרובלמטיקה של דתיים וחי־לוניים או בעולם של חלום ומציאות — אינו מוצא הדים ליצירתו הבלטריסטית בין כותלי ההיכל המדעי, אך פגישותיו הפילוסופיות כמרצה בכיר זוכות לאהדה רבה. אריאלי הניצב בבליי־זר הכהה, ידיו בכיסים מנסה לדובב את הסטו־דנטים שלו, ושומר על קשר עין. „האם אתה את־י על אותו גל", הוא שואל סטודנט בוהה שאינו יודע לשאול, והוא אינו מניח לו לקפוא על שמריו. ד"ר נחום אריאלי הפילוסוף עומד לפני אתגרים אך

דיוקן וקתדרה

עם ד"ר נחום אריאלי

תמיד הוא מבקש להעמיד את הדת והפילוסופיה באורם הנכון. „כאשר פילוסוף עוסק בטקסט ב דתיים העיסוק שלו הוא מדעי מובהק והוא אינו נוקט עמדה לכאן או לכאן, על כן יכול גם פילו־סוף אתאיסט ללמד ולנסח את ההוכחות על מצי־אות האלוקים. בין דת לפילוסופיה קיים היכוך בתמיד, שכן הפילוסופיה אינה נבנית למעשים שאין להם תשתית רציונאלית, הראשון שניסח זאת היה הרמב"ם עצמו, שלא קיבל את מערכת הקרבנות כי אם על בסיס היסטורי פדגוגי".

ד"ר נחום אריאלי נולד בשנת 1930 (נשוי +6) והוא בנו של הרב יצחק אריאלי, שהיה תלמיד המובהק של הראי"ה קוק ומייסדי ישיבת „מרכז הרב". האב, שהיה ציוני נאמן ולא עזב אף פעם את ירושלים בשמשו 40 שנה ברבנות, קיים חוג קבוע עם הרב קוק במשך 16 שנה, וראה בו את אחת הדמויות הגדולות בהלכה, יחד עם הרוגאצ'ובר ור' חיים מבריסק, בעוד שבמחשבת ישראל העריכו כיחיד בדורו.

מסלולו הלימודי וההשכלתי של נחום אריאלי החל בחדר „עץ חיים" היה אחד התלמידים הרא־שונים בישיבת מנביבך, למד בישיבת חברון, עד שהגיע לאוניברסיטה העברית ירושלים. במ־שך הזמן פרסם תחת פסבדונימים שונים, כמו בן יצחק ובר כוכבא, בעתון „הארץ" וב„הפועל הצעיר", שירים ראשונים וביקש להרחיב את השכלתו כדי לרדת לסתומות של החיים. באוני־ברסיטה היה תלמידם של פרופ' רוטנשטרייך, פרופ' פינס ופרופ' הוגא מצרפת, שהיו גם שופ־טיו ושופטיו בדוקטוראט שלו.

הפילוסופיה פתחה בפניו עולם חדש, והוא כתב דיסרטאציה על הפילוסופיה במאה החמש עשרה, על ר' צמח דוראן, ומאז החל עוסק באנתרופו־לוגיה פילוסופית ומטפס בשלבי האקדמיה בהר־צאתו באוניברסיטאות בפרינסטון, הארוארד בראנ־דייס ובאוניברסיטה העברית וב„בר אילן". במ־שך השנים התגלה כאחד המרצים המבוקשים שר־בים באים לשמוע תלמודו. בהרצאתו בבוסטון היה מבאי ביתו של הרב סולובייצ'יק, ומאז נשאר דרוך למשנתו ההגותית.

אמונה ולבטים

כסופר מוצא עצמו נחום אריאלי מושפע מהז'אנר של פרנץ קאפקה, אם כי רבות הן העקבות הלשו־ניות וההתבולותיות משל ש"י עגנון. „המקלט" היה סיפור של ויכוח בין מלאכי, דוד ארצי ושמ־עון ברגר, ובתוך יותא התימני אשר הביא אתו למקלט תיש שיחס לו תכונות כמעט פילוסו־פיות ושמניות. כך מצויים אצלו בצוותא חדא, איש שומרי החומות, אדם, שירושלים איננה עבודה עברית אם אינה קדושה, ואחד שלחייו מגולחות והוא פוקר ומתגרה. זוהי המחלוקת של דרי „המקלט" ובית המריבה של אנשי ירושלים. בסי־פור שהצטיין בתרבות של ביטוי, התמגה יותר בקולות מאשר בדמויות. „ארון הצוחקים" היה ספר מסקרן, שפנה אל האפיק האוניברסלי. גי־בורו — שריד ארון שנותר עם סמוס נחושת ב"י־רושה — היה בודד לעצמו, וכשמשתמע אבד, נשר־ארה דרכו אל הבית נעולה. סיטואציה קיומית זו הפכה לגרוטסקה, עת הגיבור ניסה לטפס דרך חלון, כדי לחזור לביתו, בניגוד לכללי החברה אשר כל פריצה מבוזת מעידה על מצב פיזי או נפשי חריג, שהוא גניבה או טירוף. דעת הציירת למפולת ישותית, אותו זה שיצא מהבית כדי לחפש את מהותו, איבד את המפתח על בעלות ואדנות ביתו, והפך לאדם בן בלי שם, בלי מציאות וזהות עצמית. הוא נקלע למבוא אטום, לפונדק המזכיר את הטירה הקפקאית, לבית המשוגעים שם אבד צלמו. אך גם צאתו מבית המשוגעים בעקבות משחק הטוואה של אשתו, הותיר אותו בחזון תעתועים, והסופר לא פתח לפניו את שערי הגאולה האישית, האמונתית, כי אם העלה את קרנה של האמונה; וכך צחק רפאל צוקונפט את צוקונפ כאדם מפויס, במעגן לעיקרון המיטאפיזי ביסוד האמונה והאסתטיקה. גם רפאל ברגר לא הרחיק לכת ותזוק לתורה ההומאנית כמו „החופש הוא האדם, ובלא חופש, אדם שווה לבעל חיים". „עולמו האבוד של רפאל ברגר" הוא איפוא ספר הבן, אשר המרד שלו גרם את אבדנו.

נושא הדת והחילוניות הפכו לנוסף עניין בסי־פורת של נחום אריאלי, אלא שהוא לבד השאיר את גיבורו באור הדו־מדי ולא חזר אל הדינא־מיקה המתחוללת בלב הדור הצעיר. דמויותיו של אריאלי אינן מתנכות מבחינה דתית. הן חדות בדו־ערכיותן, כאשר כל אחד מכסה את האמת התלושה שלו, וכך קורה שכאשר רפאל חוזר אל עולם ילדותו, אין זו שיבה נוסטאלגית, כי אם שיבה שיש בה הרס רוחני ופיזי גלוי כלפי עולם של היום והאתמול, וגילוי מציאות דימונית ב„פו־לוש" של בית הכנסת. גיבוריו של אריאלי בורי־חים מעצמם ומעולם להתרו אל עולם האבות שאינו מפצה אותם. אמונה זו קשורה בלבטים, אך לגי־בוריו של אריאלי חסרה זהות עצמית, כיוון שגם לחברה הדתית אבד המצפן. ספרים אלה מעוררים הרבה זעזוע, אך אין הם מובילים למוקד של חשיבה אידיאלית. גיבורים אלה נלחמים על זהות בעקבות הסופר עצמו. „האדם בתרי אנפין" שנע בין הקטבים, בין ערכים הומאניים שאבד עליהם הכלח, ובין השיבה הגדולה למחשבת ישראל שט־רם היתה לה עדנה לפי הפילוסופיה של העידן החדש.

„עולמי כולי — טוען ד"ר נחום אריאלי — אחוז כולו באמנות. הספרות עבורי היא כאוויר לנשי־מה, בעוד הפילוסופיה מרחיבה את עורקי ומאפ־שרת פתיחות אופקי מחשבה... אני בראש ובראש־ונה סופר המתאר את החוויות האישיות שלי, ויש לי שאיפה לעולם טוב יותר. המדעים החד־שים פורצים כיום דרכים חדשות, ובכך כשרהים גם את האמנות. הפילוסופיה סוללת כיום נתיבים לאמנות שלא היתה מציה להתקדם, וזהו גם התזה שאני מציע, בספרי החדש שעומד להופיע בשם „מיתוס ואגדה אצל אפלטון".

„האדם החדש"

ד"ר נחום אריאלי מחפש את „האדם החדש" כשם ספרו שיצא בשנת תשמ"ג. „אנו חיים בעי־דן של התפוצצות הכור המדעי. בעוד שבעבר היה החכם צריך להשתיר את עצמו על הלמודו ולהת־כסות באבק כתבי יד כדי לגלות את צפונות חכמה העתיקה. הרי כיום נעשו המצאים המד־עיים והתסכולוגים קרובים עד כדי השיג יד כל אדם. שפה המדע נעשתה שפה מובנת, והאיש ברחוב נשם ללא הרף את חידושי המדע ומתחוה את הצוו עליהם... תולדות האדם הישן הגיעו לנקודת הסיום ולא בהן ולא הן. השרשים של הא־דם החדש... יש באדם החדש שני יסודות קוטביים והם השואה והפריצה אל החלל החיצון, שהאחד מהווה את ההתגלמות המושלמת של הרע, של האיוולת השכנית, והמוליד השני — הוא הביטוי המושלם של התבונה. מכאן שהאדם החדש הוא יצור כלאיים, אבסורדי המתבטא פעם בביטויי תבונה נפלאים, ופעם בשרירות דימונית. שני הר־ריקאנים אלה שפרצו בלב לבה של האנושות, הו־לידו איפוא דמות חדשה של אדם, עד האדם החדש בחיתוליו, והרי זאת ניתן להכיר את תכו־נות האופי שלו ואלו הן:

א) התעוזה. הוא מעין לחשוב ולא קיימים בשי־בילו נושאים אסורים במחשבה. ב) אי הסתפקות — אי שקט מלווה את האדם החדש, והוא מחפש, כי כל אפשרות שהוא מגשים מוסיפה לו צמאה. ג) אבטי אדנות — האדם החדש אינו מקבל שום צורה של כניעה והוא שולל תכ יה של יה האדנות עליו. אדם הישן חי על פי הוראות של סמכות ובשביל האדם החדש אין מיתוס. ד) הניכור — כתוצאה מן החופש מתנתק האדם מן הזולת, וזו „אני האישי" שלו שוב אינו זורם ב„אני הקיבוצי". הניכור כתכונה נובע גם מן היסוד השואתי והרצון לשמור על פרטיותו. ה) הרגשת אי אשמה — בניגוד לתחושת אשמה שהיתה כבו־שה באדם הישן כי המקים בו הוא מצוי אינו שלו אלא של אחר, פורק האדם החדש עול האחריות. ו) איני אוהב — הוא אינו נותן את הרווחיו לא־חרים, אלא קולט לתוכו ז) אין תוהו כברו — בעוד האדם הישן היה אדם גלוי לב הרי האדם החדש מפתל.

כך דן נחום אריאלי שהוא לבד מגלם את הא־דם הישן, את הצדודית החדשה של האדם לאחר השואה ופריצת החלל, והוא בעיניי איש שאינו מצוי אחורה, כי אם אל היעד המצופה, וכך הוא (סוף בעמ' 11)

שינויים בזמני השירות בימי שישי ובמוצ"ש בעקבות הנהגת שעון קיץ:

כמו כן יחולו שינויים בלוחות הזמנים במוצאי שבת. פרטים בלשכות המודיעין ובמרכזי המודיע.

לאור הנהגת שעון הקיץ יוארכו שעות השירות בימי שישי כדלקמן:
בשירות העירוני עד שעה 17.30
בשירות הבינעירוני עד שעה 17.00

שירות לפסטיבל ישראל בירושלים:

אגד יפעיל שירות מתל-אביב וירושלים לפסטיבל ישראל בירושלים המתקיים בין התאריכים: 15.6.86-24.5.86

קו 405 מת"א - תחנה מרכזית ע"י עד לתיאטרון ירושלים היוצאים בימים א'-ה' באוטובוסים הבאות: 18.30, 19.00, 19.10, בשעות הבאות: 20.00, 20.10, במוצא"ש בשעות: 19.20, 20.15

בחזרה מהתיאטרון לת"א יצאו אוטובוסים 20 דקות לאחר גמר המופע.

מתחנת קו 15 לתושבי ירושלים: קו 15 המגיע לתיאטרון יתוגבר.

חגיגות ל"ג בעומר במירון:

שירות הסעות מיוחד לחגיגות ל"ג בעומר במירון וחזרה יתקיים ביום ב' י"ז באייר 26.5.86 וביום ג' י"ח באייר 27.5.86

ערב ל"ג בעומר יום ב' 26.5.86:

מת"א	מ-7.00 עד 18.00	לת"א	מ-18.00 עד 1.00
מחיפה	מ-6.15 עד 24.30	לחיפה	מ-12.00 עד 2.30
מטבריה	מ-8.00 עד 23.00	לטבריה	מ-13.00 עד 1.30
מק. שמונה	מ-8.00 עד 23.00	לק. שמונה	מ-14.00 עד 1.30
מצפת	מ-10.30 עד 24.00	לצפת	מ-13.00 עד 2.30
מחניון עין זיתים	מ-11.00 עד 24.00	לחניון עין זיתים	מ-12.00 עד 2.30
מחניון שפר	מ-11.00 עד 23.30	לחניון שפר	מ-12.00 עד 1.30
מחניון ספסופה	מ-11.00 עד 23.30	לחניון ספסופה	מ-12.00 עד 1.30

יום ג' 27.5.86 ל"ג בעומר:

מת"א	מ-7.00 עד 11.00	לת"א	מ-5.00 עד 21.30
מחיפה	מ-6.00 עד 15.30	לחיפה	מ-5.00 עד 23.00
מטבריה	מ-6.00 עד 15.30	לטבריה	מ-5.00 עד 22.00
מק. שמונה	מ-6.00 עד 15.30	לק. שמונה	מ-5.00 עד 22.00
מצפת	מ-6.00 עד 19.00	לצפת	מ-5.00 עד 23.00
מחניון עין זיתים	מ-6.00 עד 21.00	לחניון עין זיתים	מ-5.00 עד 23.00
מחניון שפר	מ-6.00 עד 21.00	לחניון שפר	מ-5.00 עד 23.00
מחניון ספסופה	מ-6.00 עד 21.00	לחניון ספסופה	מ-5.00 עד 23.00

פרטים נוספים בלשכות המודיעין ובמרכזי המידע
באישור המפקחים על התעבורה

שינויים בסדרי-התנועה בעקבות חגיגות הר-מירון:
עקב הסדרי-תנועה חדשים בזמן חגיגות ל"ג בעומר יסגרו כבישי הגישה למירון החל מיום שני 26.5.86 שעה 7.00 ועד יום שלישי 27.5.86 בשעה 24.00. לרשות הציבור יעמדו חניונים מסודרים כדלקמן:
1 - לבאים מדרום - חניון שפר ליד אמירים.
2 - לבאים ממערב - חניון ספסופה.
3 - לבאים מצפון - חניון עין זיתים.
אגד יקיים שרותי הסעה מהחניונים למירון וחזרה.

מספרי הטלפון של מרכזי המידע הם:
מרכז מידע ארצי - 03-432777
מרכז מידע צפון - 04-549121
מרכז מידע ירושלים - 02-523456, 528231/2

ל"אגד תיור" שפע חבילות-נופש לבודדים בירושלים, נתניה, בטבריה ובאילת במחירים מיוחדים. מת"א, חיפה וירושלים - אוטובוס לכיוון אמותי בלונה-גל. פרטים בכל משרדי "אגד תיור"

אגד מברכת את ציבור החוגגים בברכת נסיעה טובה

הצ[illegible]דים

ב"ה, יום ו', י"ד אייר תשמ"ו
(23.5.1986)
גליון מס' 232
בעריכת עפרה ורד

שלום, ילדים

בשבתו הבא עלינו לטובה ב"ה באייר יחול ל"ג בעומר והולנו נשמח מחכים להכנת המדורות, באסוף קר־שים, מוטות, סמרטוטים ועוד.

לאלה מאתנו שיזכו לנסוע ולעלות למירון, לשמוח סביב חבו־רה ליד קברו של התנא רבי שמעון בר יוחאי, מה־טוב!

"שמחה זו על שום מה? ל"ג ב־עומר הוא יום הלולא ושמחה לצנוע פטירתו של בר יוחאי, שחי לפני כ־אלף ושמונה מאות שנה ולפני מותו גילה לתלמידיו את רזי תורתו הכ־תובים בספר "הזוהר", העוסק בתורת הנסתר, היא תורת הקבלה.

האור הגדול שמפיצות המדורות אותן נדליק בל"ג בעומר, מסמלות את אור התורה.

ביום זה, על פי המסורת, פסקה המגפה הגדולה שפרצה בימים שבין פסח לשבועות וגרמה למותם של עשרים וארבעה אלף תלמידיו של רבי עקיבא. על כן בל"ג בעומר נמ־סקים מנהגי האבלות שנוהגים ב־ספירה: מותר לנו להסתפר, נערכות חתונות, ואין אומרים "תחנון" או מספד.

מדוע נגזר על תלמידי רבי עקי־בא שיחיו בגלות בתורה?... משום שלא נהגו כבוד איש ברעהו, ולולא במצות שבין אדם ל־חברו ועברו על מצות "ואהבת ל־רעך כמוך".

הלקח המוסרי שהי בוקש ללמדנו ממקרה זה, ידידי הצעירים, הוא — עד כמה חשוב להזהר בכבוד הזולת: הורים ושאר בני המשפחה, מורים וחברים. כשם שיש להקפיד בקיום מצוות שבין אדם למקום, עלינו אף להשתדל מאוד בקיום המצוות שבין אדם לחברו. כי "אם אין דרך ארץ — אין תורה" (אבות ג', י"ז).

שבת שלום
שלכם, עפרה

פרשת השבוע — בהר

"...ושבתה הארץ שבת לה'" (כ"ה, ב')

פרשת "בהר" מתחילה במצוות שמיטה ומסתיימת בהזכרת מצוות שמירת שבת. לדעת רבי שמואל דויד לוצאטו, קיים צד שווה בשתי מצוות אלו. כשם שמצוות השבת מחזקת בליבנו את האמונה, שישראל הוא עם קדוש לה' — כך מצוות השמיטה נוטעת בקרבנו את האמונה, שארצנו היא ארץ שנתקדשה מכל הארצות שבעולם ולכן היא שובתת בשנה השביעית, בדומה לשביתת הבורא ביום השביעי לבריאה.

• * •

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו..." (כ"ה, ל"ה)

שואל רבי משה אלשיך: מדוע נוקטת התורה במרבית הפסוקים בפרשה זו לשון רבים, ואילו בפסוק זה היא פונה אל האדם בלשון יחיד?

ומשיב: כי בשעה שעני פונה לעזרת הבריות, הוא נתקל לעתים בתשובה: מוטב שתלך אצל פלוני, שהוא עשיר ומסוגל לעזור לך יותר ממני! לכן פונה כאן התורה אל כל יחיד בישראל ואומרת לו: עליך אישית מוטלת החובה לעזור לאח עני, ולעולם אינך רשאי לפטור עצמך ממתן עזרה לנזקק על־ידי שילוחו אל אנשים אחרים.

וספרתם לכם...

חיום תשעה ועשרים יום שהם ארבעה שבועות ויום אחד לעומר.

יש לי שאלה

מהו "פסח שני" של חיים?

תשובה:

בתורה נצטוו כל בית ישראל להקריב קורבן פסח בי"ד בניסן, בין הערביים, ולאכול לפחות כ"זית" מבשר הזבח.

אדם שהיה טמא באותו זמן ו־לכן נמנע מלהיכנס לעזרה בהר הבית ולטעום מן הזבח, או אדם שהיה מחוץ לארץ־ישראל ותח־מין את מועד הקרבת הזבח — ל־אנשים אלו דאגה התורה ונתנה הזדמנות נוספת לקיים מצוות זו חודש ימים מאוחר יותר, בי"ד ב־אייר, מכאן השם — "פסח שני".

פסח זה נמשך יום אחד בלבד, ועל כן יש לו שם נוסף — "פסח קטן" ובו מותר לאכול חמץ ומצה יחד.

בימינו מציינים את "פסח שני" באי־אמירת "תחנון" או "הספד", וכן נוהגים לאכול מצות כזכר ל־אירוע זה.

אייר
מאת רחל שילוני

אייר
ומה בך אייר?
מה אתה נושא עמך?
בפתחו של קיץ אתה,
שמש ורוחות אתה.
ועוד ריח פרי הדר
ולילות שקופים אתה.
חג ה' באייר אתה —
חג הלדת המדינה
ושמחה
סופגת עד בקר אתה!

ועוד נמשכת ה"ספירה"
עד י"ח באייר מגיעה;
ול"ג בעמר אתה —
ומדורות ושירה אתה!
ועוד נמשכת ה"ספירה"
שמעט עצב מהול בחדוה
וסוגר ראש־חדש סיון,
ומכאן —
אל ימי ה"הגבלה"
אל השמחה הגדולה
אל מתן־תורה.

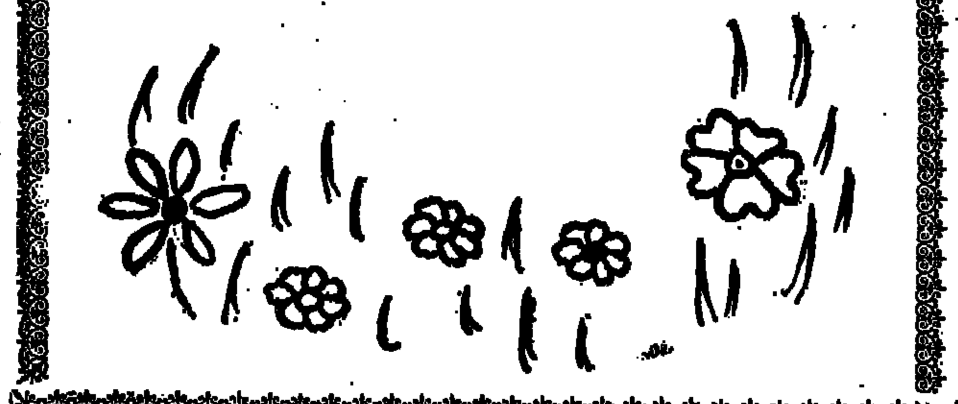

החטוף / מאת מירה הראל

בכל שנה, כשאני ניצבת ליד מדורת ל"ג בעומר אני נזכרת בסיפורו של יוסף.

מנהג הוא בעדות ישראל, לספר את הבנים בפעם הראשונה בחייהם בטכס ה"חלאקה" במירון ליד קבר הרשב"י (רבי שמעון בר־יוחאי) טכס זה נערך עד היום, ברוב עם ובפאר, ויש מאמי־נים שהוא מהווה סגולה להרבות צא־צאים ובעיקר בנים זכרים.

גם משפחת דהאן מחאלב שבסוריה שמעה על מנהג זה ומאחר ונולדו להם רק בנות הרי מאין יורש זכר שימ־שיך את השושלת, הלך אבי המשפחה לדרוש בעצת חכמים, וקיבל על עצ־מו בנדר ובשבועה שאם יוולד לו ב־עז"ה בן זכר, יערוך את טכס ה"חלא־קה" במירון וירבה תרומות לעניים.

ואכן, ראו זה פלא, לתקופת השנה ילדה אשתו בן זכר, יפה עינים ושערו מתולתל ושחור. האב המאושר מיהר ל־מירון, חזר על נדרו ולא שכח לת־רום לצדקה סכום נכבד. בשנה שלאח"כ לא עלתה האם עם יוסף למירון וגם לא בשנה שלאחריה, עד מלאת לילד שלוש שנים.

באותו ל"ג בעומר רבתה ההמולה ב־מירון, נדרו של העשיר מחאלב הת־פרסם ברבים נוסף על הבאים הקבו־עים נוספו עוד אורחים ומוזמנים כה־נה וכהנה. אמרו שמי שלא ראה את ה־הילולה באותו יום לא ראה שמחה מ־ימיו. שירים וריקודים, צעקות שמחה ו־תחינות, ריח עשן מהול בריחות זי־עה וגלגלים התמזג בריחות התבשילים,

ופתאום — צהלות סוס — וזעקות אי־שה מפלחות את השמחה: יהודים הו־שיעו הילד איננו ואנה אני באה!

הרעש נפסק באחת. האנשים התקר־בו לראות מה קרה, וגדו לדהאן האומ־לל שבנו בבת עינו נחטף. מסתבר ש־האם עזבה את התינוק בידי נערה ב־לכתה לעלות לקברו של הרשב"י להו־דות על שנענתה תפילתה. והתינוק, ה־מקושט בבגדי משי רקומים, ישן והנע־רה נמנמה לידו. פתאום התעוררה ה־נערה בבהלה וראתה אדם רוכב על סוס דוהר והילד שהופקד בידיה — אי־ננו. המשטרה הוזעקה, אך איש לא הצ־ליח למצוא את הילד. השמחה הוש־בתה והאנשים חזרו לבתיהם אבלים ו־חפויי ראש. משפחת דהאן לא חסכה כסף בכדי למצוא את התינוק החטוף אך לשוא. מרוב צער, נשבר לבה של האם והיא הלכה לעולמה, והזקן, אי־בד כל טעם לחייו ושקע בצערו מבלי רצון לדאוג לרכושו. אם הזכיר מישהו

את משפחת דהאן, היו האנשים נדים בראשם לגורלה ואומרים: שקר הכסף והבל הממון. תינוק יפה כמלאך היה להם רעתה לקחוהו המלאכים.

חלפו שבע־עשרה שנה. עם החלטת עצרת האו"ם על הקמת המדינה היהו־דית, פרצו מהומות דמים בארץ, ובמיו־חד בכל מקום בו היו ריכוזי ערבים גדולים, נישכחו יחסי השכנות והעיתו־נים מלאו בכותרות אבל שחורות. אך היהודים זקפו קומה והשיבו מלחמה שערה מתוך אמונה והרגשה של את־חלתא דגאולה.

בשבט בדואי בדרום, קרא השיך אבו יוסף לבנו והודיע לו, כי מאחר וקיצו קרב ברצונו למסור לו את צוואתו. עלם חמודות היה יוסף, ולא אחת מבנות קידר נתנה בו עינה, אך אביו סרב לשמוע ואמר תמיד כי רק בשימלאו ל־נער עשרים ואחת שנה, יספר את תל־תליו הארוכים ויתן לו למצוא בת זוג.

משנותר יוסף עם אביו — הוציא ה־זקן מתחת יצועו, משהו שנראה כמו בגד משי רקום לתינוק והתודה בפניו כי לא ערבי הוא אלא יהודי שנחטף במירון לפני שבע־עשרה שנה. "הבגד הזה, יא־אבני, הוא תעודת הזהות שלך, בעזרתו אולי תימצא את משפחתך ו־אללה ירחם על נשמתי ויסלח לחטאי".

יוסף לקח את הבגד והטמינו באמ־תחתו, אך נשאר ליד "אביו" עד שיצ־אה נשמתו. רק לאחר הקבורה, עלה על סוסו ושם פעמיו לעיר צפת, אל רב העיר.

(המשך בשבוע הבא)

התפילה במערת רבי שמעון בר יוחאי

"האגדה מספרת, כי מפעם לפעם מתכנסות נשמות של צדיקים לתפי־לה אל מערת רבי שמעון בר יוחאי.

פעם אחת התאספו לתפילת מנחה נשמות הצדיקים וחסר היה עשירי למנין, והנה עבר בקרבת המערה עני שהוביל שק קמח מהטחנה אל כפר פקיעין, למכור לתושביו. פתאום יצא לקראתו מבין עצי החרובים איש זקן ואמר אליו: בוא עמי אל המערה, אנו שם תשעה ואתה תשלים את ה־מנין לתפילה.

אמר לו: ואיך אוכל לעזוב את חמורי עם שק הקמח? — אמר לו: אל תפחד, אני אשמור עליו.

נכנס העני למערה ולפניו תשעה זקנים נשואי פנים, וכאשר נכנס אליהם התחילו בתפילה בהתעמקות רבה.

משנסתיימה התפילה הוליכו את הזוהרי החוצה והוא נטל את המורו ושק הקמח ובא אל ביתו. וכאשר התחיל להריק את הקמח משקו והנה אין סוף לקמח. הוא מלא את כל כליו והקמח שופע עוד ועוד. וכך היה לעשיר גדול כל ימי חייו".

("מאגדות ארץ־ישראל" / ליקט זאב וילנאי)

מצחיק מאד

לחזור מהר

מדוע באת מאוחר? — כועסת אמא על אודי — הרי אמרתי לך שתלך מהר.

אודי: באמת הלכתי מהר, אבל את לא אמרת לי גם לשוב מהר...

שאלה חשבונית

כשישבו הילדים סביב למדורה שאל המדריך: אם אקח תפוח־אדמה ואחלק אותו לשני חלקים, וכל חצי אחלק לשנים, וכל חלק שוב לשנים — מה אקבל?

ענתה הילדה ענת: סלט תפוחי־אדמה.

לתשומת לבכם

ילדים יקרים, אנא, שלחו אלינו מפרי־עטכם: שירים, סי־פורים, ציורים ושאלות למדור "יש לי שאלה" בכל נושא ש־הוא. החומר יבדק ומה שימ־צא מתאים — יפורסם בעיתו־ננו.

בתודה
עפרה

* את המכתבים יש לשלוח לכתובת:
"הצופה לילדים" רח' ה־מסגר 66, תל־אביב.

חידון ושעשועון

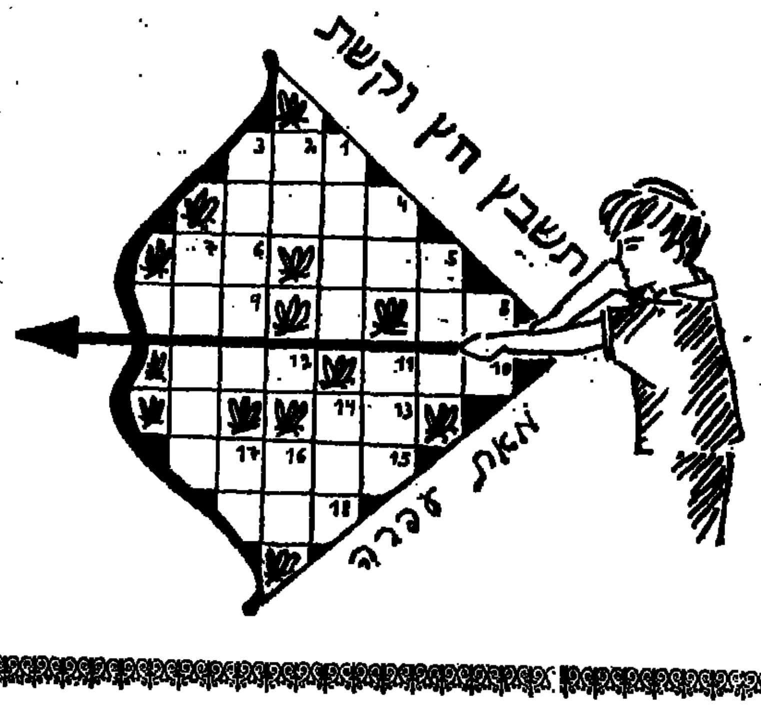

במאוזן — מימין לשמאל:
1. עקום מקומר.
4. ישימון.
5. שם נוסף לחודש אייר.
6. מסמר, קרס.
8. תו בסולם הצלילים.
9. כתובה.
10. ורד, הפיץ אור.
12. בכי, יללה.
13. הגיל של מדינת ישראל.
15. משואה.
18. חבלין חריף.

במאונך — מלמעלה למטה:
1. צדיק.
2. ישיש.
3. מתנה לכהן.
5. צמר.
7. עצרת.
8. ששון.
11. חכם.
14. שעדיין לא השתמשו בו.
16. כמו מספר — 6 — מאות.
17. מורה הוראה.

בין הפותרים יוגרל פרס נאה.

ברדיו * בטלוויזיה
עריכת שולה מוסטיק

מה נצפה מה צפוי

ברדיו

* „קבלת שבת" — פרשת „בהר" בעריכת אברהם סלימן (א') שישי, 15.00 — שיחה מאת הרב רפאל איידלבך. פייטן השבוע: ר' אברהם שמאל בבימין סיטה.
* „מדיה מלכה" (ב') בוצ"ש, 22.10 — עם שבעה „צבורים" — מרקחת של שבן משנה קודם לבוא ל"ג בעומר עם הרב זהו יוקר, ראש כולל „חוזן עובדיה". עורך: שבתאי ביבי.
* „כל הדרכות השדרים" — תפי בית של אבנות שהוה (א') ראשון, 16.05 (ס"ה).
* „מהמוכבת ישראלי" — סדרת שיחות עם פרופ' אליכר גרינולד (א') ראשון, 19.05.
* „עם ישראלי" — מוסף לעבריים יהודים בעולם (ב') ראשון, 19.35.
* „שירים לבן הדוד" (ב') ראשון, 20.05 — והפעם: באירוח ל"ג בעומר. עורך: שבתאי ביבי.
* „האוניברסיטה הפתוחה" — „הסלאר המוב" (א') שני, 17.20 — הפעם: „על המשמעות ההיסטורית התרבותית של השואה" — פרופ' אוריאל טל ז"ל.
* „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „בחוקותי" — מאת הרב יהודה מגאר (א') שני, 19.05.
* „כלים הזמירותי" — בעריכת שבתאי ביבי (ב') שני, 20.05.
* „חידון צה"ל בידיעת הארץ" ומדינת קרב תשכ"ז — שלב גמר (גל"צ) שני, 20.05.
* „החוש השבעי" (ב) ב', 23.05 — משחק רדיו פומבי וגו צוות מנחים גבי גוית, שלום קיטל ומפקים הסמן בפסים לבלות סודותיהם של אנשים, הסתרות שמאחורי אירועים ומצבים.
* „השכלה ודעה לכל" — „קהילת ישראל" (א') שלישי, 11.30 הפעם: „ספרד ופורטוגל".
* „אלכסנדר זייד — מרחוק ומקרוב" (גל"צ) שלישי, 14.05 — כפי דר מיוחד במלאת 100 שנים להולדתו.
* „עולם יהודי" — בין ישראל והתפוצות (א') שלישי, 16.05.
* „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות — מפי הרב שבתאי סבאו (א') שלישי, 19.05.
* העברת משחק גמר גביע המדינה בכדורגל (ב') שלישי, 17.07.
* „עוד פעם אהתי" (ב') — הפעם: „דודי" — משדר מיוחד במלאת 10 שנים למותו.
* „סיכום ההלכה היומית — מפי הרב חיים פרוס (א') רביעי, 19.05.
* „מבט לפולקלור" (ב') רביעי, 20.05 — הפעם: „קטעים מוסיקה חסידית" — לרגל צאת האנתולוגיה של בתמיה רינבר.
* „קתדרא" (א') חמישי, 15.30 — הפעם: ד"ר יונה פרנקל — „מקומה של ההלכה בסיפור האגדה".
* „צומת המזרח התיכון" — בעריכת אפרים אבא (א') חמישי, 16.05.
* „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.
* „לכל אדם כוכב" (א') חמישי, 22.05 — הפעם: מזל „תאומים".

פרקי היום בתנ"ך

רשת א', 18.30

יום א':
ירמיהו פרק ג' פסוקים י"א—ס"ו — קריאה מפי יוסף רחון ושיחה מאת עמוס חכם על „לא יאמרו עוד ארון ברית ה'".

יום ב':
ירמיהו פרק ג' פסוקים י"ז—כ"ה — קריאה מפי יוסף רחון ושיחה מאת מנחם בן ישר על בית המקדש בספר ירמיהו.

יום ג':
ירמיהו פרק ד' פסוקים א'—ח' קריאה מפי יוסף רחון ושיחה מאת בן ציון לוריא על „ארץ שוה, בדרך לארץ הצבאות".

יום ד':
ירמיהו פרק ד' פסוקים ט'—י"ח — קריאה מפי יוסף רחון השיחה מאת ד"ר ירחמיאל ברגמן על „אבן השא השאת לעם הזה".

יום ה':
ירמיהו פרק ד' פסוקים י"ט— י"א קריאה מפי יוסף רחון ושיחה מאת עמוס חכם על „ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו".

לרקוד צ'...

„הפנים האחרות של הטרור"

המודעות בקרב הקהילייה האירופית לנושא הטרור מתבטאת את ביטויה גם באמצעי התקשורת.

סרט התעודה „הפנים האחרות של הטרור" (ה', 21.30), בהפקת חברת „בלבר" ההולנדית מבוסס על תחקיר מאומץ ומעקב במשך שנתיים אחרי קבוצת אנשים אשר חרוצו על דגלם מאבק אלים באמצעות טרור באירופה ובעולם. במהלך המעקב הממושך נחשפו לעין המצלמה מקומות מפגש ומסתור של הרשת הניאו פשיסטית באירופה, כמו גם תנועת כלי נשק וחומר תעמולה ארסי.

אחד מראשי ותיקי „הקשר" הניאו פשיסטי באירופה, ריי היל, בריטי וחבר המפלגה הלאומנית הימנית בבריטניה, עבר מהפך והתפכחות בעקבות תאונות דרכים קשה, לראשונה הוא חושף את סיפורו האישי ומוליך אותנו לתוך עולם הטרור הניאו פשיסטי באירופה, מנהיגו דרכי פעולתו, מכונת התעמולה ושטיפת המוח שלווית את פעילותו.

בסרט נחשפת במלוא עוצמתה הסכנה התמידית הקיימת מפני טרור באירופה.

צוות ההסרטה ההולנדי צילמו בפריס מקומות מסתור של מנהיגים בכירים בטרור האירופי, במערב גרמניה — שם חשפו קשר ישיר מן הימין הקיצוני האשייף, ובקליפורניה — שם התנהל כנס „ההיסטוריונים" אשר התכנסו לדון בדרכי פעולה למחוק את עובדת היות השואה באירופה. אחד מ„ההיסטוריונים" האלה, ואולי הידוע ביותר, דיוויד ארווינג, מראיין על רקע נסיונו לנאום באספה בגרמניה על הרייך השלישי וחתונו של היטלר, ואשר נתקל בהתנגדות נגדיות של האנטי נאצים.

הסרט צולם בתנאים קשים, תוך שימוש במצלמות נסתרות ובאמצעים מאולתרים רבים, תוך סכנה ואיומים על חיי הצוות.

הקרנת הסרט באירופה לוותה בכיסוי נרחב של העיתונות ובוויכוח ציבורי סוער.

דימוי האשה בתקשורת הישראלית

מי מגיש את התכנית „זה הזמן"? גבר! מי עורך את הראיונות ב„מבט" — גבר! מי מנחה את הדיונים ב„מוקד"? — גבר!

ומה יהא על הנשים?

כדי לדון על „דימוי האשה (בתקשורת הישראלית)" ארגנו השבוע לשכת העיתונות ויועצת רה"מ למעמד האשה, מינה שפירא-ליבאי, יום עיון על הנושא.

היום עיון נערך בעקבות ממצאי סקר שערכה ד"ר דינה גורן מאוניברסיטת ת"א, ביוזמת שדולת הנשים בישראל, שמהם עולה, כי הטלוויזיה הישראלית מתעלמת מן האשה או מעוותת את דימויה ותפקידיה. הסקר התבסס על צפייה מבוקרת ומודרכת בתכניות הטלוויזיה הישראלית מדי יום במשך ארבעה שבועות. ואלה הם עיקרי הנקודות מן הסקר:

* מי מגיש את התכניות? 71 מהתכניות בטלוויזיה מוגשות ע"י גברים בלבד.
* מי הם המראיינים בתכניות? — בכל המקרים, פרט לאחד, נערך הראיון ע"י המגיש גם כאשר נכחה באולפן מגישה.
* מי הם קרייני הרקע? — בכל המקרים, פרט לאחד, הקריין היה גבר.
* מי הם המנחים? — בתכניות הדיון שבהם יש מנחה אחד — בכל המקרים גבר.
* מי הם המרואיינים? — בתכניות אולפן — 83 אחוז הם גברים, כתבות מן השטח — 85 אחוז גברים.

אשר לעילות לראיונות גם מכך עולה, כי הגברים עוסקים בנושאים חשובים ורציניים, והנשים בנושאים שוליים. חלקן של הנשים בעיינון של התכניות נופל גם הוא בהרבה מזה של הגברים, והן עוסקות ברוב המקרים במתן שירותי עזר לגברים, המצויים בעמדות הקובעות. הנשים בולטות בתפקיד של תחקירניות ועוזרות הפקה.

על „המתקפה הנשית" השיב מנהל הטלוויזיה, חיים יבין, שהשתתף ביום עיון, כי העובדה שאין עדיין כתבת מדינית בטלוויזיה נובעת מחוסר היוזמה של הנשים העובדות בטלוויזיה ולא בגלל חוסר הרצון של אנשי הטלוויזיה בעניין זה. הוא ציטט סקרים שערכו ה-בי.בי.סי. הבריטי והטלוויזיה האמריקנית, ובהם נמצא, כי קולותיהם של הגברים ברדיו והופעתם בטלוויזיה „משכנעים יותר מאלו של הנשים".

על הטענה שהטלוויזיה לא עוסקת מספיק בנושאים הקשורים למעמד האשה, השיב, כי בטלוויזיה הישראלית אין תכניות המיועדות לציבורים המוחזים „מיעוט". לדבריו, הטלוויזיה יכולה להוקיע את האלימות כלפי הנשים ואת חוסר שוויון ההזדמנויות, אבל הטלוויזיה איננה יכולה לשנות את עמדות הציבור.

אלא שיועצת רה"מ למעמד האשה אינה מסכימה עם דעתו זאת של מנהל הטלוויזיה. לדעתה, אמצעי התקשורת כן יכולים לתרום הרבה מאוד לשינוי ההתייחסות לנשים. הבעיה — היא קובעת — שהנשים המודעות כבר למצבן אינן נמצאות בעמדות ההכרעה המעצבות את עמדות התקשורת.

בטלוויזיה

* „מכל מקום" (מוצ"ש, 20.30) — התכנית מתארחת הפעם בקריית שמונה ומביאה את סיפור מורשתה, את הצעירים הפעילים שבה, פעילות מועדון הנוער „תקוותנו", ועוד. בחלקי המוסיקה יופיעו חבורת הזמר של מועדון „תקוותנו", חבורת פייטנים ורקדנים — כולם בני קריית שמונה.
* „ערב הוקרה לג'ין קלי" (מוצ"ש, 23.05) — תכנית שהוקלטה לכבודו של ג'ין קלי — רקדן, במאי, שחקן, כוראוגרף — לרגל הפרס שהוענק לו מטעם המכון האמריקני לקולנוע לשנת 1985 על מפעל חייו.
* „קין והבל" — סדרת דרמה חדשה בת 7 פרקים, עיבוד לספרו רב-המכר של ג'פרי ארצ'ר (א'). שונה להולוסין, גיבור אבלם בעמוד תאריך עצמו, אך במקומו שתנים ובהבאים שתיים. קין הוא בואבא לשושלת בנקאים עשירה ומפורסמת בבוסטון, הבל הוא ילד אסופי שגדל במשפחת ציידים בפולין, ואחר כך אצל מאמצו הברון רוזנובסקי באחוזתו. דרכיהם של השניים נפגשות ברבות השנים, בארצות הברית. שאפתנותם חסרת המעצורים מביאה אותם להשיקה אפילה לתעב זה את זה.

הפרק הראשון מתאר את שנות ילדותם של שני הגיבורים.
* „מוך צימוקים" (א', 22.20) — „קנאי האיסלאם" — ספרו של עמנואל סיוון עוסק במרכזו המגבית שתפסתק בהקצנה הדתית בעולם המוסלמי. השיחה תיסוב בין השאר על המהפכה האיראנית, על הפיצים המוסלמים, על גילויי תורה בקשבה אצל ערביי ישראל והשפעת התופעה לדתות אחרות.

משתתפים: פרופ' עמנואל סיוון — מחבר הספר, פרופ' איתן קולברג — חוקר השיעה, ופרופ' ישעיהו ליבמן — סוציולוג של הדת.
* „חידון צה"ל בידיעת הארץ" שלב הגמר (ב', 20.02) — חידון צה"ל השנה עומד בסימן הרגש של שנת בראשית, הנושאים המרכזיים בשאלות הם: הנגב, בתנ"ך, מלחמת העצמאות.
* „נגד הרוח" — דרמה (ב', 23.20) האם אפשר להצדיק הורים שעושים דין לעצמם ומונעים מילדיהם לימודים סדירים בבית הספר, מתוך אמונה במהות שהם מצילים לסר-בתם?

בילדתם, בת שבע, מתגלים סימנים קשים של הפרעות נפשיות, רוחניות מנהלות בבית הספר וקשיי למידה. לאחר שנואל להם עוד הי-בוק, שולחים ההורים להעביר לילדיהם חינוך אחר: בחווה בכרית מרוחקת. שמה הם עובדים לגור, הם מלמדים את הילדים להעביר היטב, במסגרות החיים המשפחתיים, ואינם שולחים אותם לבית הספר. אבל החוק אינו מניח להורים אלה, גם כשהם מתרחקים מן העיר.
* „תצפית" (ד', 20.30) — הפעם מספר חודשים במיפגל בשינויים: על השתלות שיניים, על השימוש בעזרים להיפטר מגמה, ועוד.
* „מחר תורה הטמיש" — סרט קולנוע (ד', 22.05) — הסרט מבוסס על סיפור אמיתי, סיפורה של אלופת סקי צעירה, חברה בנבחרת האולימפית של ארה"ב, שנפגעה בתאונה ההצדוידות ונשארה משותקת בגופה. למרות האסון הכבד הזה הצעירה אינה נכנעת לגורלה, וכוח הרצון שלה היא מניעה להפקיד עצמאי ומשמעות מהות.
* „הפנים האחרות של הטרור" — סרט תעודה (ה', 21.30) — ראה מדור.
* „אלה והאהורים" (ה', 23.00) — הפרק הרביעי: „דבר אינו כשר רה". באירופה בשנות ה-70 הרבה כוחות השבצפות-היהדות הגורמות... עמדות למבחן, נישואים נהפרים, ובני הארבעים שבעים ומשמבצים.

16.45 כוכבלון — קידמה טכנולוגית מקודה של התפתחות הטכנולוגית המשפיעה כה רבות על הייצור בתעשיה ובחקלאות ובכל... שקיים בהגבלת הפריון, ביצולים של מיצרים ומפתחיהם של חדשים. הקידמה מחייבת הש... משאבים והתמורה היא בכליית רמת החיים שהיא מאפשרת.

15.45 קוסמוס — פרק ט': חייהם של הכוכבים — דיון אודות מולקולות, אטומים וחלקיקים הבונים את האטום כובילים איתנו לבחינת המבנה הפנימי של הכוכבים. מוצגות דרגות שונות בהתפתחות הכוכבים.

* יום חמישי

14.00 ויליאם שקספיר — סרט על חייו של המחזאי האנגלי הגדול ויליאם שקספיר.

לילדים ולנוער
בטלוויזיה הכללית והלימודית

* יום ראשון

14.00 גם אנו שופטים — העיתון — הסרט מספר על מערכת עיתון התלמידים בבי"ס תיכון הקלאי... אם ידפיסו או לא ידפיסו מאמר הגבר נגד מנהל בית הספר?

14.15 והשיירה נכשלת... — יישוב א"י ב-65 השנים האחרונות, מלווה בשירי התקופה כפי ה... „הכל עובר הביבי" וכביכול בם.

16.30 ההבורה של מרפי — סדרה צללית חדשה בת 16 פרקים. הרקע: עולם הכדורגל מאחורי הקלעים. בפרק הראשון: למועדון אוהדי הכדורגל מתמנה מנהל חדש. הוא מה יש לארגן את בני הנוער שבסביבה, ואף נותן להם מועדון שבו יוכלו לארגן פעילות.

17.00 „בית קטן" — שם הפרק: „פריה אחרונה" — חלק א'. בעליהן המקיים של האדמות, דורשים לפנות את המושבים. התנגדות מקימית מאורגנת, אך ללא הועיל.

* יום שני

16.00 זכרון דורות — סדרה צרפתית — סדרה צרפתית שכל אחד מפרקיה מספר את סיפורו של סופר בן המאה ה-19. תיאור חייו, מקורות השראתו וסקירת יצירותיו. הפרק הראשון יעסוק באונורה דה בלזק.

16.30 שניים אוהזון — מי-מסתר בארמית — במפגש משעשע עם שני המודרים משוחחים על הקשר בין עברית לארמית, ולומדים מספר ניבים הקולים על התורים. כמו-כן נלמדת סוגייה קצרה העוסקת בחזקה על קרקעות.

* יום שלישי

14.00 זאבים — בניגוד למקובל לחשוב הזאבים אינם חיות „רעות" שרק משחרות לטרף. הדגש מיוחד בסרט מושם על החיים בקבוצה. תיאור התנהגות הזאבים בארה"ב.

15.30 קשת וענן — מוד המדרשות — המישור מסביר את המעמים לאופיו המיוחד של ל"ג בעומר. המקורות, וההיסטוריה והנסיבות שהיו הגורם לגיבוש המנהגים המיוחדים של יום זה.

16.15 דיק טרפין — פרק 16 הפרס — סר ג'ון גלאסון זוכרת כבוגד, ועל ראשו הוכרז פרס. טרפין וסוויסטניק מחליטים ללוכדו.

18.32 „טלוויזיה" — פרק רביעי: „עוצמתן של החדשות". הפרק הזה עוסק במשמעויות החדשות ובתכניות אקטואליה בשידורי הטלוויזיה.

* יום רביעי

14.00 נלסון — על חייו ופועלו של הלורד נלסון, הקרבות שבהם השתתף ומותו בקרב.

בחוג המשפחה
בעריכת נעמי גוטקינד

תקשורת ישראלית והאשה הישראלית

כל כך הרבה מתקיפים את התקשורת שלנו (ובצדק) עד שספק אם עוד מיתקפה תשנה משהו לעורכים בטלוויזיה ובעתונות, אבל אנחנו את זכותנו חייבים למלא. הזכות זו היא לדווח לכן על יום עיון ארוך ומרתק שנערך השבוע, ביום שלישי, בבית סוקולוב, שכותרתו: „כנס נשים ו-תקשורת".

קדם לכנס מחקר שערכה ד"ר דינה גורן מאוניברסיטת ת"א, ביוזמת שדולת הנשים בישראל. מן המחקר עולה שהטלוויזיה הישראלית מתעלמת מן האשה או מעוותת את דמותה ותפקידיה. המסך, קובעת ד"ר גורן — מסתיר את האשה הישראלית.

כך חד וחלק.

כדי להגיע למסקנה זו נערכה צפייה מבוקרת ומודרכת בתוכניות הטלוויזיה הישראלית מדי יום במשך 4 שבועות.

כך התגלה ש-71% מהתוכניות מוגשות ע"י גברים בלבד, שרוב רובם של המרואיינים בטלוויזיה הם גברים, ומה שאולי חמור יותר — שגם רוב המראיינים, כלומר האנשים ששואלים לדעותיהם, הם גברים. 83% מראיינים ורק 17% מראיינות.

כאשר כבר כן מציגים נשים, הן רובן בתפקיד של אם, אשת חברה או תסלחו לי, פרוצה. לגברים שעל המסך מיגוון מקצועות עשיר בהרבה.

בתוכניות האקטואליה יש תת-יצוג לנשים ככתבניות, כמגישות, כמנחות דיונים.

על פני השטח לא מרגישים בדבר שהרי במבט לחדשות יש קריינית, אבל אם תשימו לב תבחינו בכך שכאשר יש ראיון המשולב ב„מבט", הנוגע לנושא שבחדשות, מגיש החדשות מראיין ואילו כשיש מגישה — אין היא זו המראיינת את השר או הח"כ הנוגעים בדבר.

נשים בולטות מאידך בתפקיד של תחקירניות ועוזרות הפקה, כלומר לא בעמדות הקובעות.

מחקר זה עמד ברקע יום העיון ובדיון המרתק שהתפתח בו. בעת הדיון הסבירה מיכל זמורה כהן, מנהלת קול המוסיקה, שהייצוג הנמוך של נשים בתקשורת הישראלית נובע מכך שהנשים עצמן לא מוכנות לקבל את כל הדרישות המקצועיות שהציבור להן (שעות עבודה רבות, עבודת לילה, שהייה מחוץ לבית ועוד), סיבה שנייה — חוסר סולידאריות בין הנשים עצמן הפועלות בתחום התקשורתי!

ג'ודי לוץ, כתבת הטלוויזיה לענייני חינוך טענה שאין להבהל מן הסטטיסטיקות של ד"ר גורן ולמעשה — אישית היא לא נתקלה באפליה: חיים יבין, מנהלה החדש של הטלוויזיה הישראלית שאל: מה ריצים מהטלוויזיה? אין היא אלא משקפת את העמדות הרווחות בציבור הישראלי כולו. פני המסך כפני העם. חוץ מזה, הדגיש יבין נשים רבות מחזיקות בעמדות בכירות בטלוויזיה, ואם אין יותר כמיתן לדעתו זה נובע מחוסר יוזמה מספקת מצידן.

דוגמא ליוזמה נשית שאולי תשא פרי היא המכתב ששלחה אלי פרופ' אליס שלוי יו"ר שדולת הנשים. שלוי ניסחה מכתב אשר נשלח במאות עותקים לייצרני ג'ינס בקודרי האופנת פורשה, שבו מודיעה התותמות על המכתב לבעלי החברות הללו כי לדעתה הפרסומת שלהן פוגעת קשות בדימוי האשה בחברתנו, מנצלת את גוף האשה לצרכים מסחריים ושעד שלא ישונה הקו הפירסומי הזה — אין בכוונתה לקנות מבגדי החברות. והיא תשפיע על חברותיה לעשות כמותה.

מכתבים דומים, במאות, אם ישלחו למשרדי גוטקס וגדעון אוברזון למשל, עשויים לגרום לכך שהפרסומות המחפירות של בגדי הים המינימאליים המציפות בימים אלה את כל חוצותינו ומכערות כמעט כל תחנת אוטובוסים בת"א ובגוש דן — יוסרו.

עובדה שמכתבים וטלפונים לגוטקס, ברוח זו, שאירגנה עו"ד מרים רכטמן, יו"ר סניף אמונה בב"ב השפיעו על הסרת תצלום בגד הים של אוברזון בכניסה לבני-ברק. פעולה דומה יכולה כל אחת מאיתנו לעזום גם בשכונתה ובעירה.

[illegible]

מה חדש? / „שבוע הילד" - מיום שני הבא

האו"ם, מכל האירגונים שבעולם, הכריז על „שבוע הילד הבינלאומי" בסיסמת „שנת השלום הבינלאומית". סיסמה זו אומצה גם בישראל, וחגיגות השבוע ייפתחו ב-26 במאי במשכן נשיאי ישראל בחסות רעיית הנשיא הגב' אורה הרצוג, בחינוכים ותלמידים מכל הארץ. לקראת „השבוע" פורסמה גם חוברת מיוחדת ובה מאמר עיוני כעזר למורים על מלחמות השלום בדור האחרון ורשימה של עזרי לימוד להעברת נושא זה בכתב וכן כרזה מיוחדת הנראית בתצלום המצורף.

*

חולצה + 4 צבעי טקסטיל

חולצה לציור עצמי של „סתה" בעבור 7 ש"ח מקבל הקונה חולצת טריקו, וסט של 4 צבעי טקסטיל (עמידים בכביסה) המיועדים

לציור על החולצה. הקונה יכול לצבע את החולצה לפי טעמו האישי בציור מקורי.

„סתה" יוצאת במשותף עם קודאק לתערוכת ציורי ילדים על החולצות.

הילדים המבקשים לצלם את החולצה המצויירת בפילם של קודאק, להדפיס את התמונה על נייר קודאק.

את התמונות יש לשלוח עד לתאריך 25.5.86.

ב-1.6.86 תערך ההגרלה, אשר תזכה את בעלי שתי החולצות היפות ביותר במצלמת קודאק חדשה. כל יתר התמונות שתגענה לגמר תזכנה את שולחיהן בפרסים שונים. תוצאות ההגרלה ושמות הזוכים יפורסמו בעתונים.

תדמית חדשה לטונה הישנה

חוקרי הסתה אוהבים לצטט מחקר שפורסם באוניברסיטת ליידן בהולנד ונמשך 20 שנה לפיו אכילה קבועה של דגים, לפחות 4 פעמים בשבוע תורמת לשיפור הזיכרון ולערנות שכלית. ואם דגים — אז למה לא טונה?

באמת למה לא, חשבו הצרכנים הישראלים שנים רבות וקנו טונה תוצרת חוץ ואת משום שהיא זולה יותר מתוצרת הארץ וגם טעימה יותר.

אנשי חברת „מן" יצרנית ישראלית לשימורי דגים, החליטו איפוא להתחרות על כיסנו וטעמנו. הם מציאים בימים אלה טונה במחירים המתקרבים לזה המיובאת מחו"ל (בערך 2.50 שקל לקופסא). אבל כדי לשכנע אותנו לקנות הרבה טונה הם מוכרים שלוש קופסאות באריזה אחת, במחיר של שתיים. עד כאן — באשר למחירים אבל מה לעשות לטעם? את הטונה הישראלית וזה קשה לפורר והיא נמכרה בקופסאות כגוש נוקשה אחד. הודות לטכניקה אמריקנית שהופעלה ב„מן" אפשר את הטונה החדשה במיץ טבעי שזכתה לשם „טונה דייט" — לפורר בקלות. ביריות גורמת אמנם לכך שיש פחות טונה בקופסא אבל זה כבר ענין אחר.

אגב, למרות שאין הבדל אחר בין הטונה הישנה במיץ טבעי ל„טונה דייט" הפילה הלועזית הקוסמת „דייט" מלשון „דייטה" גרמה לכך שקופסאות נחטפות, לדברי אנשי השיווק של מן, כלחמניות טריות.

הנה מה שעושים תדמית ופירסומת, הכוח המאגי של המילים.

גם לטונה בשמן העניקו שם עסיסי ומעורר תיאבון: „טונה נאשי".

אם יש כבר טונה בבית ואת רוצה להרכיב ממנה מנה לארוחת צהרים הנה אחד ממתכוניו של זאב קרו.

*

רוטב עגבניות וטונה לספגטי
(6 מנות)

החומרים:

1 ח' ספגטי מבושל במי מלח ומעט שמן

לרוטב: 1 קופסא טונה „נאשי", 1 בצל קצוץ דק, 1 כף רסק עגבניות, 1 כוס עגבניות, 1 כוס עגבניות חתוכות לקוביות, חצי כפית אורגנו, 2 שיני שום כתוש, 2 כפות שמן, מלח, פלפל שחור, 1 כף פטרוזיליה קצוצה, 1 כוס מיץ עגבניות.

אופן ההכנה:

1. מאדים בשמן את הבצל עם השום, מוסיפים עגבניות ורסק עגבניות, ממשיכים לטגן ומוסיפים את הטונה המפוררת ולבסוף את התבלינים ומיץ עגבניות. מבשלים עד רתיחה, טועמים ומשלימים בהתאם.
2. מגישים על ספגטי חם ומפזרים בפטרוזיליה קצוצה.

*

בתי מרקחת חסכוניים

עשרות בתי-מרקחת החלו לפעול באפריל, במאמץ שיווקי חדש בשם „רקפת" — בתי מרקחת עם תווית של חיסכון.

„רקפת" — הינו מושג הבא לשנות את תדמיתם של בתי-המרקחת שעד עתה נודעו כ„יקרנים". ושלקוחותיהם פוקדים אותם בעיקר לצורך קניית תרופות.

באמצעות „רקפת" מקווים הרוקחים לחולל מהפך צרכני שמטרתו להדגיש את כדאיות הקניה בהם. חברי „רקפת" מקווים, כי יוכלו להחדיר בהדרגה בקרב ציבור הצרכנים הישראלי את המושג „מוזלי בתי מרקחת", ברור שלא יחול כאן שינוי בין-לילה. אך זהו תחילתו של תהליך חיובי אשר יהיה לטובת הצרכן.

משמעותה של „רקפת" תתבטא בעיקר במבצעי ההוזלות של מוצרים שאינם מתחום התרופות (מחירי התרופות אחידים על-פי החוק ולכן לא ניתן להוזילם ולשתפם במבצעי ההנחות).

הצרכן ידע על המבצעים ועל רשימת בתי המרקחת המשתתפים ל„רקפת" באמצעות מודעות שיתפרסמו בעתונות היומית מדי חודש. בכל מבצע ישתתפו כ-10 מוצרים במחירי הנחה (15%—50%).

המוצרים שישתתפו במבצעים יהיו מתחומי ההיגיינה האישית, מוצרי התינוקות, מכשירי קוסמטיקה. מוצרים היפו-אלרגניים. פרחי רפואיים וכו'.

את בתי-המרקחת המשתתפים ב„רקפת" ניתן לזהות על פי שילוט מתאים שיוצב בחזיתם. וכמו כן על-ידי כרזות מתאימות למבצעי החודש.

*

הצגות לילדים במחיר סמלי

[illegible]

ועידות איי האוקינוס השקט

פינת הבול
מאת חיים לנגלבן

שירות הדואר של איי קוק, הנפיק סידרה של שלושה בולי זכרון בצבעים, שכל אחד מהם מציין אחת מוועידות איי אוקינוס השקט, שהתקיימו בראוטונגה — בירת איי קוק, בין ה-30 ביולי עד ה-10 באוגוסט 1985.

העיצוב המרכזי והרקע בכל מורי הם מוטיבים, האופייניים לים ההם בארכיפלג: ... המסמלים את התעשייה ואת החקלאות; גלי-הים, הבאים להזכיר את העובדה שכל המדינות המשתתפות בוועידה שוכנות לחופי של האוקינוס השקט הגדול.

הבול הראשון בן 55 סנט, מוקדש לכנס לשכת דרום-האוקינוס השקט, לשיתוף פעולה כלכלי; הבול השני של 65 סנט מוקדש לכנס פורום דרום-האוקינוס השקט; ואילו הבול השלישי בן 75 סנטים מוקדש לוועידת איי האוקינוס השקט.

פורום דרום-האוקינוס השקט

ארגון זה של מדינות עצמאיות או בעלות שלטון עצמאי בדרום האוקינוס השקט, נוסד בוולינגטון באוגוסט 1971, כתוצאה מן הצורך בארגון שבאמצעותו אפשר יהיה להשמיע השקפות משותפות. בארגון זה חברים ראשי ממשלות של מדינות, והחברות בו היא רק למדינות עצמאיות או בעלות שלטון עצמי בדרום האוקינוס השקט, כולל אוסטרליה וניו-זילנד. כל 14 הארצות החברות בארגון זה, הוצגו בראוטונגה על-ידי ראשי ממשלות שלהן או נשיאיהן. על סדר היום הנושא נושאים פוליטיים, חברתיים וכלכליים, בעלי ענין כללי לכל המשתתפים.

לשכת דרום-האוקינוס השקט

לשכת דרום-האוקינוס השקט לשיתוף פעולה כלכלי, הינה ארגון אזורי שהוקם בשנת 1972, על-ידי פורום דרום-האוקינוס השקט, בתור מזכירות הפורום ובמגמה לייסד לשכת מסחר. הוא מאפשר שיתוף פעולה מתמשך וההתייעצות בין החברים בענייני מסחר, פיתוח כלכלי, התובלה ותיירות, ושפה מאמצים לקדם את שיתוף הפעולה בפיתוח מכלול הכלכלי, תוך שותפות הדוקה עם המדינה היותר מתפתחת באיזור.

ועידת איי האוקינוס השקט

ועידת איי האוקינוס השקט באה כתגובה של מנהיגי האיזור לאגודי הפיתוח. הכנס המייסד הראשון של איי האוקינוס השקט הנה בינואר 1979 בהרבן מקורות מיקרונזיה, שהוקם על-ידי הממשל האמריקני עוד בתקופת נשיאותו של דוויט אייזנהאואר. במרץ 1980 אירח המרכז את הוועידה הראשונה של איי האוקינוס השקט, בסיסמה: „בניית קהילה פאסיפית", המוסקת לטובת הכלל.

בוועידה הראשונה נקבע, כי הוועידה השנייה תתקיים באיי קוק ב-1985, הנושא של הוועידה הוא „פיתוח ומשרה". יותר מ-300 נציגים נטלו חלק בוועידה. בנוסף לנציגים בן המדינות החברות בפורום דרום האוקינוס השקט, השתתפו גם נציגים מטריטוריות אחרות, וכן מדינות בעלות אינטרסים מיוחדים באיי האוקינוס השקט כגון: קנדה, צרפת, יפאן, בריטניה, ארה"ב, וכן גם נציגים מעשרות ארגונים בינלאומיים, כולל הבנק העולמי, הבנק האסייתי לפיתוח, ארגון הבריאות העולמי ועוד.

בנוסף לשלושת הבולים הנזכרים לעיל, הופיע גם גליון מזכרת שכולל את שלושת הבולים, כשכולם נושאים את הערך ההוה של 50 סנטים. הרקע של הגליון היפה, מראה את ראוטונגה בירת איי קוק, מן האוויר, ונושא כתובת עם תאריכי שלוש הוועידות האמורות.

הבולים הם בגודל 29.5 X 42.5 מ"מ, כאשר בכל גליון דואר 12 בולים. ואילו גליון המזכרת בן שלושה בולים הוא בגודל 127 X 81 מ"מ.

הגליון והבולים הודפסו על נייר במתקן של איי קוק, בשיטת דפוס הליתוגרפיה בחמישה צבעים.

סוכנות דואר חדשה — באקה אל שרקיה

המינהל האזרחי ביהודה ושומרון הודיע, כי ביום רביעי י"ט באייר התשמ"ו — 28 במאי 1986, תיפתח סוכנות דואר חדשה ב„באקה אל שרקיה", שבנפת טול כרם.

סוכנות הדואר תעסוק בכל פעולות הדואר כולל עיסקות בנק הדואר והיא פתוחה לשירות הקהל בימים ובשעות כמפורט להלן: בימים: ראשון, שני, רביעי, חמישי ושבת, משעה 08.00 בבוקר עד שעה 16.00 אחה"צ; ואילו בימי שישי וערב חג מוסלמי — סגורה הסוכנות.

אספנים המעוניינים בחותמת של פתיחת הדואר ע"ש המקום עם כפל בזהיל, ימציאו את מעטפותיהם המבוילות כחוק (בול ללא פרנקו), למנהלת על ענייני הדואר ביהודה ושומרון, הדואר 99999, ירושלים מיקוד 91999 לפני מועד הפתיחה. משרד התקשורת יעשה מאמצים לבצע החותמה בהירה ונקייה.

[redacted]

הזריזים עטים על חריש...

מינויו של השופט יוסף חריש לכהונת היועץ המשפטי לממשלה עורר שורה של תגובות בעיתונות. הם עמדו על היועץ החדש והחלו להציג את דעותיו והשקפותיו הפוליטיות.

כך למשל „הארץ" מצא לנכון להדגיש, כי הוא „תלמיד ישיבה המקורב לכתתרת..." אילו בעל טור ב„מעריב" פתח את רשימתו תחת הכותרת: „צחוק הר נ" בה הוא יודע לספר בין היתר, כי „השופט יוסף חריש, היה עץ המשפטי למפלגה החל בכתרתיהם; הוא אולי גדול הזוכחים המשפטים בארץ ל„צב אל תעשה...".

לא זו בלבד אלא אותו כתב אף יודע, כי „חריש הוא שופט איטי, תת אומר שחוק הבריות העומד על הפרק יעבור מן המשטרה לנגוד המדינה..." ולבסוף בא הציון „עם הדחתו של זמיר ומינוי יועץ משפטי על פי ורישת הרגע האנוכיות של פרס, שמיר, רבין ומודעי — ויתרה הכנסת גם על היושבה ובראית העין הדמוקרטית..."

ומה מבשר לנו באותו ענין „דבר"? במאמר המוכתר בכותרת לצלגבית: „אם אין ציפור שיר גם חריש זמיר..." העתון, בא חשבון עם היועץ המשפטי החדש: „השופט יוסף חריש, שביטא אתמול את החרדה הממלאת אותו לקראת כניסתו לתפקיד. קשה שלא לתמוה עם זאת כיצד לא נתקף כבוד השופט חרדה מהמשמעויות הנובעות מהליכי מנויו לתפקיד. הממשלה ביצעה אתמול חריש עמוק ברשות השופטת והיא מבקשת שנאמין, כי הדבר נעשה בניקיון כפיים ומתוך דאגה לבטחון...".

וכפי שאנו מכירים את כלי התקשורת בארצנו הקטנטונת, הרי זה רק ראשיתו של המסע נגד מינויו של היועץ המשפטי החדש.

אגב, גם כלי התקשורת האלקטרוניים עסקו במינויו של היועץ המשפטי היה מי שדאג לחזור ולהדגיש, כי התבייך אינו יורד משולחן עבודתו וכן את צברל — כימי בחרותו, כתלמיד ישיבה...

ההדגשים הללו, לא בהכרח באו לחלוק כבוד לאיש. מכל מקום, לא לכך התכוונו הכתבים לסוגיהם. הם הדגישו את אשר הדגישו, כדי להציג בפני הציבור הרחב את היועץ המשפטי החדש כאיש בעל השקפת עולם ע״פ ישיבתי, קרוב למתחרת וכו׳ ועל הכל, הם כיכו אותו בפרלמס בין הממשלה לבין היועץ המשפטי היוצא ובעקיפין אף האשימו אותו במתן סיוע לביצוע „חריש עמוק במערכת השיפוטית" וגם בשלטון החוק והדמוקראטיה.

מסתבר שבמקרה זה אנשי התקשורת אינם מוכנים להעניק ליועץ המשפטי החדש „מאה ימי החסד" המקובלים.

השופט יוסף חריש לא זכה לחסד מצד התקשורת. הפעלה נגד שבט הביקורת וללא רחמים. אין זה לכבודם של כלי התקשורת שנהגו כך. גם מי שבא להגן על כבודו של זמיר, חייב להיזהר שלא לנהוג כמעשה זריזי.

מא״ן

השיקול המפלגתי והאחריות הממלכתית

פרישה השב״כ אינה שייכת לתחום המפלגתי. הנושא הנדון הוא ממלכתי. מפליא איפוא לקרוא על התייעצות שרי „המערך" בהשתתפות ראש שירותי הבטחון והעורך דין המייצג אותו שנערכה בלשכת ראש הממשלה בירושלים.

התייעצויות מסוג זה עלולות להחטיא את המטרה ואף להפך את הנושא הנדון להתנצחות בינמפלגתית בשעה שהטיפול בו חייב להתנהל על פי קריטריונים ממלכתיים.

מובן שאין לשלול את זכרן של מפלגות לבחון סוגיא זו, אם כי עדיף שמפלגות לא יעסקו בה בכלל. ואם בכל זאת סבר ראש הממשלה שעליו להוועץ בחבריו כדי לגבש את עמדתו היה זה מחובתו להימנע מהזמנת ראש שירותי הבטחון והעורך דין המייצג אותו מול היועץ המשפטי לממשלה שהחליט לפתוח בחקירה נגדו.

ראש הממשלה לא נהג כך. הוא כינס התייעצות שרים מטעם „המערך" בהשתתפות ראש השב״כ. התנהגותו זו מעוררת תמיהות ושאלות רבות. דומה ש„בהתהוד שני". גם ראש הממשלה יודה כי היה מיטיב לעשות אילו הסתפק בהצגת הנושא בפני חבריו למפלגה, במסגרת הקריטריונים המקובלים לגבי שמירת הסודיות והיה נמנע מחשיפתם של אנשי שירות הבטחון ודרך תפקודם.

השתתפותו של ראש השב״כ בהתייעצות בפורום מפלגתי יש בה יותר מאשר סתם טעם לפגם.

חבל שראש הממשלה אשר בפרוץ הויכוח בינו לבין היועץ המשפטי לממשלה הקפיד שלא להפוך אותו להתנצחות מפלגתית טעה בשיקוליו והעביר את הבירור אל המישור המפלגתי וכתוצאה עלול להיפגע השיקול הממלכתי.

מב״ש

תצפית

בשלונו של ה„מודיע"

„המודיע" — בטאון אגודת ישראל מוסיף ל„התחכם" בתשובותיו מדוע נמנע לדווח על עצרות זכרון ללוחמי ישראל שנערכו ביום הזכרון, בהן הועלה זכרם של אלפי חיילים, אבות ובנים שנפלו על מזבח תקומת מדינת ישראל.

העתון האגודאי גוזר על עצמו שתיקה ונמנע לדווח גם על אירועי „יום העצמאות".

„המודיע" לא הזכיר אפילו במלה אחת את התפילות שנערכו ב„זה היום עשה ה'..." גם לא הביא את דבר נשיא המדינה וראש הממשלה וכו׳ לגביו „יום העצמאות" — יוקף.

כאשר מעירים על כך ל„המודיע" יוצאים עורכיו מכליהם. במקום להודות על האמת הם מתפלספים כאילו „הצופה" שהגיב על שתיקתם יודע, כי בלי אנשי גאולה בירושלים ובני ברק אין יום עצמאות. וכל עוד שהם לא ייצאו לחוצות עיר חובשי ה„שטריימלים" — איש לא יכיר בחג זה.

דמותו של „יום העצמאות" לא ייקבע לפי רצונם של אנשי גאולה וקיצוני בני ברק. אופיו של החג נקבע על דעתם של גדולי ישראל והרבנות הראשית לארץ ישראל. יישרמו נימר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, גם בלא הגושפנקא האגודאית.

„הצופה" הצביע על התנהגותו המוזרה של המחנה האגודאי אשר מצד אחד, הערכים בראשו משתתפים בקואליציה הממשלתית ומצד אחר נוהגים כלפי המדינה היהודית כאילו היתה זאת מדינה של בני עם אחר...

„המודיע" במקום ליטול קורה מבין עיניו, בדדמו, משלח בליסטראות בתוספת דברי לגלוג, כאילו הנושא הנדון הוא „פרימשפיל"...

לא יעזור ל„המודיע" לתרץ את פגיעתו החמורה ביום הזכרון ללוחמי ישראל וביום העצמאות — ראשית צמיחת גאולתו של עם ישראל. עליו להודות. כי נכשל.

מ״ח

שבת המלכה

שבת המלכה, מה לך כי תבכי כי התפיפי? קומי לבשי עוז ומהי למשה מעיניך; התעוררי התעוררי בבגדי אלמנותך ותני תהלה לדור קדושים אשר אמונים שמר לך;

מה לך כלואה בחדרי חדריך? קומי לבשי בגדי תפארתך עלי לך על הר גבוה והרימי קולך, ובשרי בקול שופר גדול את בואך, כי הוא יום קדוש לעמך.

קומי שבת המלכה ושימי כתר מלכות לראשך, ותבעי את עלבונך מקניך, אשר בגדו בך ורמסו נזרך ואת עוללי אספי אל חיקך, והסתירם בצל כנפייך תחדירי בלבבם את שלהבת קדושתך, ותני עוז וגבורה בלבם ויחוד לך.

תני חיל ועוז לאוהביך, רכיחו את בוגדיך כי את בחית עולמים עוד מבראשית.

יונה לוי
תל אביב

מן המעיין

אך את משה לוי לא תפקוד וגו׳ (במדבר א׳ מ״ט-נ׳). הקב״ה אמר עכשיו למשה את הטעם מדוע לא נתן לו למנות את בני לוי, ע״י כך שלא מינה נשיא מיוחד לשבט לוי כי הם לא יוצאי בכלל אנשי הצבא וכל עבודתם תהיה במשכן ובכל אשר לו.

עפ״י ישי״ר

חוק התכנון והבניה תשכ״ה 1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה ליתן אשור לשימוש חורג ממגורים לגנון פרטי בגזרה מס׳ 24 גוש 6625 חלקה 787.

תיק בנין 024־2/881

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ״ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, שד׳ בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ״ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ובניה ת״א יפו

הועדה המקומית לתכנון ולבניה „העיר חיפה"

הודעה עפ״י סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי מרעזן תאודורה בצ״מ לאשר שינוי יעוד הבנינה שימוש חורג ממגורים למעודון ספורט ובריאות, והמוסך לשירותים ברחוב טשרניחובסקי 25 חלקה 3 בגוש 10914 שכונת כרמל־צרפתי.

אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח של הבניה בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א׳, ג׳, ה׳, בין השעות: 8.00־11.30.

המעוניין להגיש התנגדות לבקשה, יגישה לפי הכתובת דלעיל, תוך [illegible] מיום פרסום זה.

[illegible]
מהנדס העיר

עירית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה
תשכ״ה 1965 (להלן: החוק)
בב/83/149 83/148 83/150

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר מ. אביב הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת ההקלה בבנס בתלפיות מזרח ירושלים דהיינו: הקלה באחוזי הבניה בשעור של 2,30 מ״ר שהם 5,9%.

את ההתנגדויות להתרת ההקלה הנ״ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס׳ 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו׳ בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כחילה, מ״מ ראש העיר
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

עירית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה
תשכ״ה 1965 (להלן: החוק)
בב/84/461

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר קפיה חרבי הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת בנית מחסן בגוש 171 חלקה 82 ברחוב הרקנות 3 בירושלים דהיינו בנית מחסן בגודל של 20 מ׳ במקום כ־10 מ״ר המותרים.

ההתנגדויות להתרת בנית מחסן הנ״ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס׳ 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו׳ בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כחילה, מ״מ ראש העיר
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

חוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל אביב — יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב — יפו בקשה ליתן אשור להקלה לפרגולה, ברחוב לכיש מס׳ 5 גוש 6952 חלקה 49.

תיק בנין 005—309

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/אשור הנ״ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב — יפו, שד׳ בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ״ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה — תל אביב—יפו

הועדה המקומית לתכנון ולבניה י ה ו ד

עפ״י הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה „יהוד" בקשה לתוספת קומה בבנין מגורים משותף ברח׳ ביאליק 28, בתיק בניה מס׳ רמ/1500 בגוש 6685 חלקה 96 ישוב יהוד.

שם המבקש: ועד הבית, מהות החריגה / הקלה במס׳ קומות.

כל המעונין, אם כבעל הנכס ואם מבחינה אחרת, בקרקע, בבנינים או בנכסים הנ״ל, שהתכנית עשויה להשפיע עליהם יוכל לעיין בתוכני התכנית במשרדי הועדה המקומית הנ״ל בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

בכבוד רב
ע. רגב
יו״ר הועדה לתכנון ובניה „יהוד"

תנודות במניות

מאת מרדכי זפט

מגמה מעורבת עם נטיה לעליות שערים היתה אתמול בבורסה. בקרנות הנאמנות היתה צבירה גדולה של כ־22 מיליון ש״ח מהם כ־9 מיליון ש״ח בקרנות המתמחות במניות וביקושים שהוזרמו מנהלי הקרנות, במגמים משקיעים „פרמפיספים" הביאו לעליות עד כ־3% במרבית המניות ה„בחרות".

אתמול בבורסה

כך היה, בין השאר, בדיסקונט השקעות, נכסים, כלל תעשיות, ים המלח ועוד. בכלל אלקטרוניקה, שירדה שלשום ב־9.6% נקבעה אתמול עליה של 3.4%. בין המניות ה„חרפשיות" בלטו — „החברה לישראל" 1.0 (+10%), ו„החברה לישראל" 5.0, שנהר וצפון אמריקה נפט בהן נקבע שער „קונים בלבד".

במניות הבנקים שבהסדר היה עודף ביקוש של כ־2.7 מיליון ש״ח והן נסחרו ביציבות ובעליות עד 1.1%. התשואות נעות בין 11.6 ל־12 אחוז.

במהלך המסחר במניות נקבעו 183 עליות שערים לעומת 71 ירידות כשבתוך 128 ני״ע נסחרו ללא שינוי בשער. המחזור הנסחר לכ־8.9 מיליון ש״ח מהם רק 1.4 מיליון ש״ח במניות ההסדר.

התפלגות נתח שוק המניות לסוף מאי מצביעה על גידול של 0.4% בנתח של קרנות הפועלים, מכלל המערכת לכדי 24.9%. בל״ל — גידול של 0.1% ל־46.4%, דיסקונט 15.9%, מזרחי 4%, הבינלאומי 5.5% ואחרים 3.4%.

יצויין כי בשוק המניות יש שוה שני כוחות מתנגשים. האחד — הזרמה גדולה לקרנות הנאמנות, שאמורה לגרור עליות ומגמה חיובית בשוק ומנגד — מכירות של משקיעים החוששים מרמת השערים הגבוהה יחסית של מרבית המניות. ההערכה היא שהתנגשות זו תביא לשוק הססני ועצבני.

באגרות־החוב הצמודות למדד נמשכה מגמת העליות. ה„גליל", עם ריכוז מחזור של 1.3 מיליון ש״ח מתוך מחזור כולל באג״ח של 6.3 מיליון ש״ח — נסחרו ביציבות. ב„גליל משופרי" היו עליות עד 3%, ב„שגיא" עליות עד חצי אחוז ובצמודי ה־80% היתה יציבות ותנודות עד 0.8%. באגרות הדולריות מטיפ „אדמוף" היו עליות עד אחוז, ב„רמוף" עליות בין חצי אחוז לאחוז וחצי וב„גלבוע" עליות של חצי אחוז וירידות עד אחוז וחצי.

הודעות מהבורסה

✱ תרו — ההפסד המתואם ב־1985 הסתכם בכ־287 אלף ש״ח לעומת הפסד מתואם של כ־417 אלף ש״ח אשתקד.

✱ התכוף — החברה הגישה טיוטת תשקיף להנפקה בדרך של זכויות של כ־12 מיליון כתבי אופציה במחיר 1.5 אגורה לכל כתב אופציה. התמורה הכוללת של ההנפקה כ־1.5 מיליון ש״ח.

שערי המניות

החברה	השער	השינוי בנקי׳	השינוי ב־%
אי.די.בי.	83120	+900	+1.1
אגוד	62000*		
דיסקונט א׳	106000	+100	+0.1
מזרחי	34100*		
ספנות 0.1	1105*		
פועלים	56500	+500	+0.9
כללי	144050*		
בל״ל	35625	+5	
מימון 1.0	47800	+200	+0.4
הבינלאומי	3600	+12	+0.3
פ.בי.	4105	+15	+0.4
אדנים	13800	+200	+1.5
לאו מש ש	5000*		
פתי מש ש	1375	+35	+2.6
משכן ש	2697	+103	+4.0
עצמאות	8000	+360	+4.7
טפחות רג׳ ש	14500*		
מירב	4835	+105	+2.2
שלטון	377*		
לאו תעש ש	5260	+2	
הסנה ש	536*		
הפניקס 0.1	1530*		
סקורייטס	2570*		
ציון 5.0	4200*		
דלק ש	5960	+140	+2.4
הראל 1.0	2676	+51	+1.9
שופרסל א׳	5455	+50	+0.9
אורים	635*		
אפריקה 1.0	24500	+160	+0.7
דנקנר 1.0	4565	+45	+1.0
נכסים	2770	+75	+2.8
גב״ים 0.5	2560*		
הכ היישוב ש	51000*		
ישפרו	2595	+10	+0.4
ישרס	13260*		
רסקו מ״ר	6460*		
אבן	20700*		
אורדן 0.1	11450	+350	+3.2
אי.פי.	829	+28	+3.5
אלקו 0.25 ש	3845	+300	+8.5
אלקטרה 0.5	6600	−100	−1.5
דשנים 0.5	1630*		
כבלים ש	13000	−100	−0.8
קופ׳ פח 1.0	1290	+40	+3.2
חיפה כימיק׳	830	−10	−1.2
טבע ש	55400	+1400	+2.6
כלל אלקי׳	2430	+80	+3.4
לודזיה 0.4	860*		
ים המלח	15100	+300	+1.3
מפעלי נייר	223600	+4100	+1.9
פטרוכימים	546	+21	+4.0
בחושתן 0.5	6747	+321	+5.0
פוליגון	7000*		
פרומארום	11200	+750	+7.2
אי.די.בי. פתי׳	4050	+110	+2.8
אלרן ש	3150*		
תבי לישי 1.0	8928	+812	+10.0
אמפא	12800	−100	−0.8
דיסי׳ הש ש	2580	+80	+3.2
פרעלים הש ש	5710*		
בליל השי׳	4910	−89	−1.6
ירדן	הפסקת מסחר		
מזי׳ הש ש	17535***		
כלל בדליין	351	+10	+2.9
כלל תעשי׳	1450	+22	+1.5
עזר 0.5	2060	−63	−3.0
פמה 0.5	5025*		
פריון	3536	+299	+9.2
מי נפט	13000	+200	+1.6

* ללא שינוי

בתי חולים

ירושלים: הדסה, עין כרם (ילדים, עיניים, א.א.ג., אורטופדיה), ביקור חולים (פנימית, נשים), שערי צדק (כירורגית).
תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

נרשמו לנשואין

הרבנות המקומית — נצרת עילית
יצחק בן מיכאל בן צפניה (רוק) בר־יוכים—נצרת־עלית; שמחה שאנטל בת מימון דהן (רוקה) ישראל—נצרת־עלית.

המועצה הדתית לשכת הרבנות — יהוד
אפריים לוי (רוק) ישראל—כפר הרוצים; ירדנה קסוקר (רוקה) ישראל—ירוחם.

לשכת הרבנות — אזור
ספר צבי בן אברהם (רוק) ראשל״צ; ינקביץ רות בת אברהם (רוקה) אזור.

מועצה דתית אזורית — „עזהה"
חבני יונתן בן יחיא (רוק) יכיני—תימן; גנה רותי בת דני (רוקה) שובה—טריפולי.
מדמוני חנוך בן יוסף (רוק) יכיני—תימן; שאול שכחה בת יצחק (רוקה) גדרה—מרוקו.

המועצה הדתית — אשדוד
סופר יגאל בן ישראל אברהם (רוק) ישראל—אשדוד; כהן שולמית בת רפאל (רוקה) ישראל—קדומים.
דהן מרדכי בן שאול (אלמן) מרוקו—אשדוד; אדרי רוחמה בת יהושע (רוקה) ישראל—אשדוד.

לשכת הרבנות — יסוד המעלה
וקסלר דן בן דוד (רוק) תל־אביב; זהבי מיכל בת צמיהוד (רוקה) רמת השרון.
פרידמן דוד בן מנחם (רוק) חולתה; אנגל דבורה מגדי בת יוסף (רוקה) דרום אפריקה.

המועצה הדתית — גבעתיים
אמיר אבי בן מוריס (רוק) ישראל—תל־אביב; גרזמק ליאוני בת וורנר (רוקה) אוסטרליה—גבעתיים.
פורת יורם בן מרדכי (רוק) ישראל—גבעתיים; לויט רות בת מנחם (רוקה) ישראל—רמת גן.

המועצה הדתית — בני־עייש
אריה בן יחיא יחיא (רוק) ישראל—בני עייש; ניזה בת אפרים זהב (רוקה) ישראל—גדרה.
ירון בן גדעון להן (רוק) ישראל—מושב רשפון; סמדר בת שלום זאבי (רוקה) ישראל—מושב ינון.

יוסף יהושע טויב — רב מקומי — בנימינה
הלל עובדיה בן יצחק (גרוש) תורכיה; צורי מיכל בת עזרא (רוקה) ישראל—נהרים.
דוזן יצחק עמרי בן מאיר (רוק) ישראל—ק. רגבים; סלם אנקה לוסי גלוי בת מרטוניס (רוקה) הולנד—רמת אביב.
סימון קלמן בן יוסף (רוק) רומניה—בנימינה; גריסרו שרה בת לאון אריה (רוקה) ישראל—חדרה.

לשכת הרבנות — ישעי
ע״י הרב משה בשארי
יפת שרון בן יששכר (רוק) ישראל—מושב בקוע; קסן שרה בת יצחק (רוקה) אפגניסטן—פתח תקוה.
אליה אברהם בן משה חיים (רוק) ישראל—מסילת ציון; אליהו תגית בת מאיר (רוקה) ישראל—מסילת ציון.
גבאי ציון בן ישי ז״ל (רוק) ישראל—נתיב הל״ה; הגביה יפעת לונה בת חנוך (רוקה) ישראל—נתיב הל״ה.
חביבי אליהו בן נסים (רוק) ישראל—קבוץ צרעה; גדלר אורלי בת אהרן (רוקה) ישראל—קבוץ צרעה.

לשכת הרבנות האזורית
המועצה הדתית האזורית — שפיר
משה יפרח בן דוד (רוק) מושב נועם; דליה דרעי בת מכלוף (רוקה) נתיבות.
יגאל הקשר בן שמעון (רוק) קבוץ יבנה; תמר שפט בת גרשון (רוקה) קבוץ עין צורים.
נתן עטיה בן בן־ציון (רוק) מרשב—עזה; אסתר ספרני בת דוד (רוקה) קרית גת.
אברהם פרץ בן יצחק (רוק) מושב איתן; לאה סלם בת יחיא (רוקה) מושב זבדיאל.

לשכת הרבנות המועצה הדתית — אליכין
יוסף בן אברהם אלגוב (רוק) אליכין; אביבה בת יוסף ברגיג (רוקה) אור עקיבא.
יובל בן יוסף ז״ל מורי (רוק) אליכין; עדנה בת סאלם בן יצחק (רוקה) אליכין.
זכריה בן סאלם אהרון (רוק) אליכין; רותי בת יוסף אברג׳ל (רוקה) מרוקו.
יואב בן משה שפיר (רוק) גבעת עדה; חוה בת צאלח דהרי (רוקה) אליכין.

הרב שלמה צדוק — כפר יעבץ
משה בן אליהו חסאן (רוק) ישראל—מושב פורת; כרמלה בת נסים חזן (רוקה) ישראל—מושב פורת.
יאיר בן שלום יהוד (רוק) ישראל—מושב עוריאל; כנרת בת זכריה יהודי (רוקה) ישראל—הוד השרון.
יגאל בן ישראל חגג (רוק) ישראל—מושב פורת; שרה בת רפאל כמיסה (רוקה) ישראל—נתניה.
משה בן שמעון חגג (רוק) ישראל—מושב פורת; אורה בת כאמס חסאן (רוקה) ישראל—מושב פורת.
יואב בן יעקב דוד (גולי) (רוק) ישראל—מושב ירחיב; סמדר בת שלום רצון (רוקה) ישראל—מושב עוריאל.

המועצה הדתית — קרית שמונה
ישרח יובל בן אלברט (רוק) ישראל—קרית שמונה; ססי יעל בת נסים (רוקה) ישראל—קרית שמונה.
בוהלקר אילן בן דניאל ז״ל (רוק) ישראל—ק. שמונה; אברהם סימי בת בנימין (רוקה) ישראל—קרית שמונה.
בוגולי אשר בן נסים (רוק) מרוקו—קרית שמונה; רבן הלן בת אליהו (רוקה) ישראל—קרית שמונה.
חיו יוסף בן יחזקאל (רוק) ישראל—נהריה; שיכלה צפירה בת רחמים (רוקה) ישראל—קרית שמונה.
ביידראביב בן שלמה (רוק) ישראל—קרית אתא; קאליפת ליאורה בת ראובן ישראל—קבוץ שדה נחמיה.

המועצה הדתית — דימונה
אבטלס אליהו בן אברהם (רוק) דימונה; פינטו אלישבע בת יצחק (רוקה) דימונה.
צבר עמרם בן דניאל (רוק) דימונה; אוחנה זהבה בת אליהו (רוקה) דימונה.
בנהיים יעקב בן יוסף (רוק) אילת; כהן שושנה בת ויקטור (רוקה) דימונה.
מיאל עמרם בן שמואל (גרוש) דימונה; פרץ סוליקה בת דוד (אלמנה) דימונה.
אוזלאי שמואל בן אברהם (רוק) באר שבע; אבוטבול תרצה בת אברהם (רוקה) דימונה.

משמרר צוברי רב מקומי — גן־יבנה
אוזלאי ויקטור בן שמעון (רוק) גן־יבנה; פרץ יהודית בת יהודה (רוקה) אשדוד.
בר יוסף אורי סאלם בן נסים (רוק) קרית אונו; וקנין דבורה בת משה ז״ל (רוקה) גן־יבנה.
וסבו משה בן שמעון ז״ל (רוק) באר־שבע; אורחיהו ליבנה בת משה (רוקה) מושב בצרון.
חדד שלבה בן יוסף (רוק) גן־יבנה; יחיא נירית בת יהודה ז״ל (רוקה) גן־יבנה.
כהן שבתון בן משה ז״ל (רוק) גן־יבנה; והאיבי שמחה בת בכור (רוקה) שדה עוזיה.
חדד יהיאל בן יוסף (רוק) גן־יבנה; יחיאלי יהודית בת שלום (רוקה) גן־יבנה.

הרב רפאל צבאן
המועצה הדתית — נתיבות
מקסים פרגון בן סלומון (רוק) ישראל—נתיבות; צפורה בקילולו בת סימון (רוקה) ישראל—נתיבות.
יואל ביתן בן מרדכי (גרוש) סוניס—באר שבע; תמר הדד בת פנחס (רוקה) ישראל—שרשרת.
שמעון סויסה בן דנה (רוק) ישראל—יושביה; אליזבט בורק בת אלברט (רוקה) צרפת—ירושלים.
ססי מערבי בן דוד ז״ל (גרוש) טוניס—נתיבות; תקוה מזיז בת ר׳ נסים (גרושה) ישראל—נתיבות.
יחזקאל בנימין זדה בן מרדכי (רוק) ישראל—מליליות; דיקי אביטן בת יששכר (רוקה) ישראל—נתיבות.
ציון רונפר בן אברהם ז״ל (רוק) ישראל—נתיבות; סירנה אילוז בת שלמה (רוקה) ישראל—ירושלים.

לשכת הרבנות — נס־ציונה
פנחס בן רחמים עוז (רוק) סוריה—ת״א; רות בת מאיר חדש (רוקה) פולין—ת״א.
שמעון בן עמנואל ישראל (גרוש) טוניס—נס־ציונה; ג׳ואל בת יהודה סמדגה (גרושה) סיביס—נס־ציונה.
רונן בן משה כהן (רוק) לבנון—חיפה; שלומית בת אורי אנגלר (רוקה) באטלנטיק—חולון.
פרץ בן בכור ארביב (רוק) טריפולי—קרית עקרון; איריס בת יחזקאל צלח (רוקה) עירק—נס־ציונה.
שלום בן חיים נגר (רוק) תימן—רמת־אביב; אביגיל בת מנחם נסים (רוקה) תימן—טירת־שלום.
יחזקאל בן אליהו כבאזה (רוק) עירק—נס־ציונה; פנינה בת דוד מימון (רוקה) לוב—ראשל״צ.
דרור בן שבתאי מרגלית (רוק) ישראל—נס־ציונה; אסתר בת סלמון מלכה (רוקה) מרוקו—נס־ציונה.
אפרים בן צדוק שלום (רוק) תימן—נס־ציונה; הדרה בת יוחאי משולם (רוקה) תימן—רחובות.

לשכת הרבנות המועצה הדתית — לוד
דוד בן אלברט ורסנו (רוק) ישראל—לוד; מרים בת יוסף בונום (רוקה) ישראל—לוד.
ששון בן גרשון מזוס ראובן (רוק) הודו—לוד; רונית שרה בת אדמונד סוינו (רוקה) ישראל—רמלה.
נסים בן רחמים אלפסי (רוק) מרוקו—לוד; מירה בת מאיר בן סעדון (רוקה) ישראל—לוד.
משה בן דוד בנימין (רוק) הודו—לוד; נעמי בת סולובה קהימקר (רוקה) ישראל—ירושלים.
אבי בן יעקב אלון (רוק) ישראל—לוד; עדנה אידה בת ליאון דריקס (רוקה) ישראל—לוד.
ציון בן מרדכי מרציאנו (רוק) ישראל—לוד; מרים בת מסעוד אזולאי (רוקה) ישראל—לוד.
אברהם בן רפאל אברגיל (רוק) ישראל—לוד; חגה בת מורים אביטבול (רוקה) ישראל—לוד.
דוד בן מחלוף אמסלם (רוק) ישראל—לוד; יפה בת אברהם רות (רוקה) ישראל—לוד.
יצחק בן שלום נתנאל (רוק) ישראל—חולון; זיוה בת משה לוי (רוקה) ישראל—לוד.

לשכת הרבנות — כפר־מימון
מרדכי שטרית בן אליהו (רוק) נוה דקלים; שפרה אברהם בת יחיאל (רוקה) אשדוד.
יואל נוימן בן יהושע (רוק) כפר־מימון; מרים חיים בת יעקב חיפה.
דורון גרוס בן מרדכי (רוק) כפר־מימון; אסתר חסין בת נסים (רוקה) בני־דרור.
חננאל נחשון בן שלום (רוק) כפר־מימון; טל שניידר בת חיים (רוקה) חיפה.
חיים שלום בן משה הרץ ז״ל (רוק) עלומים; לאה כאום בת באיר (רוקה) משואות יצחק.
אלעזר בורוש בן מרדכי (רוק) באר־שבע; מיסוק יעל בת נה (רוקה) ברור חיל.
יואב גלבוצקי בן יהושע (רוק) קיבוץ ברור־חיל; אהדה יהודית אזחיון בת פליקס (רוקה) שדרות.
יצחק ויזנברג בן מרדך (רוק) ברור חיל; רונית להגר בת אליעזר (רוקה) ברור־חיל.
ארי חיים בן איזק (רוק) משמר־הנגב; סיגל־מיה שיברבסקי בת יוסף (רוקה) משמר הנגב.
איל אופיר בן ישי (רוק) מושב תגלה; בתיה בירה בת אביגדור (רוקה) קיבוץ בארי.
ישראל אהרן בן יצחק (רוק) שדה יואב; נצבית רוזיצקי בת יעקב (רוקה) שדה יואב.
נסים לוי בן יוסף (רוק) בחל־צין; תמר בר־גבע בת דב (רוקה) תל־אביב.
דוד בר־יהודה בן יהודה ז״ל (רוק) נבים; רחל לאה ציוראבז בת נחמיה ז״ל (רוקה) באר שבע.

המועצה הדתית הרבנות הראשית — ראשון לציון
אהרוני שמעון בן ציון (רוק) אירן—באר שבע; לגאי מזוגן בת זכריה (רוקה) פרס—ראשל״צ.
אהרן דוד בן שלבה (רוק) ישראל—ראשל״צ; כהן שולמית בת כושן (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
בנימין ישראל בן ראובן (רוק) ישראל—ראשל״צ; נהרי דבורה בת אברהם (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
ברוך דוד בן משה (רוק) ישראל—ראשל״צ; אפלאלו תמר בת מאיר (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
גוית אייל־אהרון בן חנוך (רוק) ישראל—רחובות; ציידין עכבל בת נתנאל (רוקה) ישראל—באר שבע.
גל יוסף בן צבי (רוק) ישראל—בני ברק; בריקובץ עדית בת אפרים (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
גביל בנימין בן שלום (רוק) ישראל—ראשל״צ; רפאלי אביגיל בת הרצל (רוקה) ישראל—הרצליה.
גרוס הלל־שאול בן נחום־דוד (רוק) ישראל—מושב בית זית; ליבנ נאה בת יואל (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
דוד יצחק בן משה (רוק) ישראל—ראשל״צ; גולדגור יעל בת בנימין (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
דקל אברהם בן דוד (רוק) ישראל—ראשל״צ; קפלן דורית בת אביהם (גרושה) ישראל—ירושלים.
טיטנצי אילן בן שמעון (רוק) ישראל—ראשל״צ; טיטנצי אורנה בת דוד (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
טרכלטי יוסף בן אפרים (רוק) ישראל—ראשל״צ; כהן סילביה בת די׳ (רוקה) ישראל—כפר הסידים.
חתוקה אבינועם בן עובדיה (רוק) ישראל—ראשל״צ; סביה ורד בת יצחק (רוקה) ישראל—תל אביב.
לוי־שלמה בן אלברט (רוק) מרוקו—ראשל״צ; כהן גילה בת יעקב (רוקה) ישראל—יהוד.
לנדסברג רועי בן יצחק (רוק) ישראל—ראשל״צ; אשר יסכה־ג׳ינה בת שמעון (רוקה) ישראל—תל אביב.
מדר יוסף בן יהודה (רוק) ישראל—ראשל״צ; ישראלי עופרה בת חיים (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
מילמן שמואל בן סירנה (רוק) בריה״מ—כרמיאל; ברנשטיין חיה בת אברהם (רוקה) ישראל—כרמיאל.
מלכה פנחס בן בבה (רוק) ישראל—ראשל״צ; ללו רחל בת יוסף (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
סלע אילן בן אמנון (רוק) ישראל—הרצליה; לנדאו תימורה בת יגאל (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
עוגן צפר בן צווי (רוק) ישראל—ראשל״צ; כהן נורית בת שמואל (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
עורקובי ישראל בן מנצור (רוק) ישראל ראשל״צ; הרבגיון חיה בת מאיר (רוקה) רומניה—ירושלים.
שמרלינג דרור בן יוסף (רוק) ישראל—בת ים; אלינקי שירלי בת עודד (רוקה) ישראל—ראשל״צ.
גבעון אברהם בן שלמה־יהודה (רוק) ישראל—ראשל״צ; עבבר עדי בת זאב (רוקה) ישראל—ראשל״צ.

לשכת הרבנות — עתלית
דניאל בן סריבה משה (רוק) ישראל—חיפה; מלכה בת מולברג ראובן ז״ל (רוקה) ישראל—כפר הסידים.

לשכת הרבנות — גבעת־עדה
עבו שלמה בן יצחק (רוק) מרוקו ישראל—גבעת־עדה; בן־צורא עופרה בת אליהו (רוקה) מרוקו—ישראל—פרדס־חנה.

לשכת הרבנות האזורית — ברנר
צוברה דניאל בן יוסף (רוק) ישראל—ראש העין; צוברי סיגלית בת יחיאל (רוקה) ישראל—פתח תקוה.
בר עומר בן דוד (רוק) ישראל—גבעת ברנר; פרדר גיזה בת משה (רוקה) ישראל—רמת גן.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה גבעתיים

הודעה על פי סעיף 149 ו־151 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965.

גוש 6168 חלקה 817 רח׳ וייצמן 3 גבעתיים.

תיק בניה מס׳ 3267.

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה בקשה להקמת בית מגורים בן 3 קומות מעל קומת עמודים מפולשת עם הקלה של 5% עבור מעליה.

לכל מי שיש התנגדות מאיזו סיבה שהיא לבקשה הנ״ל, יואיל להגישה לועדה תוך המועד של 15 יום החל מיום הפרסום של ההודעה זו, באם לא תתקבל כל התנגדות בתקופה הנ״ל, תובא הבקשה לאישורה של הועדה.

תאריך: יוני 1986

יצחק ירדן
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה גבעתיים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ״ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בבנס.

בגוש 6145 חלקה 76 רח׳ אמיר מס׳ 20 דהיינו: הקלה 6 אחוז משטח החלקה ו־5 אחוז עבור מעלית ו־10 אחוז בקוי בנין צדדיים, מרפסת שרותים 2.0 מ״ר.

על המעונין הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה הנ״ל יוכל לציין בהכנית להגיש התנגדות מנומקת לפרטיה. התנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית במשרדי אגף ההנדסה רח׳ המכנגל 26 ר״ג תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.

מלבנר רב
אורי עמית
ראש העיר
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת גן

עירית הרצליה

חוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ״ל, כי לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה הוגשה על ידי: שם תל־פז, ר. ב. א. כתובת: העצמאות 93, הרצליה בקשה הכתרית בה לקרקע שבמקום: שם הישוב הרצליה רחוב ר. ל. ברוך גוש 6536 חלקה 567 ומהווה הקלה לגבי המותר באיזור בן מבוקשת והקלה / האמור, דהיינו: בקשה להקלה 6 אחוז באחוד בניה.

כל המעונין יכול לציין בבקשה הנ״ל במשרד הועדה המקומית ברחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח לקהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע״י אישור הבקשה הנ״ל יוכל להגיש התנגדות מנומקת למשרדי הועדה המקומית האמור בכתובת הנ״ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.

אלי לנדאו
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה — מרחב הרצליה

שערי חליפין בחט״ח
בנק המזרחי המאוחד בע״מ

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 2.6.86, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר ובי־תר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו כמפורט להלן:

יתוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי׳	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה״ב	דולר	1	1.4877	1.5063	1.46	1.53
בריטניה	לי״ש	1	2.1958	2.2233	2.15	2.26
גרמניה	מרק	1	0.6387	0.6468	0.62	0.66
צרפת	פרנק	1	0.2003	0.2029	0.18	0.21
הולנד	גולדין	1	0.5695	0.5767	0.55	0.59
שווייץ	פרנק	1	0.7714	0.7811	0.75	0.79
שוודיה	כתר	1	0.2017	0.2043	*0.19	*0.21
נורווגיה	כתר	1	0.1901	0.1925	*0.18	*0.20
דנמרק	כתר	1	0.1731	0.1753	0.16	0.18
פינלנד	מרק	1	0.2788	0.2823	0.27	0.29
קנדה	דולר	1	1.0702	1.0837	1.04	1.10
אוסטרליה	דולר	1	1.0552	1.0695	0.99	1.10
דרא״פ	רנד	1	0.6248	0.6326	0.61	0.64
אוסטריה	שילינג	10	0.9094	0.9209	0.89	0.94
איטליה	לירה	1000	0.9330	0.9447	**0.87	**0.96
יפן	ין	100	0.8515	0.8622	0.83	0.88

* רק לגבי בנקנוטים בע״כים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בע״כים של עד 10.000 לירות
לגבי בנקנוטים בע״כים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל׳ 523133, בית־שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קריית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, עכו — 979333, — 912333, קריית־טבעון — 931401, קריית־ביאליק — 721817, חדרה — 22333־063, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 90111־067, קריית־שמונה — 44334־067, בית־שאן — 8722־065, עפולה — 93333/4־065, חצור הגלילית — 36333־067, קצרין — 61333־067, נצרת עלית — 73333־065, מגדל־העמק — 4006־065, רחובות — 451333־054, אשדוד — 51332/3־055, אשקלון — 23323־051, לוד — 229133־054, רמלה — 221022־054, קריית־גת — 881333־051, קריית־מלאכי — 8233־055, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 97074־051, באר־שבע — 78333־057, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 72333־059, צפת 30333־067.

שערים יציגים

שערים יציגים ל־2.6.86:

דולר ארה״ב	1.4968
לי״ש	2.2025
מר״ג	0.6418
פר״צ	0.2017
פל״ה	0.5712
פר״ש	0.7752
כת״ש	0.2024
כת״נ	0.1907
כת״ד	0.1735
בר״פ	0.2794
דולר קנדי	1.0787
דולר אוסטרלי	1.0583
רנ״ד	0.6272
פר״ב (10)	0.3146
שילינג אוסטרי (10)	0.9130
לירה איטלקית (1000)	0.9379
ין יפני (100)	0.8536
דינר ירדני	4.1836
לירה לבנוני	0.4419

בתי מרקחת

ירושלים: כרם אברהם, צפניה 19, 286950.
תל־אביב: שהר (ברנדס), פנקס 27, 441449. הקריה, אבן גבירול 32, 226686.
פתח־תקוה: קופ״ח הכללית חיים עוזר, 905271.

חוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965

מרחב התכנון מקומי
ל ו ד
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ״ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה לוד הופקד שינוי תכנית הנקרא „שינוי תכנית מפורטת / מס׳ לד/661" ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: תוספת מגורים לבית משותף.

ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 4024 חלקה 438, רחוב אלתר 10.

כל המעונין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל מעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך עפ״י סעיף 100 לחוק האמור, רשאי, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

תאריך: 23.5.1986

ד. שיש
יו״ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „בוקר טוב"; 07.30 „שחרית מוסיקלית"; 09.30 „קונצרט בוקר"; 12.05 „מוסיקה קאמרית"; 13.00 „קונצרט צהריים"; 15.00 „מילון מוסיקלי"; 15.05 „כמדף ההקליטה"; 18.30 „אתנחתא"; 20.50 „ערב טוב"; 20.30 מאולמי הקונצרטים שלנו; 23.00 „ברק הברוק — וריסי רנסנס".

רשת א׳

06.00 שידורים לעולים; 07.30 „היו שירים"; 08.05 „חוגה"; 09.05 „השיר לא תבי"; 10.30 „רדיו קל"; 11.05 רגע של עברית; 11.10 השידור היומי לבתי״ס; 11.30 „השכלה ודעת לכל"; 12.05 „בצליל המורה בבקשה הק״"; 13.00 אנגלית; 13.30 צרפתית; 14.06 „לבה ולבן ולכל המתעניין"; 14.45 לילדים הגדולים; 15.25 „השכלה ודעת לכל"; 15.55 „ספר חדש"; 16.05 „ספר פוליטי"; 17.12 „מגזשים שיר"; 17.20 „האוניברסיטה הפתוחה"; 18.06 „מנחת ערב"; 18.50 פרקי היום בתנ״ך; 19.05 „שפור בתלמוד"; 22.05 „שנינו ביחד וכל אחד לחוד".

רשת ב׳

06.12 התעמלות בוקר; 06.22 לחקלאי; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 „אור ירוק"; 06.57 רגע של עברית; 07.00 „הבוקר"; 08.05 „סוד לשלום"; 09.05 „ביקור בית"; 10.05 חדשות בעניני בריאות ורפואה; 10.10 „כל צבעי הרשת"; 12.05 חדשות מקומיות; 12.10 „גל פתוח"; 13.00 „בחצי היום"; 14.06 „צלצול שלישי"; 15.05 חדשות בעניני יהדות ותפוצות; 15.10 „רגעי קסם"; 16.05 „שירים ושערים"; 17.05 חדשות בעניני משק וכלכלה; 17.10 „יומן כלכלה"; 17.30 „על מספרים ואנשים"; 18.06 „אצבע על הדופק"; 18.45 היום בספורט; 19.00 „היום הזה"; 19.35 „עולם חדש"; 20.05 פרקי חזנות; 22.05 „עוד פעם אחת"; 23.05 „קפה ראשון".

גלי צה״ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.00 „את פתיחות השירים"; 06.05 אוניברסיטה משודרת; 06.30 „פוקחים עין"; 07.07 שבע אפס שבע; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 „א־לה בוקר"; 10.05 „הפסקת 10"; 11.05 „נכון לעכשיו"; 13.05 „קשר רדיו"; 14.05 „דו רה יומי"; 15.05 „פגישה יומית"; 16.05 ארבע אחרי הצהריים; 16.55 באופן מילולי; 17.00 יומן בלי־צה״ל; 17.50 יומן ספורט; 18.05 „שעה קלה על כלכלה"; 18.40 משירי הלהקות הצבאיות; 19.05 „מה ישי"; 20.05 „זה קורה"; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 אוניברסיטה משודרת; 22.05 על הדבש ועל הכפאק; 23.05 „לילה לילה"; 23.55 „שיחות חצות"; 00.05 פסטיבל ישראל 86; 00.15 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים לישון; 05.00 מבזק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

08.15 חשבון ד׳; 08.40 בלי סודות; 09.00 אנגלית ח׳; 09.20 מדעי השבע ה׳־ד׳; 10.10 אנגלית ז׳; 10.30 הגיל הרך; 11.00 צרפתית; 11.15 חשבון ה׳; 11.30 גיאוגרפיה ז׳־ט׳; 12.00 ארץ מולדת; 12.25 ספרות; 13.00 מוסיקה; 14.00 מה יודע הדולפין; 14.25 לוחל הורדי; 14.45 הלו ישראל; 15.00 רחוב סומסמים; 15.30 קשת ועגן; 15.50 פרפר נחמד; 16.15 דיק טרפין; 17.00 ערב חדש.

טלוויזיה כללית

17.30 „זנב לחדשות"; 18.00 „התלת רגליים"; 18.30 קיצור החדשות (ע׳); 18.32 „טלויזיה"; 19.20 ספורט „רייבן מקסיקר"; 19.30 חדשות (ע׳); 20.00 כותרות מבט; 20.02 „משפחה במבחן"; 20.30 „כלבוטק"; 21.00 מבט לחדשות; 21.40 מבט שני; 22.20 „הכלה"; 22.55 „אלפרד היצ׳קוק"; 23.50 חדשות; 24.00 „בכסים מיקפאים"; 00.50 גביע העולם בכדורגל; 03.00 פסוקו של יום.

המו״ל: הצופה בע״מ. העורך: משה אישון. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח׳ המסגר 66, טל׳: 336056. ת״ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144 ✱ סניף ירושלים: רח׳ בר־יהודה 3, ת״ד 1148, טל׳: 234910—02. בערב טלפון: — 639524—02 ✱ סניף חיפה: רח׳ ארלוזורוב 1, טל׳ 663628—04 ✱ דפוס העשור בע״מ תל־אביב.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

صكنا من الأصل

הוסר הפיקוח על עשרות מוצרים ושירותים במשק

ביניהם: עץ, מתכות, סלטים מוכנים, הלבשת עור ועוד — תוך מספר חודשים יבוטל הפיקוח כמעט כליל

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

עשרות מוצרים ושירותים הו־צאו מפיקוח על המחירים, זאת קבע צו של שר התעשייה וה־מסחר אריאל שרון שנכנס ה־בוקר לתוקפו. זהו המהלך הש־שי מאז תחילת ההוצאה מפ־יקוח בינואר 1986.

בהתאם למדיניות זו מתכוונים שתוך מספר חודשים ישארו בפי־קוח רק ענפים שבהם התחרות קט־נה ובעיקר אלה הנכללים בקרטלים ובמונופולים.

במהלך הנוכחי הושם דגש על הוצאה מפיקוח של מוצרים בתחו־מי התעשייה.

המוצרים שהוצאו מפיקוח כול־לים: מוצרים ביתיים, עץ ומוצרי עץ, מוצרי ברזל ופלדה, נחושת ו־מוצרי נחושת, חמרן ומוצריו, מג־נזיום, עופרת, אבץ, בדיל, מתכות, כלים ומכשירים להיתוך, דוד קי־טור, לבנים ומכשירים טכניים, מ־כונות וציוד השבה.

לגבי תרגים הוחלט לפיקוח קורקטים לא בוטל הפיקוח.

בתחום השירותים הוצאו מפיקוח: טיפול סרטי תיוויל ותיקון מתכות, ליפוף מנועים, שירותי כיבוס וגיהוץ, השירותים בעבור ייעוץ השי־רות, שירותי תיקון וגניזה, שירותי צביעת כלים, שירותי אחסון מסחרי, ושירותי עריכה ובהסכמי קירור, שי־רותי בתיחת תיל וכיבוש מתכות, שירותי ניקוב לנים ליבוד נתונים במחשב ושירותי הבנין ייעוץ הנד־סי בהנדסה.

כמו כן הוצאו מפיקוח מוצרי הצ־ריכה הבאים: סלטים מוכנים, מז־ון לחיות בר, שמשי לשיער, הל־בשת עור, עבודות המסגרות לסף־קים.

דובר משרד התעשייה והמסחר אמר אתמול כי ייערך מעקב אחר ה־התפתחויות המחירים בכל הי־צרים והשירותים שהוצאו מפי־קוח. אם יתברר כי יש עליית מחי־רים חריגה בקבוצה כלשהי, אי־היא תוחזר מיד לפיקוח מחירים. הדובר קרא לציבור לעירנות כדי שלא יאפשר הפקעות מחירים.

מנכ"ל „טאואר־איר":

צפוייה התאוששות בתיירות הנכנסת

מאת סופרנו לענייני תחבורה

ביטויים להתאוששות קלה בי תנועת התיירים לישראל, בעי־קר מארצות־הברית, מרגישים כי אירופה, זו באה עקיין סיפרו טיסין אך מקדים כי נתוני ההחז־רי בלבד ובמאן ואילך תלך וה־תנועת התיירים.

לדבריו, נגרם הסבל הפיקוד את ענף התיירות ופגע בו קשות, כי תיירות תיירים. נראה כי עתה מתחי־לים להתגבר על זה.

בנכ"ל חברת התעופה האמריקנית „טאואר־איר", יצי הראל, שהביע את האופטימיות לגבי ההתאוששות.

אמר כי בנקודה מספר צעדים להגב־רת בטחונם של הנוסעים. בין ה־יתר ביטלה החברה את הנחיית הי־ביקורים שלה בבריסל שבבלגיה ו־היא אינה עולה יותר נוסעים בעיר זו. הטיסות אושבם נחות בבריסל אבל הנוסעים לא יורדים במטוס ואין בעלים נוספים. החברה מפעילה ב־תחנות שלה כולל בארצות הברית בודקי בטחון ישראליים.

הטיסות השירית של החברה אי־לצי אותה יהתאוץ ידילים 80 מקר־בית ישיבה בסך בעיה הולדוף.

החברה טוענת כי כיסויותיה הן הזולות ביותר הקיימות בשוק. היא מציעה החודש סיכה עבור צפיית עלי־ית בקו ישראל—ארצות הברית.

תחנת מידע תוקם בנחל יהודיה בעקבות מספר רב של תאונות שארעו במקום

בעקבות ריבוי תאונות למ־טיילים באיזור הגולן, נתבקשה א־גודת להקים במחוזי הקיץ תחנת מידע בתחנת יהודיה, שי־תבפק ייעוץ והדרכה למטיילים ריבים המגיעים את נחלי האזו־ר באזור זה.

תחנת המידע תופעל על ידי ה־חברה להגנת הטבע בשיתוף עם ר־שות שמורות הטבע והמועצה הא־זורית גולן, תספק הדרכה בעל־פה ובכתב על מסלולי הטיול, אזורי ה־סכנה, כללי הזהירות שיש לנקוט, וכללי שמירת הטבע.

אלי חובה, מנהל בית ספר שדה „גולן" של החברה להגנת הטבע כ־ציין כי נסיון דומה שנעשה בחו־פשת הפסח האחרונה הוכיח את צו־רכו, ובהגיעו לשנים קודמות, לא אי־רעו תאונות באותה תקופה.

עוד מסר מנהל בית ספר שדה „גולן", כי רוב התאונות נגרמות ב־של העדר ציוד כתאם, ואי הכרת הטופוגרפיה המיוחדת של האזור. הג־ולן מצטיין בנחלים קניונים עמ־קים תלולים ובריכות מים עמוקות המחייבים ציוד מיוחד וזהירות מ־רבית.

עד להקמת דוכן המידע במעיין יהודיה, מציעה החברה להגנת ה־טבע למטיילים בלתי מיומנים לא לטייל באיזור הגולן ללא הדרכה מו־קדמת, וקוראת להם לפנות לבית ס־פר שדה „גולן" בקצרין, על מנת לקבל יעוץ והדרכה על מסלולי טיול וכללי זהירות במקום.

סכסוך העבודה ב„נשר" להכרעת ביה"ד לעבודה

כדי מניעה זמנית, המורה ל־עובדי מפעל המלט „נשר" ל־שוב לעבודה סדירה, ניתן אתמ־מול בבית הדין האזורי לעבודה בחיפה.

אב בית־הדין השופט אליעזר כנפי נענה לבקשת בא כח המפעל עו"ד ישראל גיל ובגדלון על ועד הפועלים ומזכירות פועלי חיפה להורות לכך ש־העובדים בכפעל חיפה ויחזרו לעבודה בת־פוקה מלאה, בהתאם לנוהלי העבו־דה הקיימים במפעל.

כתב עה"ם בחיפה מוסר, כי ה־ביצע, לאחר שלשום בקפו הער־בים בעיצומים והשביתו את אחד בכבשני הייצור ולאחר שהלילה הו־שש שהעובדים מתכוננים לנקוט בי־עיצומים נוספים ולשבש את אספקת המלט מהמפעל.

העובדים החליטו לנקוט בצעדים אלה, לאחר שהנהלת המפעל לא נ־ענתה לדרישתם לתשלום תוספת ש־כר בשיעור של 4 אחוזים מהשכר המשולם ומל מחודש אפריל 1986. העובדים תובעים תוספת זאת בהסו־תמך על זכרון דברים שנחתם עם הנהלת המפעל.

אב בית הדין, השופט אליעזר כנפי קבע, כי צו המניעה הזמני ישאר בתוקפו כל עוד לא יפתחים הדיון בתיק זה וזימן את נציגי הועד ונציג מועצת פועלי חיפה ל־הופיע בבית־הדין היום.

נתקבלה תביעת חייל כי לקה בקצרת עקב שרותו הצבאי

ועדת ערעורים הכירה בתבי־עתו של חייל, כי מחלת קצרה שנגרמה לו עקב שירותו הצבאי ו־פסקה לו זכות לתגמולים כנכה צה"ל.

התובע, צעיר בן 21 גויס ל־צה"ל בפרופיל 97 ושוחרר לאחר מספר חודשים מהשירות עקב מח־לת קצרת שבה לקה. קצין התגמו־לים דחה תביעתו להכיר במחלת הקצרת כנכות צבאית.

קצין התגמולים הסתמך על חוות דעת רפואית שקבעה, כי מחלת ה־קצרת של החייל, ששוחרר כשרותו בפרופיל 24 לא נגרמה עקב שירותו הצבאי. החייל ערער על ה־החלטה לועדת הערעורים שליד בית משפט השלום בחיפה.

יו"ר ועדת הערעורים לפי חוק הנכים, השופט רפאל הרטונסקי, חבר הועדה פ. בנק קבצו, כי יש לקבל את תביעת החייל לפיה מח־לה הקצרת נגרמה לו עקב ותוך שרותו בצה"ל.

השופט ציין בהחלטתו, כי חוות־דעת נמנעת מלהתייחס לסוגיית ה־אחריות של הרופא הצבאי לתלו־נות החייל שלקה בהתקררות קשה בתקופת הטירונות. מחלתו זו לוותה בזיהום בדרכי הנשימה כלא טיפלה כיאות. השופטים קבעו ברעת רוב, כי קיים קשר ישיר בין השרות ל־פריצת מחלת הקצרת, אף כי הוב־או בפני הועדה ראיות לפיהן הח־ייל סבל בילדותו מברונכיטיס ספ־טית.

הד"ר י. ברנשטיין, זבע, בדעת מיעוט, כי יש לדחות את הערעור, בהיות הזיקה של מחלת הקצרת שבה לקה בתקופת שרותו הצבאי למחלות בדרכי הנשימה בהיותו ילד ממנה סבל בילדותו.

הוארך מעצרה של המשנה למנהל מחלקת הרווחה בעת"א

מעצרה של מלכה בירנבאום, מישנה למנהל מחלקת הרווחה של עיריית תל אביב, החשודה בקבלת שוחד, מרמה והפרת א־מונים, הוארך אתמול ב־7 ימים בבית משפט השלום בתל אביב, בהסכמת הסנגוריה.

בא־כוח המשטרה כפקד יוסף בן שבת, טען כי בירנבאום הוציאה מ־עיריית תל אביב מעל 1000 צ'קים, ומסרה אותם למטופל המחלקה מיכ־אל בן ישי, שבמעצרו הוארך שלשום ב־10 ימים.

בא־כוח המשטרה אמר עוד, כי בירנבאום זייפה צ'קים של המחל־קה של משרד הרווחה. צ'קים א־לה יועדו במקורם לנזקקים, לחולי נ־פש ולנזקקי סעד הופסד ע"י בירנ־באום לשבות שמסר לה מיכאל בן ישי.

סניגוריה של בירנבאום, עו"ד ברוריה לנקר, הסכימה להארכת מ־עצרה של החשודה ל־7 ימים. שופט השלום אריה רוזנטאל אמר, כי אם תוך 7 ימים לא תחליט המשטרה לשחרר את בירנבאום, היא תובא לפניו ל־דיון נוסף.

שנה וחצי מאסר לתוקף קשישה

מאסר שנה וחצי בפועל ו־שנתיים יחצי על תנאי הוטלו אתמול על גביל בנה, בן 19, מ־נצרת עילית, שהורשע בשוד ק־שישה.

בכתב האישום נאמר, שבליל ארב בפגע ערב באחד הרחובות בנצרת עילית לבניה פרנקל, בת ה־65, תפס אותה בצוארה באגרוף, הפיל אותה ארצה, היכה בה באגרופיו, סתם את פיה התיישב על בטנה והמשיך להכותה עד אובדן ההכרה. הוא תלש מאוזניה את העגילים, מאצב־עותיה טבעות, ומצווארה שרשרת זהב. אח"כ הכניס את אצבעו לפיה כתוך כוונה לעקור את שיני הזהב.

הקשישה העמידה פנים שהתעלפ־פה, והנאשם התוקף, שהיא מתה, ברח מהמקום.

גזר הדין ניתן על ידי השופט עבדאל רחמאן זועבי בבית המשפט המחוזי בנצרת.

קשיש שדד ... קשישה

קשישה בת 88 נשדדה אתמול בבוקר בתל אביב על ידי ק־שיש שנטל ממנה את קצבתה, דקות ספורות לאחר שקבלה או־תה בסניף הדואר.

האשה ציפורה שיף טענה במש־טרה, כי לאחר שיצאה מבנק הדו־אר, נטפל אליה קשיש אלמוני ופתח עימה בשיחה, ותוך כדי כך הכניס ידו לתיקה וגנב את ארנקה ובו 200 ש"ח — ונמלט.

דוד זייבגרמן מבית לחבשי הראשים הגייא שפירא הגייא אליהו, תפילה שאפת באריבה־הברית שבמילה הקילה מאחריכה. — מנגדים נראים בין היתר ציורים מאירופה שנמסר לקבל הפלך.

פסל הענק „אש ומים" של יעקב אגם מוצב בכיכר דיזינגוף בת"א

במזרקה ישולבו פעלולי אש, מים ומוסיקה

קיץ תל־אביב לפיתוח ההולה אתמול בבוקר להציב בכיכר די־זינגוף בתל־אביב את פסל הע־נק „אש ומים" — פרי יצירתו של האמן יעקב אגם.

הפסל הובא לאתר הצבת אור לאר־תמור, על גבי מיכולית בקים במפעל הת־עשייה אזרחית בזבנה לכיכר דיזנגוף בתל־אביב. הפסל שמשקלו 6 טון הורד אל הכיכר בעזרת מנוף.

אתמול בבוקר הוחל העבודות ל־קביעת הפסל בכיכר וקבענה המתנשאת לגובה של 3.5 מטר. מיד לאחר מכן יוחל בחיבור הפסל למ־ערכת החשב ולמערכות אינסטלציה הפסל וכיס, אשר הפלגה את מע־רכות הקינטיות, עם האלמנטים של אש, מים, צבע ותזוקה ממוחשבת.

בשיחה עם עתונאים מסר מהנדס הכיכר המחודשת, צבי לישר, כי במקום יותקנו כאורה מקורות ישי־בה נוספים, אשר יאפשרו לקהל ה־רחב צפייה בפעולת המזרקה. הקהל יוכל גם לצפות בטכניקת ההפעלה דרך חלון קבוע שיותקן בחדר הב־קרה של הבניין. המבנה הפנימי של הכיכר.

לדברי לישר — „הצבת פסל א־גם בכיכר דיזנגוף בתל־אביב תיצור דגש במרכז הנפש על הכיכר כולה ו־תקרין על כל סביבותיה. על פי הר־אייה בציר דיזנגוף והרחובות הס־מוכים, בזיקה האש והמים האמנותית הציבית במסגרת התחוקה הצבע והד־ניבי, המפרופילי יתאירובי בין ר־חוב דיזנגוף, הכיכר ולב דיזנגוף".

נציגי קרן תל־אביב לפיתוח, גיל וייס ומשה קוללר, מסרו כי הקרן בקיוה לתחזק את המזרקה מתרומות, כפי שהצליחה לגייס תרומות להק־מה.

עפ"י המתוכנן, ייחנך הפסל בפו־חגיגה רבה יולי בנוכחות ראש עיריית תל־אביב שלמה להט, והאמן יעקב אגם הצמוד ישרו בכבוד.

תושבת נתניה נפצעה קשה בנסיבות בלתי־ברורות

תושבת נתניה, רחל גבריאל בת 62, נמצאה שלשום בערב פצועה קשה בפתח בית דירות ברחוב שמריך 63 בנתניה. היא הועברה למחלקה הנוירוכירורגית בבית החולים „בילינסון" בפתח תקוה ומצבה מוגדר קשה.

בשטרת נתניה פתחה בחקירה ל־בירור נסיבות הפגיעה. הדבר מגן־דוד־אדום משה דיין בסר לכתבת עתים, כי סמוך לשעה תשע וחצי בלילה התקבלה קריאה על ידי גבר אלמוני להגנת מד"א בנתניה, האיש סיפר על אשה חס־רת הכרה.

צוות ניידת טיפול נמרץ שיצא למקום מצא את האשה שרועה על הריצפה בפתח הבניין מחוסרת הכרה עם דימום מאוזנה. מאחר והיה חשש לפגיעה בגולגולת, היא הועברה תוך השגחה, למחלקה הנוירוכירורגית בבית־החולים „בילינסון".

שר הפנים הרב פרץ ביקר ביב"ע נוה־הרצוג

במסגרת סיור בעיר אשדוד, ביקר שר הפנים בראשות בני־עקיבא נוה־הרצוג לי"ר אשדוד. השר שהגיע בלווית ראש העיר, חברי עיריה והמשמה על מחוז הדרום, נתקבל ע"י ראש הישי־בה הרב מרדכי ברלין.

לאחר תפילת מנחה נתן השר שי־חה בפני תלמידי הישיבה, שיבח אותם וראה בהם שליחי מצוה ל־הפצת תורה יהדות.

בהדיוטו לצינן המושבותנו גילה השר שמשרד הפנים הגיש להרחיב התוצאה חוית דעה כמשפטית, לפיה נמסרה הקריבה לבניית הכנסייה ש־לא כדין ואפשרי בהחלט להחזיר את הגלגל אחורנית ולבצוות את הכרת.

בהתייחסו לקשוט הנמור שבין הדתיים לחילוניים, הביע השר את פליאתו שתשוק למניעת גזענות נוצר לפסלות מישום לא יצאו ה־קיים במדינת ישראל, בה בשעה שאפלולים להלחין מצבוכי הר־בוד הדתי הראויה — פריצת תו־מת השבת והפרתה בסדינה.

במשך דבריו הסביר השר ש־התוקים: שבה, חזיר ומצות אינם חוקים דתיים גרידא, אלא חוקים לאומיים ונטיב כך חובה על כו־לם לקבלם.

בסיכום הביקור הביע השר את שביעות רצונו מהתפתחות העיר אשדוד ובעיקר מוסדות החינוך ש־בה.

ראש הישיבה חיזק את ידו של שר הפנים, ואיחל לו הצלחה מל־אה בכיליו תפקידו הרם.

הוענקו אותות „ישראל יפה" לתורמים לאיכות הסביבה

נשיא המדינה חיים הרצוג ו־רעייתו העניקו אתמול את „אות מג־שים ישראל יפה" ואות „קיר ישראל יפה" לאנשים ולמוסדות שהצטיינו בתרומתם למען אי־כות הסביבה.

הטקס התקיים אמש בבית הנ־שיא בירושלים בהשתתפות ראשי המועצה לישראל יפה ונציגי האגו־דה.

אות „מגשים ישראל יפה" מוענק לאנשים ולמוסדות על תרומתם לאי־כות הסביבה ועל כך שהגשימו ב־פעילותם את עקרונות המועצה ל־ישראל יפה ובמטרותיה.

השנה זכו באות קבוצה בני נוער מישיבת נהאוזה בירושלים הפועלת בשירות יופי וגינון ועדת השיקום הכלכלת, ראש המועצה המקומית צור, משה שגיב וראש המועצה המקומית כפר גבירול הסבה ברודסקי על פעילותם המבורכת לשיפור איכות הסביבה ביישוביהם.

אות „קיר ישראל יפה" הוענק לאסתר רובינ, רעיית הציר הנמנה ראובן רובין והציר דלוגבבר בצירת על פעולתם ותרומתם למועצה ל־ישראל יפה בארץ ובחו"ל.

בטקס בבית הנשיא הוקרה גם על מינויו של מנכ"ל משרד החי־נוך אליעזר שמואלי כנשיא המועצה לישראל יפה החדש במקומו של אלוף (מיל.) משה נתיב.

נשיא המדינה חיים הרצוג אמר בדברי ברכתו כי מגשימי ישראל יפה הם מגשימיה של הציונות ב־מובנה הרעיוני הנעלה ביותר. אך היא ציין עם זאת כי מלאכתם של אנשי המועצה לא הסתיימה, כי יש בארץ עוד מקומות רבים מוזנחים ועוד יש לשרש הרגלים מגונים של לכלוך והשחתה.

כן נשאו דברים מנכ"ל המועצה לישראל יפה, זהר קרמי ויו"ר חבר השופטים בני באון.

500 דירות להשכרה ייבנו במרכז הארץ

משרד הבינוי והשיכון שמר לאשר פרוייקט של הקמת מיבנים להשכרה.

הפרוייקט יבוצע ע"י משקיעים פרטיים.

הכוונה היא להקים 500 יחידות דיור במרכז הארץ.

חגיגה „מקורית" לילדי הגן בת"א לקראת שבועות

מאת סופרנו בתל־אביב

מחלקת המועדונים שבאגף החי־נוך בעיריית תל־אביב, מארגנת השנה, לראשונה, חגיגה נדי־רה לכבוד חג מתן תורה, בה ישתתפו כאלפיים ילדי גנים מה־שכונות בעיר.

החגיגה המרכזית תערך ביום ש־לישי הבא, בשעות הבוקר, בכבר מלכי ישראל. זהו תהלוכה הופעת אמנים ופינות חי בהן יוצגו כב־שים, יונים, סוסי פוני, שפנים, עיזים, וכן תרנגולות ופרחים.

באחור החוזה הזו עומד סגן ראש העיר וראש האגף לתרבות בעירייה נתן וולך, שפנה לאחד ה־מושבים במרכז הארץ וביקשם ל־הירתם להבאת בעלי החיים לכיכר העיר.

העירייה תפעיל באותו יום הס־עות מאורגנות להבאת הילדים ל־אירוע.

לעומת זאת, אלפי חניכי גני ה־ילדים הדתיים יתכנסו בבתי הכנ־סת לעצרות הגיגיות של מתן תורה בהשתתפות רבני בתי הכנסת ו־שליחי המועצה הדתית.

מי חומד בנחשים ארסיים?

בגעם השריפה בהרשיבי הד־אחרונה נפרץ חדר הנחשים ב־מכון הזואולוגי באבו כביר ו־מהכלוב נגנבו נחשים ארסיים צ־פעונים.

בועז בן יעקב האחראי על הגן הזואולוגי ברחוב הרצל 5 בתל־אביב התלונן במשטרה כי פורצים נכנסו בראשית השבוע החולף הנה־גים 3 נחשים ו־4 צבועים.

בהמלך החודשים האחרונים נג־נבו כן המכון הזואולוגי, בשתי הזפרצויות קודמות, צביות, נחשים, זוחלים ארסיים למחצה. המשטרה פתחה בחקירה, אולם עד כה לא נעצר איש.

מיבצע נוסף לאיכלוס קצרין

בעיר הגולן — קצרין, נפתח השבוע מיבצע נוסף לאיכלוס ו־קליטה שנועד להביא ליישוב ע־שרות משפחות ממרכז הארץ.

בכפעלי התעשייה בגולן יש מיג־וון אפשרויות תעסוקה ובעיר קצ־רין מלאי דירות, נמסר לכתב עה"ם.

במיבצע האיכלוס הקודם שנערך, בסיוע המשרד הכוונה ביצר פי־תוח, נקלטו כ־20 משפחות מתוך 15 שהתעניינו.

צוות הסברה נוסף מוקם בסוכנות

מאת סופרנו בתל־אביב

צוות הסברה בעיר שיפעלו במאות פעילוה של מחלקת השיכנות היהודית וההסתדרות ה־ציונית לידיעת כלי התקשורת, בימם מומים אלה ביוזמת המחי־בה למנהלות.

דיבור הסוכנות היהודית צבי א־יון, אמר כי להקמת צוות ההס־ברה השיבות מיוחדת בעיקר ל־קראת כינוסו של הקונגרס הציוני הל"א, בסיסה ליצור בישראל „ד־צה קהל אוהדת לקראתו".

הפורום החדש בנושא ההסברה יתכנס כדי חודש ויבין העאר יג־ביר את התיאום הבין מחלקתי ב־נושאי ההסברה ויחסי הציבור של הסוכנות וההסתדרות הציונית.

מהדורה נוספת של מדריך הפחתות מכס לשוק האמריקני

הבנק הגובר הוכיך עי יצואנים ישראליים באיה"ב הביא את מש־רד התעשיה והמסחר לפרסם מהדו־רה נוספת של המדריך הפחתות מכס לארה"ב ואנשי הממון והחקלאות.

ד"ר רום מיכאל מנהל היחידה ל־חקר שווקים במשרד התעשיה וה־מסחר מסר כי מדריך זה הוא הרא־שון בסדרה של מדריכים, שבהם בידע רב על הפחתות מכסים על ה־יצוא לשוק האמריקני. בקרוב יד־צא המחקר לחקר שווקים בתחום חוברות נוספות על הפחתות מכסים לאנשי מתכת ואלקטרוניקה, כימיה, ומינרלים ועוד.

יורדן השקעות — הרווח הנקי הנתואם ב־1985 הסתכם ב־26 אלפי דולר לעומת הפסד מתואם של 1.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אש־תקד.

הבנק הבינלאומי פותח גם־כן ב"ר־צע קרנות

הבנק הבינלאומי פותח גם הוא, במסגרת שירות של קרנות הנאמנות שלו: במהלך החודש יוצע לציבור תעודה השתתפות בכל קרנות הנאמנות של הבנק במוחיר היציג לאא שינוי הס־פה.

בבנק הבינלאומי נמסר כי במח־צית השנה רשמה קרן ממוסד נאי ה־בנק שקרנה מתוך תשע הקרנות של הבנק הבינלאומי תשואה ריא־לית לכמשקיעים. תשואה זו נעה מ־8.4% ועד 36.4%, לעומת עליית המדד בשיעור של 7%, וירידה של הדולר בשיעור על 0.7% — ל־עומת השקל.

כתבנו מציין כי גם בנק הפוע־לים ובנק המזרחי פתחו במבצע הפצה של קרנות הנאמנות.

נדחתה בקשת המדינה לעצור את הדסה מונסה עד תום ההליכים

ביהמ"ש ציין כי יש ראיות מוצקות לכאורה הקושרות את החשודה לעבירות המיוחסות לה אך סרב לעצרה עתה, 8 חודשים לאחר תחילת החקירה, שכן הדבר עלול להתפרש כענישה בטרם משפט והרשעה

שופט בית המשפט המחוזי בי־רושלים, שמואל פינקלמן דחה את בקשת המדינה לעצור על מעבירה של הדסה מונסה, לשע־בר המנכ"ל בפועל של בנק צ־פון אמריקה, עד תום ההליכים המשפטיים נגדה. השופט קבע, כי מונסה משוחררת 8 חודשים ואם תעצר עתה, עלול הדבר ל־התפרש כענישה בטרם הרשעה.

בהחלטתו, פרט השופט פינקלמן את העבירות המיוחסות למונסה. 14 אישומים מיוחסים למונסה לבדה ו־14 אישומים מיוחסים למונסה ולמ־נה שטרן, שהיה מנהל הסניף הי־רושלמי של הבנק. סכום הגניבה המיוחס להם נאמד ב־15 מיליון דו־לרים. היא מואשמת בשורה של ע־בירות: גניבה בידי מנהל, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, ד־זיף, רישום כוזב, הפרת אמונים, הוצאת כספים ללא היתר וכיזוב למספקה על הבנקים.

„בחנתי את כל החומר שהוגש ו־אני מוצא כי יש ראיות לכאורה, בדרגה מוצקה הקושרות את הנאשמת למעשים". אמר השופט.

בה עם כל אותן העבירות שיוחסו לה, קבע השופט. השופט ציין כי השיקול העיקרי שהנחה אותו לדחות את בקשת המדינה, הוא העובדה ש־מונסה משוחררת זה 8 חודשים. „ה־כרעה עיכבה את הגשת כתב האי־שום עד כה, ככל הנראה, בשום שאמתינה לשובו של משה שטרן ל־ישראל. מונסה מתהלכת חפשית מ־אז ומה, אף במעט במה החקירה. נ־גדה, זה כ־8 חודשים. הכל יודעים מודע נעצרה בשעתה, על מה נחש־דה, ומה תוכן כתב האישום המיו־חס לה. בנסיבות אלה, אין כל אינ־טרס משפטי או ציבורי, להורות על השבת המשיבה אל מאחורי סורג ובריח בטרם התברר ויכרע דינה", קבע השופט.

עוד אמר השופט כי אם תושם מונ־סה במעצר בנסיבות הנוכחיות, ע־לול הדבר להתפרש בצדק כ„ענישה בטרם משפט והרשעה". תחילה כי מונסה תמשיך להיות משוחררת ב־ערבות בתנאים שקבע בית־משפט השלום.

גבי מונסה אמרה בתום הדיון „א־ני שמחה על ההחלטה". היא לא ב־אתה לענות על שאלות נוספות.

כתב עתים בציין, כי המשפט של מונסה ושטרן, החל לפני כשלושה שבועות והשניים כפרו באשמות ה־מיוחסות להם.

ייסגר כביש בדרום

עקב מרגיל צה"ל במרחב הנגב ייסגר מחר 3 ליוני 1986 לתנועה קטע הכביש בין צומת מצפה רמון (בית הספר לקצינים) לצומת הר הר־רשה בין השעות 10.30 עד 11.30 בבוקר.

נפתח חוף רחצה נפרד בהרצליה

חוף הרחצה הנפרד בהרצליה, המשותף לעיריות בני ברק וה־הרצליה נפתח בימים אלו לאחר שיפוצים ושיפורים. החוף ממו־קם לא הרחק ממלון „מנהריה".

הפעלת החוף מתאפשרת בעקבות סיכום שנתקבל בין שני ראשי הע־יריות: הרב משה אירנשטין מבני ברק ואלי לנדאו מהרצליה. הסיכום הושג בשל הרצון למצוא פתרון לחוף נפרד לתושבי בני ברק, שאין חוף ים בעירם, והצורך להקים חוף רחצה בהרצליה, בהתאם לחוק.

החוף הנפרד מופעל לגברים ב־ימים ראשון, שלישי וחמישי לפני הצהרים ובימי שני, רביעי ושישי אחר הצהרים, ואילו לנשים — ב־ימים ראשון, שלישי וחמישי אחר הצהריים ובימים שני, רביעי ושישי לפני הצהריים.

מחירי הכניסה לחוף נמוכים, ויחד עם זאת, נמכרים „כרטיסי תושבי" לכל עונת הרחצה, אף הם במחיר מוזל ביותר. העיריה גם תפעיל ב־קרוב הסדר עם בעלי חנויות רבות בעיר לכתן הנחה בשיעור 5% ב־קניות לבעלי „כרטיס תושב".

היום מבצע ההתרמה לאגודת „ניצן" לקימום ילדים הסובלים מליקויי למידה

„תנו לילדי ניצן להבריא" — זוהי הכיסמא באמצעותה פונה השנה אגודת ניצן, בקריאה לי־ציבור, להיענות למבצע ההתרי־מה הארצי של האגודה שיתקי־ים היום בכל רחבי הארץ.

ניצן היא אגודה של מתנדבים אשר שמה לה למטרה, לסייע בטיפול ובשיקום ילדים בעלי פגם מוחי כזערי, הסובלים מקשיי למידה, הת־קד והסתגלות לחיי היום־יום.

ילדי ניצן אינם שונים בהופעתם החיצונית מילדים אחרים, רמתם הש־כלית נורמלית אך הליקוי המוחי המזערי הוא בעל השלכות קשות על היכולת שלהם להתמודד עם מצ־בים שונים, לכאורה פשוטים, המ־חייבים מיומנות מוטורית ומחש־בתית. לליקויי הלמידה מתבטאים, גם בקשיים משמעותיים בתפיסה, דיבור, קריאה, כתיבה וחשיבה הע־יונית. בתחום ההתנהגותי — היפ־ראקטיביות, אימפולסיביות, והתנה־גות ילדותית וקשיים ביצירת קש־רים חברתיים.

כ־15% מכלל הילדים סובלים מ־ליקויי למידה. 5% מהם מודקקים למסגרות לחינוך מיוחד וכ־4% מהם לא יהיו כשירים לשירות בצה"ל.

אגודת ניצן — בה פועלים בהת־נדבות, בעיקר, הורים לילדים בע־לי ליקויי למידה — נוסדה לפני 22 שנה. במשך השנים הצליחה האגו־דה להקים מערך טיפולי ושיקומי מתקדם הפועל בצד המסגרות הממ־שלתיות ומסייע לילדי ניצן להתמודד עם בעיותיהם, לשפר את יכולתם האישית ולמצות את מירב סיכוייהם להשתלב בחברה ובחיי היום־יום.

מפעלי אגודת ניצן כוללים: מר־כזי הדרכה, קייטנות לילדים, מרכ־זים פרוגניים, מרכזי אבחנה ויעוץ, מועדונים חברתיים וטיפוליים, יעוץ להורים ולמשפחות, מערכות ציוד דידקטי וציוד לריפוי בעיסוק וכן מערכת שרות ויעוץ למבוגרים מעל לגיל 18 הכוללת עזרה בסידור ו־טיפול בדיור מוגן.

מבצע ההתרמה הארצי שיתקיים השנה הוא השני במספר אותו יוזמת אגודת ניצן. הכספים אותם הצליחה האגודה לגייס בשנה שעברה משמ־שים לפעילות השוטפת. השנה מ־קווה האגודה לגייס 250,000 דולר ובכוונה להשקיע בסכומים אלה ל־קידום פרויקט הוסטל־ניצן, המיו־עד לילדי ניצן שבגרו אך עדיין אינם מסוגלים לתפקד באופן עצ־מאי ומזקקים למסגרות טיפולית ו־שקומית להקמת סניפים חדשים והרחבת הפעילויות ברחבי הארץ.

● 65 סטודנטים עולים שהצטיינו במתן שרות הבריות קהילתי (ש־ח"ק) יתאורחו היום בכנסת לטקס הניגי בהסות יו"ר הכנסת שלמה הלל ושר הקליטה יעקב צור.

חניכי עלית הנוער עולים לירושלים

מאת סופרנו בתל־אביב

אלפי הניכי מוסדות עליית הנ־נוער, יעלו היום במאורגן לבי־רה במסגרת אירועי „יום ירו־שלים". הפעולה נעשית בתיאום מרכז הסוכנות, המועצה הציו־נית בישראל, משרד החינוך ו־התרבות, עיריית ירושלים וה־מועצה הציבורית למען יהודי ב־רית המועצות.

חניכי עלית הנוער, יצלו לירוש־לים ברכבת מיוחדת שתצא מתל־אביב, כשמשות התחנות בדרך ל־ירושלים יוסבו באותו יום לשמות ערים בברית המועצות שם מקיי־מים יהודים מאבק עיקש לאפשר להם לעלות לישראל, ושבהם מצו־יים מרבית אסירי ציון. בין הנוס־עים גם אורי מרוזן ראש עליית הנוער.

באי עלית הנוער יקיימו בשעות הצהרים עצרת מרכזית בבנייני ה־אומה ואחר יצעדו סביב חומות ירושלים. בשעות אחר הצהרים הם יקיימו ליד ברכת השולטן, עצרת הזדהות עם יהודי ברית המועצות בהשתתפות אסיר ציון אנטולי שצ־רנסקי, ראש הממשלה והמזכיר הצי־בורי איב מונטאן.

אישים ומוסדות

— רבנים, אישי ציבור ותורה, חברי בורסת היהלומים, סוכני נסי־עות, עתונאים ואורחים, השתתפו אתמול בשמחת הכנסתו של הרך הנולד צבי, בנם של פנחס עקיבא חיים גינצבורג, בבריתו של אאע"ה, שמחת המצוה התקיימה במלון „רב־זה — קונטיננטאל". הרך הנולד הינו נכדם של צבי וסוזי סנדיק וישראל ואיילה גינצבורג, בסנדקאות נת־כבד הסב ישראל גינצבורג ובבר־כות — הרב י.י. לנדאו, ראש הקה־לה הנשאוין ברבנות בתל־אביב ו־לבו של בית כנסת „רמה".

מכרז מ־3

המועצה הדתית הרחובות מכריזה בזה על קבלת הצעות להשלמת הבניה של מקוה טהרה ובית מרחץ בכבר ההסתדרות, שבנונת מרטנוק.

את ההצעות יש להגיש על טפסים מיוחדים במזכירות המועצה הדתית במעטפות סגורות ומסומנות „מכרז מקוה" לא יאוחר מיום ג' תמוז תשמ"ו — (10.7.86).

בעת הגשת ההצעה על מגיש ההצעה להפקיד בידי מזכירות המועצה ערבות בנקאית בגובה 5% מסכום ההצעה.

הצעה בלי ערבות בנקאית לא תתקבל.

אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

צבי זינגר
ראש המועצה הדתית

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך
הנוער והתרבות

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות תורנית

בית הכנסת „היכל יהודה"
ע"ש יהודה ליאון ומטילדה רקנאטי ז"ל
לזכר קהילת סלוניקי

הציבור מוזמן לתכנית
„אזמור בשבחין" בשידור חי

בהשתתפות החזנים־זמרים:
רפאל אבו־זהב
יגאל בן־חיים
משה גיאת
בן־ציון נתנאל
יוסף (גיו) עמר
דוד שירו

מנחה: נחום עידו
ילווה: נגן הקנון אברהם דוד הכהן
אליהו חן (תוף)

התכנית תתקיים אי"ה ביום ראשון ר"ח סיון תשמ"ו (8.6.86) בשעה 8.00 בערב, בביהכ"נ „היכל יהודה" רח' בן־סרוק 13 ת"א.

הזמנות ניתן להשיג בעיריית תל־אביב־יפו, במחלקה לתרבות־תורנית חדר 1138, טלפון 438167, וביביה"כ „היכל יהודה" טל' 219210.

הדלתות יינעלו 10 דקות לפני התחילה

בבני־ברק
5 חדשה לבניה בדירה
קייא מבנה אמריקאי
✶
כוליב צבעותיים 4 דיירים
הניה
03־844821 03־881065

בבית משפט המחוזי בירושלים

תיק הצהרות מוות 44/86

בענין: — הצהרת מותם של הנפ־פים המפורטים להלן.

המבקש: — משה רייכמן ע"י עו־רך הדין יחזקאל אראלי ו/או שמואל כ. אראלי, ר' עקיבא 76 בני ברק.

הודעה לפי חוק הצהרות מוות התשל"ח — 1978

להוי ידוע, כי המבקש פנה אל בית המשפט המחוזי בירושלים ב־בקשה להצהיר על מותם של הנספים המפורטים להלן, שנעלמו ומשערים שהם מתו וכי בית המשפט ידון ב־בקשה הנ"ל ביום 16.6.86 בשעה 8.30.

זה תאור הנספים לפי הצהרת ה־מבקש: —

שמות הנעדרים, מקום לידתם ו־תאריך לידתם: —

1) חיים שמחה גרינבוים בנם של אישעיה מאיר (ליפינסקי). מקום לי־דתו ותאריך לידתו: פולין, אוסטבצק 1901.

2) אסתר גרינבוים בתו של חיים שמחה גרינבוים. מקום לידתה ותא־ריך לידתה: פולין, אוסטבצק שנת 1931.

3) אברהם גרינבוים — בנו של חיים שמחה גרינבוים. מקום לידתו ותאריך לידתו: פולין: אוסטבצק 1933.

4) פיגה פרובידר לבית גרינבוים בתם של אישעיה מאיר (ליפינסקי). מקום לידתה ותאריך לידתה: פולין אוסטבצק 1909.

מקום בגירים הנ"ל ויתוד של 3 הנעדרים: אוסטבצק — פולין.

מקום מגורים הנ"ל ויתוד של הנ־עדרה הרביעית: סוסנוביץ פולין.

התקשרות: —

1) נעדר 1 — סוחר.

2) נעדרים 2—3 — תלמידים.

3) נעדרת מס' 4 — עקרת בית.

התאריך והידוע לאחרונה שבו נר־אה היה שהנעדרים עדיין היו בחיים והמקום שבו נמצאו אז: —

1) 1943 — אוסטבצק, פולין — נהרג בבונקר שהופצץ ע"י הגרמנים.

2) 1943 — אוסטבצק, פולין, נ־הרגה בבונקר שהופצץ ע"י הגרמנים.

3) 1943 — אוסטבצק, פולין, נ־הרגה בבונקר שהופצץ ע"י הגרמנים.

4) 1942 — סוסנוביץ, פולין.

סימנים: ביחס לנעדרים 3—1 כאמור נהרגו בבונקר.

ביחס לנעדרת 4 — אין מידע.

השם והמען של בן משפחתם הק־רוב ביותר: משה רייכמן, נתניה, רחוב ראשל"צ 21.

כל מי שיש לו ידיעות על הנספים הנ"ל מתבקש בזה להמציאן לבית ה־משפט, בין בכתב עד יום הדיון בין בעל פה לפני בית המשפט במועד הנקוב לעיל, וכל אדם מעוניין הרו־צה להתנגד להצהרה בוות יתייצב לפני בית המשפט במועד הנקוב ל־עיל, אם בעצמו ואם ע"י בא כוחו. רנמק את התנגדותו, או ימסור לבית המשפט הצהרה בשבועה שניתנה על ידו שבה פורטו טעמי ההתנגדות, או ימסור הודעה בפני נציג דיפלו־מטי או קונסולרי של ישראל שבה יפורט את טעמי ההתנגדות, שאם לא כן — יחליט בית המשפט כטוב ב־עיניו.

ד"ר אליהו צ' בן זמרה
רשם

פקודת החברות (נוסח חדש)

הודעה על קבלת החלטה מיוחדת (לפי סעיפי 25 ו־118 לפקודת החברות (נוסח חדש) התשמ"ג 1983)

של

„קליק" חברה לעבודות קונסטרוקציה ומתכות בע"מ

דברת קליק, חב' לעבודות קונס־טרוקציה ומתכות בע"מ מתכבדת בזה למסור הודעה, כי ביום 25.5.86 באסיפה כללית שלא מן המנין, נתקבלה החלטה הבאה על שינוי הזכיר החברה כהחלטה מיוחדת:

„למטרות החברה תיווספנה ההו־ראות הבאות:

1. לעסוק בעבודות בניה, שיפוץ כללי, פיתוח, חפירה, תיצול, צבע, סיד, זיפות וסיוד גגות, טיפול פריקה וסבלות.

2. לעסוק באינסטלציה על כל סו־גיה לרבות השמלית.

3. לנהל ולהחזיק עסקים של צבע, סיד וטפטים.

4. לעסוק בתחום החקלאות על כל הנסדיו".

קליק חברה בע"מ
ר. גלבראן
יו"ר האסיפה / דירקטור

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי, חיפה

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לס־עיף 89 לחוק התכנון והבניה, תש־כ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המ־חוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, חיפה, הופקד, ביחד עם התשריט והנספח המצורפים אליו, שינוי תכנית מתאר מקומית הנק־רא: „תכנית מס' חפ/811 י" — הגדלת יחידות דיור בבניינים של זונות צעירים ברח' מקור ברוך מס' 7—9.

המהווה שינוי לתכניות הבאות:
חפ/229 — תכנית מתאר של הע־יר חיפה.
חפ/811 ג'. — בניה ברמה ויר־נין.
חפ/811 ר — בית הולמה ליול־דות ברמת רמיין.

שינוי התכנית משפיע על התכנית המופקדת חפ/1400 — תכנית מת־אר מקומית למרחב התכנון של הו־עדה המקומית לתכנון ולבניה, ה־עיר חיפה.

השטח הכלול בשינוי התכנית: חלק מחלקה 45 בגוש 11188.

עיקרי הוראות התכנית:
א. קביעת שטח הבניה המותר.
ב. קביעת הוראות לשמירה על הצורה החיצונית של הבניינים.

כל מעונין בשינוי התכנית רשא־אי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פ־תוחים לקהל.

כל מעונין בקרקע, בבנין או בכ־כל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע משינוי התכנית וכן כל ה־זכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות במשרדי ה־ועדה המקומית לתכנון ולבניה, חי־פה, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות.

ניסן תשמ"ו
אפריל 1986

משה גלזנר
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל אביב
מרחב תכנון מקומי תל אביב יפו
הודעה על הכנת שינוי תכנית מפורטת

ניתנת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 77 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ו־לבניה מחוז תל אביב החליטה על הכנת תכנית מפורטת מס. 1888 — איחוד החלוקה חדשה שלא בהסכמת הבעלים — שינוי מס. 1 לשנה 1985 לתכנית מס. 1146, ישינוי מס. 1 לשנה 1985 לתכנית מפורטת מס. 384.

השטחים הכלולים בתחום התכנית המוצעת:
גוש: 6625, חלקות 48, 331 ו־966.
גוש: 6636, חלקות 117, 244 — 246, חלקי חלקות 182, 307, 247 — 250.

מקום: — בין הרחובות דרך הר־צליה, מבצע קדש, קהילת ורשה, ק־הילת ריגא.

מרדכי כהנא
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז תל אביב

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה ליתן אישור לשימוש חורג מגמורים למשרדים למקצועות חופשיים בשתי דירות בקומת קרקע ברחוב המאספים 16, גוש 7099 חלקה 2—40/1 תיק בנין 2/787—016.

בעלי קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת הי־תר/אישור הנ"ל במקום זה רשאי־ים להגיש לועדה המקומית לתכנון ו־לבניה תל־אביב—יפו, שד' בן־גור־יון 68, את התנגדותו המנומקת ול־ציין כתובתו המדוייקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו ותו־באנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כפפי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

הועדה המקומית לתכנון ולבניה — מרחב רמת השרון

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 שהוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת־השרון בגוש 6599, חלקה 150 ברחוב הב־ביב 28 המסווגת כאזור מגורים ב' בקשה למתן אישור להקלה בבית מגורים (4 יח' דיור) הקלה המ־בוקשת באחוזי בניה מגיעה ל־6%.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/אישור ההקלה, במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת השרון, את התנגדותו המנומקת ול־ציין כתובתו המדוייקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך קבלת הודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

מ. ורפין
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת השרון
ת.ב. 910